

รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา”

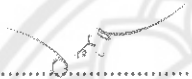
ของนางสาวกนกดาว เดชก้อง

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุขุภักดิ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย)

.....ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาค้าย)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน)

อนุมัติ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล มณีสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

19 กค 2562

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาในการเป็นที่ปรึกษาที่ทุ่มเทเอาใจใส่ กอรปด้วยเมตตาอันยิ่งใหญ่ และสูงค่าความเป็นครูผู้ให้อย่างแท้จริงของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้ความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าตามประโยชน์อันพึงมี

ขอขอบคุณ พระครูสังฆปริณายกวิมลวิธาน วุฒิกโก ดร.วรัท พุกษากุลนันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จัตรีโรจน์ ดร.สุชน วิเชียรสวรรค์ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์ ดร.กัญญา สมบูรณ์ ดร.ลำเนา แก้วดา และ อาจารย์ภาวณี เสนิงค์ ณ อยุธยา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลอันสำคัญ ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยมีคุณภาพ และสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์ทุนวิจัย และสนับสนุนให้การวิจัยสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38-42 ทุกโรงเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์บุคลากร ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ พ.ท.เกษม - นางลดา เดชก้อง บิดามารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้บริหาร-เพื่อนครูโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และเพื่อนนิสิตปริญญาเอกรุ่น 14 ที่ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการศึกษา รวมทั้งบุคคลอันเป็นที่รัก นายร่มธรรม เดชก้อง ผู้ให้ความเข้าใจในทุกการกระทำ และเป็นพลังใจอันยิ่งใหญ่เสมอมา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน สร้างบุคลากรคุณภาพ มีทักษะชีวิต ก่อให้เกิดสังคมแห่งคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อการสร้างประเทศชาติที่เข้มแข็ง และสงบร่มเย็น ต่อไป

กนกดาว เดชก้อง

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา
ผู้วิจัย	กนกดาว เดชก้อง
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2561
คำสำคัญ	รูปแบบการบริหาร, ทักษะชีวิตของนักเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 113 โรงเรียน จำนวน 226 คน จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาयर่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) จำนวน 8 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง 3) การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 160 คน ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน จำนวน 160 คน และผู้แทนกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 160 คน รวมจำนวน 480 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยห่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูงานกิจกรรมนักเรียน พบว่า ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ดิจิทัล ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย 1) หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักการสร้างต้นทุนชีวิต แนวทางการจัดกิจกรรม การบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการ และ IS 2) ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม 3) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินการ การควบคุม และการประเมินผล 4) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 ด้าน จัดเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล 1.1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 1.2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา 1.3) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต 2) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล 2.1) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด 2.2) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล 3) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม 3.1) ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม 3.2) ทักษะการมีทัศนคติที่ดีต่อทุกวิชาชีพ 3.3) ทักษะการปฏิบัติตนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน มีความเป็นไปได้หากมีการนำไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ หากมีการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

Title MANAGEMENT MODEL OF DEVELOPMENT ACTIVITIES
STUDENT TO ENHANCE LIFE SKILLS OF STUDENTS IN
SECONDARY SCHOOLS

Author Kanokdoaw Dechkong

Advisor Assistant Professor Anucha Kornpuang, Ph.D.

Academic Paper Thesis Ph.D. in Education Administration,
Naresuan University, 2018

Keywords Administrative Model, Student life Skill, Secondary School

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop activities student to enhance life skills of students in secondary schools. There are three steps as followed, 1) study need for life skills and guidelines administration to enhance life skill of students in secondary schools. 2) construct a model for develop activities student to enhance life skills of students in secondary schools 3) Evaluate model for develop activities student to enhance life skills of students in secondary schools . The sample comprised 226 educational school directors, deputy school director and teachers from the north of secondary schools, obtained by stratified random sampling, interviewing 9 experts in activities student to enhance life skills of students in secondary schools, and evaluating the feasibility and usefulness by 480 educational school directors, deputy school director and teachers from the north of secondary schools, The data was analyzed by mean, standard deviation, and content analysis.

Results showed that:

1. The need in receiving life skills of students in secondary schools found that Skills in thinking, decision making and problem solving, Self-esteem and others skills, Computer skills, information technology and digital knowledge.

2. The activities student to enhance life skills of students in secondary schools consisting of 4 elements which were: 1) Principle 2) factors of administration for activities student to enhance life skills 3) processes of administration for activities student to enhance life skills 4) the output for activities student to enhance life skills.

3. The evaluation of a model for develop activities student to enhance life skills of students in secondary schools found that feasibility at the high level and utility at the highest.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต	13
องค์ประกอบของทักษะชีวิต.....	22
แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา	82
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและหลักการพัฒนารูปแบบ	97
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	102
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	112
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	113
ขอบเขตการวิจัย	117

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	134
ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	134
ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	159
ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา.....	186
5 บทสรุป.....	211
สรุปผลการวิจัย	213
อภิปรายผล	216
ข้อเสนอแนะ.....	224
บรรณานุกรม	226
ภาคผนวก	236
ประวัติผู้วิจัย	322

สารบัญญัตินำ

ตาราง		หน้า
1	แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 1 ทักษะการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	35
2	แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	37
3	แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 3 ทักษะการจัดการกับ อารมณ์และความเครียด	38
4	แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....	39
5	แสดงองค์ประกอบของทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	40
6	แสดงการสังเคราะห์พฤติกรรมพึงที่ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	43
7	แสดงการสังเคราะห์กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต.....	90
8	แสดงสัดส่วนของประชากร เพื่อการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง	119
9	แสดงรายละเอียดกำหนดการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	126
10	แสดงสัดส่วนการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	131
11	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลพื้นฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง (n=200)	139
12	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลพื้นฐานของ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	139
13	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลพื้นฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา.....	140
14	แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการ จำเป็นทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม.....	141
15	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น)	142

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

16	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา).....	144
17	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด).....	146
18	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม)	148
19	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต).....	150
20	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล).....	152
21	แสดงร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่ทำการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	186
22	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็น ของ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้	187

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

23	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่าย ผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ การนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ ในองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต.....	188
24	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ การนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ ใน องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT).....	191
25	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่าย ผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้ ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	197
26	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่าย ผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้ ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	205

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบ ทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม	16
2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา.....	18
3 แผนภูมิแสดงการแก้ปัญหาแบบเชิงเส้น.....	69
4 กรอบงานที่เน้นพลวัต และเป็นวัฏจักร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดโดยธรรมชาติ ในขณะแก้ปัญหา.....	70
5 องค์การในฐานะที่เป็นระบบเปิด	93
6 การบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ	94
7 รูปแบบระบบตามแนวคิดระบบเปิด.....	95
8 รูปแบบเชิงระบบ และสถานการณ์ (Systems/Contingency Model) ของ Brown and Moberg	100
9 กรอบแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	112
10 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	114
11 (ร่าง) รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา...	161
12 รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	173
13 รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	215

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของ เศรษฐกิจ และสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลง อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทำให้ประชาคมโลกต้องมีการปรับตัว และ พัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเสริมสร้างและ พัฒนาทรัพยากรบุคคล ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนด แนวนโยบายแห่งรัฐ ในหมวด 6 มาตรา 65 ว่า "รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้อง และบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว" จึงเป็น ที่มาของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2561-2580 ที่จะใช้เป็นแผนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา ให้บรรลุวิสัยทัศน์ คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน(ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561, น.4)

การศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขัน และ ยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ ความสำคัญ และทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าว ทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับ การธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัด การศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรง กดดันภายนอก จากกระแสโลกาภิวัตน์ และ แรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศ ต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศ สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับ การเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกๆ ระบบ กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดและพัฒนาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2565) ที่ยึดกรอบหลักการที่สำคัญของแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2574) มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และแนวทางให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์กับผู้เรียน และประชาชนผู้รับบริการ สอดคล้องกับทิศทาง และเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น

สถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด เป้าหมาย และแนวทางในการพัฒนาที่กำหนดไว้ในสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายหลัก วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์นั้น จะเน้นให้ความสำคัญใน การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2574 กับทิศทางที่จะพัฒนาการศึกษาในมิติต่างๆ เพื่อปรับปรุงระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องทั้งด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งเป็นการเตรียมทรัพยากรบุคคลที่ดีเหมาะสมสำหรับอนาคต ซึ่งทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs ประกอบด้วย อ่านออก (Reading) เขียนได้ (WRiting) คิดเลขเป็น (ARithmetics) 8Cs ประกอบด้วยทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในการจัดการศึกษา สิ่งที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนา คุณภาพ การศึกษา คือการพัฒนาทักษะชีวิต เพราะทักษะชีวิต (Life skills) คือความสามารถของบุคคลทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะที่จะปรับตัว และเผชิญปัญหาสิ่งเร้าต่างๆ ในชีวิตอย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ รักษา สภาพจิตใจที่สมบูรณ์แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตได้อย่างมีความสุข (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, และสุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์, 2552, น.4) ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว ทักษะชีวิต จะต้องประกอบด้วย ทักษะชีวิต ทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างทักษะชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่เด็ก ซึ่งหากเด็กได้มีโอกาสเริ่มต้นฝึกหัดกับภาวะบีบคั้นในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับช่วงวัย ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความคุ้นเคย ประสบการณ์เล็กๆ จะค่อยๆ สะสม เกิดเป็น ความรู้ มีวิธีคิด ทักษะคิด และทักษะความสามารถ ในการจัดการกับสถานการณ์ของชีวิต ในสภาพภาคหน้าได้ เมื่อมีเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใดที่เกิดขึ้นกับชีวิต ไม่ว่าจะหนักหนาอย่างไร ก็สามารถนำทักษะนั้นขึ้นมาใช้ได้โดยอัตโนมัติ (องค์การอนามัยโลก, 2553)

ในขณะที่สังคมคาดหวังเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาการศึกษา คุณธรรม และทักษะ แห่งอนาคต มุ่งไปข้างหน้าผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ให้เท่าทันยุคสมัย แต่ในข้อเท็จจริง สังคมไทยถูกรอบงำด้วยกระแสสื่อ และวัตถุนิยมอย่างมาก ชาดการรู้ตัว ชาดการรู้เท่าทัน ที่น่าห่วงใยอย่างยิ่งคือเด็ก และเยาวชนซึ่งเติบโตมาพร้อมยุคสมัย ของความเร่งรีบ และการแข่งขัน และยังพบว่าเด็กไทยในปัจจุบันใช้ชีวิตอยู่ ท่ามกลางความสะดวกสบาย ที่ประกอบไปด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกมากมายในการดำรงชีวิตประจำวันจนเคยชินกับการพึ่งพาเทคโนโลยี มากกว่าพึ่งพาตนเอง รวมทั้งการมีบุคคลในครอบครัวคอยดูแลช่วยเหลือตลอดเวลา ทำให้เด็ก ไม่มีโอกาสได้ลงมือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (ระพีพรรณ พัฒนาเวช, 2556)

ด้วยความสำคัญ และความคาดหวังของการเสริมสร้างทักษะชีวิตดังกล่าวได้มีการบรรจุ ทักษะชีวิต (Life skill) เป็น 1 ใน 5 สมรรถนะสำคัญ ที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (RIGHT TO PLAY, 2011, p.7) โดยให้ สถานศึกษาใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นๆ ของสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา และส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ทั้งนี้

สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตเข้าไปให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) ที่กล่าวว่า ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายที่มุ่งให้การศึกษาระดับพื้นฐานของประเทศไทยได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และสังคมโลก บนพื้นฐานความเป็นไทย และได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียนที่ครอบคลุมความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะ รวมทั้งการพัฒนาสมรรถนะสำคัญ 5 สมรรถนะ จึงมีการแสวงหา เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับให้ครูผู้สอนนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นได้ อย่างเป็นรูปธรรม นับเป็นเครื่องมือสำคัญอันจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย เอกสารชุดเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและ ด้านสมรรถนะสำคัญ มีจำนวนทั้งสิ้น 12 รายการสถานศึกษาสามารถเลือกใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามนโยบาย

อย่างไรก็ดี ดูเหมือนว่าการส่งเสริม และพัฒนาทักษะชีวิตที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 อาจยังไม่เพียงพอ จะเห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นของ สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีผลสำรวจ เรื่องพฤติกรรมของวัยรุ่นไทย จากประชาชน ทั่วประเทศ จำนวน 1,129 คน และนำมาเผยแพร่ ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2560 เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดเห็น และเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ระหว่างวันที่ 7-11 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ผ่านมา พบว่าร้อยละ 75.02 มองวัยรุ่นเป็นวัยที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากสังคมไทย มีสิ่งมอมเมาช่วยยั่วจำนวนมาก โดยเฉพาะ อิทธิพลจากสื่อต่างๆ ขณะที่ร้อยละ 85.65 ก็เป็นห่วง การใช้ความรุนแรงในสังคมของวัยรุ่น ร้อยละ 83.17 ห่วงเรื่องการมีวสุมสุรายาเสพติด ร้อยละ 78.74 ห่วงเรื่องมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร และ ร้อยละ 69.62 ห่วงการใช้สื่อเทคโนโลยี และ สื่อโซเชียล ผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะวิกฤตของการขาดทักษะชีวิต (Life Skills) ของเยาวชนซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบตามมาหลายประการ ทั้งปัญหาด้าน การปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์ และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ โดยเฉพาะเด็ก และเยาวชน ที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกัน ทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ ทางจิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย

จากปัญหาและผลกระทบของการขาดทักษะชีวิตของเยาวชนข้างต้น อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุแห่งปัญหา 3 ประการ คือ 1) สาเหตุจากตนเอง เกิดจากการขาดสติ ใจร้อนวู่วาม ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ การที่บุคคลมีทักษะการคิดที่อ่อนแอ (Thinking Skills Weaknesses) เช่น การคิดเกี่ยวกับข้อผิดพลาดของตนเอง การคิดถึงแต่ความโชคร้ายในอดีต กฎระเบียบส่วนตัวที่ไม่เป็นความจริง มากหรือน้อยเกินไป การพุดคุยกับตนเองในทางลบ ความกลัวการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น 2) สาเหตุจากครอบครัวที่ขาดการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เช่น การเลี้ยงดูแบบไขว่ในหิน ขาดการฝึกแก้ปัญหา จัดวางให้เด็กสมหวังทุกอย่าง จนขาดความอดทนต่ออุปสรรค หรือความผิดหวัง ถูกบังคับให้มุ่งการเรียน ขาดการปรับตัวเข้ากับสังคม และกลุ่มเพื่อน พ่อแม่ไม่ใช้เวลาแก่ลูก ขาดความใกล้ชิด ไม่รู้ และไม่เป็นที่พึ่งในการแก้ปัญหา เป็นต้น 3) สาเหตุจากสังคม และสภาพแวดล้อม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์กที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลทุกด้าน ได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ ทำให้อาจไม่รู้เท่าทัน โดยเฉพาะเด็ก และเยาวชน ส่งผลให้เกิดความรู้ ความเชื่อ ที่คนคิดผิดๆ รวมทั้งการคบเพื่อนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและการใช้ชีวิต จึงนำพากันไปในทางเลื่อมเสี่ยง เช่น การพนัน เที่ยวกลางคืน เป็นต้น (Nelson-Jones, 1997; มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2560)

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการสำรวจของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ร้อยละ 78.12 ระบุว่าพ่อแม่ต้องให้ความรักความอบอุ่นให้การอบรมสั่งสอนที่ดี ร้อยละ 74.93 ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก และร้อยละ 65.19 กฎหมายต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม และควบคุมสื่อต่างๆ

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาการขาดทักษะชีวิตมักจะเป็นเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาในช่วงวัย 13 -18 ปี โดยเยาวชนกลุ่มนี้ยังมีสถานะเป็นนักเรียน และเติบโตอยู่ในช่วงของวัยรุ่น วิถีการดำเนินชีวิตเป็นช่วงของวัยเรียน และจะมีความเกี่ยวข้องกับเพื่อน และเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต และการเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น กลไกทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนช่วงวัยรุ่นดังกล่าว คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการผลักดันการสอนทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะโรงเรียนที่ต้องหันมาทบทวนบทบาทความสำคัญของตนในการขับเคลื่อนเรื่องทักษะชีวิต (อมรวิรัช นาคกรทรรพ, 2555) โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งใน และนอกสถานศึกษาควรมีนึกกำลัง และร่วมมือกันพัฒนาทักษะชีวิตคู่ไปกับการเรียนการสอน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน ให้ออกพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เด็ก

และเยาวชนมีทักษะความตระหนักรู้ในตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ การสื่อสาร และทักษะในการตัดสินใจและแก้ปัญหาอันเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนของชาติใน (นิริมา หงส์คำ, 2549; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, น.1)

อย่างไรก็ดี การแก้ไขปัญหาดังกล่าวของสถานศึกษา มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคล องค์กรและเครือข่ายหลายฝ่ายเกินกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในการดำเนินการป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำเรื่องดังกล่าวมาสู่การบริหารจัดการทั้งระบบ จึงเป็นที่มาของความสนใจของผู้วิจัยที่จะทำวิจัยเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อช่วยตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาคาราคาซังทักษะชีวิตของเด็ก และเยาวชนช่วงวัยเรียนระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งการวิเคราะห์สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาลำต้น ต่อไป

คำถามวิจัย

1. ความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีลักษณะอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษามีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. เพื่อสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนได้นำไปพัฒนาการบริหารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จะเป็นข้อมูล สารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนให้บรรลุ ตามเป้าหมาย

3. ผู้บริหาร ได้นำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปปรับ และประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่เหมาะสม อย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ตามขั้นตอนการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต เพื่อสังเคราะห์ให้ได้ภาพรวม และกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต
- 2) แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 3) แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

- 4) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และหลักการพัฒนารูปแบบ
- 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.1.2 ประเด็นที่ศึกษา

- 1) ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต
- 2) กระบวนการบริหารส่งเสริมทักษะชีวิต
- 3) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 526 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 226 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

1.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา 3) ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด 4) ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม 5) ทักษะการดูแลสุขภาพและการดำรงชีวิต 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และความมีอยู่คดีจิต

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารการศึกษา ศิษยานุศิษย์ที่มีความเชี่ยวชาญ มีผลงานหรือมีความเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการบริหาร การกำกับติดตามเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกกร่างรูปแบบการบริหาร
เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการใช้ภาษา

3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไขจัดทำเป็นร่าง
รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

การตรวจสอบร่างรูปแบบ เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหาร
เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group
discussions: FGD) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหาร
เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Selection) จำนวน 8 คน โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พระภิกษุ หรือครูที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะ
ชีวิตของนักเรียน และเยาวชน มีตำแหน่งหน้าที่บริหารจัดการ และเป็นพระวิทยากร ส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรม หรือครูที่มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหัวหน้างาน อย่างน้อย 5 ปี มีความสามารถ
และทักษะในการบริหารทีมงาน จัดทำโครงการ กิจกรรม ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียน ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หรือได้รับรางวัลระดับชาติ มีพระภิกษุ จำนวน
1 รูป และครู จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย การพัฒนาการศึกษา มีผลงานวิจัย ตำรา บทความ หรือเป็นวิทยากรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 เป็น หรือเคยเป็นนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทฤษฎี การบริหารการวิจัย และมีบทบาทหรือมีประสบการณ์ในการสนับสนุน ส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียน จำนวน 2 คน

2. ประเด็นที่ศึกษา

ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประกอบด้วย 2 ชั้น ดังนี้

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 263 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน และ 3) ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง รวม 789 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 160 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามเขตพื้นที่การศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละ โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ 1) บริหารสถานศึกษา 2) ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิต นักเรียนและ 3) ผู้แทนกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้ใช้รูปแบบการ บริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา รวม 480 คน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทักษะชีวิต** หมายถึง ความสามารถของบุคคลโดยรวม ในการปรับตัว สามารถเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทาย ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. **ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง องค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิตทั่วไป ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และทักษะชีวิตตามหลักสูตรการศึกษาแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตระดับปัจเจกบุคคล 2) ทักษะชีวิตระดับระหว่างบุคคล และ 3) ทักษะชีวิตระดับสังคม

3. **ความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตระดับปัจเจกบุคคล 2) ทักษะชีวิตระดับระหว่างบุคคล และ 3) ทักษะชีวิตระดับสังคม ซึ่งวัดจากแบบประเมินความต้องการจำเป็น ในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา 3) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม 5) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล ซึ่งวัดจากแบบประเมินความต้องการจำเป็น แล้วมาจัดอันดับความต้องการจำเป็นด้วยวิธี PNI_{modified}

4. **รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต** หมายถึง แบบจำลองความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเชิงระบบ ในรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต 2) ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Input) ได้แก่ ผู้มีบทบาทในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม 3) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Process) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินการ การควบคุม และการประเมินผล 4) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (Output) ได้แก่ ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล และทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม

5. แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง วิธีดำเนินการ หรือวิธีปฏิบัติทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในสถานศึกษา ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ที่จะทำให้การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ผลงาน และประสบการณ์ จำนวน 6 คน

6. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตที่สอดคล้อง ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทฤษฎีการบริหาร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสม

7. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียน เกี่ยวกับโอกาส และความเป็นไปได้ของรูปแบบที่จะเกิดขึ้น หากมีการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

8. ความมีประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียน เกี่ยวกับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นของรูปแบบ หากนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

9. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูล ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา ทักษะชีวิต และแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต นำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต
2. องค์ประกอบของทักษะชีวิต
3. แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา
4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและหลักการพัฒนารูปแบบ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อนี้ ได้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต ดังนี้ 1) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต 2) ความหมาย และความสำคัญของทักษะชีวิต 3) องค์ประกอบของทักษะชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีทางจริยธรรม ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการสร้างรูปแบบการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวบรวมและสรุปเป็นสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544, น.2-5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรม ของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของ พฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุ ทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีดั้งไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่ง ดั้งไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง เพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพ อย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลรู้จักใช้เหตุผลในการเลือกกระทำ หรือไม่กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมี เหตุการณ์บังคับ เหตุผลนี้จะแสดงให้ทราบถึง เหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ บุคคลที่มีจริยธรรมที่ต่างกันอาจมีเบื้องหลัง การกระทำที่แตกต่างกันหรือการกระทำที่เหมือนกัน

2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง หมายถึง ลักษณะมุ่งอนาคต เป็น ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต และสามารถ วางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตได้ การมุ่งอนาคตจึงเกิดจาก การสะสมผลของการเรียนรู้ ประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของ สภาพแวดล้อม

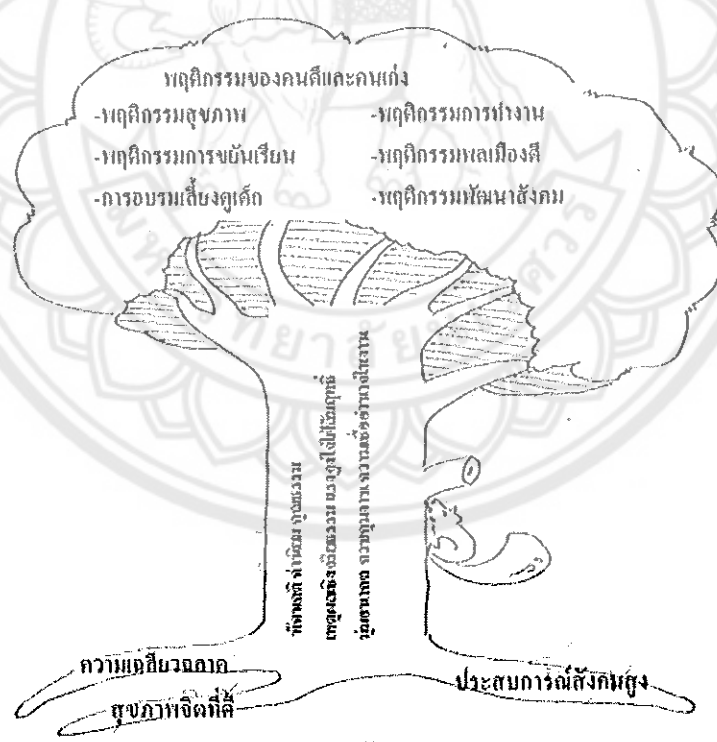
การควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะปฏิบัติ หรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อผลที่มีค่าสูงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต ความสามารถควบคุมตนนี้มีหลายขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ การสังเกตตนเองการจัดสภาพแวดล้อม การกระทำหรืองดเว้นที่จะกระทำพฤติกรรมและการให้ รางวัลหรือลงโทษตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความมีระเบียบวินัย และการประพฤติปฏิบัติอย่าง เหมาะสม

3. ความเชื่ออำนาจในตน ความเชื่ออำนาจในตน ความเชื่ออำนาจในตนของ บุคคลประกอบด้วย 2 องค์ประกอบคือ ความสามารถในการทำนาย (Predictability) ความสัมพันธ์ ระหว่างสาเหตุหนึ่ง และผลหนึ่ง และ ความเชื่อที่ว่าตนสามารถควบคุมให้เกิดผลนั้นตามที่ต้องการได้ (Controllability) ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาต่างๆ มากกว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคล พยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัลแต่ทำเพื่อจะ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5. ทศนครี คุณธรรม และค่านิยม โดยทศนครี เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกัน ระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมี พฤติกรรมได้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของ ทศนครี นั้น คุณธรรม คุณงาม ความดี ที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม ซึ่งรวมสรุปว่าเป็น สภาพคุณงาม ความดี ค่านิยม ค่านิยมทางสังคม เป็นระบบความชอบพิเศษที่คนในแต่ละสังคมมีอยู่ ค่านิยมประเภทนี้เกิดจากการเรียนรู้จากสังคมในระดับต่างๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม เช่น ชอบสิ่งใดมากก็จะทำสิ่งนั้นมาก เป็นต้น ดังนั้นการสังเกตค่านิยม ของสังคมอาจพิจารณาได้จากพฤติกรรมเด่นๆ ของสมาชิกในสังคมแล้วอนุมานได้ว่า สังคมนั้นมีค่านิยมอย่างไร เช่น ค่านิยมสังคมไทยที่เป็นค่านิยมดั้งเดิม คือยึดถือตัวบุคคล ความรักสนุก และยึดทางสายกลาง เป็นต้น

ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) สติปัญญา 2) ประสพการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิต แสดงได้ ดังภาพ

ภาพ 1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม

ที่มา: ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2554

ซึ่งจิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะ กับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี และของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำดับ หากบุคคลมีพื้นฐานทางด้านจิตใจเป็นปกติ และได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม บุคคลนั้นก็จะสามารถพัฒนาโดยธรรมชาติ แต่ในสังคมไทยมีการวิจัยพบว่าพัฒนาการหยุดชะงักอย่างไม่เหมาะสมกับวัย กล่าวคือ ผู้ใหญ่จำนวนหนึ่ง ซึ่งสมควรพัฒนาการใช้เหตุผลไปถึงขั้นสูงแล้วแต่ยังหยุดชะงักที่ขั้นต่ำ เช่น ยังยึดหลักแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนพวกพ้อง เป็นต้น บุคคลที่มีแรงจูงใจดังกล่าวจึงยังไม่สามารถคิดประโยชน์เพื่อสังคมได้

ดังนั้น บุคคลจึงควรมีการตรวจสอบจริยธรรมของตัวเองอยู่ตลอดเวลา การบันทึกกิจกรรมที่ได้กระทำแต่ละวันทำให้ได้ข้อมูล เพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ ดีงามยิ่งขึ้น ซึ่งการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติ หรือกิจกรรมที่ได้กระทำ เหมือนการปฏิบัติธรรม โดยวิธี นิ่งสมาธิ เพราะในขณะที่จิตกำลังทบทวนสิ่งที่ได้กระทำ เหมือนเป็นการพิจารณาตัวเอง พิจารณา การกระทำดีและไม่ดี ในขณะที่จิตพิจารณาก็จะเกิดสมาธิ และเมื่อได้พิจารณาตนเองสามารถเข้าใจตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ซึ่งเป็นเสมือนเกิดปัญญา ในการนำพาชีวิตผ่านพ้นทุกข์ได้

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของเพียเจต์

เพียเจต์ เชื่อว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้น เปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ จึงแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น แต่ละขั้นของพัฒนาการเป็นการก่อรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งจะสำเร็จในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดเริ่มต้นของขั้นตอนต่อไป ขั้นต่างๆ มีดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2540, น.54-56; Crain, 1980, pp.79-89 as cited in Piaget, 1952; George, S. Morrison, 1998, pp.129-136)

1.2.1 ขั้นการใช้การประสาทสัมผัสเป็นขั้นทารกแรกเกิด -2 ปี

1.2.2 ขั้นก่อนการคิดเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ 2-7 ปี เรียนรู้ที่จะคิด รู้จัก ใช้สัญลักษณ์แทนวัสดุสิ่งของที่อยู่รอบๆ ตัว การคิดยังไม่เป็นระบบและไม่มีเหตุผล ยึดตนเอง เป็นศูนย์กลาง เอาแต่ใจตนเอง ขาดความมีเหตุมีผล

1.2.3 ขั้นการเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม อายุ 7-14 ปี เด็กจะเกิดการพัฒนาความสามารถที่คิดอย่างเป็นระบบ จะกระทำได้โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรม

1.2.4 ขั้นเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม อายุ 11 ปี จนถึงผู้ใหญ่ เป็นการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและความสามารถนำไปสู่การคิดอย่างเป็นนามธรรม ช่วงวัยนี้กระบวนการดูซึมประสบการณ์และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญายังคงทำงานต่อไป เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของแต่ละคน

พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เป็นการจัดระบบโครงสร้างทางปัญญาเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการดูซึม ประสบการณ์ และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาอันจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ตามวุฒิภาวะ ประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญานี้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ ซึ่งสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาด้วยการแสดงพฤติกรรม และลงมือกระทำ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดบทเรียนให้เหมาะกับศักยภาพของเด็กแต่ละวัย

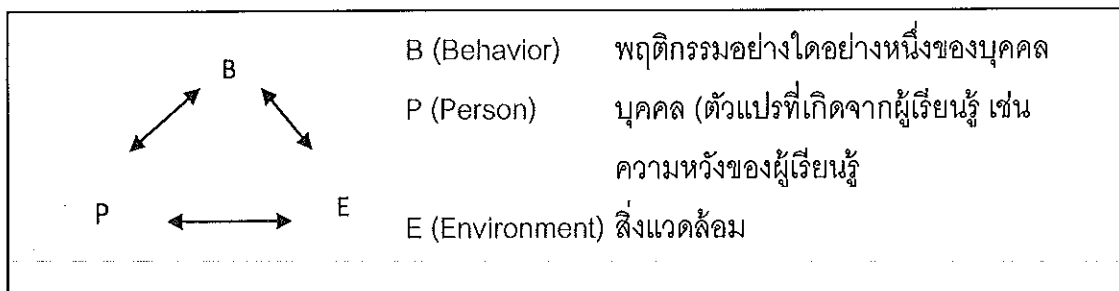
จากทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือว่าจริยธรรมเป็นหลักที่ดั่งามในการประพฤติปฏิบัติตนซึ่งจะมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงวัย ซึ่งในการฝึกอบรมทางด้านจริยธรรมที่ดำเนินการอยู่นั้นไม่สามารถให้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องปลูกฝังทัศนคติเชิงจริยธรรม โดยการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งสามารถนำแนวคิดของการพัฒนาจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบ เนื่องจากคนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอ และทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ซึ่งมีหลักพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1.3.1 กระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการปัญญาและทักษะการตัดสินใจของผู้เรียนรู้

1.3.2 การเรียนรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม (Environment) องค์ประกอบของแต่ละบุคคล (Personal factors) และพฤติกรรม (Behavior) ดังภาพ

ภาพ 2 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

ที่มา: Bandura, 1977 อ้างอิงใน วัชรระ พลชัย, 2558

1.3.3 การเรียนรู้เป็นผลจากรับเอารหัสทางภาพ และทางคำของพฤติกรรมที่ผู้เรียนอาจแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นในระยะต่อไปเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การสังเกตพฤติกรรมผู้อื่น ด้วยการทำกิจกรรม คิดวิเคราะห์และสรุปร่วมกัน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลด้วยคำบอกเล่า การสื่อสารต่างๆ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) จึงเป็นการเรียนรู้กระบวนการทางปัญญา และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม ในขั้นของการรับตัวแบบมาเป็นกระบวนการทางสมอง และสิ่งแวดล้อมและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการสร้างการเรียนรู้ให้เด็ก ครูต้องสร้างโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนโดยสัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง

แบนดูรา (Bandura, 1977 อ้างอิงใน วัชรระ พลชัย, 2558) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาเชิงสังคมขึ้นมาซึ่งเขามองว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเขาเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบซึ่งจะสามารถ ถ่ายทอดความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กันและตัวแบบจะทำหน้าที่ 3 ลักษณะคือ

1. ส่งเสริมการเกิดพฤติกรรม
2. ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม
3. ช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่

แบบดูราได้แบ่งแม่แบบไว้เป็น 2 ชนิด คือ แม่แบบจากตัวจริงกับแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นคำพูด เอกสารหรือใช้ทัศนวัสดุ เช่น วิद्यุโทรทัศน์ สไลด์ หรือวิดีโอแทน และได้สรุปถึงอิทธิพลของแม่แบบที่มีผู้สังเกต ดังนี้ 1) การสร้างพฤติกรรมใหม่ 2) การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ 3) การสอนความคิดและพฤติกรรมการสร้างสรรค์ 4) การยับยั้งการกระทำ และลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำ 5) การส่งเสริมการกระทำ 6) ผลทางด้านอารมณ์ 7) การใช้อำนาจให้เกิดการกระทำตามแม่แบบ

1.4 ทฤษฎี 21 วัน (The 21-Day Habit Theory)

ทฤษฎี 21 วัน คือทฤษฎีที่อธิบายถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งนี้แมคเวล มอลท์ (Maxwell Maltz, 2013) ได้กล่าวว่า การกระทำ จะตกผลึกกลายเป็นนิสัยได้หากมีการกระทำต่อเนื่องอย่างน้อย 21 วัน โดยที่บุคคลนั้นต้องมีพื้นฐานความเชื่อว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และมีสติในการลงมือกระทำ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีแนวคิดคือการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยตนเอง เกิดจากตัวของตนเอง และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการสร้างเป้าหมายให้กันตนเองและปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสุรางค์ ไคว้ตระกูล (2555) ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ เมื่อบุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมา การแสดงออกเช่นนั้นได้ ย่อมต้องอาศัยขั้นตอนการเกิดอย่างเป็นกระบวนการมาก่อนทั้งสิ้น และในกระบวนการเกิดพฤติกรรมทั้งหมดนี้ อาจแยกออกเป็นกระบวนการย่อยได้อีกอย่างน้อย 3 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการรับรู้ (Perception) 2) กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) และ 3) กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) สรุปได้ว่า การกระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จนเป็นนิสัยได้ ทั้งนี้ต้องใช้ตัวแบบในการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ตัวแบบมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเรียนรู้ที่สำคัญคือตัวแบบต้องเป็นตัวอย่างพฤติกรรมที่ถูกต้องที่สุดเท่านั้น ทั้งนี้ โดยธรรมชาติแล้ว ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด หรือคนสนิทย่อมมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบโดยธรรมชาติสูง

2. ความหมาย และความสำคัญของทักษะชีวิต

2.1 ความหมายของทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าความหมายของทักษะชีวิต โดยมีบุคคลได้ศึกษาและให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ดังนี้

World Health Organization (WHO, 1997, p.1) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิต ว่าหมายถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม สามารถจัดการกับปัญหาที่ท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

UNESCO (2001) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่มีความจำเป็นต่อชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะอาชีพ ทักษะทางสังคม ทักษะส่วนบุคคล และทักษะการสะท้อนกลับ ทักษะชีวิตยังเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ต่อรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ทักษะเหล่านี้สามารถพัฒนาได้ทุกที่ และที่สำคัญคือสามารถพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งอาจจะเป็นโปรแกรมการศึกษาสำหรับคนชายขอบ เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งหลายโรงเรียนมีการบรรจุลงในหลักสูตรของโรงเรียน และการศึกษาผู้ใหญ่

UNICEF (2001) และ UNICEF (2004) ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่าเป็นจิตวิทยาทางสังคม และทักษะที่เกิดระหว่างบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลสามารถดำเนินการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญๆ ได้ มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาทักษะในการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทักษะชีวิตอาจจะมีทั้งที่เกิดจากการกระทำของแต่ละบุคคล หรืออาจจะเกิดจากบุคคลอื่นซึ่งมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ความหมายของทักษะชีวิต ว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต

ดวงละพา กุศนอก (2551, น.23) ทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกอบรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่าเป็นความสามารถสำหรับบุคคลที่สามารถนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้เพื่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองรวมถึงการทำงาน และอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยวิธีการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการแก้ไขปัญหา และจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมทำให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, และสุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์ (2552) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะในการปรับตัว และเผชิญกับสิ่งเร้าต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และสังคม ผู้ที่มีทักษะชีวิตที่ดีจะมีปฏิสัมพันธ์ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความบากบั่น รู้จักแก้ปัญหาได้ดี ปรับตัวได้ พึ่งตนเองได้ และป้องกันตนเองในภาวะคับขันได้

มณฑรา ธรรมบุศย์ (2553) ได้อธิบายไว้ว่า ทักษะชีวิตหมายถึง ทักษะที่ทุกคนจำเป็นต้องมี และต้องใช้ในการชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยให้ตนเองมีความสุข สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และประสบความสำเร็จ

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (2553) กล่าวถึงความหมายเกี่ยวกับทักษะชีวิตว่าหมายถึง ความสามารถในทางจิตสังคม ที่ประกอบด้วยเจตคติ ความรู้ และทักษะที่จะใช้จัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัว ที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบัน และเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวเองในอนาคต

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทักษะชีวิต คือ ความสามารถของบุคคลโดยรวม ในการปรับตัว สามารถเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทาย ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.2 ความสำคัญของทักษะชีวิต

เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2550, น.8) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะชีวิต คือ การทำความเข้าใจในความหมายของทักษะชีวิต ทำให้ทราบว่าทักษะชีวิตมีความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิด การปรับตัว และการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต ทักษะชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับจิตใจของมนุษย์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการฝึกฝนด้านสติปัญญา 2) ด้านอารมณ์ และ 3) แรงจูงใจด้านการหล่อหลอมบุคลิกภาพ ในด้านมโนธรรม และคุณธรรม ซึ่งสามารถจำแนกการฝึกฝนทักษะชีวิตดังนี้

1. ความเป็นเลิศทางสติปัญญา หรือคนเก่ง หมายถึง การพัฒนาสติปัญญาในด้านความจำ การคิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์การเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการใฝ่หาความรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์

2. ดำรงตนเป็นคนดี มีเศรษฐกิจที่ดีที่เกิดจากการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดมโนคติ มีคุณธรรมประจำตน มีจิตสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมโดยรวม ความรู้สึกที่เห็นคุณค่าในตนเอง และการสะท้อนความรู้สึก ที่เห็นคุณค่าของผู้อื่น รู้จักการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

3. มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีความมั่นคงทางจิตใจมีบุคลิกภาพดี มีการปรับตัว มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่น เป็นผลดีในด้านการบริหาร การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จ

มัทธรา ธรรมบุศย์ (2553, น.12) ได้ชี้แจงความสำคัญของทักษะชีวิต 2 ประการ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ ทักษะทั่วไป (Generic Skills) กับ ทักษะวิชาชีพ (Profession Skills) ทักษะทั่วไปเป็นทักษะที่มนุษย์ต้องใช้ทุกวันเพื่อการมีชีวิตอยู่ และทักษะวิชาชีพ เป็นทักษะที่มนุษย์จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ในอดีตมนุษย์ยังไม่เห็นความสำคัญของทักษะชีวิตเท่าใดนัก เนื่องจากประชากรยังมีน้อย การแข่งขันในการทำงานก็ไม่มากนัก แต่ในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมา โลกของการทำงาน และโครงสร้างของงานได้เปลี่ยนแปลงไป ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ เกิดโลกาภิวัตน์ทางการค้า และอุตสาหกรรม (Globalization of commerce and industry) และมีการนำเทคโนโลยี เข้าไปใช้ในการทำงานมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้คนทำงานที่ไม่มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ และด้านเทคโนโลยีประสบปัญหาในการทำงาน บางคนต้องออกจากงานเพราะเหตุนี้ จึงทำให้สถานศึกษาต่างๆ ต้องปรับปรุงหลักสูตร และรายวิชาในโปรแกรมเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความเชี่ยวชาญที่จะออกไปประกอบอาชีพ

จากที่กล่าวมานั้น จึงสรุปได้ว่าทักษะชีวิต มีความสำคัญในการสร้างคุณลักษณะ และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อบุคคลที่มีทักษะชีวิตที่ดี นอกจากทักษะชีวิตจะมีความสำคัญกับตนเองแล้วยังมีความสำคัญระหว่างบุคคล และกลุ่มสังคม เนื่องจากมนุษย์ต้องมีการปฏิสัมพันธ์อยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งมีหลายขนาด ทักษะชีวิตจะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวหรือส่งเสริมตัวเองให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

1. องค์ประกอบทักษะชีวิตโดยทั่วไป มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบทักษะชีวิตไว้หลายแนว ดังนี้

แม็คเวล (Maxwell, 1981, pp.7-8) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของทักษะชีวิตว่าควรมีทักษะที่จำเป็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. ทักษะด้านความรู้ในตนเอง และการตระหนักรู้ในตนเองในด้านความรู้ในตนเอง (self-knowledge or self-awareness skills) และการรู้ในข้อจำกัดของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างมหาศาล โดยที่จะขาดเสียมิได้ตัวอย่าง เช่นทักษะการประเมินตนเองหรือการค้นหาข้อดีและข้อด้อยของตนเองในขอบเขตของชีวิตทักษะของการเข้าใจแรงจูงใจในตนเอง และความปรารถนาความชอบและการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน เป็นต้น

2. ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Skills) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่รวมกันและใช้ชีวิตร่วมกันดังนั้นทักษะที่จำเป็นในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้แก่ทักษะการแสดงออกทางอารมณ์ของตนทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทักษะการเข้าใจอารมณ์บุคคลอื่นทักษะการตีความแรงจูงใจของบุคคลอื่นทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทักษะการต่อต้านความกดดันด้านสังคมและทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะการแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยจะต้องเผชิญกับความซับซ้อนทางสังคมที่เกิดขึ้นดังนั้นทักษะการแก้ปัญหาจึงจำเป็นและมีความสำคัญในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นทักษะ การค้นหาข้อมูลทักษะการตัดสินใจทักษะการคิดหาทางเลือกที่เหมาะสมทักษะการวางแผนทางระยะสั้น และระยะยาวซึ่งทักษะต่างๆ จะขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์กับขอบข่ายของชีวิตในแต่ละด้านของบุคคลเช่นชีวิตการทำงานชีวิตการเรียนชีวิตครอบครัวและชีวิตส่วนตัวของการใช้เวลาว่าง เป็นต้น

กัสต้า ซิลเดอร์ และบรูค (Gazda, Childers, & Brooks, 1987, p.212) ได้จัดประเภทต่างๆ ของทักษะชีวิตไว้มากกว่า 300 ทักษะ โดยสามารถรวมเป็น 4 องค์ประกอบใหญ่ๆ ได้แก่

1. ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication and Human Relations Skills) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น คือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทางภาษาพูด และภาษาท่าทางกับบุคคลอื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การมีส่วนร่วมรับรู้ เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และชุมชน การจัดการในเรื่องของความใกล้ชิดกับบุคคลอื่น การแสดงความคิดเห็น ได้อย่างชัดเจน

2. ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Problem Solving and Decision Making Skills) ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็น คือ การค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์ และประเมินข้อมูล การประเมินปัญหา การจัดการปัญหา การระบุปัญหา การแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การคาดการณ์ และวางแผนอย่างเป็นระบบ การบริหารเวลา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ ประการสุดท้าย คือการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง

3. ทักษะด้านการดูแลรักษาสุขภาพ และร่างกาย (Physical Fitness and Health Maintenance Skills) ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็น คือ การดูแลเรื่องการรักษาอาหาร การควบคุมน้ำหนัก การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การเข้าใจด้านจิตสังคม ในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศ การบริหารความเครียด และเลือกปฏิบัติกิจกรรมในเวลาว่าง

4. ทักษะด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity Development and Purpose in Life Skills) ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็น คือ การพัฒนาเอกลักษณ์ส่วนตัว การตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง การกำกับดูแลตนเอง การรักษาไว้ซึ่งความมีคุณค่าในตนเอง การพัฒนาบทบาททางเพศ การพัฒนาความหมายของชีวิต และการทำความเข้าใจในค่านิยม และคุณธรรม

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญไว้ 10 ทักษะดังนี้

1. ทักษะการตัดสินใจ เป็นทักษะด้านความสามารถที่ใช้เพื่อการตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ โดยวิธีการประเมินเกี่ยวกับทางเลือก และผลที่อาจจะเกิดจากการตัดสินใจในการเลือกงานอย่างถูกต้อง

2. ทักษะการแก้ปัญหา เป็นทั้งศาสตร์เกี่ยวกับความสามารถสำหรับการจัดการแก้ไขกับปัญหาที่เกิดขึ้นมาระหว่างการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละคนอย่างเป็นระบบ ไม่ก่อให้เกิดความเครียดต่อร่างกาย และจิตใจกระทั่งขยายเป็นปัญหาที่ใหญ่โตเกินกว่าจะแก้ไขได้

3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะความสามารถที่ใช้ในการคิด ซึ่งจะมีส่วนช่วยสำหรับการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา โดยวิธีการคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการค้นหาทางเลือกต่างๆ รวมถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก อีกทั้งยังสามารถนำประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะความสามารถที่ใช้ในการคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ และมีเหตุผลเข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นอยู่

5. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทักษะความสามารถที่ใช้ในการพูด และท่าทางสำหรับการแสดงออกถึงความรู้สึก และความคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ การร้องขอ การเจรจาต่อรองกัน ความชื่นชม การช่วยเหลือ การปฏิเสธ และการตักเตือน

6. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ทางภาวะระหว่างบุคคล เป็นทักษะความสามารถสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดขึ้นซึ่งกัน และกัน รวมทั้งสามารถใช้ในการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นให้ยั่งยืน

7. ทักษะการตระหนักรู้ในตน เป็นทักษะความสามารถสำหรับการศึกษา หรือการเข้าใจตัวเอง อาทิ การรู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง รู้ถึงสภาพความต้องการ และไม่ใช่ความต้องการของตนเอง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้แต่ละบุคคลรู้ตัวเองในเวลาที่ต้องเผชิญหน้ากับความเครียด หรือสภาพเหตุการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ทักษะการตระหนักรู้ในตนยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสัมพันธ์ทางภาวะ เป็นต้น

8. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น เป็นทักษะความสามารถที่ใช้ในการเข้าใจสิ่งที่เหมือน หรือสิ่งที่แตกต่างระหว่างบุคคล ในเรื่องต่างๆ เช่น ความสามารถ ระดับการศึกษา เพศ วัย ศาสนา ความเชื่อ สีมิว อาชีพ เป็นต้น รวมถึงช่วยให้สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับบุคคลอื่น ทั้งที่ดี และด้อยกว่าตัวเราเอง

9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ เป็นทักษะความสามารถที่ใช้ในการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น คือการรู้ว่าอารมณ์ที่มีอยู่ส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมของตนเองอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ไม่พอใจ หรือโกรธ อารมณ์โศกเศร้า และอารมณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อทางลบทั้งทางร่างกาย รวมถึงทางจิตใจได้อย่างเหมาะสม

10. ทักษะการจัดการกับความเครียด เป็นทักษะความสามารถสำหรับการรับรู้ถึงสาเหตุและที่มาของความเครียด รู้จักวิธีการผ่อนคลายความเครียด และแนวทางการควบคุมระดับความเครียดให้พอเหมาะ เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่เสี่ยง เป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง หรือเหมาะสม แล้วไม่เกิดปัญหากับสุขภาพอนามัย

จะเห็นได้ว่าทักษะชีวิตนั้นมีความหลากหลายขององค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นมา องค์การอนามัยโลกจึงได้จัดองค์ประกอบทักษะชีวิตไว้ด้วยกัน เป็น 5 คู่

คู่ที่ 1 ทักษะการตัดสินใจกับทักษะการแก้ปัญหา

คู่ที่ 2 ทักษะการคิดสร้างสรรค์กับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

คู่ที่ 3 ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับทักษะการสร้างสัมพันธ์ทาง

ระหว่างบุคคล

คู่ที่ 4 ทักษะการตระหนักรู้ในตนกับทักษะการเข้าใจผู้อื่น

คู่ที่ 5 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ กับทักษะจัดการกับความเครียด

องค์การอนามัยโลก ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบทักษะชีวิต ซึ่งสามารถแบ่งตามพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ได้อีก 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่

1.1 ความคิดวิจารณ์ญาณ เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ตามสิ่งรอบตัว

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ แต่ความสามารถในการคิดออกได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเองเป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจในจุดดีจุดด้อยของตนเองและความแตกต่างที่บุคคลมีกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะในแง่ความสามารถเพศวัย ระดับศึกษา ศาสนาสีผิวท้องถิ่นสุขภาพ

2.2 ความเห็นใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากลาไม่ว่าจะเป็นเพศวัยระดับการศึกษาศาสนาชาติพันธ์ท้องถิ่นสุขภาพ

2.3 ความภูมิใจในตนเองหมายถึงความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

2.4 ความมีน้ำใจรู้จักให้รู้จักรับค้นพบและภูมิใจในความสามารถต่างๆ เช่น สังคม ดนตรีกีฬาและศิลปะของตนเองโดยมิให้สนใจอยู่กับรูปร่างหน้าตาเสน่ห์หรือความสามารถทางเพศหรือการเรียนเก่งเท่านั้น ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. ด้านทักษะพิสัย ได้แก่

3.1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารเป็นความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อศึกษาความรู้สึกนึกคิดของตนเองและความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการแสดงความต้องการความชื่นชมการปฏิเสธและการสร้างสัมพันธภาพ

3.2 ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการรับรู้สาเหตุ ของปัญหาทางเลือกวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกประเมินทางเลือกตัดสินใจทางเลือกแก้ปัญหาที่เหมาะสมและลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3.3 ท่าทางการจัดการกับอารมณ์และความเครียดเป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเลือกใช้วิธีการจัดการกับอุปกรณ์ที่เพิ่มขึ้นได้เหมาะสมและด้วยความสามารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียดเรียนรู้วิธีควบคุมระดับความเครียดวิธีผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงสาเหตุพร้อมทั้งเลี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิต ที่กล่าวว่าประกอบด้วยพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้านได้แก่ด้านพุทธรนิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย นั้น จัดว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็น ต่อการศึกษาและการทำงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้

ยูเนสโก (2002) ได้จัดทักษะชีวิตออกเป็น 3 องค์ประกอบ ของด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความสามารถส่วนบุคคล ด้านความสามารถระหว่างบุคคล และด้านความสามารถทางความคิดโดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความสามารถส่วนบุคคล เป็นความสามารถสำหรับการเรียนรู้ที่จำเป็น โดยแบ่งออกเป็น 3 ทักษะดังนี้

- 1 ทักษะการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง
- 2 ทักษะการจัดการกับความรูสึก
- 3 ทักษะการจัดการกับความเครียด

ด้านความสามารถระหว่างบุคคล เป็นทักษะความสามารถสำหรับการเรียนรู้ เพื่อจะอยู่ร่วมกันกับคนอื่นสามารถแบ่งได้เป็น 4 ทักษะ ดังนี้

1. ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ทักษะการเจรจาต่อรองและทักษะการปฏิเสธ
3. ทักษะการเห็นอกเห็นใจ
4. ทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะการให้ความร่วมมือ

ด้านความสามารถทางความคิด ซึ่งเป็นความสามารถสำหรับการเรียนเพื่อที่จะรู้ โดยได้แบ่งเป็น 2 ทักษะ คือ

1. ทักษะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับทักษะการตัดสินใจ
2. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

แนวคิด และความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่เรียกว่าสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) อันมีผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารได้ถึงกันทั่วโลก ทำให้เกิดการแข่งขันด้านเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สังคมได้รับผลกระทบ การจัดการศึกษาจึงต้องปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและต้องเตรียมผู้เรียนให้เป็นคนมีคุณภาพโดยมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมฐานความรู้นั้นได้ การมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต (Kay, 2010,

p.17) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นทักษะด้านที่สำคัญด้านหนึ่งถือว่าสิ่งที่จะแยกนักเรียนที่มีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิต และสภาพแวดล้อมการทำงานที่ซับซ้อนมากขึ้นในศตวรรษที่ 21 กับ ผู้ที่มีความไม่พร้อมออกจากกัน โดยมุ่งเน้นไปที่ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและการทำงานร่วมกันซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนในอนาคต

สำหรับทักษะชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ และเลือกทักษะชีวิตจากแนวคิดของนักวิชาการ จำนวน 4 คน ดังต่อไปนี้

2.1 ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของอเมริกา (Partnership for 21st Century Skills, 2011) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง "ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21" โดยรวมตัวและก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลและเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะ 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) คือ การเน้นทักษะการคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์หรืออย่างมีวิจารณญาณเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยทักษะที่จำเป็นได้แก่

1) การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creativity and Innovation) คือ การที่นักเรียน มีความคิดอย่างสร้างสรรค์ สามารถทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่นได้ และเกิดนวัตกรรม ที่ประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1.1) การคิดสร้างสรรค์ (Think Creativity) เป็นการใช้ความคิดที่อิสระ ในการออกแบบเทคนิค มาจากหลายวิธีการเช่นการระดมสมอง (Brainstorming) สร้างสิ่งใหม่ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีคุณค่าสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์และประเมินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2) การทำงานกับคนอื่น ๆ อย่างสร้างสรรค์ (Work Creativity With Others) เป็นการสร้างและสื่อสารแนวคิดใหม่ๆ ให้ผู้อื่นทราบอย่างมีประสิทธิภาพแสดงออกโดยปฏิบัติอย่างริเริ่ม สร้างสรรค์และเข้าใจข้อจำกัดที่เป็นจริงมองเห็นว่าแม้จะล้มเหลวแต่ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจว่าความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมต้องใช้เวลายาวนาน

1.3) การนำนวัตกรรมไปใช้ (Implement Innovations) คือการนำความคิดริเริ่มไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานทำให้ผลงานนั้นเป็นนวัตกรรม

2) ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (Critical thinking and Problem solving) ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ให้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบคำถามที่แหลมคมและแก้ปัญหาได้ วิเคราะห์และประเมินทางเลือกที่ชัดเจนของพรรคและสะท้อนการวิเคราะห์ในการตัดสินใจและกระบวนการ ประกอบด้วย

2.1) การให้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Reason Effectively) คือการใช้วิธีหาเหตุผลจากหลายวิธีการเช่นการอุปมาอุปไมย

2.2) การคิดอย่างเป็นระบบ (Use Systems Thinking) คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนย่อยๆ และจึงมองเป็นภาพรวม

2.3) การพิจารณาและตัดสินใจ (Make Judgments and decisions) คือการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล แนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพ สังเคราะห์และเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศและข้อถกเถียง ดีความข้อมูลและลงข้อสรุป สะท้อนสิ่งที่เรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ

2.4) การแก้ปัญหา (Solve Problems) คือการแก้ปัญหาในรูปแบบต่างๆ โดยใช้วิธีปกติและวิธีใหม่ๆ วิเคราะห์คำถามสำคัญเพื่อให้ความคิดชัดเจนขึ้นและนำไปสู่การลงข้อสรุป

3) การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) คือความสามารถของแต่ละบุคคลที่สื่อสารได้อย่างชัดเจน ใช้การพูด การเขียน และที่ไม่ใช้ภาษาการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย

3.1) การสื่อสารอย่างชัดเจน (Communicate Clearly) คือการแยกแยะแนวคิดอย่างมีเหตุผลโดยใช้การสนทนา การเขียนและทักษะการสื่อสารต่างๆ ในหลายรูปแบบและในหลายบริบท ฟังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเข้าใจความหมาย ความรู้ ค่านิยม ทักษะ และจุดมุ่งหมาย ใช้การสื่อสารหลายๆ วิธีที่จะสนองต่อจุดประสงค์ ใช้สื่อและเทคโนโลยีและสามารถประเมินผลกระทบ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในหลากหลายบรรยากาศ

3.2) การร่วมมือทำงาน (Collaboration) หมายถึงการแสดงออกถึงความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในที่ทำงาน มีความยืดหยุ่นและเต็มใจที่จะทุ่มเทในการทำให้สำเร็จเพื่อให้สู่เป้าหมายของงาน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและเห็นคุณค่าของความคิดที่มาจากสมาชิกในกลุ่ม

2.1.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) คือการแสดงความสามารถได้หลากหลาย และมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น การเข้าถึงข้อมูลอย่างอิสระ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในเครื่องมือ เทคโนโลยีและความสามารถในการช่วยเหลือ คนในยุคนี้จึงควรมีความสามารถหลักๆ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ เข้าถึงข้อมูลอันมหาศาลได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีและเครื่องมือสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและแบ่งปันข้อมูลกับผู้อื่น ซึ่งทักษะด้าน สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ประกอบด้วย

1) รู้สารสนเทศ (Information Literacy) คือความสามารถในการจำแนก ประเมิน และใช้อย่างมีประสิทธิภาพในข้อมูลที่เป็นประกอบด้วยการใช้การเข้าถึงและประเมิน ข้อมูลและการใช้และการจัดการสารสนเทศ (Use and manage information)

2) การรู้ทันสื่อ (Media Literacy) คือความสามารถของบุคคลในการ ออกแบบอย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์สื่อ (Analyze Media) และการสร้างชิ้นงานที่เป็นสื่อ (Create media products)

3) ความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศการสื่อสารและเทคโนโลยี (Information, Communication and Technology Literacy) คือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (apply technology effectively) และใช้เครือข่ายทางสังคมในการสื่อสารและจัดการกับข้อมูล อย่างสร้างสรรค์

2.1.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) คือความสามารถ ในการประเมินชี้นำแนวทางการดำรงชีวิตที่ซับซ้อนและการทำงานในโลกที่มีการแข่งขันสูง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับทีมที่หลากหลายการเปิดใจยอมรับ ความคิดที่หลากหลายแสดงการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม สิ่งแวดล้อมในการทำงานและชีวิตมีความสามารถในการอยู่ได้ท่ามกลางชีวิตที่สับสนและ สิ่งแวดล้อมของการทำงานที่มีการแข่งขันกันในระดับโลกจึงจำเป็นต้องสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต และอาชีพดังต่อไปนี้

1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) คือความสามารถในการปรับบทบาทไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ และให้ผลสะท้อนกลับ อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนได้ (adapt to change) และมีความยืดหยุ่น (be flexible)

2) การคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง (Initiative and Self-direction) คือความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการตั้งเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้อย่างอิสระประกอบด้วย การจัดการเรื่องเป้าหมายและวางแผนการทำงาน ทำงานได้อย่างอิสระ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้

3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural skills) คือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เคารพและยอมรับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการทำงานกับทีมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การเพิ่มผลผลิตและการรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) คือการจัดการและเผชิญเป้าหมาย ความจำเป็นที่มาก่อน การจัดการเวลาทำงาน ประกอบด้วย การจัดการกับโครงการได้ และการสร้างผลผลิตได้

5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบต่อสังคม Leadership and responsibility) คือความสามารถของบุคคลในการทำงานและการเอาใจใส่ในสังคม ประเมินจุดแข็งของผู้อื่นไปยังเป้าหมายที่บรรลุผล ประกอบด้วย การชี้แนะและนำคนอื่นได้และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น

2.2 วิจารณ์ พานิช (2555, น.18-19) กล่าวว่า มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนไปเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง ซึ่งทักษะการดำรงชีวิตที่คนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต คือ 3R x 7C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), Writing (เขียนได้) และ Arithmetic (คณิตศาสตร์)

7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ไขปัญหา) Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) Cross – cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Eadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้ทันสื่อ) Computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ Career and learning skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

2.3 The North Central Regional Educational Laboratory and Metiri Group (2003, pp.15–69) ได้ร่วมกันนำเสนอกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ภายใต้ชื่อ enGauge 21st Century Skills ไว้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้ยุคดิจิทัล ความคิดเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการเพิ่มผลผลิตระดับสูง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ความรู้ยุคดิจิทัล (Digital – age Literacy) ได้แก่

1) ความรู้พื้นฐาน (Basic Literacy) คือ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารและความสามารถในการคิดคำนวณในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน

2) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) คือ ความรู้และความเข้าใจในการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

3) ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ (Economic literacy) คือ ความสามารถในการระบุปัญหาทางเศรษฐกิจ กำหนดทางเลือกโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์

4) ความรู้ด้านทัศนศิลป์ (Visual literacy) คือ ความสามารถในการแปลความให้ เห็นคุณค่า และสร้างสื่อทัศนศิลป์ในการพัฒนาความคิด การตัดสินใจ การสื่อสารและการเรียนรู้

5) ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological literacy) คือ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีว่าเทคโนโลยีนั้นคืออะไรและจะใช้เทคโนโลยีนั้นเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างไร

6) ความรู้ด้านสารสนเทศ (Information literacy) คือ มีความสามารถในการกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการ สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ประเมินข้อมูลจากสื่อต่างๆ สังเคราะห์ และเลือกใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) ความรู้ด้านพหุวัฒนธรรม (Multicultural literacy) คือ ความสามารถในการเข้าใจและเห็นคุณค่าของความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างในประเพณี ค่านิยม และความเชื่อของวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น

8) ความตระหนักรู้ในโลก (Global Awareness) คือ การรับรู้และเข้าใจในความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในสังคมโลก

2.3.2 ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Inventive Thinking) ได้แก่

1) ความสามารถในการปรับตัวและจัดการความซับซ้อน (Adaptability and Managing Complexity) คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนความคิด ทัศนคติ หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและเปลี่ยนแปลงในอนาคต และความสามารถ

ในการทำความเข้าใจ และการจัดการกับเป้าหมายและงานที่หลากหลายโดยตระหนักในข้อจำกัดของเวลาทรัพยากร และระบบ

2) การกำกับตนเอง (Self - direction) คือ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายใต้กรอบเวลาและทรัพยากรที่มีอยู่ และสามารถประเมินคุณภาพของผลงานเกิดขึ้นได้

3) ความสนใจใฝ่รู้ (Curiosity) คือ ความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้หรือมีประกายไฟ ของความสนใจซึ่งจะนำไปสู่การเสาะแสวงหาความรู้ในเรื่องนั้นๆ เพิ่มเติม

4) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

5) ความกล้าที่จะเสี่ยง (Risk taking) คือ มีความกล้าที่จะลองลงมือทำ และยินดีที่จะยอมรับความผิดพลาด กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากสังคม และมีความพยายามที่จะจัดการกับปัญหาที่ไม่มีทางออกที่ชัดเจน

6) ความคิดในระดับสูงและควมมีเหตุผล (Higher - order thinking and sound reasoning) คือ มีความคล่องในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ เปรียบเทียบตีความสรุปประเมินค่า สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ข้อมูลในการแก้ปัญหา

2.3.3 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)

1) ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม (Teaming and Collaboration) คือความสามารถในการร่วมมือทำงานกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหา สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดความชำนาญในเรื่องนั้นๆ

2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจและจัดการอารมณ์ แรงจูงใจ และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ

3) ความรับผิดชอบในตนเอง (Personal Responsibility) คือ มีความรู้ในเรื่องกฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อให้เกิดความสมดุลและคุณภาพชีวิตในฐานะพลเมือง สมาชิกในครอบครัวและชุมชน นักเรียน และพนักงาน

4) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social and Civic Responsibility) คือ ความสามารถในการจัดการเทคโนโลยี และควบคุมการใช้ในทางที่ส่งเสริมและปกป้องสังคมสิ่งแวดล้อม และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

5) การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interactive Communication) คือ ความสามารถในการสื่อสารอย่างได้ผลผ่านสื่อ เครื่องมือ และกระบวนการต่างๆ

2.3.4 การเพิ่มผลผลิตระดับสูง (High Productivity) ได้แก่

1) ความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญ วางแผน และจัดการเพื่อ บรรลุเป้าหมาย (Prioritizing, Planning and Managing for Results) คือ ความสามารถในการ จัดการเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายของโครงการหรือในการแก้ปัญหา

2) ความสามารถในการใช้เครื่องมือที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ (Effective use of Real – world Tools) คือ ความสามารถในการใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อ การสื่อสาร การร่วมมือ การแก้ปัญหา และบรรลุเป้าหมายของงาน

3) ความสามารถในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูง (Ability to Produce Relevant, High – quality products) คือ ความสามารถในการผลิตผลงานทางปัญญา สารสนเทศ หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุ

2.4 Kamisah Osman, Tuan Mastura Tuan Soh and Nurazidawati Mohamad Arsad (2012, pp.38-44) ได้สรุปองค์ประกอบหลักของทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน สายวิทยาศาสตร์ชาวมาเลเซียไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ยุคดิจิทัล (Digital age literacy) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Inventive thinking) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) ความสามารถในการสร้างผลผลิต (High Productivity) และคุณค่าทาง จิตวิญญาณ (Spiritual value)

3. ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.6-9) ได้จัดองค์ประกอบทักษะชีวิตระดับมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ถึงความถนัดและความสามารถตลอดจนรู้จักข้อดีและข้อด้อยของตนเองมีความเข้าใจ ในความแตกต่างของแต่ละคนรู้จักตัวเอง เห็นคุณค่ายอมรับแล้วมีความภาคภูมิใจในตัวเอง และ บุคคลอื่นรวมทั้งมีเป้าหมายชีวิตและรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึงการแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ทั้งปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และ ประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้องรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจ และรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์ และความเครียด รู้สึกผ่อนคลาย หลีกเลี้ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ในไปในทางที่ดี

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึงการมีความเข้าใจในมุมมอง และอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น การใช้ภาษาพูด และภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกของตนเอง การรับรู้ความรู้สึก เจตนา หรือความต้องการจากผู้อื่น การวางตัวให้ถูกต้อง มีความเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ต่างๆ มีการใช้วิธีสื่อสารอันจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขกับบุคคลอื่น

จากการกำหนดองค์ประกอบ และการนิยามความหมายของทักษะชีวิตทั้ง 4 องค์ประกอบข้างต้น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.6-9) ได้กำหนด พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา แต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น

ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ ความถนัด ความสามารถ รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายชีวิตและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น. 6) ได้กำหนด พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

ตาราง 1 แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 1 ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น.

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง	1.1 วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ ของตนเองได้ 1.2 วิเคราะห์ลักษณะส่วนตน อุปนิสัย และค่านิยมของตนเองได้
2. รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	2.1 วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ 2.2 กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่าง เหมาะสม
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	ยอมรับความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของ ตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	สะท้อนมุมมองที่ดีของตนเองและผู้อื่นได้

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	5.1 แสดงความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นได้ 5.2 นำเสนอคุณลักษณะที่ดีมีคุณค่าของตนเองและผู้อื่นได้
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	6.1 แสดงความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถ ความดีของตนเองและผู้อื่น 6.2 แสดงความสามารถและความดีงามที่ตนเอง ภาคภูมิใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	7.1 กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ 7.2 ยอมรับในความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ดีของผู้อื่น
8. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	8.1 เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย 8.2 ปฏิบัติตามสิทธิของตนเอง
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางสู่ความสำเร็จ	9.1 กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตนเองคาดหวังได้ 9.2 ปฏิบัติตามแผนการดำเนินชีวิตที่กำหนดไว้และปรับปรุงให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะ
 ข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัว
 ด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจ
 ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.7) ได้กำหนด พฤติกรรมทักษะชีวิต
 ที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

ตาราง 2 แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดวิเคราะห์
ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง และรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง	1.1 วิเคราะห์ประโยชน์และคุณค่าของข้อมูลข่าวสารเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างภูมิความรู้และภาคตัดสินใจเมื่อเผชิญสถานการณ์รอบตัว
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	2.1 ประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง 2.2 ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญด้วยทางเลือกที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบต่อนตนเองและผู้อื่น
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้ อย่างเป็นระบบ	3.1 แก้ปัญหาเมื่อเผชิญสถานการณ์วิกฤตอย่าง ไตร่ตรองตามขั้นตอนหลักการแก้ปัญหา 3.2 วิเคราะห์ผลกระทบและหาทางป้องกันหรือ แก้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ 3.3 วางตัวและกำหนดทำที่ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.1 สร้างสรรค์ผลงานและแสดงพฤติกรรมได้เป็นที่ยอมรับ
5. มองโลกในแง่ดี	5.1 บอกสิ่งที่มองเห็นหรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศ หรือสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้ 5.2 มีความยืดหยุ่นทางความคิด
6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์	6.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น
7. ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง	7.1 ประเมินและสรุปผลการกระทำ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ค้ำขันจากประสบการณ์ที่ดีของตนเองและผู้อื่นเป็นบทเรียนชีวิตของตนเอง

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.8) ได้กำหนด พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

ตาราง 3 แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 3 ทักษะการจัดการกับ
อารมณ์ และความเครียด

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง	1.1 สำรวจและประเมินอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองได้ 1.2 เลือกวิธีการจัดการหรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม
2. จัดการความขัดแย้งต่างๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม	2.1 เลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม 2.2 ยุติความรุนแรงในสถานการณ์ต่างๆ โดยสันติวิธี
3. คลายเครียดด้วยวิธีการสร้างสรรค์	3.1 มีวิธีการคลายความเครียดที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
4. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น	4.1 มีวิธีการสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ 4.2 ปรับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ที่เกิดขึ้นใน สถานการณ์ต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจ หรือความเครียดได้ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและ สร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.9) ได้กำหนดพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

ตาราง 4 แสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังขององค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยง และ รู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง	1.1 ปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนการปฏิเสธ 1.2 เตือนเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในสถานการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนของทักษะการเตือน
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	กล้าแสดงความคิดเห็นประกอบเหตุผลด้วยวิธีการสื่อสารที่ดี
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย	ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างราบรื่น
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก	มีวิธีการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งด้านภาษาพูด ภาษากาย ด้วยความสุภาพและเป็นมิตร
6. เคารพกฎกติกาของสังคม	ปฏิบัติตามตามกฎกติกาของสังคมอย่างเต็มใจทุกสถานการณ์
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้	ให้คำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้อื่น และผู้อื่นสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้

จากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิต จากแนวคิดของนักวิชาการ 3 ลักษณะ คือ 1) ทักษะชีวิตทั่วไป 2) ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ 3) ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบ และพฤติกรรมชีวิตทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา แสดงดังตาราง 5 และ 6 ดังนี้

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะชีวิต	ลักษณะชีวิตทั่วไป		ลักษณะชีวิตในศตวรรษที่ 21		องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สังเคราะห์							
	Maxwell (1981)	Gaza, Childers: (1987)	WHO (1997)	Mangulkar, Whitman & Posner (2001)		UNESCO (2002)	Neeley Lean (2004)	สิงคโปร์ และสุวรรณ (2552)	Partnership (2010)	วิจารณ์ หาชัย (2555)	The Nort Central (2003)	Kamishah Osman , et .al (2012)
12.การควบคุมอารมณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13.การจัดการอารมณ์และความเครียด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14.การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
15.การเข้าใจผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
16.การสื่อสาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
17. ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
18. มีความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
19. การดูแลรักษาสุขภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
20.ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
21. ความสามารถในการสร้างผลผลิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตาราง 5 (ต่อ)

ทักษะชีวิตทั่วไป	ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สังเคราะห์
<p>ทักษะชีวิตทั่วไป</p> <p>Maxwell (1981)</p> <p>Gazda, Childers: (1987)</p> <p>WHO (1997)</p> <p>Mangulikan, Whitman & Posner (2001)</p> <p>UNESCO (2002)</p> <p>Neeley Lean (2004)</p> <p>นงุทธ และสุพรรณ (2552)</p> <p>Partnership (2010)</p> <p>จำรัส พาณิช (2555)</p> <p>The Nort Central (2003)</p> <p>Kamisah Osman , et al. (2012)</p> <p>พษศสามหนสฤษฏ์ตงภททกลาง พ.ศ.2551</p>	<p>22. ความรู้ยุคดิจิทัล</p> <p>23. คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี</p> <p>24. การสื่อสาร สารสนเทศ รู้ทันสื่อ</p>	<p>องค์ประกอบที่ 6</p> <p>ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล</p>

ตาราง 6 แสดงการสังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สังเคราะห์ได้	พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตที่นำมาสังเคราะห์	ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
<p>องค์ประกอบที่ 1</p> <p>ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น</p>	<p>1.รู้ในข้อจำกัดของตนเอง</p> <p>2.ค้นหาข้อดีและข้อดีของตัวเอง</p> <p>3.เข้าใจแรงจูงใจในตนเอง และความปรารถนาความชอบ</p> <p>4.กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง</p> <p>5.เข้าใจความเหมือนและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล</p> <p>6.ตระหนักว่าไม่ยอมรับตนเอง</p> <p>7.กำกับดูแลตนเอง</p> <p>8.รักษาคุณค่าในตนเอง</p> <p>9.พัฒนาบทบาททางเพศ</p> <p>10.ชัดเจนเรื่องค่านิยม และคุณธรรม</p> <p>11.รับผิดชอบต่อพฤติกรรมและหน้าที่</p>	<p>ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21</p> <p>1.การจัดการเป้าหมายและเวลา</p> <p>2.ทำได้ด้วยตนเอง</p> <p>3.เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง</p> <p>4.ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทำงานได้มีประสิทธิภาพในสภาพไม่ชัดเจน</p> <p>เปลี่ยนแปลง</p> <p>5.มีความยืดหยุ่น สร้างสมดุลของมมของและความเครียดที่แตกต่าง เพื่อให้งานสำเร็จ</p> <p>6.ยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย</p> <p>7.ใช้ปัญหาเป็นโอกาส หาทางออกอย่างสร้างสรรค์</p> <p>8.ต้องการความร่วมมือ และพึ่งตนเองสูง</p> <p>9.ชวนเขาเรียนรู้ด้วยตนเอง</p>	<p>1.รู้จักความถนัด ความสามารถและข้อจำกัด รวมทั้งรับผิดชอบพฤติกรรมและหน้าที่ที่ของตนเอง</p> <p>2.ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น</p> <p>3.ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น</p> <p>4.มองเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น</p> <p>5.มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น</p> <p>6.มีความกระตือรือร้นในตนเองและผู้อื่น</p> <p>7.มีความกล้าแสดงออก</p> <p>8.เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น</p> <p>9.มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง ได้รับความสำเร็จ</p>

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สังเคราะห์ได้	ทักษะชีวิตทั่วไป	ทักษะชีวิตที่มีความละเอียด	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
องค์ประกอบที่ 2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา	<ol style="list-style-type: none"> ค้นหาข้อมูล การตัดสินใจอย่างมีระบบ หาทางเลือกที่เหมาะสม หลากหลายและคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น วางแผนทั้งระยะยาว และระยะสั้น การแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดละเอียด รอบคอบ มีเหตุผล คิดอย่างสร้างสรรค์ ระบุปัญหา บริหารเวลา 	<ol style="list-style-type: none"> คิดอย่างลึกซึ้ง คิดหาคำตอบได้หลายทาง คิดได้ด้วยความจริงมีหลายชั้น และมีโอกาสปรับเปลี่ยนได้ ความสามารถในการปรับตัว จัดการความซับซ้อน ความสามารถในการริเริ่มตนเอง มีความสนใจใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์และกล้าเสี่ยง ความคิดระดับสูง และใช้เหตุผลที่ดี ความคิดเชิงสร้างสรรค์ เข้าถึง วิเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์ 	<ol style="list-style-type: none"> ค้นหาข้อมูลและเลือกรับข่าวสารที่เหมาะสมในความจริง และรู้เท่าทันสังคม ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ ความสามารถริเริ่มตนเอง มี มีความสนใจใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์และกล้าเสี่ยง มีความคิดระดับสูง และใช้เหตุผลที่ดี มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ระบุปัญหา บริหารเวลา
องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการตัดสินใจ และแก้ปัญหา	<ol style="list-style-type: none"> ค้นหาข้อมูล การตัดสินใจอย่างมีระบบ หาทางเลือกที่เหมาะสม หลากหลายและคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น วางแผนทั้งระยะยาว และระยะสั้น การแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดละเอียด รอบคอบ มีเหตุผล คิดอย่างสร้างสรรค์ ระบุปัญหา บริหารเวลา 	<ol style="list-style-type: none"> เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง และรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ มีความสนใจใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์และกล้าเสี่ยง มีความคิดระดับสูง และใช้เหตุผลที่ดี มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ เข้าถึง วิเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์ 	<ol style="list-style-type: none"> ค้นหาข้อมูลและเลือกรับข่าวสารที่เหมาะสมในความจริง และรู้เท่าทันสังคม ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ มีความสนใจใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์และกล้าเสี่ยง มีความคิดระดับสูง และใช้เหตุผลที่ดี มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ระบุปัญหา บริหารเวลา

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบของ ทักษะชีวิตที่ สังเคราะห์ได้	ทักษะชีวิตทั่วไป	ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการจัดการกับ อารมณ์และ ความเครียด	1.เพิ่มการควบคุมภายในตนเอง 2.รู้จักจัดการกับความรู้สึกที่ส่งผล กระทบทางลบ 3.รู้จักผ่อนคลาย และความควบคุม ความเครียด 4.รับรู้สาเหตุและที่มาของความเครียด 5.รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น 6.การบริหารความเครียดด้วยวิธีต่าง จัดการความเครียด	1.ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่ เกิดขึ้นกับตนเอง 2.จัดการความขัดแย้งต่างๆได้ด้วยวิธี ที่เหมาะสม 3.คลายเครียดด้วยวิธีการสร้างสรรค์ 4.รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและ ผู้อื่น	1.ประเมิน ควบคุม และรู้เท่าทันสภาวะ อารมณ์ของตนเอง 2.จัดการความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่ เหมาะสม 3.รับรู้สาเหตุ และผ่อนคลาย ความเครียดอย่างสร้างสรรค์ 4.รู้จักสร้างความสุขให้แกตนเองและ ผู้อื่น	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา
องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม	1.แสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง 2.สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 3.เข้าใจอารมณ์บุคคลอื่น 4.กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม 5.ต่อต้านความกดดันทางสังคม 6.การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ 7.การเจรจาต่อรอง และการปฏิเสธ	1.รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยง และรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยง ความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง 2.กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ 3.ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถี ประชาธิปไตย	1.มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อ สื่อสารและรู้จักปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยง สถานการณ์เสี่ยง สถานการณ์เสี่ยง 2.ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ตาม วิถีประชาธิปไตย 3.เห็นคุณค่าความต่างประเพณีค่านิยม และเข้าใจวัฒนธรรมประเทศอื่นๆ	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบของ ทักษะชีวิตที่ สังเคราะห์ได้	พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตที่น่ามาสังเคราะห์	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ ทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา
องค์ประกอบที่ 4 (ต่อ)	<p>ทักษะชีวิตทั่วไป</p> <p>8.การเห็นอกเห็นใจ</p> <p>9..การทำงานเป็นทีม และใช้ความร่วมมือ</p> <p>10.สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี</p> <p>11.มีส่วนร่วมรับรู้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม</p> <p>12.มีความใกล้ชิดกับบุคคลอื่น</p> <p>13.แสดงความคิดเห็นได้ชัดเจน</p> <p>14.นำเสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสาร</p> <p>15.ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยความเคารพ16. ช่วยเหลือ นำพากลุ่มให้ประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์</p> <p>17.แบ่งปันประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ภายในกลุ่ม</p> <p>18.สร้างประโยชน์จากสิ่งที่อยู่รอบตัว</p> <p>19.สนับสนุนในฐานะของทีมงาน</p> <p>20.รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>21.จับบันทึกสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและ การทำงาน</p>	<p>ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551</p> <p>4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>5. สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น</p> <p>6.จิตอาสาและรับผิดชอบ</p> <p>7.จับบันทึกสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและการทำงาน</p>
<p>4.ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อ การมีคิดเห็นส่วนร่วมด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ</p> <p>5.สร้างสื่อทัศนศิลป์ เพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้</p> <p>6.ด้านพหุวัฒนธรรม เข้าใจ เห็น คุณค่าความคล้าย และต่างของ ประเพณี ค่านิยม วัฒนธรรม ตนเองและผู้อื่น</p> <p>7.รับรู้และเข้าใจความสัมพันธของ ส่วนต่างๆ ในสังคมโลก</p>	<p>4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>5. สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น</p> <p>ด้วยการศึกษา สื่อสาร เติบโต</p>	

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบของ ทักษะชีวิตที่ สังเคราะห์ได้	พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตที่นำมาสังเคราะห์	ทักษะชีวิตตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ ทักษะชีวิตของนักเรียน มัธยมศึกษา
องค์ประกอบที่ 5 ทักษะการดูแล สุขภาพ และการ ดำรงชีวิต	ทักษะชีวิตทั่วไป 1.การเลือกรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ 2.การออกกำลังกาย เล่นกีฬา 3.การเข้าใจจิตสังคมในตนเองเรื่องเพศ 4.การใช้อิทธิกรรรมในเวลาที่ส่งเสริม สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต 5.การเลือกดำรงชีวิตดี เหมาะสม นำไปสู่ สุขภาพกาย และจิตที่ดี 6.การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ 7.หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เป็นความเสี่ยง 8.จัดอันดับความสำคัญในการใช้ ทรัพยากร 9.วางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน 10.คุ้มครองทรัพย์สินส่วนตัว	ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 1.เปลี่ยนวิถีชีวิตและบริโภควิถี เพื่อ รักษาสังแวดล้อม 2.ใช้เวลาในชีวิตอย่างมีคุณค่า	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ 1.เปลี่ยนวิถีชีวิต เลือกรับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์ และรักษาสังแวดล้อม 2.เข้าใจมุมมองเรื่องเพศ 3.เลือกกิจกรรมในเวลาว่าง และการ ดำรงชีวิตเพื่อสุขภาพจิต และสุขภาพ กาย 4.รู้จักป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ 5.จัดอันดับ และวางแผนการใช้ ทรัพยากรด้านการเงินและทรัพย์สิน ของตนเอง

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบของ ทักษะชีวิตที่ สังเคราะห์ได้	พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตที่นำมาสังเคราะห์	สรุปพฤติกรรมบ่งชี้ ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา
องค์ประกอบที่ 6 ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล	ทักษะชีวิตทั่วไป ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1.ริโภค และผลิต สารสนเทศอย่างมี ความรับผิดชอบต่อสังคม 2. มีความรู้การใช้เทคโนโลยีสามารถ สร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และ สร้างสรรค์ 3. สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขต ของข้อมูลที่ต้องการ 4. สังเคราะห์ และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศ ได้อย่างเหมาะสม 5. 1.ประเมินข้อมูลจากสื่อต่างๆ ได้ 6. สามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิด ประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่าง สร้างสรรค์
องค์ประกอบที่ 6	ทักษะชีวิตเฉพาะผู้บริโภค แต่มีพฤติกรรมเป็นผู้ผลิต สารสนเทศ	1. ไม่เป็นเฉพาะผู้บริโภค แต่มีพฤติกรรมเป็นผู้ผลิต สารสนเทศ
ทักษะด้าน	1. ไม่เป็นเฉพาะผู้บริโภครวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม	1. ไม่เป็นเฉพาะผู้บริโภครวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม
คอมพิวเตอร์	2. ผลิตสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม	2. ผลิตสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม
เทคโนโลยี สารสนเทศ	3. ไม่ผลิตสารสนเทศปลอม หลอกลวง หรือด้วย คุณภาพ	3. ไม่ผลิตสารสนเทศปลอม หลอกลวง หรือด้วย คุณภาพ
และความรู้ยุคดิจิทัล	4. มีความสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสาร และสื่อสาร ได้หลายทาง เช่น วิดีโอ เว็บไซต์	4. มีความสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสาร และสื่อสาร ได้หลายทาง เช่น วิดีโอ เว็บไซต์
	5. ใช้เครื่องมือให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และ สร้างสรรค์	5. ใช้เครื่องมือให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และ สร้างสรรค์
	6. ใช้เครื่องมือที่มีในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ	6. ใช้เครื่องมือที่มีในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ
	7. มีความรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อบรรเทาภัย	7. มีความรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อบรรเทาภัย
	8. สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ ต้องการ	8. สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ ต้องการ
	9. ประเมิน ข้อมูลจากสื่อต่างๆ ได้	9. ประเมิน ข้อมูลจากสื่อต่างๆ ได้
	10. สังเคราะห์และเลือกใช้สารสนเทศอย่างมี ประสิทธิภาพ	10. สังเคราะห์และเลือกใช้สารสนเทศอย่างมี ประสิทธิภาพ

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ ทักษะชีวิตทั่วไป ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สามารถสรุปองค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ ดังนี้

1. ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น

1.1 รู้จักความถนัดความสามารถและข้อจำกัด รวมทั้งรับผิดชอบพฤติกรรมและหน้าที่

ของตนเอง

1.2 ขวนขวายเรียนรู้ และพึ่งตนเองสูง

1.3 เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า และเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

1.5 เชื่อมมั่นในตนเองและผู้อื่น รวมทั้งกำหนดเป้าหมายชีวิตชัดเจน

1.6 ยืดหยุ่น และปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างเพื่อให้งานสำเร็จ

2. ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา

2.1 ค้นข้อมูลและเลือกรับข่าวสาร ตระหนักในความจริง และรู้เท่าทันสังคม

2.2 คิดลึกซึ้ง สร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น

2.3 ตัดสินใจในต่างสถานการณ์อย่างมีระบบ มีเหตุผล และรอบคอบ

2.4 แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ โดยสันติวิธี

2.5 วิเคราะห์ประเมิน สร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตตนเอง และสามารถชี้แนะตนเองได้

2.6 มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

3. ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

3.1 ประเมิน ควบคุม และรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ของตนเอง

3.2 จัดการความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม

3.3 รับรู้สาเหตุ และผ่อนคลายความเครียดอย่างสร้างสรรค์

3.4 รู้จักสร้างความสุขให้แก่ตนเองและผู้อื่น

4. ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

4.1 มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารและรู้จักปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยง

สถานการณ์เสี่ยง

4.2 ทำงานเป็นที่ร่วมกับผู้อื่น ได้ ตามวิถีประชาธิปไตย

4.3 เห็นคุณค่าความต่างประเพณี ค่านิยม และเข้าใจวัฒนธรรมประเทศอื่นๆ

4.4 มีจิตอาสาและรับผิดชอบต่อ

- 4.5 จุดบันทึกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและการทำงาน
5. ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต
  - 5.1 เปลี่ยนวิถีชีวิต เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และรักษาสิ่งแวดล้อม
  - 5.2 เข้าใจมุมมองเรื่องเพศ
  - 5.3 เลือกรับกิจกรรมในเวลาว่าง และการดำรงชีวิตเพื่อสุขภาพจิต และสุขภาพกาย
  - 5.4 รู้จักป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ
  - 5.5 จัดอันดับ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงินและทรัพย์สินของตนเอง
6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล
  - 6.1 บริโภค และผลิต สารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 6.2 มีความรู้การใช้เทคโนโลยีสามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์
  - 6.3 สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการ
  - 6.4 สังเคราะห์ และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม
  - 6.5 ประเมินข้อมูลจากสื่อต่างๆ ได้
  - 6.6 สามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

การส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อนี้ ได้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้ 1) หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต 2) ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 3) ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 4) แนวทางการจัดการเรียนรู้/กิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต

1.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายในบริบทที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2553, น.185) กล่าวว่า การบริหาร แบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงาน เข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหา และตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่างเพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิด และแบ่งภาระหน้าที่ ของผู้บริหาร

อมรพรรณ ประจันตวนิชย์ (2550, น.23) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจอย่างมี เหตุผลในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล รวมทั้งร่วม รับผิดชอบในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรม หรือ

กระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งของกลุ่มคน หรือองค์กรที่มี ความเกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม

ทำนอง ภูเกิตพิมพ์ (2551) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงาน ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละ บุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และ ทัศนคติมากขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ประสาร พรหมณา (2553, น.1) เสนอว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิด ความรู้ สึกผูกพัน ผูกมัด และตกลงใจร่วมกันในการบริหาร สถานศึกษาให้บรรลุ เป้าหมาย

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถาบันการศึกษา หมายถึง การจัดการ ดำเนินงาน โดยผู้บริหาร เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหา และร่วม รับผิดชอบในการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตาม และการประเมินผล ตลอดจนการ ร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารงาน จนทำให้งานสำเร็จได้ด้วยดี

1.2 องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2543, น. 6) กล่าวว่าองค์ประกอบของการบริหารแบบมี ส่วนร่วมใน การจัดการศึกษามีดังนี้

1. ความมีอิสระในการจัดการศึกษา ความยืดหยุ่น และผลของความรับผิดชอบ
2. การร่วมวางแผนการจัดการศึกษาโดยผู้บริหาร สถานศึกษา และสมาชิกที่ เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา
3. การมีส่วนร่วมของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
4. การรับบทบาทใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา
5. ความร่วมมือระหว่างผู้สอนในสถานศึกษา
6. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้สอนที่เชื่อว่าบุคคล ทั่วไปมีจิตสำนึกสูงที่จะทำงาน ให้สำเร็จ

ประกาศ พรหมณา (2553, น.1) เสนอว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา มีดังนี้

1. บุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง กรรมการ ผู้เรียน ผู้นำชุมชน
2. ผู้บริหาร ได้แก่ ภาวะผู้นำ ทีมงาน การประสานงาน กลยุทธ์ เครื่องมือ
3. กระบวนการบริหาร การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ภาวะคุกคาม และโอกาส

(SWOT analysis) การวางแผน (Planning) การทำงาน (Doing) การตรวจสอบ การปฏิบัติงาน (Checking) และการปรับปรุงแก้ไข (Action)

4. ภาระงาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานบริหารทั่วไป งานการเงินและงานชุมชน สรุปว่า องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ บุคคล ผู้บริหาร กระบวนการบริหาร และภาระงาน

1.3 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การร่วมมือกันของบุคคลในการพัฒนาการศึกษา ทำให้มีการพัฒนา และเกิดความสำเร็จสูงสุด เนื่องจาก บุคคลที่มองเห็นคุณประโยชน์ของการศึกษา ย่อมมีความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหาร การศึกษา และมีวิสัยทัศน์ที่สามารถนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย (Walsh, 1999, pp.234-235)

จันทร์ธานี สงวณนาม (2545, น.71) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษามี ประโยชน์ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหาร และผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์การ
2. ลดความขัดแย้งในการทำงาน เพิ่มความไว้วางใจซึ่งกัน และกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์การ
6. ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม
7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วน หนึ่งขององค์การ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, น.9-10) กล่าวถึงประโยชน์ ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด และอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้ มากกว่าการคิดคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมในการบริหาร มีผลในทางจิตวิทยา คือทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง และเกิดการยอมรับมากขึ้น

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถ แลกเปลี่ยนข้อมูล และ ประสพการณ์ในการ ทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เปิดโอกาสให้ ผู้ร่วมงานหรือผู้ เกี่ยวข้องมี โอกาสได้ใช้ความสามารถ และ ทักษะในการ ทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจ และความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้น และ ส่งเสริมให้ มีการ ปรับปรุงงาน และผู้ ร่วมงานมีความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานมากขึ้น

อุทัย บุญประเสริฐ (2546, น.49) กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ดังนี้

1. ขวัญและกำลังใจของผู้สอนดีขึ้น
2. เป็นการระดมทรัพยากรด้านการเงิน และด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

3. สร้าง และสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ๆ ในทุก ระดับ
4. เพิ่มปริมาณ และคุณภาพการติดต่อสื่อสาร
5. สร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำให้เกิด การริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ของผู้เรียนมากขึ้น

6. การที่ผู้สอน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณจึงเกิดแนวทางที่จะต้องใช้งบประมาณ โดยประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

7. เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสถานศึกษาได้ เสนอแนวความคิดเห็นในการปรับปรุงการศึกษา

8. ชุมชนมีส่วนร่วมและมีสิทธิ์ในการบริหารจัดการการศึกษา
9. การบริหารและการตัดสินใจทำด้วยความ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
10. ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอน และโครงการใหม่ๆ

สรุปว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงควรบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพราะประสิทธิภาพในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดความร่วมมือ รวมพลังความสามัคคี การทำงานเป็นทีม บุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ได้มีส่วนร่วม ได้รับการยอมรับจากฝ่ายบริหาร มีความกระตือรือร้นทำงานอย่างเต็มความสามารถ

เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ลดความขัดแย้ง ลดปัญหาในการทำงาน ฝ่ายปฏิบัติได้มีโอกาส ร่วมทำงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตสำเร็จได้ เพราะความร่วมมือจาก ทุกคน ทุกฝ่าย

1.4 การบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมนักเรียน

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ (2554, น.14) การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ในด้านความรู้ทักษะ และ เจตคติในการเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อ การปรับตัว การป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่างๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียน ทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษา ต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียน มีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ การเรียนรู้และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ทักษะชีวิตทั่วไป เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหาปกติ ในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้งทางความคิด การทะเลาะเบาะแว้ง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การวิพากษ์วิจารณ์ การจำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจเลือกกรงสิ่งต่างๆ การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน การคิดวางแผนในการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และ แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม หรือ ที่เรียกว่า มีความสามารถในการคิด และการสื่อความหมาย

ทักษะชีวิตทั่วไป ถือเป็นทักษะที่เป็นแกนของทักษะต่างๆ และเป็นทักษะ พื้นฐานของการเกิดทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่นๆ รวมทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระต่างๆ อย่าง กว้างขวาง ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไปด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน เป็นสำคัญ จากการสอนปกติในชั้นเรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วม หรือกระบวนการกลุ่ม และเทคนิคเกมการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนได้มีการอภิปราย แสดง ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการเสร็จสิ้น การจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามให้เกิดการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับประยุกต์ ความคิด และนำไปใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงเวลาการเรียนปกติ เป็นการบูรณา การ หรือสอนแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่อิงมาตรฐาน และตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

นอกจากนี้ ยังพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่างๆ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก สถานศึกษา เป็นต้น

2. ทักษะชีวิตเฉพาะเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญกับปัญหาในชีวิต ที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ ปัญหาเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหา การปรับตัวต่อสภาวะวิกฤติ ปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อนและผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญปัญหาเฉพาะเจาะจง จะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ สามารถปรับตัวในสถานการณ์วิกฤติ และผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤติไปได้โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างรวดเร็ว ทักษะชีวิตเฉพาะถือว่เป็นทักษะขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการจัดการกับชีวิตตนเอง ของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เช่น การรู้ความแตกต่าง ระหว่างชายหญิง คุณค่าและศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด เช่น การคิดที่ไม่เครียด การคิดเชิงบวก ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น ทักษะการปฏิเสธการชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง ทักษะการใช้ภาษาที่สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การพูดสื่อสารที่สร้างมิตร ทักษะชีวิตเฉพาะสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่ม ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงในชีวิต จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายกับชีวิตของตนเอง เชื่อมโยงชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต

3. ทักษะชีวิตในกิจกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรกิจกรรมแนะแนว หรือโฮมรูม เกี่ยวกับกิจกรรมเพศศึกษา กิจกรรมทักษะชีวิต สารเสพติด เอดส์ ความรุนแรง การรู้จักเข้าใจตนเอง และกิจกรรมตามองค์ประกอบทักษะชีวิตในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว การจัดค่ายทักษะชีวิต เป็นต้น

3.2 สร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือ แนะนำ (advisory) โดยครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น เป็นผู้ให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตามสภาพปัญหาและความรุนแรงของปัญหา

3.3 การสร้างทักษะชีวิตในเด็กที่อยู่ในสภาวะวิกฤติ ด้วยการใช้จิตวิทยาการแนะแนว หรือการให้คำปรึกษา (Counseling) หรืออ้างอิงต่อ (refer) กรณีต้องการบำบัดรักษาจาก สถานบริการทางสาธารณสุขหรือหน่วยงานต่างๆ เช่น ภาวะวิกฤติชีวิตติดยาบ้า หรือการมีพฤติกรรมทางจิต

Ajzen (1991) กิจกรรมการเรียนการสอนในโปรแกรมจัดขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการกลุ่มประกอบด้วยเกมการระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม และการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการใช้สื่อการสอนประเภทหนังสือการ์ตูน หรือสื่อภาพยนตร์แอนิเมชั่น 3 มิติเพื่อพัฒนาชีวิต 10 ทักษะ

รุจา ภูโพลย์ และคณะ (ม.ป.ป) ได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการวางแผน พฤติกรรมของเซลส์และศักยภาพการระดมความคิดของผู้ปกครองครูและผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้โครงการ พัฒนาศักยภาพประชากรไทยคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสอนที่เน้นการพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการแสดงพฤติกรรมทักษะชีวิตที่เหมาะสมนักเรียนได้ประเมินผลลัพธ์ของพฤติกรรมการแสดงทักษะชีวิตออกมาสำหรับการส่งเสริมการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมประกอบด้วยการใช้สื่อเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะที่ จำเป็นได้แก่การดูภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชั่น หรือการอ่านหนังสือการ์ตูนร่วมกับมีกิจกรรมการ อภิปรายกลุ่ม 3 ใบงานที่กำหนดรวมถึงอภิปรายกลุ่มถึงแนวทางและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อทำให้มั่นใจมุ่งมั่นที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นการใช้สื่อการสอนในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนน่าสนใจกระตุ้นความสนใจและช่วย สร้างความเข้าใจให้กับเด็กมากขึ้นและยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และจดจำได้นานขึ้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554, น.5-8) กิจกรรมการเสริมสร้าง ทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการ เรียนรู้ซึ่งลักษณะของการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้าง ทักษะชีวิตผู้เรียน มีลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสารเหตุการณ์ สถานการณ์หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้าคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอก สถานศึกษา ได้สะท้อนตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิต และการดำเนินชีวิตในอนาคต

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่างๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม กิจกรรมโครงงาน/โครงการ กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

2.1 ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพ และใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการกับอารมณ์ และความเครียดของตนเอง

2.2 ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทำให้เข้าใจผู้อื่น นำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักไตร่ตรองทำความเข้าใจ และตรวจสอบตนเอง ทำให้เข้าใจตนเอง และเห็นใจผู้อื่น

2.3 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด และการทำงาน มีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชม เกิดเป็นความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และสังคม

3. กิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกนึกคิด และการประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามสะท้อนเชื่อมโยงปรับใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญที่จะพัฒนา และเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับตัวผู้เรียนได้ตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่นรู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสม และรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยวิธีการสะท้อนรีเฟล็กซ์ ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา หรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นองค์ความรู้ใหม่แล้วนำมาปรับใช้ (Apply) ในชีวิตประจำวันของตนเอง ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต โดยครู หรือผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ตั้งคำถามหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเองผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) รีเฟล็กซ์ ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้นั้น (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อ ว่าคำถาม R- C-A ซึ่งย่อมาจาก Reflect สะท้อน Connect เชื่อมโยง Apply ปรับใช้ หรือประยุกต์ใช้นั่นเอง

ธีรชัย ยุทธยรรยง (2545) ได้กล่าวถึงวิธีการต่างๆ ในการฝึกทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนดังนี้

1. การระดมสมองเป็นเทคนิคที่สร้างสรรที่ก่อให้เกิดความคิดและคำแนะนำจากบุคคล โดยมีการใช้คำถามเป็นตัวเราให้บุคคลในกลุ่มแนะนำคำตอบ ทั้งนี้การระดมสมองเป็นการให้โอกาสสมาชิกทุกคนในกลุ่มคิดโดยปราศจากการวิพากษ์วิจารณ์

2. การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการแสดงบทบาทตามสถานการณ์ตัวอย่างที่กำหนดขึ้นคณะบทบาทสมมุติจะมีรูปแบบสถานการณ์ที่หลากหลายซึ่งทำให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทด้วยการใช้ทักษะการดำเนินชีวิตตามที่ผู้ฝึกหรือผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมโดยไม่มีการข่ม

ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจลึกซึ้งในเรื่องที่เรียนเป็นจะต้องให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิด
 อย่างเป็นธรรมชาติ และถือเอาการแสดงออกทางความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้อ
 อภิปรายเพื่อการเรียนรู้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้พบกับสถานการณ์จริงในสภาพของการสมมติ
 ขึ้นมาเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองเรียนรู้ปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่างๆ
 ตลอดจนนำประสบการณ์ที่มีมาใช้ในสถานการณ์ที่ต่างกัน

3. การเรียนรู้จากแม่แบบ เป็นวิธีการให้บุคคลเรียนรู้จากแม่แบบไปใช้ในการ
 การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดพฤติกรรมที่จะต้องสังเกตอย่างชัดเจนไม่ซับซ้อน
 แม่แบบต้องมีลักษณะน่าสนใจและเหมาะสมมีการให้แรงเสริมและสิ่งเร้าที่มีความแตกต่างควบคู่
 กันไปตลอดจนมีการฝึกฝนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่แม่แบบสำหรับการคัดเลือกแม่แบบต้อง
 คำนึงถึงข้อคิดและข้อจำกัดบางประการของวิธีการให้แม่แบบพร้อมมิจะนั้นจะทำให้เสียเวลา
 ในการทดลองโดยเปล่าประโยชน์

4. การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นเทคนิคที่บุกค้นหาวิธีการจัดการกับปัญหา
 ในชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตให้เข้ากับสังคมได้ด้วยการจัดประสบการณ์
 ในแต่ละขั้นตอนของการแก้ปัญหาซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ตามกระบวนการต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหาและวางเป้าหมายที่จะแก้ไข

ขั้นที่ 2 การหาแนวทางสำรองหลายๆ วิธีเพื่อดำเนินสู่เป้าหมาย

ขั้นที่ 3 การประเมินและตัดสินใจเลือกทางที่ดีและเหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 4 การดำเนินวิธีแก้ปัญหาตามทางเลือกที่เลือกไว้

ขั้นที่ 5 การติดตามผลตามวิธีการที่ปฏิบัติ

5. การใช้เหตุผลเป็นการให้บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือก
 ที่จะไม่กระทำพฤติกรรมเหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง
 การกระทำต่างๆ ของบุคคลโดยเฉพาะถ้าเป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยสามารถแบ่งเหตุผลได้
 เป็น 2 ประเภทคือ

5.1 เหตุผลแบบอุปนัย หรือปรันัย หมายถึงความสามารถสรุปความคิดหรือ
 หลักการตัดสินที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งที่เกิดขึ้นกับตนเองและเกิดขึ้นกับบุคคลอื่นแล้วนำ
 ประพฤติปฏิบัติได้เพื่อส่งเสริมให้เกิดรูปความคิดในเชิงนามธรรม

5.2 เหตุผลแบบนิรนัย หมายถึง ความสามารถที่จะตั้งหลักการต่างๆ ไปหรือ
 กฎข้อบังคับที่มีหลักไว้สำหรับเป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติเช่นหลักปรัชญาคำสั่งสอนสุภาสิต
 เป็นต้น

6. การให้กำลังใจ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลมีพลังในการกระทำสิ่งใดๆ ก็ตาม โดยผู้ฝึกหรือผู้สอนจะต้องพยายามให้กำลังใจกระตุ้นให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นพหุพันธ์ พงษ์โสภา 2544 กล่าวถึงลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์เป็น ขั้นตอนและมีการวางแผนขอบเขตผลมาประกอบคำพูดอยู่เสมอมีการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ต้องการทำงานให้ดีที่สุดโดยเน้นถึงมาตรฐานที่ดีเลิศของความสำเร็จอีกทั้งเป็นผู้ที่มีความพอใจมีการยอมรับเข้าไปมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยปฏิบัติตามกฎระเบียบการเรียนการสอนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน และอาจารย์ผู้สอนทำให้สามารถจัดการกับเหตุการณ์รอบตัวและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตครอบครัวสิ่งแวดล้อม

7. การตั้งเป้าหมาย เป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลสามารถกำหนดเป้าหมายส่วนตัวที่ชัดเจนแน่นอนด้วยวิธีปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์

8. การพิจารณาสร้างเสริมค่านิยมเป็นวิธีการช่วยให้บุคคลเรียนรู้ค่านิยมพื้นฐาน ได้แก่คุณค่าตนเองความรักความเข้าใจ เป็นต้น วิธีการนี้เป็นการช่วยให้บุคคลกลับกรองหาทางให้ความเข้าใจในเรื่องของความเชื่อต่างๆ ในชีวิตของแต่ละบุคคลและได้มีโอกาสในการพิจารณาค่านิยมเหล่านั้นเป็นอย่างไร

9. การสร้างภาพตนเองในทางบวกเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลมองตนเองว่าเป็นคนเก่งและมีความสามารถโดยการคิดหรือจินตนาการว่าตนเองมีความสามารถในการกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ได้

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1993) ที่ได้เสนอไว้ว่าทักษะชีวิตจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ Active Learning วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการจะได้ทักษะชีวิตขึ้นมานั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการการเรียนรู้ทางสังคมโดยใช้กระบวนการกลุ่มจากการสังเกต การฝึก การใช้วิธีการในชั้นเรียน รวมทั้งการทำงานกลุ่มย่อยการทำงานคู่ การระดมพลังสมอง การทำบทบาทสมมุติ การได้วาที่การอภิปราย

เบญจวรรณ กิจควรตี (2552) กล่าวว่ากระบวนการการเรียนการสอนทักษะชีวิตที่อยู่บนฐานการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถเชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์ที่ฝึกแล้วเมื่อเผชิญกับสถานการณ์จริงโดยมีหลากหลายรูปแบบวิธีการกิจกรรม ทั้งฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม การได้วาที และการเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น เกมการสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การนำทักษะชีวิตมาใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอน

เนลสันโจนส์ (Nelson-Jones, 1997) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนทักษะชีวิตของบุคคลว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีทักษะชีวิตที่เข้มแข็งและอ่อนแอหลายปัจจัยดังนี้

1. สัมพันธภาพที่ให้การสนับสนุน (support ive Relationship) ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในช่วงอายุใดก็ตามจะเกิดความสุข และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากบุคคลนี้รู้สึกว่ามีคนไว้วางใจเขา โรเจอร์ ((Nelson-Jones, 1997 as cited in Roger, 1959) ได้ให้ความสำคัญ และเน้นเป็นอย่างยิ่งกับสัมพันธภาพที่ให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นการให้ความเคารพ ความจริงใจ ความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจต่างๆ ดังนั้นปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่ให้การสนับสนุนจะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตกับบุคคลได้ ทั้งนี้สัมพันธภาพที่สนับสนุนจะก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการสำรวจพฤติกรรม และการเรียนรู้ที่ผิดพลาดต่างๆ ของตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลรับฟังตัวเองมากขึ้นมีความรู้สึกภูมิใจ มีความเข้าใจในตนเองที่ลึกซึ้งซึ่งสามารถเกิดการสัมผัสกับความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ตลอดจนความต้องการของชีวิตตนเองได้

2. เรียนรู้จากตัวอย่าง (Learning from example) การเรียนรู้จากตัวอย่างเป็นวิธีที่สำคัญวิธีหนึ่งในการช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งทักษะชีวิตการเรียนรู้จากตัวอย่างอาจส่งผลกระทบต่อทักษะชีวิตที่ดีและไม่ดีให้เด็กและวัยรุ่นจะเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมจากตัวอย่างรอบรอบตัวเช่นเด็กที่มีพ่อแม่ที่ขาดการแสดงออกทางอารมณ์จะทำให้เด็กขาดโอกาสสำหรับการสังเกตวิธีการของการแสดงออกทางอารมณ์ได้ หรือถ้าพ่อแม่และบุคคลอื่นๆ รอบรอบตัวเด็กมีการคิดรู้สึก และพฤติกรรมที่ขาดประสิทธิภาพเช่นการตำหนิดูดาหรือมีการแสดงออกที่เกินจริงจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมเช่นนั้นตามไปด้วยในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กได้เรียนรู้จากตัวแบบที่ดีของพ่อแม่หรือบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับเด็กวงเล็บกลุ่มเพื่อนครูพี่น้องญาติและสื่อ ก็จะทำให้เด็กมีทักษะชีวิตที่เข้มแข็งในด้านความคิดความรู้สึกและพฤติกรรม

3. การเรียนรู้จากผลที่ตามมา (Learning from Consequences) สื่อการเรียนรู้ทักษะชีวิตจากการสังเกตตัวแบบเป็นการผสมผสานของการเรียนรู้ผลที่ตามมาทั้งดีและไม่ดี บุคคลจะรับรู้ผลที่เกิดขึ้นตามมาด้วยวิธี 2 วิธี คือ การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไข (Classical Conditioning) และการเรียนรู้จาก การปฏิบัติ (Operant Conditioning) ผลที่เกิดขึ้นที่ดีจะช่วยให้บุคคลได้มาทั้งชีวิต

4. การสั่งสอน และการสอนตนเอง (Instructions and Self Instruction) การสั่งสอน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดทักษะชีวิต การสอนทักษะชีวิตเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ ในครอบครัว เช่น คำสั่งของทักษะชีวิตพื้นฐานที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ การขอร้องให้ลูกหรือเด็ก ทำบางสิ่งบางอย่างโดยมีการสื่อสารว่าได้โปรดซื้อของที่คุณต้องการสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะชีวิตพื้นฐานในด้าน การสั่งสอนที่เริ่มต้นจากครอบครัวทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ภายนอก ครอบครัวได้ ท่านสั่งสอนสามารถเป็นสิ่งที่ดีและเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าได้เช่นเมื่อบุคคลเกิดการต่อต้านผู้สั่งสอนหรือผู้สั่งสอนบางคนเน้นด้านการพูดคุยมกกว่าการที่จะบอกบุคคลว่า ต้องทำอะไรเป็นต้น

5. ข้อมูลข่าวสาร และโอกาส (Information and Opportunity) บุคคลต้องการ ข้อมูลข่าวสารที่พอเพียงต้องการที่จะพัฒนาทักษะชีวิตเช่นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกัน โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่มีความต้องการเช่นเดียวกันในเรื่องของ โอกาสที่จะทดสอบและพัฒนาทักษะชีวิต

6. ความวิตกกังวล และความเชื่อมั่น (Anxiety and Confidence) เด็กๆ จะ เจริญเติบโตภายใต้ประสบการณ์ที่ดีและไม่ดีสำหรับการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองระดับ ความวิตกกังวลจะมีความสัมพันธ์กับการป้องกันการต่อต้านจากอันตรายและแรงจูงใจของตนเอง เกี่ยวกับความสำเร็จที่เกิดจริงผลกระทบที่ผลของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมีความสัมพันธ์ การกับ ความวิตกกังวลซึ่งความวิตกกังวลในที่นี้ รวมถึงความไม่เต็มใจ ความตึงเครียด ความตื่นเต้น การเรียนรู้โดยไม่ผ่อนคลายความตึงเครียด หรือแม้กระทั่งการขาดความมุ่งมั่นพยายาม อย่างไรก็ตามบุคคลที่จะเรียนรู้ทักษะชีวิตหรือทักษะในการช่วยตนเองได้ดี ต้องมีทักษะของการจัดการ ความรู้สึกกังวล การฝึกทักษะชีวิตจะทำให้บุคคลมีศักยภาพในตนเอง และสังคมเพิ่มมากขึ้น เช่นการมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) การรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน (Self Esteem) การมี สัมพันธภาพกับผู้อื่น (Interpersonal Relationship) มีความสะดวกในตนเอง (Self Empowerment) และประการสำคัญคือความสามารถ ในการพัฒนา ทักษะที่มีความซับซ้อน (Complex Skills) หลายๆ ทักษะเช่นการต้านทานแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน (Peer Pressure Resistance) การประเมินความเสี่ยง (risk assessment)

อัมพล สุอำพัน (2553) กล่าวว่า การสร้างทักษะชีวิตให้เด็กควรปฏิบัติดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่การเลี้ยงดูเด็กแบบที่ช่วยสร้างเสริมทักษะชีวิตจำเป็นต้องอยู่บน พื้นฐานของความเป็นธรรมชาติอยู่ในชีวิตประจำวันและที่สำคัญต้องคำนึงถึงพัฒนาการและ ความสามารถตามวัยของเด็กเป็นหลัก

2. ให้ออกกำลังกายทั้งเวลาในการเลี้ยงดู ดูแล ให้ความรักความอบอุ่น ให้ออกกำลังกายเพื่อการถ่ายเทของเหลวต่างๆ เวลาเพื่อการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การกำหนดและปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดู ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความเป็นตัวเด็กมากที่สุด และสุดท้ายก็ยังคงต้องให้เวลาเด็กสำหรับการเรียนรู้ฝึกฝนสิ่งต่างๆ แบบที่ไม่เร่งรัด กดดันเด็กจนเกิดความเครียด

3. ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตัวเองตามวัย ตามความสามารถ และพัฒนาการของเด็กจะปรับเปลี่ยนพัฒนาขึ้นตามวัยฉะนั้นการเลี้ยงดูก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามนั้นด้วยอย่างในช่วงวัย 0-3 ปี เป็นช่วงที่เด็กยังช่วยเหลือตัวเองได้น้อย จึงยังคงต้องดูแลช่วยเหลือใกล้ชิดเปิดโอกาสให้เด็กทำด้วยตัวเองบ้างโดยคอยดูแลและให้ความช่วยเหลือเมื่อต้องการ

4. ให้ออกโอกาสเด็กได้ลองทำอะไรด้วยตัวเอง โดยมีผู้ใหญ่อยู่ข้างๆ คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อต้องการชื่นชมและให้กำลังใจทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กเกิดการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง และที่สำคัญก็เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองโดยให้เด็กลองทำได้เลือกตามต่างเหล่านี้เช่นทำกิจวัตรประจำวันเพื่อเพิ่มพูนทักษะในเรื่องเหล่านั้นให้เขารับผิดชอบตัวเองได้เรื่องที่ต้องใช้ความพยายามท้าทายความสามารถตามต่างเช่นผ่านการเล่นที่ให้ได้ลองหาทางออกวิธีเล่นด้วยตัวเอง การฝึกว่ายน้ำขี่จักรยานหรือแม้แต่การก้าวผ่านพัฒนาการหรือการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น ตกลงว่าจะร่วมกันว่าเราจะเลิกกินนมจากขวดเมื่อไหร่ด้วยวิธีไหนเราจะไม่กินนมหวานก่อนกินข้าวแล้วจะไปเอากำลังใจเป็นต้น

5. ให้เด็กมีโอกาสดูแลสัมผัสกับประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลายจากชีวิตประจำวันบ้างในโอกาสที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และได้สัมผัสว่าโลกนี้ยังมีวิถีชีวิตอื่นอื่นอีกเผชิญกับความรู้สึกที่กดดันหรือคอยเช่นให้ลูกเข้าคิวนรถเล่นเครื่องเล่นต่อจากคนอื่นเพราะต่อแถวซื้อขนมด้วยตัวเองไม่ใช่มีคนเข้าไปจัดการให้ เสียหมด

6. ให้ออกโอกาสที่ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เรียนรู้ขอบเขตของการใช้ชีวิตทั้งในและนอกบ้าน เช่นกฎเกณฑ์และระเบียบในบ้านเช่นกัน กินอยู่เป็นเวลาต้องล้างมือก่อนกินข้าวระเบียบในสังคมเช่นสอนให้เด็กรู้จักการเข้าคิวรอคอยสอนให้เด็กข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือสะพานลอยการตื่นเข้าไปโรงเรียนให้ตรงตามเวลาการรู้จักควบคุมอารมณ์และแสดงออกอย่างเหมาะสมเช่น เวลาที่เด็กอยากได้ของเล่นแล้วไม่ซื้อให้ก็ต้องให้เหตุผลและเบี่ยงเบนความสนใจเพื่อไม่ให้เด็กเอาแต่ใจ ร้องกรี๊ดกรีดในที่สาธารณะเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจ

7. ให้เด็กมีโอกาสดูแลสัมผัสสัมพันธ์กับผู้อื่นและมีโอกาสได้ช่วยเหลือคนอื่นบ้างเพื่อรู้วิธีการสื่อสารการปรับตัวและใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นอื่นๆ พร้อมกันนั้นก็ให้เด็กได้มีโอกาช่วยเหลือผู้อื่นโดยเริ่มต้นจากการในบ้าน จัดการช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้องเพื่อนและครูที่โรงเรียนหรือ

กิจกรรมสาธารณะต่างๆประเทศชนกันไปอ่านหนังสืออัดเทปให้คนตามอาคารบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นต้น

8. ให้เด็กเรียนรู้จากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันขนบธรรมเนียมวินัยปฏิบัติที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันซึ่งปฏิบัติและเด็กต้องทำซึ่งจะเกิดการเรียนรู้และซึมซับได้ดีเพราะเป็นสิ่งที่เด็กต้องเจออยู่ทุกวันเช่นการไปซื้อของก็ขวนเด็กวางแผนการซื้อช่วยสังเกตข้าวของในตลาด ลองให้เด็กซื้อของด้วยตัวเองการสวดมนต์ไหว้พระทำบุญเคารพผู้หลักผู้ใหญ่การแบ่งปันมีน้ำใจกับเพื่อนบ้านเป็นต้น

9. ผู้ใหญ่ต้องเป็น ต้นแบบคำพูดหรือจะสำคัญเท่าการกระทำ เด็กๆ จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดก็จากการกระทำของผู้ใหญ่มากกว่าคำสอน จึงต้องเป็นต้นแบบ ให้เด็กตั้งแต่คำพูด การกระทำ และวิธีคิดซึ่งประเด็นหลังนี้ ควรสอนให้เด็กเรียนรู้ โดยการบอกเหตุผลที่ควรทำหรือไม่ทำสิ่งนั้น เช่นเด็กคนนี้น่าสงสารจัง เดี่ยวเราช่วยซื้อขนมเขาหน่อยดีกว่านะ หรือเดี๋ยวก่อนเราจะไปห้างเรามาชูช่วยกันดูสิว่าเราต้องซื้ออะไรกันบ้าง เป็นต้น

2. การส่งเสริมทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

องค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, น.6-9) ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นทักษะสำคัญที่จะสร้าง และพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

แนวทางการสร้างเสริมทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ จากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ นักจิตวิทยาได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองดังต่อไปนี้

เจอร์ดาโน และอีเวอร์รี่ (Girdano, & Every, 1979, pp.146-149) ได้เสนอวิธีการ 3 ประการ ในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างได้ผลดังนี้

1. การใช้ภาษาเชิงบวก หมายถึง กระบวนการที่บุคคลให้การเสริมแรงภาพลักษณ์ของตน (Selfimage) โดยชี้ให้เห็นถึงลักษณะทางบวกของตนเอง เช่น ลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะเด่นหรือ บุคลิกภาพที่น่าภาคภูมิใจ

2. การยอมรับคำยกย่องชมเชย คือ เมื่อมีบุคคลโดยยกย่องชมเชยก็แสดงการยอมรับโดยปราศจาก ท่าทีหรือคำตอบที่แสดงการถ่อมตน แต่ควรใช้ประโยคแสดงความยินดีแทน วิธีนี้จะเป็นการส่งเสริม พฤติกรรมที่เหมาะสม อันจะทำให้บุคคลประทับใจ และมองตนเองในทางบวกมากขึ้น

3. การฝึกพฤติกรรมการกล้าแสดงออก เป็นวิธีที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในเชิงบวก แซสซี (Sasse, 1978, p.48) เสนอการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยวิธีการดังนี้

3.1 สร้างความมั่นใจในตนเอง โดยพยายามนึกถึงความสำเร็จในวันข้างหน้าของชีวิต

3.2 ระลึกถึงงานที่ตนทำได้สำเร็จแล้วให้รางวัลเป็นสินน้ำใจหรือชมเชยตนเองหรือให้สิ่งที่มี ความหมายแก่ตน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำมากขึ้น

3.3 บันทึกความสำเร็จที่ได้รับ สิ่งที่ทำได้ดีเป็นเวลาติดต่อกันหลายสัปดาห์ หรือหลาย ๆ เดือน

บรูโน (Bruno, 1983, p.363) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไว้ดังนี้

1. ให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดโดยตรง ซึ่งการเสนอแนะนี้อาจจะเป็นการเสนอแนะจากผู้อื่น หรือ ตนเองแนะตนเองก็ได้ วิธีการนี้เป็นการให้ข้อมูลซึ่งมีผลให้บุคคลเกิดกำลังใจและสร้างความภาคภูมิใจได้

2. สร้างความสำเร็จให้กับตนเองให้มากขึ้น การเพียรพยายามสร้างความสำเร็จเป็นวิธีทางที่จะ เพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองแต่อย่างไรก็ตามการประสบความสำเร็จแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่พอเพียง การ ที่บุคคลมีความสุขกับชีวิตก็เป็นสิ่งสำคัญด้วยเช่นกัน

3. การลดความคาดหวังบ้าง การลดความคาดหวังโดยยังสามารถคงในสิ่งที่คนต้องการ ปรารถนาไว้ จะเป็นหนทางที่ช่วยให้บุคคลลดความสูญเสียและเศร้าโศกเสียใจน้อยลงได้

4. เลิกประเมินค่าตนเอง มนุษย์นั้นเพียงแต่มีชีวิตอยู่ก็มีค่าแล้ว จึงไม่มีคำตอบสำหรับ คำถามที่ว่า "อะไรคือคุณค่าของฉัน?" นั่นก็หมายความว่า บุคคลควรเลิกประเมินค่าตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองของการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura (1969) เสนอว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี ได้แก่ 1) การเพิ่มประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ 2) การใช้ตัวแบบ 3) การใช้คำพูดชักจูง 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ ดังนี้

1. การเพิ่มประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่ง Bandura (1969) เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่า เขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของวัยรุ่นนั้น จำเป็น ที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อมๆ กับการทำให้เขารับรู้ ว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น จะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถนั้น จะไม่ยอมแพ้ ภาระใดๆ แต่จะพยายามทำงานต่างๆ เพื่อให้ บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับ และต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ที่ตนประสบความสำเร็จ ดังนั้นครูอาจารย์และผู้ปกครองจึงควรตระหนักถึงความต้องการข้อนี้ของวัยรุ่น และต้องพยายามสร้างประสบการณ์ที่ทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าคุณมีความสามารถและมีคุณค่า บางครั้งเมื่อวัยรุ่นประสบปัญหา ผู้ปกครองหรือครูอาจารย์มักจะตำหนิในความผิดพลาด ลงโทษ และสั่งสอน และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นซ้ำเดิมอีก ก็ยังคงใช้วิธีการแบบเดิม หลังจากนั้นบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจ ในตัววัยรุ่นก็เกิดขึ้น ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นลดต่ำลงเช่นกัน ดังนั้นผู้ปกครองหรือ ครูอาจารย์จึงควรเปลี่ยนมุมมองและมุ่งให้ความสำคัญกับการหาค่าศักยภาพ ต้นทุนชีวิต จุดเด่นของ วัยรุ่นเพื่อไปสู่อนาคตที่วัยรุ่นต้องการด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำด้วยความชอบ มากกว่าการบังคับ

การฝึกให้วัยรุ่นมองถึงเป้าหมายในอนาคตและฝึกสร้างความสำเร็จจากสิ่งที่ยากทำ ด้วยตัวเองสุดท้ายจะเพิ่มระดับคุณค่าในตนเอง เกิดความสุข และการยอมรับจากครอบครัวเพื่อนและ สังคม มาทดแทนเวลาที่เสียไปกับการนั่งฟังจุดอ่อนในอดีต ความไม่ไว้วางใจ และการจับผิด ผู้ปกครอง และครู อาจารย์ควรที่จะสนับสนุนให้วัยรุ่นได้ทำในสิ่งที่ตนถนัดและให้ความชื่นชมเมื่อเขาทำได้ เพื่อสร้างประสบการณ์ของความสำเร็จให้กับเขา ในการเรียนการสอนครู อาจารย์ควรที่จะสอดแทรก กิจกรรมที่ทำให้วัยรุ่นได้รู้จักชื่นชมตนเอง และหาข้อดีหรือจุดเด่นของตนเอง เพื่อมุ่งให้เขาพัฒนาจุดแข็งของตนแทนที่จะจับจ้องอยู่กับจุดอ่อน

2. การใช้ตัวแบบ (Modeling) การที่วัยรุ่นได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกระทบที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบ ความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริง และไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขา มีความสามารถที่จะทำได้นั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาของวัยรุ่นที่มีความกลัวต่อสิ่งต่างๆ โดยที่ให้ผู้ดูตัวแบบ ที่มีลักษณะคล้ายกับตนเองก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่างๆ เหล่านั้นได้

Bandura (1969) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกต โดยการสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบ ในการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถ ถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกไปพร้อมๆ กัน และเนื่องด้วยคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวัน ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน การรับรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางสังคมจึงต้องผ่านประสบการณ์ของผู้อื่น คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่างๆ ของสังคมโดยการผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น ดังนั้นตัวแบบจะทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ และยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงเสริมพฤติกรรมที่มีอยู่ แล้วให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามครูอาจารย์และผู้ปกครองควรตระหนักว่า การใช้ตัวแบบที่ดีเพื่อนำมา เพิ่มการรับรู้ความสามารถของคนและการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นนั้น ต้องไม่ใช่โดยการนำมา "เปรียบเทียบ" กับตัวเด็กวัยรุ่น แต่ควรนำมาใช้เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า หากเขาทำได้เราก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน การเลือกตัวแบบ และการใช้คำพูดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่จะต้องคำนึงถึง การเลือกตัวแบบควรเลือกตัวแบบที่มีปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่ใกล้เคียงกับตัวเด็ก วัยรุ่น และต้องใช้ คำพูดที่เหมาะสม หากใช้ตัวแบบผ่านการเรียนการสอนสามารถที่จะเสนอตัวแบบผ่านรูปแบบได้หลากหลาย เช่น การฉายวิดีโอทัศน์ การทำ Case Study ฯลฯ

3. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) การใช้คำพูดชักจูง เป็นการบอกว่าคุณคนคนนั้น มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนั้นค่อนข้างใช้ง่าย และใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura (1969) ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถ ที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมี ประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อยๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคลอย่างค่อยเป็น ค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดี ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์ นั้นมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพที่ถูกต้อง และมีความวิตกกังวล แต่การกระตุ้นที่รุนแรง เกินไปอาจทำให้ไม่ค่อยได้ผลดี ทั้งนี้วิธีการกระตุ้นทางอารมณ์กับวัยรุ่นนั้นควรจะระมัดระวัง

ในการใช้ เนื่องจากวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่มีสภาวะอารมณ์ที่อ่อนไหว จึงควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ดังนั้น ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ควรตระหนักว่าทักษะทางการสื่อสารกับวัยรุ่น เป็นสิ่งที่ มีความสำคัญ และมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นมาก สิ่งที่ควรระมัดระวัง ในการพูดคุยกับวัยรุ่นคือ ใช้คำพูดจับผิด ใช้ประโยคคำสั่งกับวัยรุ่นบ่อยๆ หรือทำที่กิริยาอาการ แสดงออกชัดเจนว่า "ไม่ยอมรับฟัง" ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นเกิดการต่อต้าน การใช้คำพูดที่ดีเพื่อชักจูง หรือกระตุ้นทางอารมณ์กับวัยรุ่น จึงควรเป็นการใช้คำพูดที่ทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นการ สื่อสารในเชิงบวก เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยโต้ตอบกัน

ในการสื่อสารนั้นผู้ปกครอง และครูอาจารย์ควรมีทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่น (Good Attitudes) ทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่นที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ ร่วมมือ เปิดเผย ยอมรับได้ง่าย คือ ทำที่ด้านบวก แบบยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditioned Positive Regard) มองในแง่ดี เป็นกลาง (Neutral) มีความเข้าใจ (Understanding) เข้าใจความรู้สึก (Empathy) เห็นใจ (Sympathy) จึงเริ่มต้นจากการค้นหาด้านดี และหยิบยกข้อดีของวัยรุ่นมาเริ่มต้นในการสื่อสาร ความรู้สึกดีนี้จะถ่ายทอดทางสีหน้า แววตา ท่าที และท่าทางที่รับรู้ได้ ทำให้เกิดการยอมรับ เปิดช่องทางการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) พยายามหาข้อดี จุดดี ด้านบวกของ วัยรุ่น และหยิบยกมาเป็นจุดเริ่มต้นก่อน

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สีหน้า แววตา ท่าทาง ของผู้ใหญ่ จะสื่อให้วัยรุ่น รู้สึก ได้ดีกว่าคำพูด ทำให้เกิดความเป็นกันเอง อยากเข้าใจ อยากช่วยเหลือ ไม่ตัดสินความผิด หรือ แสดง การไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมหรือสิ่งที่วัยรุ่นเปิดเผย เวลาคุยกับวัยรุ่นไม่ควรนั่งกอดอก ซึ่งแสดงท่าทางปิด ไม่ยอมรับ สายตาควรจับที่ใบหน้าเคลื่อนไหวไปมาระหว่างตาและปาก พยักหน้ายอมรับตามจังหวะ เหมาะสม เมื่อเห็นด้วย ยอมรับ ยิ้ม แสดงท่าชื่นชมในสิ่งที่ดี ปิดโทรทัศน์มือถือ หยุดการทำงานทุกอย่างระหว่างพูดคุย สัมผัสที่แขนในจังหวะที่แสดงความ เข้าใจ เห็นใจ แต่ระวังการแตะเนื้อต้องตัว ระหว่างเพศตรงข้าม (พนม เกตุมาน, 2551) ดังนั้น การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเพื่อที่จะเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของ วัยรุ่นนั้นจึงควร เพิ่มประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จให้กับวัยรุ่น มีการใช้ตัวแบบ ใช้คำพูดชักจูง และอาจใช้ การกระตุ้นทางอารมณ์ได้บ้างในบางกรณี

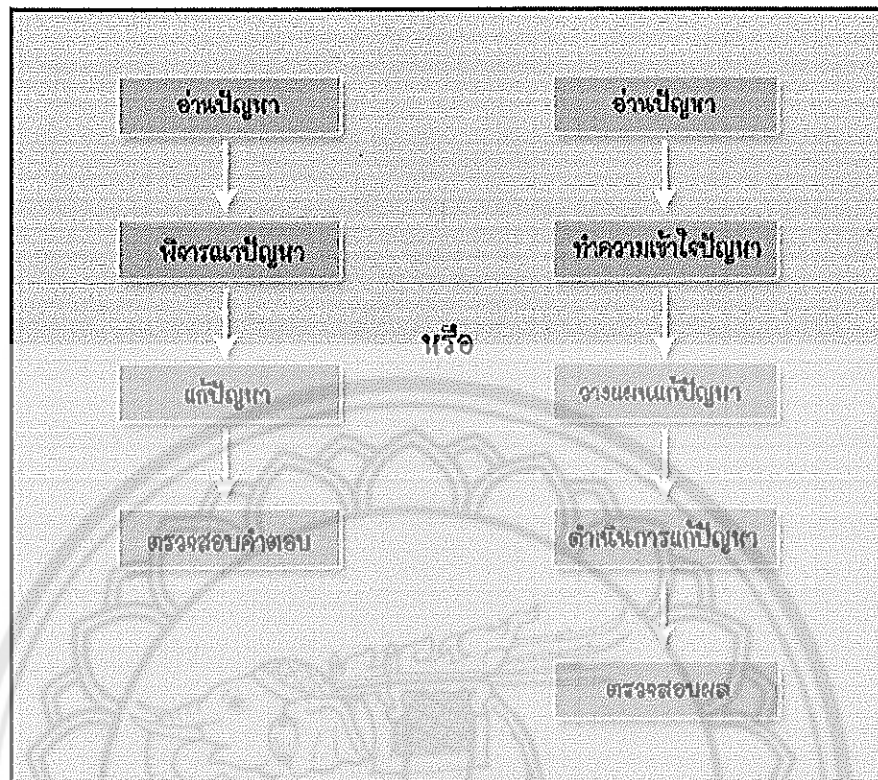
วัยรุ่นคือ ใช้คำพูดจับผิด ใช้ประโยคคำสั่งกับวัยรุ่นบ่อยๆ หรือทำที่กิริยาอาการ แสดงออกชัดเจนว่า "ไม่ยอมรับฟัง" ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นเกิดการต่อต้าน การใช้คำพูดที่ดีเพื่อชักจูงหรือ กระตุ้นทางอารมณ์กับ วัยรุ่น จึงควรเป็นการใช้คำพูดที่ทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็น

การสื่อสารในเชิงบวก เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยโต้ตอบกัน ในการสื่อสารนั้นผู้ปกครอง และครูอาจารย์ควรมีทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่น (Good Attitudes) ทัศนคติที่ดีต่อวัยรุ่นที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ ร่วมมือ เปิดเผย ยอมรับได้ง่าย คือ ทำที่ด้านบวก แบบยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข (Unconditioned Positive Regard) มองในแง่ดี เป็นกลาง (Neutral) มีความเข้าใจ (Understanding) เข้าใจความรู้สึก (Empathy) เห็นใจ (Sympathy) จึงเริ่มต้นจากการค้นหาด้านดี และหยิบยกข้อดีของวัยรุ่นมาเริ่มต้นในการสื่อสาร ความรู้สึกดีนี้จะถ่ายทอดทางสีหน้า แววตา ท่าทีและท่าทางที่รับรู้ได้ ทำให้เกิดการยอมรับ เปิดช่องการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) พยายามหาข้อดี จุดดี ด้านบวกของวัยรุ่น และหยิบยกมาเป็นจุดเริ่มต้นก่อน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สีหน้า แววตา ท่าทาง ของผู้ใหญ่จะสื่อให้วัยรุ่นรู้สึกได้ดีกว่าคำพูด ทำให้เกิดความเป็นกันเอง อยากเข้าใจ อยากช่วยเหลือ ไม่ตัดสินความผิด หรือแสดงการไม่เห็นด้วย กับพฤติกรรม หรือสิ่งที่วัยรุ่นเปิดเผย เวลาคุยกับวัยรุ่นไม่ควรนั่งกอดอก ซึ่งแสดงท่าทางปิด ไม่ยอมรับ สายตาควรจับที่ใบหน้าเคลื่อนไหวไปมาระหว่างตาและปาก พยักหน้ายอมรับตามจังหวะ เหมาะสม เมื่อเห็นด้วย ยอมรับ ยิ้ม แสดงท่าชื่นชมในสิ่งที่ดี ปิดโทรศัพท์มือถือ หยุดการทำงาน ทุกอย่างระหว่างพูดคุย สัมผัสที่แขนในจังหวะที่แสดงความเข้าใจ เห็นใจ แต่ระวังการแตะเนื้อต้องตัว ระหว่างเพศตรงข้าม (พนม เกตุมาน, 2551)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักจิตวิทยาที่กล่าวมาข้างต้นจะ เห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองได้

แนวทางการสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

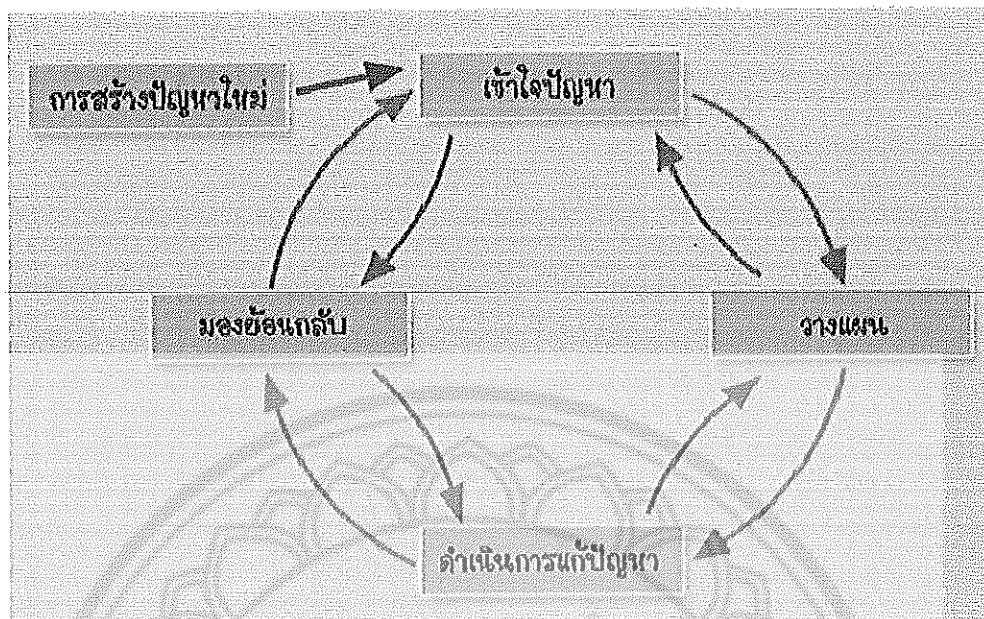
สำหรับกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ วิลสัน (Wilson, 1993, pp.57-75) กล่าวว่า กระบวนการแก้ปัญหาโดยทั่วไป มักนำเสนออนขั้นตอนการแก้ปัญหาเป็นแบบเชิงเส้น ดังนี้

ภาพ 3 แผนภูมิแสดงการแก้ปัญหแบบเชิงเส้น

ที่มา: Wilson, 1993, pp.57-75

วิลสันมีความเห็นว่ารูปแบบการแก้ปัญหาดังกล่าวมีข้อบกพร่อง เนื่องจากเป็นรูปแบบการแก้ปัญหที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนในลักษณะเชิงเส้นเท่านั้นแต่ด้วยความเป็นจริงในกระบวนการแก้ปัญหเมื่อผู้แก้ปัญหทำความเข้าใจปัญหาและวางแผนแก้ปัญหแล้วอาจมีความจำเป็นที่จะต้องย้อนกลับมาพิจารณาปัญหาทำความเข้าใจกับปัญหาให้มากขึ้นหรือเมื่อวางแผนแก้ปัญหแล้ว แต่ขณะที่ได้ลงมือแก้ปัญหอาจพบว่าไม่สามารถจะทำตามแผนได้ก็ต้องเดินกลับมาวางแผนใหม่อีกครั้ง หรือทำความเข้าใจปัญหาใหม่ดังนั้นวิลสันจึงได้เสนอกระบวนการแก้ปัญห 4 ขั้นตอนของ Polya (โพลยา) ในลักษณะพลวัต (dynamic) และแสดงเป็นวัฏจักร (cyclic) ดังภาพประกอบ (อ้างถึงใน สิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2554)

ภาพ 4 กรอบงานที่เน้นพลวัตร และเป็นวัฏจักร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดโดยธรรมชาติในขณะแก้ปัญหา

ที่มา: สิทธิชัย ชมพูพาทย์, 2554, น.46-48

สิทธิชัย ชมพูพาทย์ (2554) ได้สังเคราะห์แนวความคิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักวิชาการทั้งใน และต่างประเทศ และได้สรุปเป็นขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเข้าถึงปัญหา คือ การทำความเข้าใจ ทาคความรู้จักกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา โดยศึกษารายละเอียดของสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อระบุปัญหาที่จะต้องแก้ไข สํารวจข้อมูลจากแหล่งข้อมูล กำหนดกรอบของปัญหา ประกอบด้วย

1. เห็นความสำคัญคือ ระบุและอธิบายความสำคัญของปัญหา ทั้งในความคิดของตนเองและผู้อื่น รวมถึงมีความคิดที่เหมาะสมต่อปัญหา
2. การสำรวจข้อมูลคือการสำรวจข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพื่อทำความเข้าใจกับสถานการณ์อย่างรอบด้าน
3. การระบุปัญหาคือการตัดสินใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้น ปัญหาใด คือปัญหาที่แท้จริงที่ต้องนำมาแก้ไข และมีความคิดที่เหมาะสมต่อการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การคิดวิธีการแก้ปัญหา คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาวิธีแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยไม่มีการตัดสินว่าความคิดที่ผิดหรือถูก ยึดปริมาณของความคิดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการแก้ปัญหารวมถึงการสร้างวิธีการแก้ปัญหาใหม่จากวิธีการเดิมที่มี

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและเตรียมการ คือ การประเมินวิธีการแก้ปัญหาด้วยเกณฑ์ที่สร้างขึ้นจนได้วิธีที่ดีที่สุด จากนั้นจึงพิจารณาสิ่งสนับสนุนและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหาและการวางแผนใหม่ โดยมีขั้นตอนได้แก่

1. การเลือกวิธีการแก้ปัญหา โดยการสร้างเกณฑ์คัดเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ทำการประเมินวิธีการแก้ปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหา

2. การคาดการณ์ผลกระทบ เป็นการระบุสิ่งสนับสนุน และอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหา ระบุทรัพยากรที่ใช้ในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผนการแก้ปัญหา คือ การวางแผนการแก้ปัญหา เป็นการประกันความเป็นไปได้ของวิธีการแก้ปัญหา ตรวจสอบ ติดตาม ปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการแก้ปัญหา การวางแผนการแก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดของบุคคล บริบท เงื่อนไข ทรัพยากร และอุปสรรค ซึ่งมีขั้นตอนคือ

1. การประเมินทรัพยากร คือการระบุแนวทางและทรัพยากรที่ต้องในการแก้ปัญหา

2. การออกแบบกระบวนการ เป็นการวางแผนขั้นตอนและกิจกรรมการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มพร้อมทั้งระบุขั้นตอนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติ คือ การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง การกำกับและติดตามการแก้ปัญหาเปรียบเทียบกับผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่วางไว้ มีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแก้ปัญหา เมื่อเป็นไปตามที่วางแผนไว้ก็ให้การเสริมแรงตนเอง ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

1. การลงมือปฏิบัติเป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนสังเกต และสะท้อนและปรับปรุงกระบวนการแก้ปัญหา

2. การเผชิญปัญหา คือการจัดการกับความรู้สึกของตนเองระหว่างการแก้ปัญหา ประกอบด้วย การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การควบคุมตน และเสริมแรงตนเอง

ในขณะที่ jobs DB ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

1. มองปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจง บางคนอาจเจอปัญหาหลายเรื่องพร้อมๆ กัน และแต่ละปัญหามีความคล้ายคลึงกันบ้าง คุณจึงต้องพิจารณาปัญหาเหล่านั้นอย่างเจาะจงลงไป ถ้ารู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง ก็จะสามารถหาหนทางในการแก้ปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจ มองเห็นปัญหาได้ทะลุปรุโปร่ง และได้คำตอบที่ชัดเจน

2. คิด วิเคราะห์ แยกแยะ การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นั้นมักต้องใช้วิธีแก้ปัญหาหรือคำตอบหลายๆ ทาง วิธีการแก้ปัญหาหรือคำตอบที่คิดได้เป็นอันดับแรกๆ อาจไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด เพราะความคิดเห็นและข้อมูลที่สำคัญๆ นั้นมีอยู่มากมาย ต้องพยายามคิดให้รอบด้าน แยกแยะ และคัดเลือกรายละเอียด เพื่อให้ได้คำตอบที่ดี สร้างสรรค์ และตอบใจพยามิได้มากที่สุด

3. Brainstorming ระดมสมองหาทางออกที่ดีกว่า ระดมความคิดจากหลายๆ คน เพื่อค้นหาสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง เหมาะสม และได้ผลดี โดยวางกฎพื้นฐานในการระดมสมองไว้ เช่น ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือตัดสินว่าความคิดใดดีหรือไม่ดี ถ้าใครคิดวิธีการอะไรได้ต้องกล่าวพูดออกมา และอย่าอายที่จะนำความคิดของคนอื่นมาผสมผสานกับความคิดของตน เพื่อสร้างเป็นความคิดใหม่ จากนั้นวางขั้นตอนในการระดมสมองให้เป็นลำดับ เช่น กำหนดเวลาในการคิด กำหนดให้มีคนเขียนสาเหตุของปัญหาและจุดวิธีแก้ปัญหา และให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นเรียงกันไปทีละคน ที่สำคัญต้องจดทุกความคิด ไม่ว่าจะแปลกประหลาดแค่ไหนก็ตาม เพื่อนำไปคัดเลือก แล้วร่วมกันลงมติเลือกวิธีแก้ที่ดีที่สุด

4. Mind Mapping แผนภูมิความคิดช่วยแก้ปัญหา การทำแผนภูมิความคิดหรือเป็นการกระตุ้นสมองให้เกิดความคิดที่เป็นอิสระจากปัญหาที่เป็นศูนย์กลาง ออกไปสู่วิธีแก้ปัญหาต่างๆ ที่แปลก และแตกต่างจากเดิมได้ เริ่มจากการเขียนสาเหตุของปัญหาไว้กลางหน้ากระดาษ แล้วลากเส้นโยงออกมารอบๆ ถ้าคิดวิธีแก้ไขได้ ก็ให้เขียนวิธีนั้นไว้เหนือเส้นที่เพิ่งลากออกมา ความคิดใดสัมพันธ์หรือสนับสนุนวิธีแก้ไขที่มีอยู่แล้ว ก็ให้เติมความคิดใหม่นั้นต่อยอดจากวิธีแก้เดิม เมื่อได้ความคิดใหม่ๆ ที่หลากหลายแล้ว ก็สามารถนำความคิดเหล่านั้นไปใช้ในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหาได้

5. มุ่งสู่เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา ต้องมองเหตุผลที่แท้จริงว่า เราต้องการแก้ปัญหาเพื่ออะไร อย่ามัวแต่คิดว่ามีปัญหาอะไรและเกิดอะไรขึ้น เพราะจะไม่ทำให้เราได้ทางออก ให้คิดว่าเรากำลังพยายามหาหนทางแก้ไขปัญหาเพื่อผลลัพธ์อะไร สิ่งนี้จะช่วยให้เกิดความคิด กระตุ้นให้หาวิธีหรือหาหนทางแก้ไขปัญหาได้

6. ฝึกมองปัญหาอย่างเป็นระบบ และฝึกมองการณ์ไกล เมื่อฝึกมองปัญหาและหาหนทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบได้ ก็จะทำให้เราสามารถคาดการณ์ได้ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในงานต่างๆ ได้ ทำให้งานที่คุณทำนั้นจะราบรื่นมากกว่าเดิม จะพบเจอกับปัญหาน้อยลง

7. ละทิ้งข้อมูลที่ไม่จำเป็น ใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น คนส่วนมากจะใช้ข้อมูลจำนวนมาก เพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหา แต่อย่าลืมว่าบางครั้งการมีข้อมูลมากเกินไปทำให้เราไม่สามารถหาวิธีแก้ปัญหานั้นๆ ได้ มัวแต่ติดอยู่ในกรอบความคิดแบบเดิมๆ เพราะข้อมูลนั้นเองกลับกลายเป็นตัวสกัดกั้นไม่ให้เราใช้สัญชาตญาณและความคิดสร้างสรรค์ได้มากเท่าที่ควร

8. คำนี้ถึงปัจจัย "บุคคล" เมื่อสามารถพัฒนาวิธีแก้ปัญหได้แล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงประการต่อไปคือ ความร่วมมือของบุคคล เพราะคนจะเป็นตัวขับเคลื่อนไอเดียการแก้ปัญหาก็เกิดขึ้นได้จริง นับเป็นตัวแปรสำคัญของการแก้ปัญหาก็ประสบความสำเร็จ นักแก้ปัญหาก็อย่างสร้างสรรค์จึงต้องพยายามหาวิธีแก้ปัญหามาแบบให้ concept กว้างๆ พร้อมยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามปัจจัยของบุคคลากรในทีมหรือองค์กรอยู่เสมอ

9. เปลี่ยนความคิดเห็นให้เป็นการกระทำ อย่าแค่พูดแต่ไม่ทำ จุดมุ่งหมายสำคัญของการแก้ปัญหาก็คือการเปลี่ยนแปลงความคิดไปสู่การปฏิบัติจริง พยายามตั้งคิดสร้างสรรค์ออกมาไม่ให้จบลงเพียงแค่การคิดในใจ แล้วลงมือทำอย่างมั่นใจ ไม่กังวลถึงปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ใส่ใจพร้อมความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวและพากเพียรพยายาม จนกระทั่งเกิดผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจได้ในที่สุด

แนวทางการสร้างเสริมทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2558, น.15) ได้เสนอแนวทางการจัดการอารมณ์ และความเครียด ซึ่งการมี พฤติกรรมที่พึงประสงค์ จะส่งผลที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม แนวทางดังกล่าว คือการ รู้จัก และเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ยอมรับตนเองตามความเป็นจริง มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ตามสังคมอย่างไม่มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. บุคลิกภาพดี โดยมีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง โดยการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

2. มีความคิดสติปัญญาดี โดยมีสติ มีสมาธิ มีการตัดสินใจที่ดี และมีเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ ใช้สติ ปัญญาได้อย่างเต็มที่

3. มีสุขภาพร่างกายดีโดยมีผลต่อการทำงานของระบบร่างกาย ควบคุมอารมณ์ได้ไม่หงุดหงิด และไม่โกรธง่าย

4. มีการเรียน และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น มองเห็นว่าชีวิตมีค่าและมีความหมาย

Lazarus, & Folkman (1985) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการความเครียด ซึ่งการศึกษารูปแบบนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางการสร้างเสริมทักษะการจัดการอารมณ์ และความเครียดได้ โดยนำเสนอ จำแนกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping Strategy) หมายถึงการที่บุคคลจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นที่จะจัดการกับปัญหา มีการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อให้เข้าใจปัญหาดีขึ้น มีการวางแผน และกระทำตามแผนที่วางไว้

2. กลวิธีการจัดการความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotion-focused Coping Strategy) หมายถึงการลด หรือบรรเทาความเครียด ที่เกิดขึ้นโดยจัดการกับอารมณ์ อันได้แก่

2.1 การคิดถึงสิ่งที่ปรารถนา (Wishful) เป็นการคิดเพ้อฝันว่าตนเองสามารถจัดการกับสถานการณ์ หรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ คิดว่าสถานการณ์จะต้องผ่านพ้นไป

2.2 การถอยห่าง (Distancing) เป็นการออกห่างจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการพยายามลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.3 การมุ่งเน้นทางบวก (Emphasizing The Positive) เป็นการมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในด้านดี

2.4 การตำหนิตนเอง (Self-blame) เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง โดยบุคคลความเข้าใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตนเอง

2.5 การลดความตึงเครียด (Tension Reduction) เป็นการทำให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น โดยการออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด หรือการใช้ยา

2.6 การแยกตัว (Self-isolation) เป็นการหลีกเลี่ยงที่จะต้องอยู่กับคนอื่น ไม่บอกให้ผู้อื่นทราบว่าเกิดความเครียด

3. กลวิธีการจัดการความเครียดแบบผสม (Mixed Problem and Emotion Focused Coping Strategy) หมายถึง การที่บุคคลยังไม่ตัดสินใจว่าจะจัดการกับความเครียดโดยมุ่งแก้ไข ปัญหา หรือมุ่งจัดการกับอารมณ์ บุคคลจะแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการแก้ไข ปัญหา หรือจัดการกับอารมณ์

Folkman et al. (1986, as cited in Auerbach, & Gramling, 1998) จำแนกรูปแบบ กลวิธีการจัดการกับความเครียด ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem – Focused Coping) เป็นการใช้กลวิธีต่างๆ ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่

1.1 การเผชิญหน้ากับปัญหา (Confrontive Coping) เป็นความพยายามอย่าง ก้าวร้าวในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อจัดการกับปัญหานั้นๆ

1.2 การวางแผนแก้ไขปัญหา (Planful Problem Solving) เป็นการใช้ ความพยายามในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ โดยการวิเคราะห์ ปัญหา วางแผนการแก้ไขปัญหา และดำเนินการตามแผนที่วางไว้

1.3 การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Seeking Social Support) เป็น การแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotion- Focused Coping) เป็นการใช้กลวิธีต่างๆ ในการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่

2.1 การถอยห่าง (Distancing) เป็นความพยายามทางความคิดในการให้ ความสำคัญกับสถานการณ์นั้นน้อยลง โดยการถอนตัวออกมาจากสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ เป็นการป้องกันตนเองจากสิ่งทีก่อให้เกิดความเครียด และมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมใหม่

2.2 การควบคุมตนเอง (Self-Control) เป็นความพยายามในการควบคุม ความรู้สึก และการกระทำของตนเองเมื่อต้องเผชิญ กับสถานการณ์ตึงเครียด และเปิดใจรับรู้อาสาจากภายนอกเพิ่มมากขึ้น

2.3 การรับผิดชอบต่อปัญหา (Accepting Responsibility) เป็นการที่บุคคล ยอมรับว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตนเอง และปัญหานั้นไม่สามารถแก้ไขได้

2.4 การหลีกเลี่ยง-หลีกเลี่ยง (Escape - Avoidance) เป็นความพยายามที่จะ หลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการทำกิจกรรมอย่างอื่น หรือคิดถึงสิ่งๆที่ปรารถนาเพื่อไม่ต้องคิดถึง ปัญหาที่มีอยู่

2.5 การประเมินใหม่ทางบวก (Positive reappraisal) เป็นการประเมินคุณค่า ใหม่ มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่โดยพยายามมองด้านที่ดี เน้นความมั่งคั่งของบุคคลรวมทั้ง การใช้หลักศาสนาด้วย

2.6 การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Seeking Social Support) เป็น การแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเพื่อให้บุคคลรู้สึกสบายใจขึ้น

จะเห็นได้ว่าการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Seeking Social support) เป็นกลวิธีการที่มีทั้งในด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem-focused Coping) และการมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotion Focused Coping) แสดงว่าการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเป็นกลวิธีที่ไม่สามารถจำแนกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นกลวิธีที่มุ่งจัดการกับปัญหา หรือมุ่งจัดการกับอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนทางสังคม ที่แต่ละบุคคลได้รับ และเป็น การตัดสินใจของแต่ละบุคคล ซึ่ง Lazarus, & Folkman (1985) ได้แยกการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมออกมาเป็นกลวิธีการจัดการความเครียดแบบผสม

Lazarus, & Folkman (1988) ได้สร้างแบบวัด Ways of Coping Questionnaire โดยนำกลวิธีการจัดการความเครียด จากการจำแนกของ Rockman et al. (1986) ซึ่งเดิมจำแนกรูปแบบกลวิธีการจัดการความเครียดออกเป็น 2 รูปแบบได้แก่การมุ่งจัดการกับปัญหา (problem Focused Coping) และการมุ่งจัดการกับอารมณ์ Emotion –Focused Coping มาจำแนกใหม่เป็น 8 รูปแบบ จากข้อย่อยๆ ใน 2 รูปแบบ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. การเผชิญหน้ากับปัญหา เป็นความพยายามอย่างก้าวร้าวด้วยการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อจัดการกับปัญหานั้นๆ
2. การถอยห่าง เป็นความพยายามทางความคิดในการให้ความสำคัญกับสถานการณ์นั้นน้อยลงโดยการถอนตัวออกจากสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เป็นการป้องกันตนเองจากสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดและมองเห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมใหม่
3. การควบคุมตนเอง (Self-Control) เป็นความพยายามในการควบคุมความรู้สึกและการกระทำของตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ตึงเครียดและเปิดใจรับรู้ข่าวสารทั่วโลกเพิ่มมากขึ้น
4. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม Social support ความพยายามของบุคคลที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ตลอดจนการรับความช่วยเหลือจากบุคคลากร รอบข้าง ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น
5. การรับผิดชอบต่อปัญหา (Accepting Responsibility) คือการที่บุคคลยอมรับว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากตนเองและปัญหานั้นไม่สามารถแก้ไขได้
6. การหลีกเลี่ยง - หลีกเลียง (Escape Avoidance) คือการที่เป็นความพยายาม ที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการทำกิจกรรมอย่างอื่นหรือคิดถึงสิ่งที่ปรารถนาเพื่อไม่ต้องคิดถึงปัญหาที่มี

7. การวางแผนแก้ปัญหา (Playful Problem Solving) เป็นการใช้ความพยายามในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยความรอบคอบโดยการวิเคราะห์ปัญหาวางแผนการแก้ปัญหาและดำเนินการตามแผนที่วางไว้

8. การประเมินใหม่ทางบวก (Positive Reappraisal) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะประเมินสถานการณ์ให้ออกมาในทางบวกเน้นความมั่งคั่งของบุคคลรวมทั้งการใช้หลักศาสนาด้วย

กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการความเครียดสำหรับกลุ่มวัยทำงาน กระทรวงสาธารณสุข (2558) วิธีจัดการกับความเครียดการออกกำลังกายคลายเครียดช่วยในเรื่องอารมณ์และลดอาการซึมเศร้าแม้ว่าการออกกำลังกายจะไม่ใช่วิเศษแต่การเพิ่มการขยับกายยืดเส้นยืดสายร่างกายนั้นเป็นผลดีและช่วยให้จัดการกับอารมณ์เศร้าได้ดีขึ้นไม่จำเป็นต้องออกกำลังกายอย่างหนักเพื่อให้เหงื่อตก มากมากการออกกำลังกายที่ได้ผลทางสุขภาพจิตนั้นแม้เพียงแค่เดินเร็ววันละ 10 นาทีก็ได้ผลแล้ว หรืออาจ เลือกวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสม กับสภาพร่างกายของตนเองทำให้ตนเองสนุกสนานและเพลิดเพลินเข้ากับกลุ่มคนอื่น ๆ ได้ กิจกรรมการพักผ่อนเป็นการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ซึ่งกิจกรรมที่จะทำมีอยู่มากมายโดยต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ขัดกับจารีตประเพณี เช่นการเล่นดนตรีกิจกรรมบันเทิงดูหนังฟังเพลง เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะเป็นกิจกรรมนันทนาการได้โดยมีแนวทางในการเลือกกิจกรรมที่จะปฏิบัติดังนี้

1. ความสนใจการเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจจะทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลินเกิดความสุขส่งผลให้จิตใจได้ผ่อนคลาย และลดความเครียดได้ด้วย

2. สุขภาพ ในการปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ต้องคำนึงถึงสุขภาพของตนเองเป็นสำคัญหากหากมีร่างกายที่แข็งแรง ก็สามารถจะเลือกปฏิบัติกิจกรรม ให้หลากหลายยิ่งขึ้น

แนวทางการสร้างเสริมทักษะสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

เอมอร กฤษณะรังสรรค์ (ออนไลน์) กล่าวถึง การมีโอกาสแห่งการสร้างมิตรภาพแล้วยังมีสิ่งสำคัญมากที่จะต้องถือประการหนึ่ง คือ ทักษะที่ใช้ในการสร้าง และคงไว้ซึ่งมิตรภาพที่ยั่งยืนต่อไป ทักษะในสร้างสัมพันธภาพ ที่จะกล่าวในที่นี้ ได้แก่ การเปิดเผยตนเองและไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารที่เข้าใจตรงกัน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการทวนเนื้อหา ทักษะการสะท้อนความรู้สึก และทักษะการถาม

1. การเปิดเผยตนเอง (Self-Disclosure)

การเปิดเผยตนเอง หมายถึง การเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ถึงความรู้สึก หรือปฏิกริยาที่ตนเองมีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การเปิดเผยตนเองไม่ได้หมายถึง การบอกถึงประวัติหรือเรื่องราวในอดีตของตนเอง แต่เรื่องราวในอดีตก็อาจจะช่วยให้บุคคลอื่นเข้าใจสาเหตุหรือที่มาของความรู้สึกที่เรามีต่อเหตุการณ์นั้นๆ การเปิดเผยตนเองมีผลดีต่อการสร้างและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหลายประการ คือทำให้ผู้อื่นรู้จักเรามากขึ้น เพิ่มโอกาสที่ผู้อื่นจะชอบ และเกิดความคุ้นเคยสนิทสนมมากขึ้น ทำให้สามารถทำกิจกรรมที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน สนใจร่วมกัน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของการรับรู้ของตนเองกับผู้อื่น ช่วยในการจัดการกับความเครียดและความทุกข์

การเล่าหรือบอกความไม่สบายใจของตนเองกับผู้อื่น จะช่วยให้เจ้าตัวมองเห็นปัญหาของตนเองชัดเจนนอกจากนี้ ความห่วงใย ปลอบโยน ช่วยหาทางออกของเพื่อนจะเป็นกำลังใจ ความอบอุ่นใจ ทำให้สัมพันธภาพของบุคคลทั้งสองเพิ่มความสนิทสนม และลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ความเหมาะสมของการเปิดเผยตนเองนั้น ควรคำนึงถึงการเปิดเผยตนเองมากเกินไปหรือน้อยเกินไป มีผลทำให้สูญเสียสัมพันธภาพไปได้เช่นกัน การเปิดเผยตนเองที่มีผลทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและยั่งยืนนั้น ต้องมีความเหมาะสมของการเปิดเผย ในโอกาสดังนี้

1. เมื่อมีการเปิดเผยตนเองของซึ่งกันและกัน เมื่อบุคคลหนึ่งเปิดเผยตนเอง ก็มีความคาดหวังว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเปิดเผยตนเองด้วย แต่ถ้าการเปิดเผยตนเองเกิดขึ้นฝ่ายเดียว ก็ควรจำกัดการเปิดเผยตนเองไว้ในขอบเขตหนึ่งเท่านั้น

2. การเปิดเผยตนเองควรเป็นเกี่ยวข้องกับเรื่องราวระหว่างบุคคลที่เป็นปัจจุบัน

3. ผลของการเปิดเผยตนเองขึ้นกับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งด้วย การเปิดเผยความรู้สึกของตนเองของฝ่ายหนึ่ง อาจกระทบกระเทือนอีกฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้นจึงควรพิจารณาทัศนคติในมุมมองของอีกฝ่ายหนึ่งที่มีต่อการเปิดเผยตนเองด้วย

4. การเปิดเผยตนเองควรเริ่มต้นจากระดับทั่วๆ ไปแล้วค่อยๆ ไปสู่การเปิดเผยตนเองในระดับที่ลึก หรือเป็นส่วนตัวมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น อาจจะเริ่มต้นจากการพูดถึง งานอดิเรก กีฬาที่ชอบ เหตุการณ์ปัจจุบันที่สนใจ แล้วเมื่อมิตรภาพดำเนินไป มีความคุ้นเคยมากขึ้นแล้ว การเปิดเผยตนเองจะค่อยๆ ไปสู่เรื่องใกล้ตัวและเกี่ยวกับความรู้สึกที่ลึกซึ้งมากขึ้น เช่น การเปิดเผยตนเองเกี่ยวกับความกลัว ความรัก ซึ่งการเปิดเผยในสิ่งเหล่านี้เมื่อสัมพันธภาพมีความใกล้ชิดกันแล้ว ก็จะมีเพิ่มความลึกซึ้งในสัมพันธภาพยิ่งขึ้น

การปฏิเสธที่จะเปิดเผยเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ของตนเอง เมื่ออีกฝ่ายหนึ่ง แสดงการยอมรับ เต็มใจที่จะช่วยเหลือและร่วมมือ การตอบสนองการยอมรับ ความเต็มใจที่จะช่วยเหลือและร่วมมือของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยการปกปิด และระมัดระวังตัวที่จะเปิดเผย จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับความเชื่อถือและถูกปฏิเสธความเหมาะสมของความไว้วางใจผู้อื่น

คำถามที่มักเกิดขึ้นในสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเสมอ คือ เราสามารถไว้วางใจทุกคนและในทุกสถานการณ์หรือไม่ความไว้วางใจในผู้อื่นเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมตามบุคคลและสถานการณ์ การไว้วางใจที่ไม่เหมาะสมอาจจะทำให้เกิดผลเสียขึ้นได้ แต่การไม่ไว้วางใจใครเลยก็เป็นความไม่เหมาะสมเช่นกัน การพิจารณาความเหมาะสมของความไว้วางใจสามารถพิจารณาได้จาก การเปรียบเทียบความมั่นใจในการเสี่ยงระหว่างการได้รับประโยชน์หรือผลดีจากการไว้วางใจและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น

1. ทักษะการสื่อสารความเข้าใจ

ทักษะการสื่อสารความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกที่สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้องชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจต่อกัน และสานต่อเรื่องราวที่สื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ได้แก่ ทักษะการฟัง การทวนเนื้อความ การสะท้อนความรู้สึก และการถามคำถาม ในขณะที่เดียวกันผู้รับสารจะรับสารได้ถูกต้องตรงกับที่ผู้ส่งสารเจตนาจะสื่อ ผู้รับสารก็จะตั้งคำถามถึงปัจจัยบางประการด้วยเช่นกัน

สิ่งที่ผู้รับสารควรพิจารณาในการรับสารคือ 1) มุมมองของผู้ส่งสาร 2) ความหมายของสารในมุมมอง หรือเจตนาของผู้ส่งสาร

ทักษะการฟัง (Listening skill)

การฟังเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การที่จะได้ตอบกับคู่สนทนาหรือผู้ส่งสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ต้องเริ่มจากการฟังที่มีประสิทธิภาพก่อน การฟังที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การฟังที่สามารถเข้าใจถึงสาระสำคัญที่ผู้ส่งสารสื่อออกมาได้ สาระสำคัญที่ผู้ส่งสารสื่อออกมา สามารถสื่อได้ 2 ช่องทาง คือ 1) สื่อสารโดยการใช้วาจาหรือถ้อยคำ สารที่สื่อโดยผ่านถ้อยคำส่วนใหญ่จะเป็นสาระที่เป็นเนื้อหา ผู้ฟังจึงควรจับใจความของเนื้อหา ให้ได้ 5 ประเด็นหลัก คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร 2) สื่อสารโดยการผ่านทางน้ำเสียง สีหน้าและท่าทาง สารที่สื่อผ่านทางน้ำเสียง สีหน้าและท่าทางมักจะเป็น สารที่บ่งบอกถึงความรู้สึกของผู้ส่งสาร เช่น ความจริงจัง ความสนุกสนาน ดีใจ เสียใจ เป็นต้น

การที่จะจับสาระสำคัญจากผู้ส่งสารให้ได้ถูกต้อง จะต้องอาศัยสารที่ได้จากการฟังเนื้อหา และสารที่ได้จากการสังเกตน้ำเสียง สีหน้า และท่าทางประกอบกัน เพื่อจะได้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของสารที่ผู้ส่งสารเจตนาจะสื่อ หรือหรือพยายามที่จะหลบซ่อน กลบเกลื่อนด้วย

การใช้ถ้อยคำที่ไม่ตรงกับใจ แต่มักปิดบังไม่ได้จากสีหน้าและท่าทาง ดังนั้นทักษะการฟังที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยการใส่ใจ และการสังเกตในขณะเดียวกัน

การใส่ใจ (Attending)

การใส่ใจ หมายถึง การแสดงถึงความสนใจ การให้ความสำคัญ และให้เกียรติต่อคู่สนทนาหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

อุปสรรคของการสื่อสารความเข้าใจ สิ่งที่เป็นอุปสรรคของการสื่อสารความเข้าใจ ที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน หรือเกิดความเข้าใจผิดต่อกันในการสื่อสารที่สำคัญ คือ การมีอคติหรือให้ทัศนคติ ความเชื่อส่วนตัวเข้าไปตีความ สารสำคัญที่รับรู้จากการฟังหรือการเห็น เพราะอคติและทัศนคติส่วนตัวจะทำให้เกิดการเลือกรับรู้สารเพียงบางส่วน แทนที่จะรับรู้สารทั้งหมด แล้วตีความตามการรับรู้ที่เลือกแล้วของตนการเลือกรับรู้เป็นอุปสรรคของการฟังและการตอบสนอง ในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ นั้น มีความซับซ้อนของสารที่สื่อต่อกัน ทั้งที่เป็นสารที่สื่อในรูปของวาจาหรือการใช้ท่าทาง ผู้รับสารจึงมักเลือกรับรู้สารเพียงบางส่วน ของสารทั้งหมดที่ผู้ส่งสารสื่อออกมา ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับรู้ของบุคคล ได้แก่ ความคาดหวัง ความต้องการ ทัศนคติ และความเชื่อของผู้รับสาร ทำให้เกิดการเห็นหรือการได้ยินเป็นไปตามสิ่งที่ผู้รับสารคิดหรือคาดหวัง แทนที่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

การแก้ไขเพื่อลดการเกิดการเลือกรับรู้ในการสื่อสาร สามารถทำได้โดยการเข้าใจมุมมองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องในการสื่อสารนั้นๆ การเข้าใจมุมมองของผู้อื่น ข่าวสารหรือข้อความการสื่อสารเดียวกันอาจจะถูกตีความและเข้าใจแตกต่างกันไปตามมุมมองของผู้รับสาร การเข้าใจผิดต่อกันในการสื่อสารจึงมักจะเกิดขึ้น จากการที่ผู้ส่งสารก็มักจะคิดว่า ทุกคนจะมีมุมมอง และคิดเข้าใจเช่นเดียวกันกับตน ทั้งที่ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงแล้ว สารที่บุคคลแต่ละคนรับไปจะถูกตีความและให้ความหมายแตกต่างกัน ไปตามมุมมองของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง ผู้สื่อและผู้รับสามารถสื่อและรับสารตรงกันผู้สื่อสารและผู้รับสาร จะต้องคำนึงถึงปัจจัยบางประการ

สิ่งที่ผู้สื่อจึงควรพิจารณาถึงในการส่งสาร คือ มุมมองของผู้รับสาร ข้อมูลพื้นฐานหรือข้อมูลเก่า เกี่ยวกับสิ่งที่จะสื่อที่ผู้รับสารมีอยู่ก่อนแล้ว สิ่งที่ผู้รับสารสนใจและต้องการทราบเกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อ บุคคลจะรับรู้ความใส่ใจของอีกฝ่ายหนึ่งได้ 2 ทาง คือ ภาษาท่าทาง ได้แก่ การสบตา

การพยักหน้า และการโน้มตัวเข้าหาผู้พูดในระยะห่างที่พอเหมาะ ภาษาพูด ได้แก่ การตอบรับ (คะ ครับ) การทวนเนื้อความ การสะท้อนความรู้สึก และการถามคำถาม

การทวนเนื้อความ (Restatement)

การทวนเนื้อความ เป็นการพูดทวนในเนื้อหาที่เราฟังจากคู่สนทนา ซึ่งต้องอาศัยความรอบคอบในการพูดทวนเนื้อความให้ถูกต้อง เพื่อเป็นการแสดงให้คู่สนทนาเห็นว่า เราสนใจและเข้าใจในสิ่งที่คู่สนทนาพูด และยังเป็น การตรวจสอบความเข้าใจในสิ่งที่สนทนากัน ซึ่งหากมีการเข้าใจผิด การพูดทวนเนื้อความยังเป็นโอกาสของการอธิบายเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง "เพื่อนๆ ชอบพูดล้อเล่นเรื่องรูปร่างของฉัน ฉันไม่ชอบเลยนะ ที่เอาเรื่องอ้วนๆ ของฉันมาเป็นเรื่องตลก"

การทวนเนื้อความ: "เธอไม่ชอบที่เพื่อนเอาเรื่องรูปร่างของเธอมาล้อเล่น"

การสะท้อนความรู้สึก การสะท้อนความรู้สึก เป็นการจับความรู้สึกของคู่สนทนาจากการสนทนา ซึ่งอาจเข้าใจได้จากเนื้อหาที่สนทนา และการสังเกตสีหน้า กิริยาท่าทาง และน้ำเสียงของคู่สนทนา การสะท้อนความรู้สึก เป็นการแสดงให้คู่สนทนาเห็นว่า เราเข้าใจเขาในความรู้สึกของเขา ซึ่งเป็นความเข้าใจในระดับที่ลึกซึ้งกว่าเนื้อความที่เขาสนทนาโดยตรง

ตัวอย่าง: "ถ้าเพียงแต่แม่บอกตรงๆ ว่า ไม่อยากให้ฉันชื่อของจีนี่ตั้งแต่แรก ฉันก็คงไม่ต้องสู้อุตส่าห์เก็บเงินและตั้งความหวังไว้มากอย่างนี้"

การสะท้อนความรู้สึก: "เธอผิดหวังมาก เมื่อแม่บอกไม่ให้ชื่อ"

การถามคำถาม

การถามคำถาม เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้คู่สนทนาได้บอกถึงเรื่องราว ความคิด และความรู้สึกต่างๆ คำถาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำถามปิด เป็นคำถามที่ถามเพื่อให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ตอบว่าใช่ หรือ ไม่ใช่ ตอบว่า ถูก หรือ ผิด มีลักษณะเป็นการชักถามที่ได้คำตอบเพียงสั้นๆ คำถามเปิด เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดขอบเขตของการตอบ ผู้ตอบมีโอกาสพูดถึงความคิด ความรู้สึกและสิ่งต่างๆ ตามความต้องการของตน ซึ่งผู้พูดจะพูดได้เต็มที่และสะดวกใจ เช่นคำถามอะไร และอย่างไร ในการสนทนาที่เปิดโอกาสให้ผู้พูดได้เปิดเผยในสิ่งที่เต็มใจและต้องการจะเปิดเผย และไม่เปิดเผยในสิ่งที่ไม่พร้อมที่จะเปิดเผยนั้น การใช้คำถามเปิดจึงเหมาะสมกว่าการใช้คำถามปิด ซึ่งบางครั้งอาจจะทำให้ผู้ตอบรู้สึกเหมือนถูกชักใช้และบังคับให้ตอบในสิ่งที่ไม่อยากพูดถึงได้

ตัวอย่าง: คำถามปิด- คุณคิดว่า สมพลเป็นคนไม่จริงจังใช่ไหม

คำถามเปิด- คุณคิดอย่างไรกับการกระทำของสมพล

จะเห็นได้ว่า การมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นในการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ พัฒนาทางการสังคมและความคิดความเข้าใจของบุคคล พัฒนาขึ้นจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เอกลักษณะของแต่ละบุคคล ความสำเร็จในชีวิต การค้นพบความหมายของชีวิต สุขภาพ

ทางกายและสุขภาพจิต ล้วนได้รับผลกระทบจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล บุคคลที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นจะรู้สึกว่ามีชีวิตมีค่า มีความหมาย และสามารถพัฒนาตนให้ไปถึงศักยภาพสูงสุดของตนได้ แต่บุคคลที่ไม่สามารถมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ จะรู้สึกว่ามีชีวิตอ้างว้างโดดเดี่ยวไร้ความหมาย และนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ เช่น พฤติกรรมแยกตัวจากสังคม การติดยาเสพติด เป็นต้น

การสร้างและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นจะเกิดบรรลุผลได้ ต้องอาศัยทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้แก่ การเปิดเผยตนเอง การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารความเข้าใจ การยอมรับและส่งเสริมซึ่งกัน และกัน การเปิดเผยตนเอง และการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่เหมาะสม เป็นทักษะที่ทำให้การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้เริ่มต้นขึ้นและมีการดำเนินต่อไป การเปิดเผยตนเองและการไว้วางใจซึ่งกันและกันที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดผลเสียต่อสัมพันธภาพได้ การสื่อสารความเข้าใจ เป็นทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกันของบุคคล ได้แก่ การฟัง การถาม การทวนเนื้อความ และการสะท้อนความรู้สึก

แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อนี้ ได้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ดังนี้ 1) กระบวนการบริหารสถานศึกษา และ 2) แนวคิดทฤษฎีระบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

1.1 ลูเธอร์ กุลลิกและลินดัล เออร์วิก (Luther Gulick and Lyndall Urwick)

ได้นำแนวคิดของอองรี ฟาโยล์ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ โดยได้ขยายกิจกรรมทางการบริหารออกเป็น 7 ประการ รวมเรียกว่า POSDCoRB ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การราชการโดยทั่วไป ดังนี้

1.1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าว่าองค์การจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1.1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดองค์การ การกำหนดโครงสร้างการแบ่งสายงาน การจัดสายการบังคับบัญชาและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่

1.1.3 การบังคับบัญชา (Staffing) หมายถึง การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนา การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การประเมินผลงาน การพิจารณาความดี ความชอบ การให้สวัสดิการและการให้พ้นจากงาน

1.1.4 การควบคุมงาน (Directing) หมายถึง การอำนวยการ การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการและการควบคุมบังคับบัญชา

1.1.5 การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินการ ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

1.1.6 การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติขององค์การ เพื่อให้สมาชิกขององค์การทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

1.1.7 การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การใช้ การควบคุมการใช้จ่าย และการตรวจสอบด้านการเงิน

สรุป กระบวนการบริหาร ได้ 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การควบคุมงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

1.2 เจสซี บี ซีเยอร์ส (Jesse B. Seaes) ให้ความเห็นว่าการบริหารการศึกษา จะต้องดำเนินการไปตามกระบวนการ 5 ขั้น ดังนี้

1.2.1 การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดแผนงานและโครงการล่วงหน้า

1.2.2 การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างและกำหนดตำแหน่งหน้าที่

1.2.3 การอำนวยการ (Organizing) คือ การสั่งการและมอบหมายงาน

1.2.4 การประสานงาน (Coordinating) คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและตำแหน่งต่างๆ ให้หน่วยงาน

1.2.5 การควบคุมงาน (Controlling) คือ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

สรุป กระบวนการบริหารได้ 5 ขั้น คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดองค์การ ขั้นการอำนวยการ ขั้นการประสานผลงาน และขั้นการควบคุมงาน

1.3 ฮองรี ฟาโยล์ (Henry Fayol) บิดาแห่งการบริหารจัดการ มีความเห็นว่าการบริหารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งและเป็นหลักสากลที่สามารถนำไปใช้ได้กับการบริหารทุกประเภท โดยการบริหารจัดการเป็นส่วนสำคัญพื้นฐานของการบริหารงานที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ประการที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1.3.1 การวางแผน (To Plan) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ แล้วกำหนดแผนการปฏิบัติงานไว้เป็นแนวทางในการทำงานในอนาคต

1.3.2 การจัดองค์การ (To Organize) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ในการจัดโครงสร้างของงานและอำนาจหน้าที่ของบุคคล

1.3.3 การบังคับบัญชา (To Command) หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการ การตัดสินใจ การมอบหมายหน้าที่การงาน การนิเทศงาน ตลอดจนการใช้ ภาวะผู้นำ

1.3.4 การประสานงาน (To Coordinate) หมายถึง ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการปฏิบัติงานการจัดระเบียบงานให้เรียบร้อย สอดคล้องกลมกลืนกันเพื่อให้งานสมดุลและ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การประสานงานเปรียบเสมือนตัวกลางนำพียงของบรรดา กิจกรรมทั้งหลายให้สอดคล้องต้องกันเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความกลมกลืน ราบรื่นและเรียบร้อย

1.3.5 การควบคุมงาน (To Control) หมายถึง การกำกับงานและตรวจสอบว่า การปฏิบัติงานได้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ โดยอาศัยการรายงานและงบประมาณ เป็นเครื่องมือ

สรุป กระบวนการบริหาร ได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการจัดองค์การ ขั้นตอนการบังคับบัญชา ขั้นตอนการประสานงาน และขั้นตอนการควบคุมงาน

1.4 โปวี และคณะ (Bovee et al., 1993, p.5) กล่าวว่าหน้าที่ของการบริหารจัดการ มี 4 ประการ ดังนี้

1.4.1 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) และการพัฒนาแผนย่อยเพื่อให้เกิดการประสานงานกิจกรรมต่างๆ

1.4.2 การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดว่าจะทำงานอะไร บุคคลใด ที่มีความเหมาะสมที่จะทำงานนั้น การจัดองค์การจะต้องมีการจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นทางการเพื่อให้มั่นใจว่าองค์การมีพนักงานที่มีความสามารถ ในงานทุกระดับเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่ในระยะสั้นและระยะยาว

1.4.3 การนำ (Leading) ประกอบด้วย การจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา การสั่งการ การคัดเลือกช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิผล รวมไปถึงการบริหารความขัดแย้ง

1.4.4 การควบคุม (Controlling) เป็นการติดตามผลและแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่ จำเป็นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่างานบรรลุผลตามที่ได้วางแผนไว้

สรุป กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการจัดองค์การ ขั้นตอนการนำ และขั้นตอนการควบคุม

1.5 **คูนท์ซ์และโอ ดอนเนลล์** (Koontz, & O'Donnell, 2001, p. 9) ได้ให้แนวคิด กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนซึ่งต่างก็แยกจากกันโดยหน้าที่และภารกิจแต่จะดำเนิน ไปเป็นกระบวนการตามลำดับและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ตามระบบบริหาร ดังนี้

1.5.1 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ขององค์การและการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล

1.5.2 การจัดองค์การ (Organizing) ประกอบไปด้วย การนำปัจจัยทาง การบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

1.5.3 การจูงใจ (Motivating) ประกอบไปด้วย การอำนวยความสะดวก (Directing) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ (Leading)

1.5.4 การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่กำหนด

1.6 **แอนดรู เจ ดูบริน** (Andrew, J. Dubrin, 2010, pp.12-13) ได้นำเสนอแนวคิด หน้าที่การบริหารไว้เช่นเดียวกับนักการศึกษาหลายท่านแต่มีการจัดหมวดหมู่ ขั้นตอนการบริหาร ที่แตกต่างกันไปเช่น การจัดบุคลากร (Staffing) ไปรวมในด้านการจัดองค์การ (Organizing) การกำหนดเป้าหมายขององค์การ (Goal Setting) จัดรวมอยู่ในการวางแผน (Planning) สำหรับการ ตัดสินใจ สั่งการ การสื่อสารและการจูงใจ จัดรวมอยู่ในด้านการนำ (Leading) ซึ่งกระบวนการ บริหารตามแนวคิดของแอนดรู เจ ดูบริน มีดังนี้

1.6.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการกำหนดเป้าหมายของ องค์การและวางแนวทางดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ขององค์การ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การกำหนดนโยบาย มาตรการและกลยุทธ์ การดำเนินงานรวมทั้งการกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน

1.6.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากร และการจัดระบบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ประกอบด้วย การจัดทำ แผนภูมิปฏิบัติงาน การจัดบุคลากรรับผิดชอบงานต่างๆ การจัดทำมาตรฐานและรายละเอียด การปฏิบัติงาน การจัดระบบการบังคับบัญชาและการประสานงาน การกำหนดภารกิจขององค์การ การจัดระบบทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในองค์การ

1.6.3 การนำ (Leading) หมายถึง การอำนวยความสะดวกและการประสานงาน เพื่อให้ บุคลากรปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารประกอบด้วย การจูงใจ การตัดสินใจสั่งการ การสื่อสารและการแก้ปัญหาคความขัดแย้งของบุคลากร

1.6.4 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและแผนขององค์การ ประกอบด้วย การตรวจสอบ ติดตาม การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

สรุป กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้น คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดองค์การ ขั้นการนำ และขั้นการควบคุม

1.7 การบริหารด้วยวงจรคุณภาพวงจรมะมิ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารงานหรือการจัดระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมายกำหนดซึ่งเอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง (Edwards Deming, n.d. อ้างอิงใน ชรินทร์ แสงแก้ว, 2546, น.34) ได้เสนอขั้นตอนการบริหารงานคุณภาพ "วงจรมะมิ่ง" (Deming cycle) ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

7.1 การจัดทำและการวางแผน (Plan)

7.1.1 ทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนแล้วกำหนดหัวข้อควบคุม

7.1.2 กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุให้แก่หัวข้อควบคุมแต่ละข้อ

7.1.3 กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

7.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

7.2.1 หาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้น

7.2.2 ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด

7.2.3 เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม

7.3 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (Check)

7.3.1 ตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐานหรือไม่

7.3.2 ตรวจสอบว่าค่าที่วัดได้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่

7.3.3 ตรวจสอบว่าหัวข้อควบคุมได้ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

7.4 กำหนดมาตรฐานแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ทำให้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (Act)

7.4.1 ถ้าการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐาน ก็หา
มาตรการแก้ไข

7.4.2 ถ้าผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็ค้นหาสาเหตุและแก้ไขที่ต้น
ตอ เพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำขึ้นอีก

7.4.3 ปรับปรุงระบบการทำงานและเอกสารวิธีการทำงานมาตรฐาน

ดังนั้น PDCA คือวงจรการบริหารที่เป็นทั้งปรัชญา นวัตกรรม และเป็นต้นธาร ภูมิปัญญา หรือ เป็นศาสตร์ใหญ่ของวงจรการบริหารในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเครื่องมือการบริหารที่มี มากมายนั้นล้วน มีแกนร่วมที่สำคัญพื้นฐานเดียวกัน นั่นคือวงจรการบริหาร PDCA สามารถสรุป ขั้นตอนของวงจรควบคุมคุณภาพ ไว้ดังนี้

P	D	C	A
Plan	Do	Check	Action
การวางแผน	การลงมือปฏิบัติตามแผน	การตรวจสอบ และประเมินผล	ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

ความสำเร็จของการบริหารงาน ล้วนมาจากวงจรบริหารแบบ PDCA รูปธรรม ง่ายๆ ของการบริหารแบบ PDCA ดังนี้

1. Plan หมายถึง การวางแผน หมายความว่ารวมถึงการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ใน การดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนที่จำเป็น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ในการวางแผน จะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมายวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เป้าหมายที่กำหนดต้อง เป็นไปตาม นโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทาง เดียวกันที่ องค์กร การวางแผนในบางด้านอาจจำเป็นต้องมาตรฐานของวิธีการดำเนินงานหรือ เกณฑ์ มาตรฐานต่างๆ ไปพร้อมกันด้วยข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานนี้ จะช่วยให้การวางแผนมีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบได้ว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้ ระบุไว้ในแผนหรือไม่

2. Do หมายถึง การลงมือปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งก่อนที่จะ ปฏิบัติงานใดๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่างๆ ของสภาพงานเสียก่อน ในกรณีที่เป็น งานประจำที่เคยปฏิบัติหรืองานเล็ก อาจใช้วิธีการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นงาน ใหม่หรืองานใหญ่ที่ต้องให้บุคลากรจำนวนมาก อาจต้องจัดให้มีการฝึกอบรมก่อนที่จะปฏิบัติจริง การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการ และขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ และจะต้องเก็บ รวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงาน ขึ้นต่อไป

3. Check หมายถึง การตรวจสอบและประเมิน เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติตามแผนงานหรือไม่ ปัญหาเกิดขึ้นในปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหรือไม่ ขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากในการดำเนินงานใดๆ มักเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้ การดำเนินงาน 'ไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ' ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมิน ปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการดำเนินงานเพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไป ในการตรวจสอบและการประเมินการปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบด้วยว่า การปฏิบัตินั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน

4. Action หมายถึง การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขเร่งด่วนเฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิม เพื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการปรับปรุง จะช่วยให้การวางแผนมีความสม และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นด้วย

สรุป PDCA คือ กระบวนการบริหารที่มีการปฏิบัติไปตามขั้นตอน คือ การวางแผน ปฏิบัติตามแผน - ตรวจสอบ และประเมิน - และปรับปรุง แก้ไข พัฒนาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ของงานที่ตั้งไว้

การบริหารงานในระดับต่างๆ ทุกระดับตั้งแต่เล็กที่สุดคือการปฏิบัติงานประจำวันของ บุคคลหนึ่ง จนถึงโครงการในระดับใหญ่ที่ต้องใช้กำลังคนและเงินงบประมาณจำนวนมากย่อมมี กิจกรรม PDCA อยู่หลายๆ วง วงที่ใหญ่ที่สุดคือ วงที่มีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นแผนงาน (P) โดยนำแผนยุทธศาสตร์มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานต่างๆ (D) ในหน่วยงานต่างๆ ก็เกิดวงจร PDCA ขึ้นอีก โดยมีความเชื่อมโยงและซ้อนกันอยู่ซึ่งองค์กรนั้นๆ จะต้องมีการตรวจสอบ (C) และแก้ไขปรับปรุงจุดที่เป็นปัญหาหรืออาจต้องปรับแผนใหม่ในแต่ละปี (A) เพื่อให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

1.8 สมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administrators: AASA) มีความเห็นว่า กระบวนการบริหารการศึกษาควรประกอบด้วย กิจกรรม 5 ชั้น ดังนี้

1.8.1 การวางแผน (Planning) คือการวางแผนปฏิบัติการในการบริหาร การศึกษา

1.8.2 การจัดสรรทรัพยากร (Allocation) คือ การสรรหาทรัพยากรที่เป็นปัจจัยที่ จำเป็นในการบริหารงาน

1.8.3 การบำรุงขวัญ (Stimulating) คือ การให้กำลังใจและบำรุงขวัญ ผู้ปฏิบัติงาน

1.8.4 การประสานงาน (Coordinating) คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ปฏิบัติงาน

1.8.5 การประเมินผล (Evaluation) คือ การประเมินผลงานหรือติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

จากการศึกษากระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพเอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Edwards Deming) และกระบวนการบริหารของนักวิชาการดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษากระบวนการบริหาร เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อ ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยนำกระบวนการบริหารที่เหมือนหรือ คล้ายกันมาเทียบเคียง แล้วนำมาจัดกลุ่ม ซึ่งเมื่อสังเคราะห์กระบวนการบริหาร และแสดงตาม ตารางการสังเคราะห์กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตได้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Plan : P)
2. การจัดองค์การ (Organizing : O)
3. การดำเนินการ (Doing : D)
4. การควบคุม (Controlling : C)
5. การประเมินผล (Evaluation : E)

2. แนวคิดทฤษฎีระบบ

ระบบ หมายถึง การจัดกลุ่มขององค์ประกอบต่างๆ ที่ซับซ้อนและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วยหลักการของเหตุผลทางวิชาการ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การที่ได้กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด ของอินทร์ วงษ์ไธธร (2552, p.148) กล่าวสรุปว่า ระบบคือ 1) ส่วนต่างๆ (Parts) ที่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 2) คุณสมบัติ (Properties) 3) ความสัมพันธ์ (Relationships) ต่อกัน 4) เส้นแบ่งเขต (Boundary) คั่นระหว่างระบบ และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment) และไคเซอร์ โดมิคโก และกริม (Keiser, Demicco, & Grimes, 2000, p.71) กล่าวว่าระบบ (Systems) เป็นการจัดกลุ่มขององค์ประกอบที่แบ่งแยกไว้ ซึ่งมีการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในทางการบริหารจัดการ ระบบที่สมบูรณ์จะต้องบรรลุถึงหลักเกณฑ์ทางธุรกิจ ซึ่งก็คือเป้าหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ของธุรกิจ ทรัพยากร ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกระบวนการ

2.1 ประเภทของระบบ

ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การทั้งหมดนั้นจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ (Systems) ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับองค์การนั้น จะมองว่าองค์การเป็นระบบหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น

2.1.1 ระบบปิด (Closed Systems) เป็นระบบซึ่งไม่พิจารณาถึงอิทธิพลและผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายนอก ระบบปิดจะไม่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตามระบบปิดที่แท้จริงจะไม่สามารถเกิดขึ้นในองค์การ ก็จำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับองค์การโดยมุ่งเน้นที่ระบบภายใน (Internal Systems) ในอดีตแนวความคิดด้านการบริหารจัดการจะประกอบด้วยการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) รูปแบบความเป็นผู้นำ (Leadership Style) และวิศวกรรมอุตสาหกรรม (Industrial Engineering) ซึ่งเหล่านี้เป็นแนวความคิดของระบบปิด ผู้บริหารของระบบปิดจะไม่เข้มงวดมากนัก สภาพแวดล้อมจะมีความคงที่และสามารถพยากรณ์ได้ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดปัญหาซึ่งผู้บริหารระดับต้นสามารถที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ระบบเปิด (Open Systems) เป็นระบบซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกหรือได้รับอิทธิพลหรือผลกระทบอย่างสม่ำเสมอจากสภาพแวดล้อมภายนอก หรือเป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อความอยู่รอด ทั้งในเรื่องของการใช้ทรัพยากรและทรัพยากรที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545, น.32)

ความเป็นระบบเปิดหรือระบบปิดมิได้แยกเป็นสองขั้วเหมือนขารกับดำ แต่จะขึ้นกับระดับ (Degree) ความเป็นระบบเปิดตามคุณลักษณะ 9 ประการข้างล่างนี้ หากระบบใดมีคุณลักษณะต่างๆ มากก็จะเป็นระบบเปิดมาก ในทางตรงกันข้ามหากมีน้อยก็จะเป็นระบบเปิดน้อยหรือมีความเป็นระบบปิดมาก ดังนี้

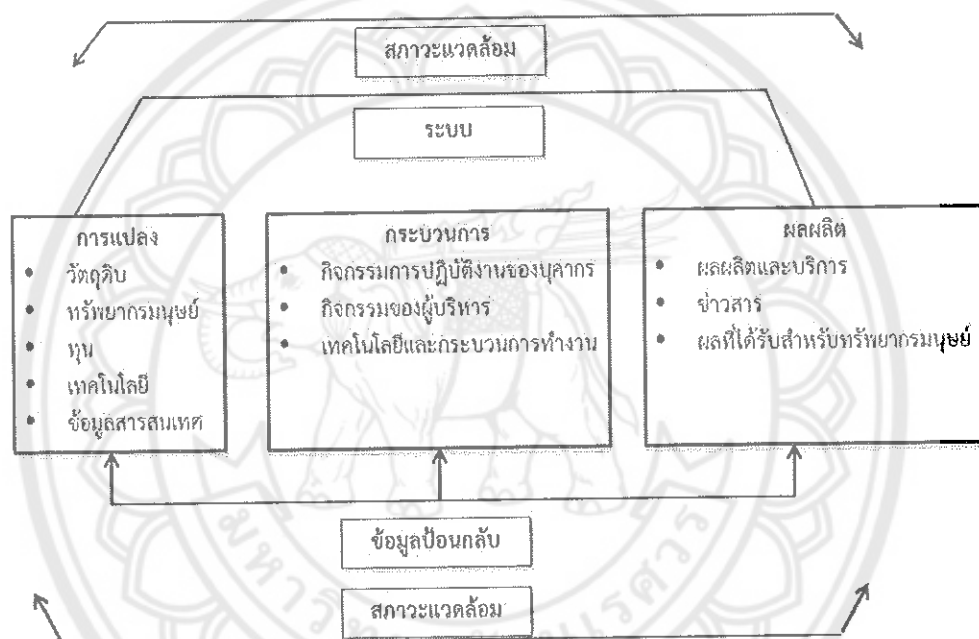
1. มีปัจจัยป้อนเข้าจากภายนอก (Input from Outside) ระบบเปิดไม่มีความเพียงพอในตนเอง แต่จะต้องได้รับสิ่งกระตุ้น ข้อมูลข่าวสาร และพลังงานจากภายนอก
2. มีกระบวนการ (Process) ของการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิบัติงาน และก่อให้เกิดผลผลิต
3. มีปัจจัยป้อนออก (Output) เป็นผลผลิตหรือการบริการหรืออื่นๆ สู่ออก
4. มีวงจร (Cycles) อย่างต่อเนื่องของปัจจัยป้อนเข้า-กระบวนการ-ปัจจัยป้อนออก
5. มีการต่อต้านแนวโน้มสู่ความเสื่อม (Resistance to Tendency to run down) ระบบทุกระบบมีแนวโน้มที่จะเสื่อมลง แต่ระบบเปิดจะพยายามหาวิธีการหรือพลังงานเพื่อต่อต้านหรือชะลอจากความเสื่อม
6. มีข้อมูลย้อนกลับ (Information Feedback) เพื่อปรับตัวมิให้เบี่ยงเบนจากเป้าหมาย
7. มีแนวโน้มสู่ความสมดุล (Tendency toward Equilibrium) เมื่อเกิดสภาวะความไม่สมดุลขึ้น
8. มีแนวโน้มสู่ความสลับซับซ้อนมากขึ้น (Differentiation) มีความเฉพาะทางมากขึ้น และมีองค์ประกอบหลากหลายมากขึ้น
9. มีหลายเส้นทาง (Numerous Paths) ที่จะทำให้บรรลุจุดหมายได้ ไม่มีเพียงเส้นทางเดียวและระบบเปิดจะหาทางเลือก (Alternative Paths) ที่เหมาะสม (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2542, น.24 -25)

ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบเปิดจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในอันที่จะกำหนดบทบาทและทำหน้าที่ของตนเพื่อประสานกิจกรรมต่างๆ สูการบรรลุจุดหมายขององค์การ ป้องกันความเสื่อม จัดหาทรัพยากรและพลังงานเข้าสู่องค์การ เพื่อความเติบโตก้าวหน้า การเลือกทางเลือกเพื่อบรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสมดุลภายในองค์การ และการนำผลข้อมูลย้อนกลับมาเพื่อปรับปรุง และพัฒนาอย่างเป็นวงจรต่อเนื่อง เป็นต้น

สุกัญญา ไชวี่ไถ่กุล (2547, น.7) กล่าวว่า ระบบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ระบบปิด (Closed System) หมายถึง ระบบที่อยู่ในสภาพนิ่ง ไม่มีความสัมพันธ์กันและกันกับสภาพแวดล้อมภายนอก

2. ระบบเปิด (Opened System) เป็นระบบที่มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับระบบอื่นๆ องค์การทุกองค์การเป็นระบบที่มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับระบบอื่นๆ ภายนอกระบบของตนเอง ดังแสดงไว้ในภาพ 5 ดังนี้

ภาพ 5 องค์การในฐานะที่เป็นระบบเปิด

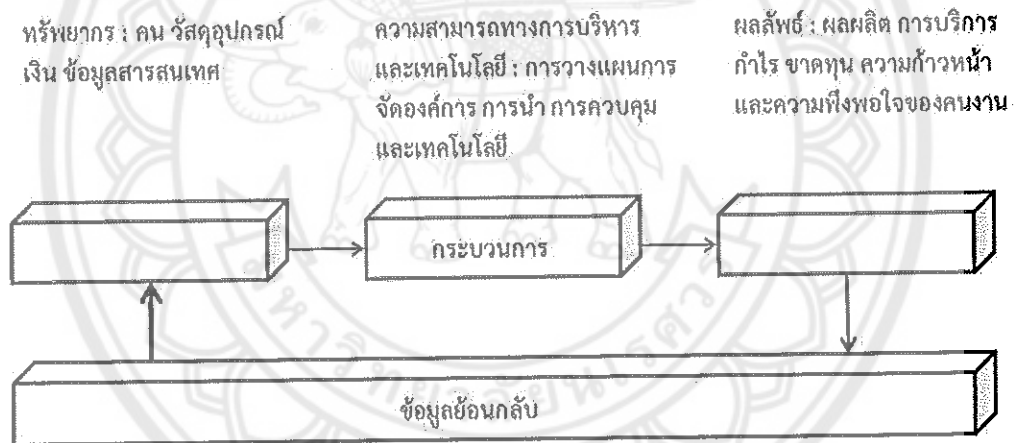
ที่มา: บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543, น.21

2.2 การบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ

การบริหารเชิงระบบ มีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ ที่จะทำให้การบริหารบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ หากองค์การที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบแล้วจะดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง เพราะมีการนำเอาระบบงาน และคนเข้ามาประยุกต์ร่วมกัน พร้อมทั้งพิจารณาสภาพแวดล้อมควบคู่กันไปด้วยวิโรจน์ สารรัตนะ (2545, น.24-25) ให้ทัศนะว่า การบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) ตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าองค์การหนึ่งๆ สามารถมองเป็น

ระบบหนึ่งๆ ได้ โดยระบบหนึ่งๆ นั้นหมายถึงชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพ เพื่อมุ่งสู่จุดหมายขององค์การร่วมกัน ดังนี้

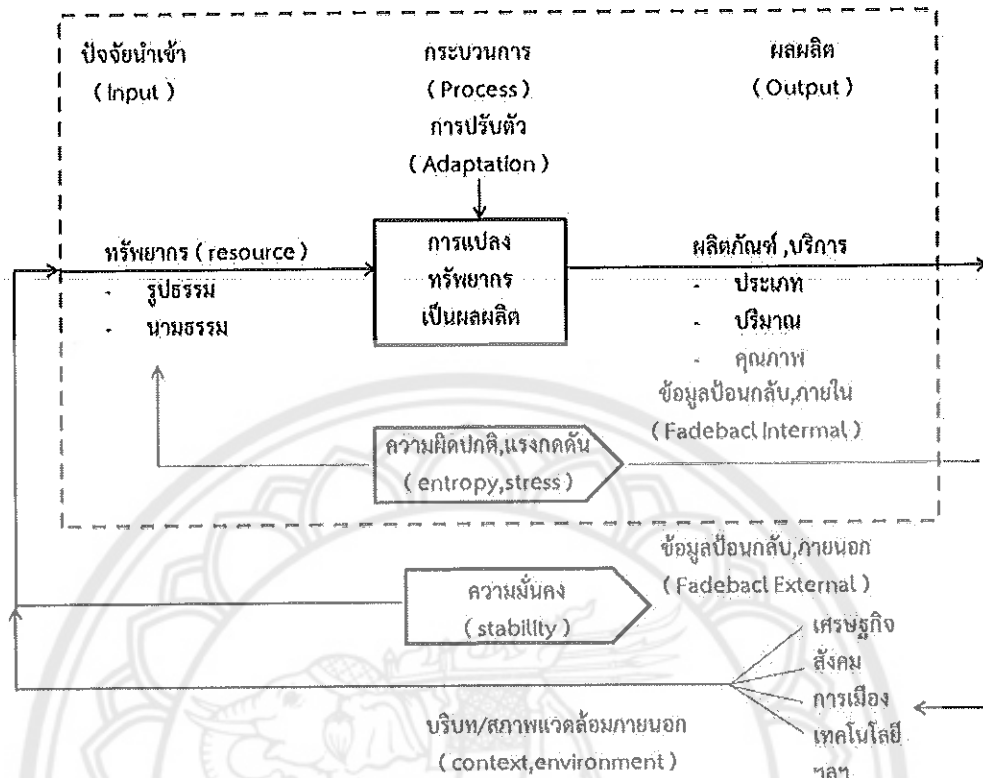
1. ปัจจัยป้อนเข้า (Input) คือ ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ เงิน ข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ
2. กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) จากการใช้ศักยภาพทางการบริหารและเทคโนโลยีขององค์การ เพื่อเปลี่ยนปัจจัยป้อนเข้าให้เป็นปัจจัยป้อนออก
3. ปัจจัยป้อนออก (Outputs) ประกอบด้วยผลผลิต การให้บริการ หรือผลลัพธ์อื่นๆ ที่องค์การผลิตขึ้น
4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับผลลัพธ์และสถานะขององค์การที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ดังภาพ 6 ต่อไปนี้

ภาพ 6 การบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ

ที่มา: วิโรจน์ สารรัตนะ, 2545, น.25

สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2547, น.18-20) ให้ทัศนะว่าการบริหารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รูปแบบระบบที่นำเสนอในที่นี้อาจเรียกว่า รูปแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่มีจุดมุ่งหมายจะแสดงแนวคิดที่สมบูรณ์ของระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของระบบเปิด ซึ่งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบริบท รายละเอียดของรูปแบบปรากฏ ดังภาพ 7 ต่อไปนี้

ภาพ 7 รูปแบบระบบตามแนวคิดระบบเปิด

ที่มา: สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์, 2547, น.18

จากภาพจะเห็นว่ารูปแบบระบบที่นำเสนอมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อม ครอบคลุมของระบบที่เป็นเส้นประ แสดงแนวคิดที่ว่า อาณาบริเวณของระบบ (Boundary) ไม่แน่ชัดตายตัว และจะมีการถ่ายเทข้อมูลระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อมอันเป็นคุณลักษณะของระบบเปิดอยู่เสมอ รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ มีดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยนำเข้าในรูปแบบนี้จะครอบคลุมถึงทรัพยากรทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่คาดหวังทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ปัจจัยนำเข้าที่เป็นรูปธรรม เช่น คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยี ในรูปแบบของอุปกรณ์ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนปัจจัยนำเข้าที่เป็นนามธรรม เช่น สารสนเทศอาจจะเป็นรูปของปรัชญา ความคาดหวัง นโยบายเทคโนโลยีในรูปแบบของวิธีการ กลยุทธ์ในการบริหาร และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ ซึ่งปัจจัยนำเข้าเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีอยู่ในองค์การเอง และอีกส่วนหนึ่งอาจ

เกิดจากภายนอกและส่งเข้าไปภายในระบบโดยผ่านทรัพยากรที่นำเข้า เช่น เจตคติ ค่านิยมซึ่งติดตัวบุคลากร เข้าไปในองค์การ

2. กระบวนการ หมายถึง ชุดของการกระทำที่สัมพันธ์กัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดที่มุ่งหมายหวังโดยใช้ทรัพยากรที่ป้อนเข้าสู่ระบบ ซึ่งกระบวนการแปลงทรัพยากรให้เป็นผลผลิต (Transformation) สำหรับระบบเปิดจะต้องพร้อมที่จะมีการปรับตัว ในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านทรัพยากรหรือสภาพแวดล้อม สำหรับระบบบริหาร การศึกษากระบวนการหลักก็คือกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการบริหาร

3. ผลผลิต เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม จะเห็นได้ว่า ผลผลิตตามคำจำกัดความนี้ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจริง (Actual Outputs) ซึ่งอาจจะเป็นรูปของผลผลิตภัณฑ์หรือบริการที่จะส่งออกไปสู่สภาพแวดล้อมภายนอก ผลที่เกิดขึ้นสามารถพิจารณาได้ทั้งผลที่เกิดขึ้นทันที (Immediate Outputs) ผลที่เกิดตามมา (Outcomes) หรือผลกระทบ (Impact) ผลผลิตที่ได้ก็เช่นเดียวกัน ปัจจัยนำเข้า คือ มีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น สินค้า สิ่งประดิษฐ์ บริการ สาธารณูปโภค ฯลฯ สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เจตคติลูกค้าต่อสินค้า เป็นต้น ผลผลิตที่เป็นจริงจึงต้องพิจารณาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การนำความคิดเชิงระบบมาใช้ในการบริหาร จะต้องใช้กระบวนการคิดในทางกลับกัน กล่าวคือ จะเริ่มจากการกำหนดผลที่คาดหวัง (Expected Outputs) ก่อน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจกำหนดจากสารสนเทศที่เป็นปัจจัยนำเข้า เช่น นโยบาย จากนั้นจึงกำหนดกระบวนการหรือทางเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์หลายๆ ทาง วิเคราะห์และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด โดยต้องพิจารณาด้วยว่าทางเลือกแต่ละทางจะต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง มีสภาพทั้งภายในและภายนอกที่เกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคอย่างไร และในการเลือกก็ต้องพิจารณาควบคู่กันไป ทั้งในแง่ที่ว่า วิธีการใดจะบรรลุผลสูงสุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุด และหลังจากที่ได้ดำเนินการตามวิธีการที่ได้เลือกไว้แล้ว ก็จะนำผลที่ได้จริงมาเปรียบเทียบกับผลที่คาดหวัง เพื่อให้ทราบว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงไร

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นกลไกในการควบคุมให้ผลผลิตเป็นไปตามความคาดหวังของระบบ กลไกควบคุมนี้อาจอยู่ในรูปของการกำกับ (Monitoring) การติดตาม (Follow-ups) หรือการประเมิน (Evaluation) ซึ่งระบบสามารถสร้างกลไกให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับทั้งจากภายในระบบเองและจากบริบทภายนอก

5. บริบท หรือสภาพแวดล้อมภายนอก (Context/Environment) ซึ่งประกอบด้วย บริบทภายนอกและบริบทภายใน รูปแบบนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบริบทหรือสภาพแวดล้อมภายนอกกับระบบใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก บริบท ในฐานะผู้รับผลผลิตจากระบบ สามารถทำหน้าที่ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ระบบ หรือสะท้อนภาพเกี่ยวกับผลผลิตของระบบว่ามีความเหมาะสมหรือสนองความจำเป็นของสภาพแวดล้อมภายนอกระบบได้หรือไม่ เพียงใด ส่วนลักษณะที่ 2 บริบทภายนอกมีความสัมพันธ์ในแง่ของการมีอิทธิพลทั้งในเชิงเกื้อหนุนหรืออุปสรรคต่อการดำรงอยู่และการเจริญเติบโตของระบบ จากความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ สภาพแวดล้อมภายนอกจึงอาจส่งผลทั้งต่อปัจจัยนำเข้าและ/หรือกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตในที่สุด สำหรับบริบทภายใน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายใน องค์การทั้งกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคม จิตวิทยา ซึ่งเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ภายในองค์การและสิ่งๆ ที่ติดเข้าไปในองค์การพร้อมปัจจัยนำเข้า เช่น บรรยากาศขององค์การที่เกิดจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมแตกต่างกัน วัฒนธรรมขององค์การ ฯลฯ ซึ่ง บริบทภายในก็มีผลกระทบต่อผลสำเร็จขององค์การได้ไม่น้อยกว่าบริบทภายนอก

สรุปได้ว่า การบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ หมายถึง การบริหารที่ได้นำเอาวิธีระบบมาใช้ในการบริหารองค์การ โดยมีการวิเคราะห์ชุดองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพทั้งระบบให้กับองค์การที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเป็นระบบเปิดในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงปัญหาจุดที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้การบริหารองค์การมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ องค์ประกอบของวิธีระบบ และการวิเคราะห์ระบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input)
2. กระบวนการ (Process)
3. ผลผลิต (Output)
4. การป้อนกลับ (Feedback)
5. สภาพแวดล้อม (Environment)

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและหลักการพัฒนารูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบการบริหาร

รูปแบบ (model) เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่าง โดยทั่วไปจะหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามพจนานุกรม Contemporary English ของ Longman (Longman, 1987, p.668 อ้างถึงใน ศักดิ์จิตต์ มาศจิตต์, 2550, น.16) ให้ความหมายไว้ซึ่งสรุปได้ 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองซึ่งเป็นสิ่งที่ย่อส่วนจากของจริง
2. รูปแบบ หมายถึง คนหรือสิ่งของที่สามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานได้
3. รูปแบบ หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ รุ่น 486X

อนุสิทธิ์ นามโยธา (2555, น.72-73) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางวิธีการและกิจกรรมที่นำมาปฏิบัติเพื่อเป็นการสร้าง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง

ประโยชน์ คล้ายลักษณะ (2556, น.21) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง แบบแผนที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมด ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งอธิบายหรือบรรยายคุณลักษณะขององค์ประกอบนั้นๆ เพื่อถ่ายทอดการทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556, น.41) กล่าวว่า รูปแบบ (Model) หมายถึง แนวทางหรือแบบจำลองที่ออกแบบโดยยึดหลักการและอยู่บนพื้นฐานทางการบริหาร ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบ หมายถึง องค์ความรู้ที่เกิดจากปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี โครงสร้างและกระบวนการ ซึ่งสามารถอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ให้สามารถนำไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ

สไตน์เนอร์ (Styner) อ้างถึงใน กู๊ด (Good, 1973, p.79) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึงสิ่งของสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งของอีกสิ่งหนึ่ง และได้จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (physical models) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - 1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (model for) หมายถึง แบบจำลองที่ออกแบบมาจากของจริง
  - 1.2 รูปแบบเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (model for) หมายถึง แบบจำลองสร้างและออกแบบไว้เพื่อใช้เป็นต้นแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. รูปแบบเชิงแนวความคิด (conceptual models) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - 2.1 โมเดลเชิงแนวความคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (conceptual model – of) คือ รูปแบบที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว
  - 2.2 โมเดลเชิงแนวความคิดเพื่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (conceptual model – For) คือ รูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อให้อธิบายตัวสาระของทฤษฎี

ฮุสเซน และโพสต์ลีย์เวทีย์ (Husen and Postlethwaite) (1975 p.137–138) กล่าวว่ารูปแบบมีความหมายที่แตกต่างจากทฤษฎี เพราะรูปแบบยังไม่ใช่อะไรที่แท้จริงที่ได้พิสูจน์แล้ว รูปแบบยังเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยพยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะนำเสนอรูปแบบมาใช้ประโยชน์

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่ได้ย่อขนาดของจริงให้เล็กลง หรือหมายถึงสิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบ หรือตัวแปรต่างๆ เพื่อที่จะช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาและเข้าใจถึงสิ่งต่างๆ ได้ง่ายและดีขึ้น ซึ่งนำมาใช้สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

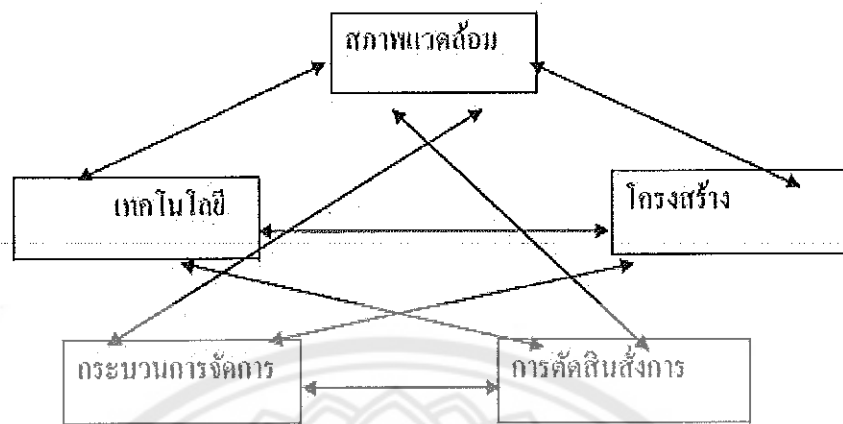
2. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

ฮุสเซน และ โพสต์ลีย์เวท (Husen, & Postlethwaite, 1994, น.3865; ทิศนา แคมมณี, 2550, น.220) นักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา สามารถทดสอบ / สังเกตได้
2. มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อธิบายปรากฏการณ์ของเรื่องนั้นๆ / ปรากฏการณ์ใกล้เคียงสาเหตุที่กำลังศึกษา และอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา
3. รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา / ช่วยสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

จากการศึกษาตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่าไม่ปรากฏมีหลักเกณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง หรืออย่างไร ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการการศึกษา ส่วนการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบในการศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดองค์การ และการบริหารจัดการ (The Model of Organization and Management) ตามความคิดของ บราวน์ และโมเบิร์ก Brown and Moberg (1980, p.98) นั้น Brown, & Moberg ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) และ องค์ประกอบตามรูปแบบของ Brown และ Moberg ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision making) รูปแบบการศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดองค์การ และการบริหารของ Brown and Moberg (1980, p.17) มีลักษณะดังแผนภาพ 8

ภาพ 8 รูปแบบเชิงระบบ และสถานการณ์ (Systems/Contingency Model) ของ Brown and Moberg

ที่มา: วิโรจน์ สารรัตนะ, 2545, น.32

สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษาเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าส่วนใหญ่จะกล่าวถึง การจัดองค์การบริหาร หรือโครงสร้างระบบบริหารและแนวทางในการดำเนินงานในภาระหน้าที่ (Function) ที่สำคัญๆ ในการบริหารงานขององค์กรนั้นๆ เช่น การบริหารงานบุคคลากร การบริหารงานการเงิน การบริหารงานวิชาการ เป็นต้น โดยสรุป แล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่า จะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิดทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

3. คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

ประสิทธิ์ รัตนสุภา (2557, น.16) กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของรูปแบบต้องมีโครงสร้างที่เข้าใจง่าย สมเหตุสมผล มีหลักการสามารถอธิบายได้ มีความสัมพันธ์กัน มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1. อนุสิทธิ์ นามโยธา (2555, น.75) รูปแบบที่ดีมีคุณลักษณะ 5 ประการ คือ สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของตัวเอง

2. สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นและสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

3. สามารถอธิบายถึงโครงสร้างงาน กลไกความสัมพันธ์เชิงเหตุผล
4. สามารถนำไปสู่การสร้างความคิดใหม่ ความสัมพันธ์ใหม่หรือการขยายความรู้
5. มีความสอดคล้องกันระหว่างรูปแบบเชิงทฤษฎีที่ศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประโยชน์ คล้ายลักษณะ (2556, น.22) กล่าวว่า คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี จะแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง เป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งให้เห็นถึงหลักการและเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ซึ่งทั้งองค์ประกอบของรูปแบบและคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี จะเป็นฐานสำคัญที่จะใช้ในการพัฒนารูปแบบต่อไป

4. การพัฒนา และตรวจสอบรูปแบบการบริหาร

การพัฒนารูปแบบ เป็นการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ แนวทางกว้างๆ เพื่อการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ ดังนี้ (Keeves, 1988)

4.1 รูปแบบควรประกอบด้วยสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงธรรมดา ทั่วไปนั้น ก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ

4.2 รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

4.3 รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4.4 รูปแบบควรเป็นเครื่องมือ ในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษาด้วย

ขนิษฐา ชัยประโคน (2557, น.108-109) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในรูปของสื่อ สัญลักษณ์ต่างๆ ในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเสริมสร้างแบบจำลองให้ความรู้ ต้องทำการศึกษาและสร้างแบบแผนการให้ความรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้รูปแบบจำลองมีประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนารูปแบบเป็นการเสริมสร้างหรือปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานขององค์การ หน่วยงาน สาระหรือพฤติกรรมที่สำคัญในเรื่องที่ต้องการศึกษา ที่แสดงถึงแนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้วยกระบวนการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การสังเคราะห์ เสริมสร้างรูปแบบการศึกษา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ หรือการตรวจสอบรูปแบบ และการนำเสนอรูปแบบ

ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556, น.46) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การศึกษาอย่างมีหลักการโดยศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีในเรื่องที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการต่างๆ ซึ่งจะทำให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรเป็นหลักรูปแบบ การทดลองให้รูปแบบรวมถึงการประเมินรูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยม มีดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

กฤษณะ คำสุวรรณ (2550) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนบูรณะศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารใน 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ ด้านการนิเทศและติดตาม ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการประเมินและรายงาน บทบาทของหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใน 6 ด้าน คือ ด้านสำรวจข้อมูลความพร้อม ความต้องการ และสภาพปัญหาด้านจัดประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านจัดทำแผนงานโครงการ และปฏิทินงาน ด้านให้คำปรึกษาแก่ครูที่ปรึกษา ด้านการนิเทศติดตามและประสานงาน ด้านรวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ตอนตอนที่หนึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในการบริหารกิจกรรม ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนทั้งโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความเห็นไม่ต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความเห็นไม่ต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา กับหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่าครูที่ทำการสอน ช่วงชั้นที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ 0.05

ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการตามบทบาทของผู้บริหาร ในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีดังนี้

1. ด้านบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารกิจกรรม และผู้ปฏิบัติให้ชัดเจน และควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท และแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากยิ่งขึ้นควรกำหนดให้มีการนิเทศการติดตามและสรุปผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านบทบาทหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ข้อเสนอแนะว่าหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีการกำหนดระยะเวลา วิธีการ ผู้รับผิดชอบ และเครื่องมือในการประเมินผลให้ชัดเจน ควรมีการสำรวจข้อมูลด้านความพร้อมของบุคลากร ความต้องการของผู้เรียนและสภาพความพร้อมของสถานศึกษา เกี่ยวกับสถานที่ และอุปกรณ์ ควรเปิดโอกาสให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนงาน ควรมีการจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ครูผู้สอน

ภูริวรราช คำอ้ายกาจวิน (2557) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทักษะชีวิตและทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับการเป็นสมาชิกของสังคม และวิเคราะห์โครงสร้างและปฏิสัมพันธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ตลอดจนนำเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม โดยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูลทั้งปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กด้อยโอกาสได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำกว่าเด็กทั่วไป และเด็กด้อยโอกาสมีระดับทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และไม่แตกต่างจากเด็กทั่วไป เด็กทั่วไปถูกคาดหวังให้มีทักษะชีวิตที่สูงกว่าเด็กด้อยโอกาสโดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าที่ (t) เท่ากับ 2.50 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 และมีทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ควรได้รับการพัฒนาในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม จำนวน 8 ทักษะ ประกอบด้วย (1) ทักษะการคิด

อย่างมีวิจารณ์ญาณ (2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (3) ทักษะการแก้ปัญหา (4) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (5) ทักษะการตัดสินใจ (6) ทักษะการตระหนักรู้ในตน (7) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และ (8) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 2) ด้านโครงสร้างและ ปฏิสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยเอื้อต่อการเข้าถึงบริการของรัฐอย่างมีคุณภาพมากที่สุดแต่เอื้อต่อการเข้าถึงเครือข่ายทางสังคมในระดับปานกลางต่ำที่สุด ส่วนโครงสร้างสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมในระดับมากทุกด้าน ในขณะที่ครอบครัวและภาคเอกชนยังมีปฏิสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมในระดับค่อนข้างต่ำกว่าทุกด้านของโครงสร้าง 3) กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาส ในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อย โอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมมาตรการป้องกันเด็กด้อยโอกาสด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกลยุทธ์ที่ 5 แก่ใจและฟื้นฟูเด็กด้อยโอกาสเพื่อให้มีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม

ว่าที่ ร้อยตรีธีระชัย ช่างบุญศรี (2558) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคในท้องถิ่นศึกษาเอกสารพหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคโดยยกกร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคและตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคโดยประเมินความเป็นไปได้จากการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น

ของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารและครูโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักและ 2 เงื่อนไขความสำเร็จดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 เป้าหมายเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประกอบด้วย 1) เป้าหมายเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และ 2) อุดมการณ์ในการพัฒนาเรียนรู้ผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประกอบด้วย กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการสนับสนุนการฝึกฝนการทำวิจัย 4) ด้านการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และวิทยากร 5) ด้านการพัฒนาครูและหกด้านความร่วมมือที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนองค์ประกอบที่ 3 เกิดข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประกอบด้วย 1) สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและ 2) ความเชื่อมโยงความร่วมมือทางวิชาการองค์ประกอบที่ 4 คณะกรรมการการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของคณะกรรมการและ 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การลงมือปฏิบัติ 4) การประเมินผล 5) การปรับปรุง 6) การรายงานและ 7) การประสานงานเงื่อนไขความสำเร็จที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค และเงื่อนไขความสำเร็จที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

ศักดิ์นคร สีหอแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การวิจัยครั้งนี้จุดมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 4) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะชีวิตอยู่ใน

ระดับน้อยนักเรียนมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีลักษณะเป็นแบบแผนจำลองที่เป็นเอกสารประกอบด้วยคำชี้แจงหลักการแนวคิดทฤษฎีโครง สร้างเนื้อหามาตรฐาน/ตัวชี้วัดหน่วยการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและมีรูปแบบการสอนด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีผลการประเมินจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกิจกรรมอยู่ในระดับดีมากและ 4) ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่านักเรียนมีทักษะชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนหลังการทดลองกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

อนงศ์รัตน์ วรินแสงปิ่น (2558) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลหลวงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนและเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตให้กับกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลหลวงใต้ อำเภอ งาว จังหวัดลำปาง เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุตั้งแต่ 10-18 ปี ที่อยู่ในทะเบียนกลุ่มเด็กและ เยาวชน เทศบาลตำบลหลวงใต้เลือกแบบเจาะจงตามระดับอายุและความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน พบว่า การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนเชื่อมโยงทักษะ ชีวิตให้สามารถพัฒนาตนเองกับชีวิตจริงอย่างมีคุณค่าและดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ ในระดับมากที่สุด

ธัญรัตน์ อุทโท (2559) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 2) เพื่อประเมินผล ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนพบว่า สภาพ การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนน เฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศ และ

สภาพแวดล้อม และ ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ด้านการสนับสนุนทรัพยากร และด้านการพัฒนาบุคลากรตามลำดับ

2. สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ประถมศึกษา พบว่า

2.1 องค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) โครงการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์หรืออย่างเป็นรูปธรรม 2) การพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น 3) การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ 4) การส่งเสริม การเรียนรู้ผ่านเครือข่าย และกระตุ้นให้นำนวัตกรรม และเทคโนโลยี ไปใช้เพื่อการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 5) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน และ 6) การประกันคุณภาพการศึกษาโดยเน้นการคิดวิเคราะห์

2.2 ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ร้อยละ 97.00 ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.3 ความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลประสิทธิภาพของรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ปิยวัชร สุทธิวิช (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยดำเนินการวิจัย 3 ตอนคือ 1) การศึกษาสภาพและปัญหาโดยการสังเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน 2) สร้างรูปแบบและตรวจสอบ โดยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน และ 3) การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงเน้นการแข่งขัน และการเลี้ยงดูของพ่อแม่ส่งผลให้นักเรียนมุ่งประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ส่วนกระบวนการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคมและสาธารณประโยชน์มีทั้งแบ่งตามลักษณะสถานที่ทำกิจกรรม และผู้จัดการกิจกรรม ส่วนปัญหาที่พบเกิดจากผู้ปกครองนักเรียน ครู และระบบการจัดการของสถานศึกษา

2. รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคม และสาธารณประโยชน์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) สภาพแวดล้อม 3) เทคโนโลยี 4) โครงสร้าง 5) การปฏิบัติกิจกรรม 6) การตัดสินใจ 7) กิจกรรม และ 8) ผลการดำเนินงานกิจกรรม

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคม และสาธารณประโยชน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกองค์ประกอบ

พัชรินทร์ รุจิชีพ (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนเพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนและเพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 และเขต 2

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น โดยทักษะด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น และด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ

2. สภาพปัญหาความต้องการและปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง กับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนใน 3 ด้าน สภาพการพัฒนาทักษะชีวิต 1) การบูรณาการในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้รัฐมีการดำเนินการมาก 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการดำเนินการมากกว่าด้านอื่น 3) โครงการพิเศษต่างๆ มีการดำเนินการน้อยกว่าเรื่องอื่น ปัญหาการทักษะพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ได้แก่ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

กลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ตัวชี้วัด และมาตรฐาน โดยมี 8 กลยุทธ์ อย่างนี้จะดำเนินการวางแผนเสริมสร้างทักษะชีวิต 2 กลยุทธ์ ด้านดำเนินการเสริมสร้าง 3 กลยุทธ์

ด้านติดตาม และประเมินผลการเสริมสร้าง 1 กลยุทธ์ และผลและการนำผลการติดตาม และประเมินผลการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนไปพัฒนา 1 กลยุทธ์

ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ประทีป หวานขิต และวัชร ชูชาติ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการพัฒนา ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา และเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการการบริหารงานวิชาการพัฒนาทักษะ ชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ครู และตัวแทนจาก คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 89 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย การวางแผน การเตรียมความพร้อม ของสถานศึกษา การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตร

อ่ำไพ ณรงค์เยาว์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและ แนวทางการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 และเพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการบริหาร การศึกษาเพื่อพัฒนา นักเรียน แบบประเมินประสิทธิภาพ การใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ เหมาะสมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาบุคลากรในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าโครงสร้างขององค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านความเหมาะสมของอรรถประโยชน์ความเป็นไปได้และความถูกต้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากการนำไปทดลองใช้ พบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสม มีประโยชน์ ความเป็นไปได้ มีความถูกต้องตามกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม (2560) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษา และ 3) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูสำนักสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จำนวน 346 คนโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาอยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดในภาพรวม 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 75.90 อย่างมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของทีมงาน ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของ ประสาร พรหมณา (2553, น.1) เสนอว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิด ความรู้ สึกผูกพัน ผูกมัด และตกลงใจร่วมกันในการบริหาร สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

งานวิจัยต่างประเทศ

Peltzer, & ohkPromtussananon (2003, pp.825-834) ได้ศึกษาการประเมินผลการจัดการศึกษาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในเมืองไซล ประเทศอเมริกาได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 3,150 คน แบ่งเป็นชาย 44.1 %หญิง 55.9 % อายุเฉลี่ย 15.6 ปี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาส่วนใหญ่จะมีการนำทักษะชีวิตเข้ามาแทรกในการเรียนการสอนด้วยซึ่งพบว่าการนำทักษะชีวิตมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่อง

พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กวัยรุ่นความรู้เรื่องไวรัส HIV ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี และการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์

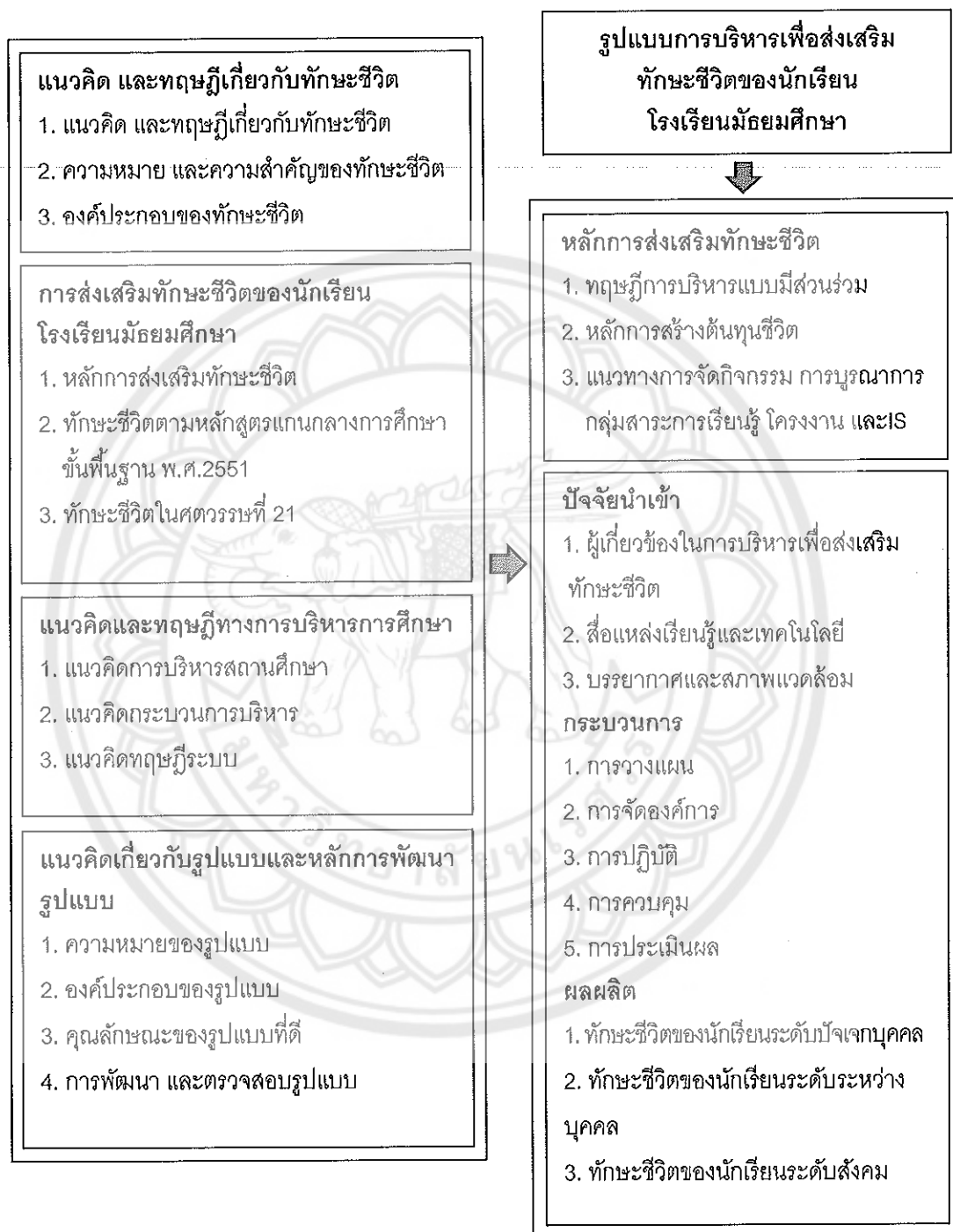
Slicker et al. (n.d. อ้างถึงใน สกน วรเจริญศรี, 2550, น.58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนปลาย ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมิชิแกนจำนวน 660 คน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 668.3 และเพศชายร้อยละ 22.7 มีค่าเฉลี่ยอายุ 19 ปี โดยการสำรวจการรับรู้ในพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และการรับรู้ของทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดูแลรักษาสุขภาพ และด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ผลจากการศึกษาพบว่าการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในระดับสูง

Zolinger et al. (2003, pp.338-346) ได้ศึกษาผลของการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ ในเมืองมารีออน รัฐอินเดียน่า กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนเกรด 6-8 จำนวน 1,598 คน เนื้อหาในหลักสูตรประกอบด้วย การให้ความรู้ การปลูกฝังเจตคติ และความสามารถในการตัดสินใจในการเลือกทางเดินชีวิต ส่วนทักษะที่ใช้ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การจัดการกับความเครียด ทักษะการสื่อสาร และทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มนักเรียนที่สูบบุหรี่จำนวนลดลง ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ไม่มีการทดลองสูบบุหรี่ขึ้น จึงเห็นได้ว่าหลักสูตรที่สามารถใช้เป็นตัวป้องกันการสูบบุหรี่ได้ดีกับนักเรียนที่ยังไม่เคยลองสูบบุหรี่มาก่อน นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะชีวิตนี้ให้ความรู้ได้ดีมาก เกี่ยวกับเรื่องผลกระทบของการสูบบุหรี่ที่ส่งผลต่อเสียต่อสุขภาพ

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต และการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสามารถช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก และเยาวชนได้ ซึ่งการจัดการที่เข้มแข็ง และเป็นจริงได้ ต้องอาศัยหลักการบริหาร ที่มีระบบ มีขั้นตอนก็จะสามารถฝึกทักษะชีวิต ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ สร้างพื้นฐาน ในทางที่ดีขึ้นได้จริง ดังนั้นถ้าทุกโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เล็งถึงความสำคัญของทักษะชีวิต และ ใช้ระบบบริหารที่เข้มแข็งในโรงเรียนเพื่อมุ่งพัฒนาเด็กอย่างจริงจัง เด็กจะได้รับการพัฒนาทางที่ดี เกิดพฤติกรรมทางบวกหลายอย่าง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 9 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

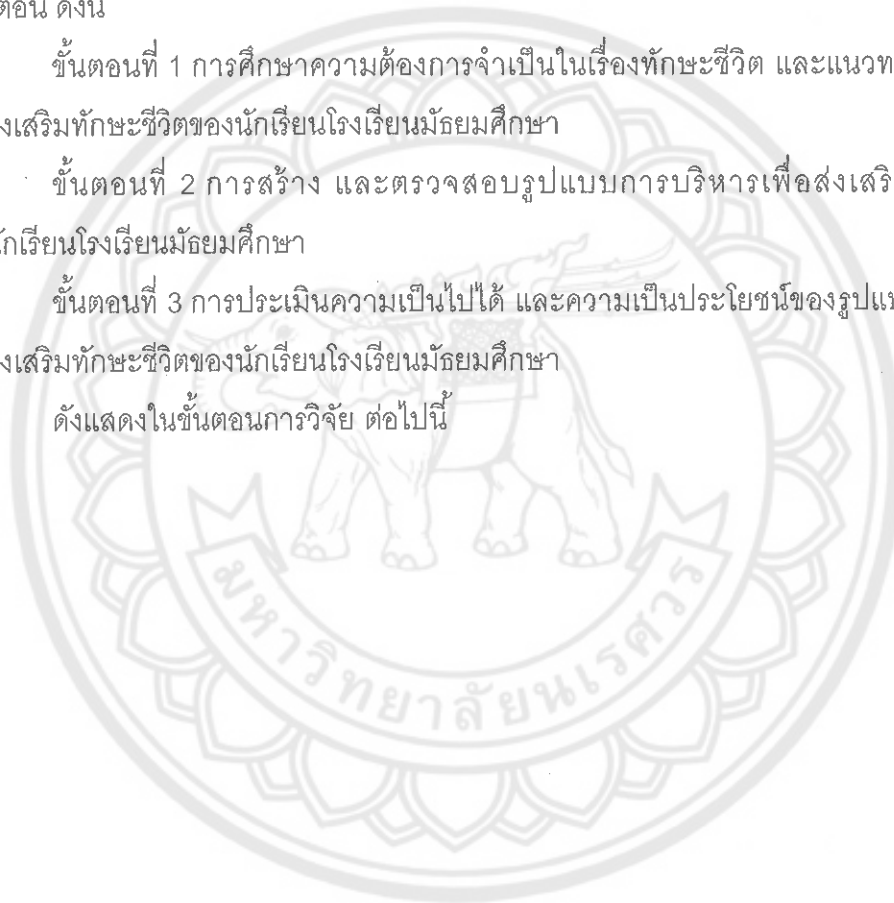
การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ดังแสดงในขั้นตอนการวิจัย ต่อไปนี้

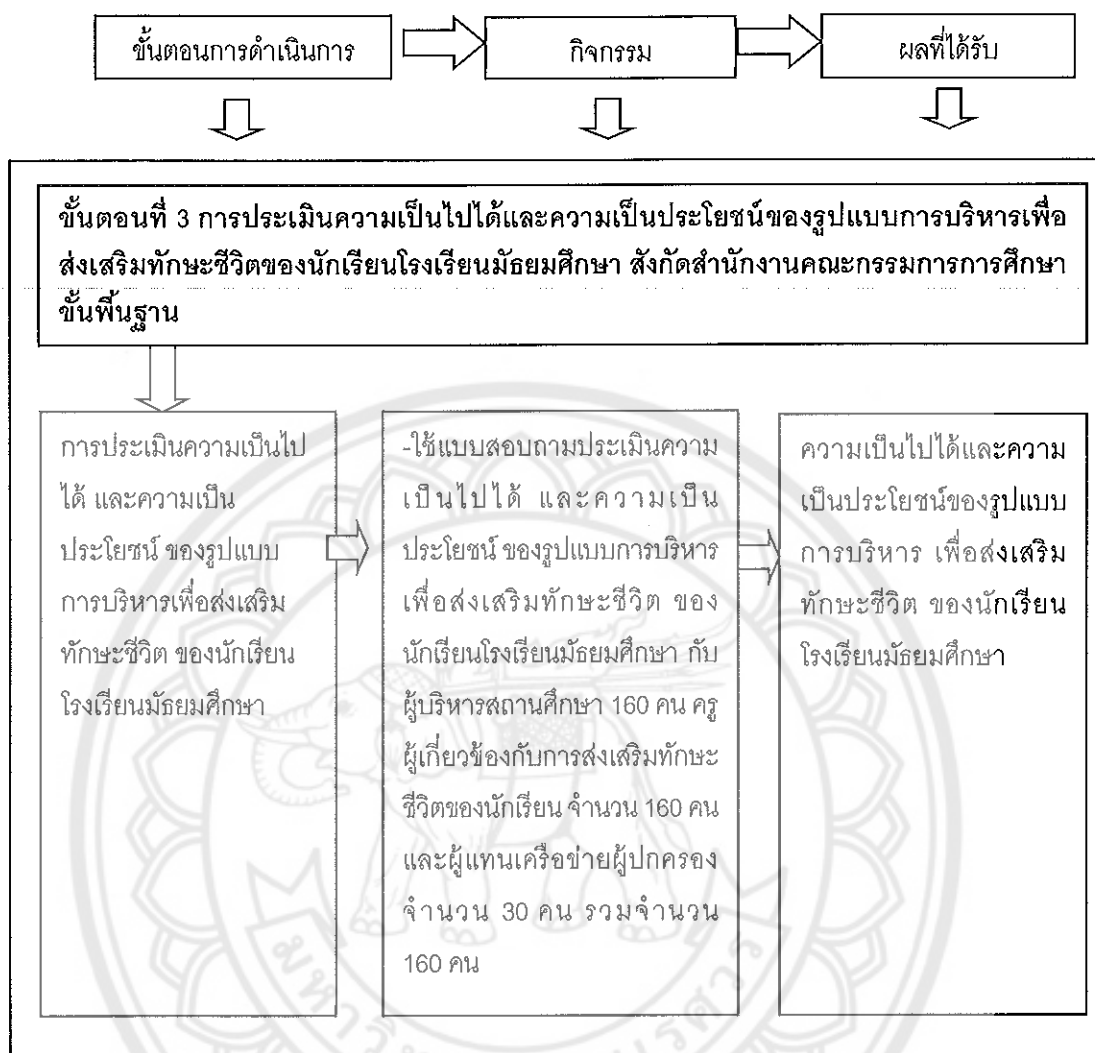

ภาพ 10 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ภาพ 10 (ต่อ)

ภาพ 10 (ต่อ)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ตามขั้นตอนการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูล

1.1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต เพื่อสังเคราะห์ให้ได้ภาพรวม และกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม และการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการส่งเสริมทักษะชีวิต

2) แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

3) แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

4) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ

5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.1.2 ประเด็นที่ศึกษา

1) ปัจจัยการบริหารส่งเสริมทักษะชีวิต

2) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

3) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางการสังเคราะห์ และวิเคราะห์เนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ ซึ่งเผยแพร่เป็นตำรา เอกสาร หรือเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

การศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ในเรื่องทักษะชีวิตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามการจัดเขตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5 เขต รวม 9 จังหวัด ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 (สุโขทัย-ตาก) 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 (พิษณุโลก-อุตรดิตถ์) 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 (เพชรบูรณ์) 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 (กำแพงเพชร-พิจิตร) และ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 (นครสวรรค์-อุทัยธานี) มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 263 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 526 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามการจัดเขตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5 เขต รวม 9 จังหวัด ได้แก่ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 (สุโขทัย-ตาก) 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 (พิษณุโลก-อุตรดิตถ์) 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 (เพชรบูรณ์) 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 (กำแพงเพชร-พิจิตร) และ 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 (นครสวรรค์-อุทัยธานี) จำนวน 113 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 226 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครจซี่ มอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970, p.608) และนำมาสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง แสดงได้ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงสัดส่วนของประชากร เพื่อการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)	จำนวน โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.	สพม. เขต 38	47	94	40
2.	สพม. เขต 39	57	114	49
3.	สพม. เขต 40	39	78	34
4.	สพม. เขต 41	62	124	53
5.	สพม. เขต 42	58	116	50
	รวม	263	526	226

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความต้องการในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ในเรื่องทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น จำนวน 9 ข้อ 2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาจำนวน 8 ข้อ 3) ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด จำนวน 4 ข้อ 4) ทักษะการสื่อสารความเข้าใจต่างวัฒนธรรม จำนวน 6 ข้อ 5) ทักษะการดูแลสุขภาพและการดำรงชีวิตจำนวน 6 ข้อ 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรับผิดชอบต่อสังคมจำนวน 6 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 39 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ชนิดตอบสนองรายการคู่ (dual-response)

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.2.2 กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามจากกรอบแนวคิดการวิจัย

2.2.3 ร่างข้อคำถามตามประเด็นที่กำหนดไว้ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.5 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนี ความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยที่เกณฑ์ในการพิจารณาค่าความสอดคล้อง มีดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามเนื้อหา/จุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตามเนื้อหา/จุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามเนื้อหา/จุดประสงค์

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 5 คน แบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา และการสร้างเครื่องมือวิจัย ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่

1.1) รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการวิจัย)

1.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลักจิต ตวีรัตน์ โอบาส อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกิจการนักศึกษา)

1.3) ดร.ผกาภรณ์ พลายสังข์ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พิษณุโลกเขต 3 (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร และกำกับติดตามงานกิจกรรมนักเรียน)

1.4) ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา)

1.5) นายเจริญฤทธิ์ จันทร์เจริญ ข้าราชการบำนาญ อดีตรักษาการพิเศษ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1

2) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Item Objective Congruence: IOC) (วรรณิ์ แกมเกตุ, 2555, น.220-221) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ดังนี้

ถ้า $IOC \geq 0.50$ ถือว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

ถ้า $IOC < 0.50$ ถือว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

3) ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC ได้ค่าของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 (รายละเอียดแสดงที่ ภาคผนวก ข หน้า 250) แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

4) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 226 คน

2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม พร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังผู้อำนวยการ และครู ผู้รับผิดชอบดำเนินงานด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ พร้อมอำนวยความสะดวกด้านการส่งคืนเอกสาร

3. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.49

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม มาจัดกระทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

2.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

2.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมายของสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.4.3 วิเคราะห์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Need Index: PNIModified) ซึ่ง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558, น. 279) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหาราค่าผลต่างของ (I-D) ด้วยค่า D โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพปัจจุบันกับความต้องการจำเป็น ดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญต้องการ
จำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา

เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการ
บริหาร และการจัดส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน ได้มาโดย
การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติเป็นนักวิชาการ
อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารการศึกษา ศิษยานุศิษย์ที่มีความเชี่ยวชาญ มีผลงาน หรือมีความ
เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการบริหาร การกำกับติดตามเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการที่สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีหน้าที่
เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน ได้แก่

1. ดร.วรัท พฤชากุลนันท์ ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการ
นักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

2. ดร.สุชน วิเชียรสรรค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 39 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มที่ 2 จัดแบ่งคุณสมบัติเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันอุดมศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ และมีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากร ด้านการศึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ รองคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2. เป็นนักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์ และผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การเป็นวิทยากร หรือรับผิดชอบนิเทศติดตาม โครงการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจนได้รับการยอมรับหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ คือ ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารการศึกษา หรือผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชน สามารถบริหารสถานศึกษาจนมีผลงานด้านการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน จำนวน 2 คน ได้แก่

1. ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. ดร.กัญญา สมบูรณ์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) จำแนกตามกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สังเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับ การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการเขียนประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2.2.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.2.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และการใช้ภาษา

2.2.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ ตามเวลาที่กำหนด โดยเดินทางไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง ดังนี้

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตาราง 9 แสดงรายละเอียดกำหนดการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	ตำแหน่ง	วัน เวลา	สถานที่
ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ พิเศษสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัด พิษณุโลก	5 มิถุนายน 2561 เวลา 10.30-12.30 น.	สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดพิษณุโลก
ดร.กัญญา สมบูรณ์	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอปางมะผ้า จังหวัด แม่ฮ่องสอน	10 มิถุนายน 2561 เวลา 10.40-12.00 น.	Black Canyon เซ็นทรัลพลาซ่า เชียงใหม่ แอร์พอร์ต
ดร.วรัท พุททษากุลนันท์	ผู้อำนวยการสำนักงาน ลูกเสือ ยุวกาชาด และ กิจการนักเรียน สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	12 มิถุนายน 2561 เวลา 09.30-10.40 น.	สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาดฯ กระทรวงศึกษาธิการ
ดร.จิตราภรณ์ ไชยศิลป์	อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก	17 มิถุนายน 2561 เวลา 15.00-17.00 น.	ศูนย์กระจายผึ่งน้อย เบเกอรี่ จำกัด 99/29 หมู่ 11 ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก
รศ.ดร.บัณฑิต จัตรีโรจน์	รองคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร	5 กรกฎาคม 2561 เวลา 13.00-14.10 น.	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร
ดร.สุชน วิเชียรสรรค์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 39 สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	18 กรกฎาคม 2561 เวลา 13.30-15.00 น.	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 (พิษณุโลก- อุตรดิตถ์)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดกระทำกับข้อมูล และสรุปข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

การสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการใช้ภาษา

3. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไข จัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

การตรวจสอบร่างรูปแบบ เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group discussions: FGD) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 8 คน โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พระภิกษุ หรือครูที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตของนักเรียน และเยาวชน มีตำแหน่งหน้าที่บริหารจัดการ และเป็นพระวิทยากร ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือครูที่มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหัวหน้างาน อย่างน้อย 5 ปี มีความสามารถและทักษะในการบริหารที่มงาน จัดทำโครงการ กิจกรรม ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หรือได้รับรางวัลระดับชาติ มีพระภิกษุ จำนวน 1 รูป และ ครู จำนวน 2 คน ได้แก่

1. พระครูสังฆปริณายก วิชาวุฒิสถาสน์ วุฒิกโก พระครูฐานานุกรม เลขานุการ วัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก

2. นางภาวณี เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ อันดับ คศ.4 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จังหวัดพิษณุโลก

3. ดร.ลำเนา แก้วดา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ อันดับ คศ.3 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย การพัฒนาการศึกษา มีผลงานวิจัย ตำรา บทความ หรือเป็นวิทยากรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 1 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร. วารินทร์ แก้ววูไร อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มที่ 3 เป็น หรือเคยเป็นนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทฤษฎี การบริหารการวิจัย และมีบทบาทหรือมีประสบการณ์ในการสนับสนุน ส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียน จำนวน 4 คน ได้แก่

1. ผู้อำนวยการศูนย์ วิเชียรสรรค์ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 (พิษณุโลก – อุตรดิตถ์)

2. ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ปัจจุบันเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ผู้อำนวยการธีรพัฒน์ ดีเทอดเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระกำวิทย-ศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

4. ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดพิษณุโลก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ประเด็นในการสนทนากลุ่ม มีวิธีการสร้างดังนี้

2.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม

2.2 สร้างประเด็นในการสนทนากลุ่มให้อาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน 3) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน 4) ผลผลิตของการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขประเด็นในการสนทนากลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มต่อไป

2.4 นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีความเหมาะสม เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และการใช้ภาษา

2.5 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงแก้ไขแบบตรวจสอบความเหมาะสม

2.6 ปรับปรุง และจัดทำแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีความเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มพร้อมกับเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิก่อนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

2.1 โครงร่างวิทยานิพนธ์

2.2 ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.3 ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ

3. ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เพื่อแจ้ง และยืนยันการให้ความอนุเคราะห์ร่วมสนทนากลุ่มทางโทรศัพท์ รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่ และบุคลากรในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนา และผู้ให้บริการ รวมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์บันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ

4. การดำเนินการสนทนากลุ่ม

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม ในวันอังคารที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2561 เวลา 09.00-11.30 น. ณ ห้องประชุม ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พนัส หันนาคินทร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำหรับการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์วิจารณ์ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

4.2 การดำเนินการสนทนากลุ่มครั้งนี้ ประธานคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง ผู้ทำหน้าที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม คือ ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์ ผู้วิจัยเป็นผู้นำเสนอร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ทำหน้าที่บันทึกเสียงและถ่ายภาพ คือ นายอภิสิทธิ์ เม่งตรี และผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่มคือ น.ส.วรสุนทร อินชัยเขา และ นางวราภรณ์ สิงห์กวาง

5. ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ และฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

การประเมิน ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมิน ความเป็นไปได้ (Utility Standard) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ของรูปแบบ มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 263 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2)ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน และ 3) ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง รวม 789 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 160 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified

random sampling) ตามเขตพื้นที่การศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน และ 3) ผู้แทนกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้ใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา รวม 480 คน แสดงดังผังการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

ตาราง 10 แสดงสัดส่วนการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง 5 เขตพื้นที่ (มีจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสิ้น 263 โรงเรียน)															
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต ภาคเหนือตอนล่าง	สพม.38 (47 โรงเรียน)			สพม.39 (57 โรงเรียน)			สพม.40 (39 โรงเรียน)			สพม.41 (62 โรงเรียน)			สพม.42 (58 โรงเรียน)		
	ญ.	ก.	ล.	ญ.	ก.	ล.	ญ.	ก.	ล.	ญ.	ก.	ล.	ญ.	ก.	ล.
แบ่งขนาดโรงเรียน เป็น 3 ขนาด คือ															
1) ขนาดใหญ่พิเศษ/ ขนาดใหญ่	8	8	16	8	8	16	8	8	16	8	8	16	8	8	16
2)ขนาดกลาง															
3)ขนาดเล็ก															
ในสัดส่วน 1:1:2	32			32			32			32			32		
รวมทั้งหมด	160 โรงเรียน (3 คน:โรงเรียน : 480 คน)														

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1)รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยนำรายละเอียดของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 นำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ปรับปรุงจากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดทำเป็นข้อคำถาม แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.2 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.3 นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยจัดส่งแบบสอบถามไปเป็นจำนวน 480 ฉบับ และได้รับคืน จำนวน 460 ฉบับ

3.3 รวบรวมแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 แปลความหมายของความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละด้าน โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

รายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 ผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาหลักการแนวคิด และสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชั้นที่ 1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชั้นที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

รายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละชั้น มีดังนี้

ขั้นที่ 1.1 ผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการสังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (PROCESS) และทักษะชีวิตของนักเรียน 6 ด้าน (OUTPUT) สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) หมายถึง ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ จำเป็น ที่ต้องนำเข้าสู่ระบบเพื่อก่อให้เกิดการทำงาน ทั้งนี้ทรัพยากรของแต่ละระบบจะมีรูปแบบหรือลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของระบบ ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดปัจจัยนำเข้าไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครูงานกิจกรรม 3) กิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ 4) สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี 5) สภาพแวดล้อม

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา คือผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในสถานศึกษา เป็นผู้นำ หรือผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมปฏิบัติงาน การกำกับดูแล กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิต ของผู้บริหารใน 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ 2) การนิเทศและติดตาม 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การประเมินและรายงาน

1.2 ครูงานกิจกรรม คือผู้ทำหน้าที่ในการสอน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อถ่ายทอดความรู้ และทักษะแก่นักเรียน ครูจะต้องมีบทบาทในการใช้สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม และจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แก่นักเรียน เป็นผู้นำการอภิปราย กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และช่วยแก้ไขปัญหแก่นักเรียน รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับครูคนอื่น ๆ เพื่อวางแผน และปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 **กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้** คือโครงสร้างของเนื้อหา และประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อให้ในการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.4 **สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี** คือ สิ่งที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอด ความรู้ เจตคติและทักษะไปยังผู้เรียน สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือทำให้บทเรียนง่ายขึ้น และในการจัดทำสื่อขึ้นใช้ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อที่ดี คือ น่าสนใจ ประหยัดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและถูกต้อง

1.4.1 **สื่อการเรียนรู้** คือวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการ ซึ่งอาจจำแนกเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรมหรือกระบวนการ

1.4.2 **แหล่งเรียนรู้** คือแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม หอพิพิธภัณฑ์ ที่มีในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ที่ใช้เป็นปัจจัยในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.5 **สภาพแวดล้อม** คือสภาวะใดๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรง และทางอ้อมทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ตาม ธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ของผู้ปฏิบัติ และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นต้น

2. **กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา** (PROCESS) คือวิธีดำเนินงานของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดองค์การ (Organizing: O) 3) การปฏิบัติ (Do: D) 4) การควบคุม (Controlling: C) 5) การประเมินผล (Evaluation: E)

2.1 **การวางแผน** คือกระบวนการกำหนดเป้าหมายขององค์การ และ วางแนวทางดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น ประกอบด้วยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์การ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การกำหนดนโยบายมาตรการ และกลยุทธ์การดำเนินงาน

2.2 การจัดการองค์การ คือกระบวนการจัดการทรัพยากร และการจัดระบบ การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ประกอบด้วย การจัดทำแผนภูมิปฏิบัติงาน การจัดบุคลากรรับผิดชอบงานต่างๆ การจัดทำมาตรฐานและรายละเอียดการปฏิบัติงาน การจัดระบบการบังคับบัญชา และการประสานงาน การกำหนดภารกิจขององค์การ การจัดระบบ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในองค์การ

2.3 การปฏิบัติ คือการลงมือปฏิบัติจริง โดยนำการจูงใจ การบำรุงขวัญ การนำ การประสานงาน มาประยุกต์ใช้ในการลงมือปฏิบัติ มีการหาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้น และ เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ของการปฏิบัติ

2.4 การควบคุม คือการกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและแผนของ องค์การ ประกอบด้วย การตรวจสอบ ติดตาม การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ และการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

2.5 การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลงานหรือผลการปฏิบัติงาน ที่สามารถ นำสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้นๆ และนำเป็นข้อมูลในการ วางแผนดำเนินการอื่นๆ ต่อไป

3. ทักษะชีวิตของนักเรียน 6 ด้าน (OUTPUT) หมายถึง ผลการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตนักเรียนมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 2) ทักษะ ความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา 3) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และ ความเครียด 4) ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม 5) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการ ดำรงชีวิต 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

3.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น คือการรู้จักความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัด รวมทั้งรับผิดชอบพฤติกรรม และหน้าที่ของตนเอง มีความมุ่งมั่น ขวนขวายเรียนรู้ และพึ่งตนเอง เข้าใจ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เชื่อมมั่น ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า และเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งกำหนดเป้าหมายชีวิตชัดเจน สามารถ ยืดหยุ่น ปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างเพื่อให้งานสำเร็จได้

3.2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสาร ตระหนักในความจริง และรู้เท่าทันสังคม มีความคิดลึกซึ้ง สร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ตัดสินใจในต่าง สถานการณ์อย่างมีระบบ มีเหตุผล และรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่าง เป็นระบบ โดยสันติวิธี วิเคราะห์ประเมิน สร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตตนเองและชี้นำตนเองได้ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3.3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด คือ ความสามารถในการประเมิน ควบคุม และรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม รับรู้สาเหตุ และผ่อนคลายความเครียดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสร้างความสุขให้แก่ตนเองและผู้อื่น

3.4 ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร และรู้จักปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย เห็นคุณค่าความแตกต่างของประเพณี ค่านิยม และมีความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ มีจิตอาสา และรับผิดชอบ จดบันทึกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและการทำงาน

3.5 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนวิถีชีวิต เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และรักษาสิ่งแวดล้อม เข้าใจมุมมอง เรื่องเพศ เลือกกิจกรรมในเวลาว่าง และดำรงชีวิตเพื่อสุขภาพจิต และสุขภาพกาย รู้จักป้องกันโรคมัยไข้เจ็บ สามารถจัดอันดับ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเอง

3.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล หมายถึง การบริโภค และผลิตสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการ สังเคราะห์ และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม ประเมินข้อมูลจากสื่อต่างๆ ได้ สามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ในเรื่องทักษะชีวิต ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จากเอกสารที่เกี่ยวข้องในส่วนที่ 1.1 และนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดตามตาราง 1 ปรากฏผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 11 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง (n=200)

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	n=200	
	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	92	46.00
ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	108	54.00
รวม	200	100.00

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.00) และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 108 คน (คิดเป็นร้อยละ 54.00)

ตาราง 12 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	n=200	
	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	29	14.5
10-20 ปี	65	32.5
21-30 ปี	67	33.5
มากกว่า 30 ปี	39	19.5
รวม	200	100

จากตาราง 12 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 29 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.50) มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10-20 ปี จำนวน 65 คน (คิดเป็นร้อยละ 32.50) มีประสบการณ์ตั้งแต่ 21-30 ปี จำนวน 67 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.50) และมีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี จำนวน 39 คน (คิดเป็นร้อยละ 19.50)

ตาราง 13 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	n=200	
	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	43	21.50
ปริญญาโท	143	71.50
ปริญญาเอก	14	7.00
รวม	200	100.0

จากตาราง 13 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.50) มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 143 คน (คิดเป็นร้อยละ 71.50) และมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.00)

2. สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการ
จำเป็นทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม

ข้อ	รายการทักษะชีวิต	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
1	ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น	3.85	0.67	มาก	4.72	0.35	มากที่สุด	0.23	2
2	ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา	3.81	0.61	มาก	4.74	0.29	มากที่สุด	0.25	1
3	ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด	4.02	0.66	มาก	4.88	0.28	มากที่สุด	0.22	4
4	ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม	4.03	0.60	มาก	4.82	0.29	มากที่สุด	0.20	5
5	ทักษะการดูแลสุขภาพ และ การดำรงชีวิต	4.15	0.60	มาก	4.78	0.39	มากที่สุด	0.15	6
6	ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล	3.84	0.69	มาก	4.71	0.36	มากที่สุด	0.23	2

จากตาราง 14 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อสภาพที่เป็นจริง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) และสภาพที่คาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.15$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการสื่อสารความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.03$) และด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ($\bar{X}=4.02$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.88$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.82$) และด้านทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต ($\bar{X}=4.78$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ $(PNI_{\text{modified}} = 0.17)$ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ด้านทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก $(PNI_{\text{modified}} = 0.25)$ รองลงมาคือ ด้านทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และด้านทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล $(PNI_{\text{modified}} = 0.23)$ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สอง และด้านทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด $(PNI_{\text{modified}} = 0.22)$ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สี่ ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น)

ข้อ	รายการทักษะชีวิต	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
1	ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความถนัดความสามารถ และข้อจำกัดของตนเองได้	3.82	.83	มาก	4.57	.50	มากที่สุด	0.20	6
2	นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่และการกระทำของตนเองได้	3.94	.69	มาก	4.86	.35	มากที่สุด	0.23	5
3	นักเรียนมุ่งมั่นหาความรู้ และพัฒนาตนเองได้	3.74	.62	มาก	4.68	.47	มากที่สุด	0.25	4
4	นักเรียนมีความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.98	.72	มาก	4.77	.43	มากที่สุด	0.20	6
5	นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้	4.03	.69	มาก	4.77	.42	มากที่สุด	0.18	8
6	นักเรียนเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	4.13	.68	มาก	4.73	.45	มากที่สุด	0.14	8
7	นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้	3.65	.96	มาก	4.67	.47	มากที่สุด	0.28	2

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	รายการทักษะชีวิต	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
8	นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมาย ของชีวิตได้อย่างชัดเจน	3.60	.69	มาก	4.62	.49	มากที่สุด	0.29	1
9	นักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถ ปรับตัวกับความเชื่อที่ต่างกันในสังคม	3.81	.81	มาก	4.83	.38	มากที่สุด	0.27	3
รวม		3.85	0.67	มาก	4.72	0.35	มากที่สุด	0.23	

จากตาราง 15 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ($\bar{X}=4.03$) และประเด็นนักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และการกระทำของตนเองได้ ($\bar{X}=3.94$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการ ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และการกระทำของตนเองได้ ($\bar{X}=4.86$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถปรับตัวกับความเชื่อที่ต่างกันในสังคม ($\bar{X}=4.83$) นักเรียนมีความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X}=4.47$) และประเด็นนักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ($\bar{X}=4.47$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นนักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.29$) รองลงมาคือ นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.28$) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สอง และประเด็นนักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกันในสังคม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.27$) เป็นลำดับที่สาม ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา)

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ	
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล			
		<u>ทักษะความสามารถในการคิด</u>								
		<u>การตัดสินใจ และแก้ปัญหา</u>								
10	นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสารโดยตระหนักถึงความจริง ของข่าวสารนั้น	3.94	0.75	มาก	4.69	0.62	มากที่สุด	0.19	7	
11	นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น	3.95	0.59	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	0.17	8	
12	นักเรียนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และรอบคอบ	3.60	0.69	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด	0.30	1	
13	นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้	3.96	0.58	มาก	4.89	0.31	มากที่สุด	0.24	5	
14	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมินสังคมปัจจุบันได้	3.68	0.79	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด	0.29	3	

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
15	นักเรียนสามารถสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจากการกระทำ และใช้เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้	3.84	0.72	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	0.20	6
16	นักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้อง	3.73	0.76	มาก	4.81	0.40	มากที่สุด	0.29	3
17	นักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ	3.76	0.93	มาก	4.89	0.31	มากที่สุด	0.30	1
รวม		3.81	0.61	มาก	4.74	0.29	มากที่สุด	0.25	

จากตาราง 16 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้ ($\bar{X}=3.96$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ($\bar{X}=3.95$) และประเด็นนักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสารโดยตระหนักถึงความจริง ของข่าวสารนั้น ($\bar{X}=3.94$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้ และประเด็นนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ ($\bar{X}=4.86$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้อง ($\bar{X}=4.81$) และประเด็นนักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้ ($\bar{X}=4.75$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นนักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ และประเด็นนักเรียนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และรอบคอบ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.29$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้ และประเด็นนักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้องและประเด็น มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สาม ($PNI_{\text{modified}} = 0.28$) และประเด็นนักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ห้า ($PNI_{\text{modified}} = 0.27$) ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด)

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
	<u>ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด</u>								2
18	นักเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จึงมีความสามารถควบคุมตนเองได้	3.99	.81	มาก	4.84	.37	มากที่สุด	0.21	
19	นักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม	4.04	.72	มาก	4.89	.32	มากที่สุด	0.21	2
20	นักเรียนรับรู้ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์	3.95	.59	มาก	4.89	.32	มากที่สุด	0.24	1
21	นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้	4.09	.68	มาก	4.91	.29	มากที่สุด	0.20	4
	รวม	4.02	0.66	มาก	4.88	0.28	มากที่สุด	0.22	

จากตาราง 17 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการศึกษาศาสนาในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้ ($\bar{X}=4.09$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม ($\bar{X}= 4.04$) และนักเรียนและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จึงความสามารถควบคุมตนเองได้ ($\bar{X}= 3.99$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ($\bar{X}=4.91$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม และประเด็นนักเรียนรับรู้ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.89$) และประเด็นนักเรียนและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จึงความสามารถควบคุมตนเองได้ ($\bar{X}= 4.84$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นนักเรียนรับรู้ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.24$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จึงความสามารถควบคุมตนเองได้ และประเด็นนักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สาม ($PNI_{\text{modified}} = 0.21$) และประเด็นนักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ห้า ($PNI_{\text{modified}} = 0.20$) ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม)

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม									
22	นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.68	.87	มาก	4.94	.23	มากที่สุด	0.34	1
23	นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้	3.98	.66	มาก	4.82	.39	มากที่สุด	0.21	2
24	นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก	4.09	.73	มาก	4.77	.43	มากที่สุด	0.17	4
25	นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ	4.01	.88	มาก	4.73	.45	มากที่สุด	0.18	3
26	นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ	4.22	.76	มาก	4.82	.38	มากที่สุด	0.14	6
27	นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้	4.19	.57	มาก	4.82	.38	มากที่สุด	0.15	5
รวม		4.03	0.60	มาก	4.82	0.29	มากที่สุด	0.20	

จากตาราง 18 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ ($\bar{X}=4.19$) และประเด็นนักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก ($\bar{X}=4.09$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.94$) รองลงมาคือ นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้ ประเด็นนักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ และประเด็นนักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ ($\bar{X}= 4.82$) และประเด็นนักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก ($\bar{X}= 4.77$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นนักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.34$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.21$) และประเด็นนักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สาม ($PNI_{\text{modified}} = 0.18$) ตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง
ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการดูแลสุขภาพ
สภาพ และการดำรงชีวิต)

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
<u>ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต</u>									
28	นักเรียนรู้จักเลือกรับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ได้	4.06	.70	มาก	4.71	.46	มากที่สุด	0.16	2
29	นักเรียนเห็นคุณค่าของ สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษา	4.06	.70	มาก	4.82	.39	มากที่สุด	0.19	1
30	นักเรียนมีความเข้าใจมุมมอง เรื่องเพศอย่างถูกต้อง	4.23	.61	มาก	4.82	.39	มากที่สุด	0.14	5
31	นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพ กาย และสุขภาพจิต	4.30	.57	มาก	4.77	.41	มากที่สุด	0.11	6
32	นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกาย ตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้ เจ็บต่างๆ ได้	4.17	.68	มาก	4.82	.39	มากที่สุด	0.15	4
33	นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผน การใช้ทรัพยากร ด้านการเงิน และทรัพย์สินของ ตนเองได้	4.06	.81	มาก	4.73	.45	มากที่สุด	0.16	2
รวม		4.15	0.60	มาก	4.78	0.39	มากที่สุด	0.15	

จากตาราง 19 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็น
ต่อการศึกษาสภาพในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้าน
ผลผลิต (ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.15$) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนรู้จัก

ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ($\bar{X}=4.30$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง ($\bar{X}= 4.23$) และประเด็นนักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้ ($\bar{X}= 4.17$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ประเด็นนักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง และประเด็นนักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้ ($\bar{X}=4.82$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ($\bar{X}= 4.77$) และประเด็นนักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเองได้ ($\bar{X}= 4.73$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นนักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.19$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ และประเด็นนักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผน การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเองได้ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.16$) และประเด็นนักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สี่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.18$) ตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง
ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะด้าน
คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล)

ข้อ	รายการทักษะชีวิต	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปล	$\bar{X}$	S.D.	แปล		
ทักษะด้านคอมพิวเตอร์									
เทคโนโลยี สารสนเทศ และ									
ความรู้ยุคดิจิทัล									
34	นักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม	3.92	0.79	มาก	4.84	.36	มาก ที่สุด	0.24	2
35	นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อ สังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบ ต่อตนเอง และ ผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ	3.91	0.87	มาก	4.84	.36	มาก ที่สุด	0.24	2
36	นักเรียนมีความรู้ในการใช้ เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิด ประโยชน์ และสร้างสรรค์	3.94	0.82	มาก	4.79	.41	มาก ที่สุด	0.21	5
37	นักเรียนสามารถเข้าถึง และ กำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ ต้องการได้อย่างเหมาะสม	3.67	0.64	มาก	4.62	.49	มาก ที่สุด	0.26	1
38	นักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม	3.70	0.72	มาก	4.52	.50	มาก ที่สุด	0.22	4
39	นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือสร้าง สื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์	3.90	0.73	มาก	4.62	.49	มาก ที่สุด	0.19	6
รวม		3.84	0.69	มาก	4.71	0.36	มาก ที่สุด	0.23	

จากตาราง 20 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการศึกษาศาสนาในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.94$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X}= 3.92$) และประเด็นนักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ ($\bar{X}= 3.91$) ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูงานกิจกรรมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผลผลิต (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประเด็นนักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และประเด็นนักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ ($\bar{X}=4.84$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์ ($\bar{X}= 4.79$) ประเด็นนักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม และประเด็นนักเรียนสามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}= 4.62$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ ($PNI_{\text{modified}}= 0.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นนักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}}= 0.26$) รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และประเด็นนักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่สอง ($PNI_{\text{modified}}= 0.24$) และประเด็นนักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สี่ ($PNI_{\text{modified}}= 0.22$) ตามลำดับ

ขั้นที่ 1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน เกี่ยวกับกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

1. องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต ควรประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ./รองผอ./ครูรักษาการ) 3) ครูงานกิจกรรมนักเรียน 4) ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา โดยแต่ละบุคคลมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1.1 มีวิสัยทัศน์ เข้าใจความสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป

1.1.2 กำหนดนโยบาย แนวทางกิจกรรมมอบให้โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตผ่านกิจกรรม เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้

1.1.3 วางมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดอบายมุข และมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ./รองผอ./ครูรักษาการ)

1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนดเป็นนโยบาย/พันธกิจ ที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.2.2 ผู้บริหารสังเกต ติดตามการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมของคณะครูอย่างใกล้ชิด

1.2.3 ผู้บริหารร่วมกับกรรมการที่เกี่ยวข้อง นำผลการสังเกต ติดตาม มาร่วมพิจารณา แก้ไขปรับปรุง เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการ ค้นคว้าหาความรู้ ในการดำเนินกิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1.2.5 ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.2.6 ผู้บริหารกำหนดหลักเกณฑ์ และสร้างเครื่องมือตัวชี้วัดในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ไว้อย่างชัดเจน

- 1.2.7 ผู้บริหาร ให้จัดทำปฏิทินการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ
- 1.2.8 ผู้บริหาร กำหนดให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขต่อไป

1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน

- 1.3.1 ครูมีความตระหนัก มีความรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการส่งเสริมทักษะชีวิตของโรงเรียนทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์อื่นๆ
- 1.3.2 ครูมีแผนการสอน หรือแผนการจัดกิจกรรม ที่มีการบูรณาการเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน
- 1.3.3 ครูมีความสามารถในการดำเนินโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน
- 1.3.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ
- 1.3.5 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเช่น ใช้กิจกรรมคำถามเทคนิค RCAโดยการยกสถานการณ์ และครูตั้งคำถามเพื่อสะท้อนความรู้ลึก (Reflect) คำถามเชื่อมโยง ความรู้เดิม (Connect) และคำถามเพื่อนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มาปรับใช้ในอนาคต (Apply)
- 1.3.6 ครูมีความทันสมัย ทันยุค ตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 1.3.7 ครู มีคุณธรรม และสามารถวิเคราะห์ทัศนคตินักเรียน ช่วยแก้ไขความผิดๆ หรือไม่เหมาะสม จากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว
- 1.3.8 ครูมีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และนำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้

1.4 ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา

- 1.4.1 ปกครอง ไม่กดดัน นักเรียนจากการคาดหวังเรื่องการเรียนต่อ
- 1.4.2 ผู้ปกครองเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ ความยุติธรรม
- 1.4.3 ผู้ปกครองไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป
- 1.4.4 ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน
- 1.4.5 ให้มีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 1.4.6 จัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย
- 1.4.7 สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ระหว่างกันและกันภายใน ครอบครัว

2. กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้

2.1 แนวทางการจัดกิจกรรม

2.1.1. ควรเป็นกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และบริบทของท้องถิ่น

2.1.2 พัฒนาทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งจะได้พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2.1.3 เป็นกิจกรรมที่เน้นทักษะทางคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี

2.1.4 บูรณาการกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม

2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระ

2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญที่จะนำนโยบายส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนไปสู่การปฏิบัติโดยการบูรณาการ

2.2.2 โรงเรียนจัดทำหลักสูตร หรือแนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน่วยกิต มีการสอบมีประเมินผล

2.2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องประเพณี ค่านิยม มารยาทไทย และความเป็นไทย ซึ่งเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิตได้

3. สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี

3.1 สื่อมีความทันสมัย หรือใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

3.2 แบบอย่างการปฏิบัติดี คือแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3.3 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการมีทักษะ ชีวิตในโลกปัจจุบัน

4. สภาพแวดล้อม

4.1 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

4.2 สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการผ่อนคลายอารมณ์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

กระบวนการบริหารทักษะชีวิต มี 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การวางแผน

1. หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมทักษะชีวิต
2. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน
3. วางแผนส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัยของนักเรียนหรือตามตัวชี้วัดพฤติกรรมทักษะชีวิต

ด้านที่ 2 การจัดองค์การ

1. จัดทำโครงสร้างการปฏิบัติงานกิจกรรมต่างๆ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนขึ้นโดยเฉพาะ
3. ระบุบทบาทหน้าที่และขอบเขตงานให้ชัดเจน

ด้านที่ 3 การปฏิบัติ

1. ดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตตามแผนปฏิบัติการ
2. ดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักเรียน บูรณาการการจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

3. จัดบูรณาการ กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์

ด้านที่ 4 การควบคุม

1. ควบคุมโดยคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตที่ตั้งขึ้นตามโครงสร้างองค์กร
2. จัดทำ Portfolio เสนอเพื่อการศึกษาต่อ
3. ควบคุมโดยการกำหนดหน่วยกิต และใช้ระบบคะแนน

ด้านที่ 5 การประเมินผล

1. ผู้รับผิดชอบการส่งเสริมทักษะชีวิตประเมินโครงการ/กิจกรรมเพื่อสรุปผลเสนอคณะกรรมการ

2. คณะกรรมการนำเสนอผลสรุปการส่งเสริมทักษะชีวิต ประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด

3. สรุป ประเมิน และเผยแพร่ ผลการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิต

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล

1.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

- 1.1.1 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัดของตนเองได้

- 1.1.2 นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และการกระทำของตนเองได้

- 1.1.3 นักเรียนมุ่งมั่นหาความรู้ และพัฒนาตนเองได้

- 1.1.4 นักเรียนเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

- 1.1.5 นักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น

- 1.1.6 นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจน

- 1.1.7 นักเรียนมีความเข้าใจปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกันในสังคม

- เกิดขึ้น
- 1.2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา
- 1.2.1 นักเรียนสืบค้นข้อมูล ตระหนักถึงความจริง และเลือกรับข่าวสารได้
- 1.2.2 นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาสร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะ
- 1.2.3 นักเรียนตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และ
- 1.2.4 นักเรียนแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้
- 1.2.5 นักเรียนวิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้
- 1.2.6 นักเรียนสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจากการกระทำ และให้เป็นเครื่อง
- เตือนใจตนเองได้
- 1.2.7 นักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้อง
- 1.2.8 นักเรียนปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ
- 1.3 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต
- 1.3.1 นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้
- 1.3.2 นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
- 1.3.3 นักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง
- 1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และ
- 1.3.5 นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ
- 1.3.6 นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน
- และทรัพย์สินของตนเองได้

2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล

2.1 ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด

- 2.1.1 ความสามารถในการประเมิน ควบคุม และรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ของตนเอง
- 2.1.2 สามารถจัดการความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม
- 2.1.3 รับรู้สาเหตุ และผ่อนคลายความเครียดอย่างสร้างสรรค์
- 2.1.4 รู้จักสร้างความสุขให้แก่ตนเอง และผู้อื่น

2.2 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

2.2.1 การบริโภค และผลิตสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.2 มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์

2.2.3 สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการ

2.2.4 สามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

2.2.5 สามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

3. ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับสังคม

3.1 ทักษะการสื่อสารความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

3.1.1 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร

3.1.2 รู้จักปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง

3.1.3 ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

3.1.4 เห็นคุณค่าความแตกต่างของประเพณี ค่านิยม และมีความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ

3.1.5 มีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.1 ผลการยกกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัย นำผลการสังเคราะห์เอกสาร และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์แล้วมาทำการยกกร่างรูปแบบ ซึ่งมีหลักเกณฑ์การยกกร่างรูปแบบที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของทฤษฎีระบบ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มากำหนดเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ

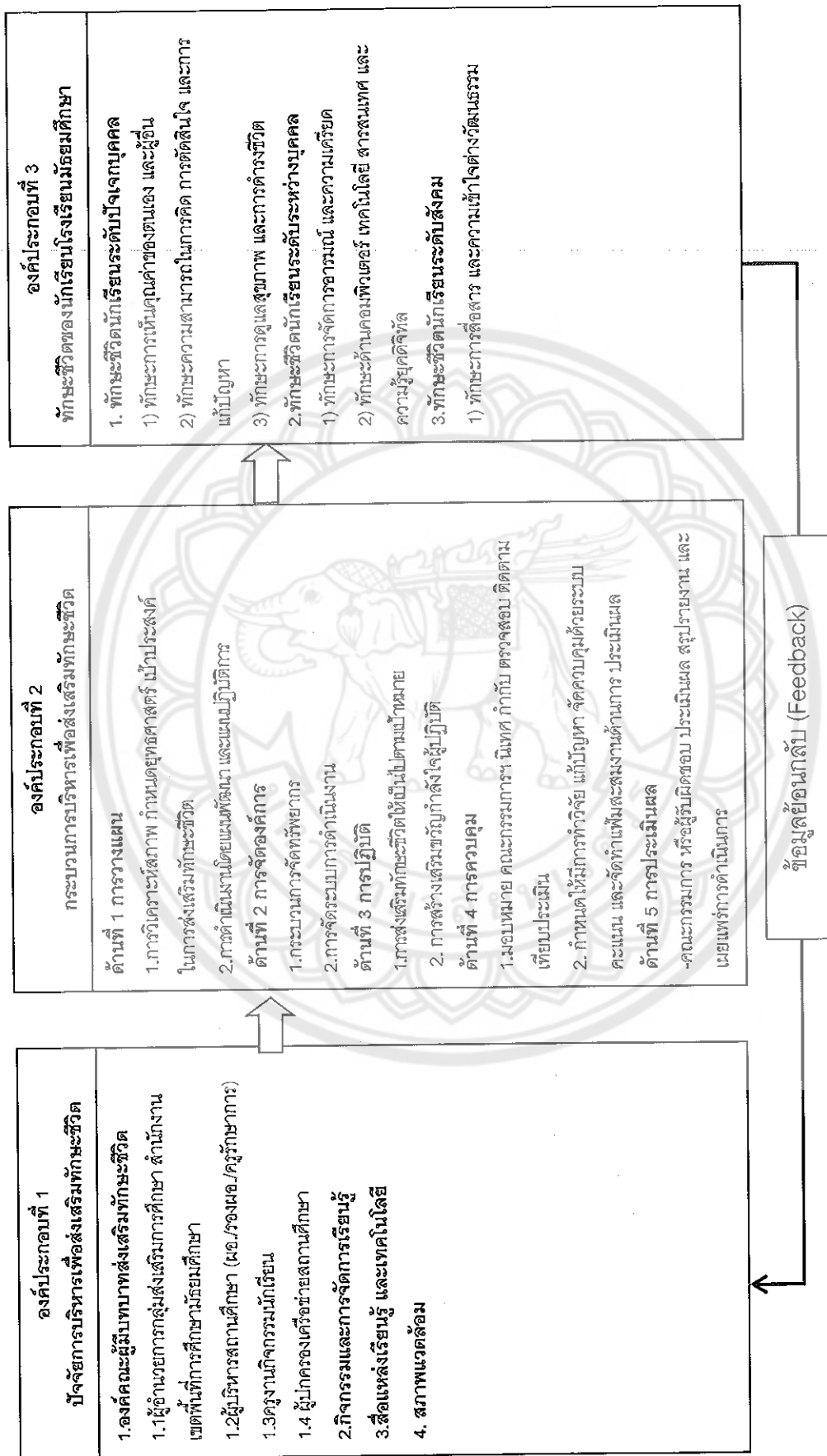
2. นำข้อมูล และสารสนเทศ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษามาจัดกลุ่มลงในองค์ประกอบของทฤษฎีระบบในข้อ 1 ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต เป็นการสังเคราะห์ ข้อมูล และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์คณะบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ สื่อแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี รวมทั้งสภาพแวดล้อม

2.2 องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต เป็นการยกย่อง กระบวนการบริหารที่สังเคราะห์จากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยขั้นตอน การบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การปฏิบัติ 4) การควบคุม และ 5) การ ประเมินผล

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นองค์ประกอบ ที่เป็นผลผลิต (Output) ของทฤษฎีระบบ ผู้วิจัยทำการยกย่องจากผลการศึกษาเอกสาร และผล การศึกษาความต้องการจำเป็น โดยนำองค์ประกอบ และพฤติกรรมตัวชี้วัดของทักษะชีวิต 3 ระดับ ได้แก่ 1) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล 2) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล และ 3) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม มาใช้ในการยกย่องทั้ง 6 ด้าน ทุกพฤติกรรมตัวบ่งชี้ เนื่องจากมี เหตุผล ดังนี้ 1) ทักษะชีวิตของนักเรียนที่ทำการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น มีค่าลำดับ ความสำคัญตามดัชนี $PNI_{modified}$ ใกล้เคียงกัน คืออยู่ในช่วง 0.15 - 0.25 2) ความต้องการจำเป็นของ ทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ มีความสำคัญ ณ ขอบเขต ของกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาที่ทำการวิจัย โดยบ่งชี้ว่า ณ ขอบเขต การวิจัยฉบับนี้มีทักษะชีวิต ด้านใด พฤติกรรมชี้วัดใดของนักเรียนมัธยมศึกษาที่จำเป็นควรได้รับการพัฒนา แต่เมื่อระยะเวลา ผ่านไป หรือเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย ความต้องการจำเป็น ก็อาจแตกต่างออกไปได้ ซึ่งผลผลิตสำคัญ ของงานวิจัย คือ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมี ทักษะชีวิตเป็นผลผลิต หรือเป็นตัวแปรตามของรูปแบบ ซึ่งการมีเป้าหมายที่ครอบคลุม และยืดหยุ่น ต่อสถานศึกษาที่อาจมีความต้องการจำเป็น แตกต่างกัน น่าจะมีประโยชน์ต่อการนำรูปแบบไป ใช้ได้มากกว่า (ผลการสังเคราะห์รูปแบบทั้ง 3 องค์ประกอบ แสดงในภาคผนวก ข) โดยผลการยกย่องรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แสดงดังภาพ 11

ภาพ 11 (ร่าง) รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา

จากภาพ 11 แสดงร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าของการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะ 3) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และ 4) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแหล่งที่มาของข้อมูล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

1. องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต

1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1.1 มีวิสัยทัศน์ เข้าใจความสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป

1.1.2 กำหนดนโยบาย แนวทางกิจกรรมมอบให้โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตผ่านกิจกรรม เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้

1.1.3 วางมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด อบายมุข และมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา (ผอ./รองผอ./ครูรักษาการ)

1.2.1 ผู้บริหารได้กำหนดเป็นนโยบาย/พันธกิจ ที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.2.2 ผู้บริหารสังเกต ติดตามการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมของคณะครูอย่างใกล้ชิด

1.2.3 ผู้บริหารร่วมกับกรรมการที่เกี่ยวข้อง นำผลการสังเกต ติดตาม มาร่วมพิจารณา แก้ไขปรับปรุง เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการ ค้นคว้าหาความรู้ ในการดำเนินกิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1.2.5 ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.2.6 ผู้บริหารกำหนดหลักเกณฑ์ และสร้างเครื่องมือตัวชี้วัดในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ไว้อย่างชัดเจน

1.2.7 ผู้บริหาร ให้จัดทำปฏิทินการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ

1.2.8 ผู้บริหาร กำหนดให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขต่อไป

1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน

1.3.1 ครูมีความตระหนัก มีความรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการส่งเสริมทักษะชีวิตของโรงเรียนทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์อื่นๆ

1.3.2 ครูมีแผนการสอน หรือแผนการจัดกิจกรรม ที่มีการบูรณาการเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

1.3.3 ครูมีความสามารถในการดำเนินโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1.3.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ

1.3.5 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเช่น ใช้กิจกรรมคำถามเทคนิค RCA โดยการยกสถานการณ์ และครูตั้งคำถามเพื่อสะท้อนความรู้สึก (Reflect) คำถามเชื่อมโยง ความรู้เดิม (Connect) และคำถามเพื่อนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มาปรับใช้ในอนาคต (Apply)

1.3.6 ครูมีความทันสมัย ทันยุค ตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3.7 ครู มีคุณธรรม และสามารถวิเคราะห์ทัศนคตินักเรียน ช่วยแก้ไขความผิดๆ หรือไม่เหมาะสม จากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

1.3.8 ครูมีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และนำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้

1.4 ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา

1.4.1 ปกครอง ไม่กดดัน นักเรียนจากการคาดหวังเรื่องการเรียนต่อ

1.4.2 ผู้ปกครองเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ ความยุติธรรม

1.4.3 ผู้ปกครองไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป

1.4.4 ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน

1.4.5 ให้มีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.4.6 จัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย

1.4.7 สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ระหว่างกันและกันภายใน ครอบครัว

2. กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้

2.1 แนวทางการจัดกิจกรรม -โครงการที่หลากหลาย ตามนโยบายเพื่อส่งเสริม
สนับสนุน

2.1.1 โรงเรียนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บูรณาการกับการส่งเสริม
ทักษะชีวิตของนักเรียน

2.1.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการมี
ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

2.1.3 โรงเรียนจัดโครงการต่างๆ เช่นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้
นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตผ่านโครงการดังกล่าว

2.1.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นหลัก โดยปรับให้เข้ากับ
บริบทของท้องถิ่น สถานการณ์ของนักเรียน สถานการณ์ของโรงเรียน

2.1.5 โรงเรียนจัดกิจกรรม ที่สอดคล้อง และส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับ
บุคคล ระดับระหว่างบุคคล และระดับสังคม

2.1.6 โรงเรียนจัดกิจกรรม สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เท่าทันสื่อโฆษณา รวมทั้ง
การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และสังคมด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระ

2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญที่จะนำนโยบายส่งเสริมทักษะชีวิต
ของนักเรียนไปสู่การปฏิบัติโดยการบูรณาการ

2.2.2 โรงเรียนจัดทำหลักสูตร หรือแนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริม
ทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน่วยกิต มีการสอบ มีประเมินผล

2.2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องประเพณี ค่านิยม มารยาทไทย และ
ความเป็นไทย ซึ่งเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิตได้

3. สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี

3.1 โรงเรียนจัดป้ายนิเทศ หรือข้อความภาพเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และ
ความสำคัญของทักษะชีวิต

3.2 โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตที่เพียงพอ เช่นห้องสมุด
ห้องแนะแนว มุมการเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ สนามกีฬา

3.3 โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียน

3.4 โรงเรียนส่งเสริมให้มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. สภาพแวดล้อม

4.1 โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนดูแลสุขภาพร่างกาย หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4.2 โรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อ ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียน

4.3 โรงเรียนมีพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตของนักเรียน เช่น การผ่อนคลายอารมณ์ และความเครียด

4.4 โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ให้นักเรียนมีวิธีสร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะชีวิตให้แก่ตนเองผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี อ่านหนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

ด้านที่ 1 การวางแผน (Planning: P)

1. การวิเคราะห์สภาพ กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ในการส่งเสริมทักษะชีวิต

1.1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักเรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

1.2 โรงเรียนกำหนดยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ / เป้าประสงค์ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2. การกำหนดแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ

2.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2.2 โรงเรียนวางแผนส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัยของนักเรียนมวัยของนักเรียน

ด้านที่ 2 การจัดองค์การ (Organizing: O)

1. กระบวนการจัดทรัพยากร

1.1 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะทำงานทั้งระบบ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ให้บรรลุตามเป้าหมาย

1.2 มีกาจัดหาสื่อ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต

1.3 มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการดำเนินงาน

2. การจัดระบบการดำเนินงาน

2.1 โรงเรียนดำเนินการจัดทำแผนภูมิการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

2.2 โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานตามแผนภูมิการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน

ด้านที่ 3 การปฏิบัติ (Doing: D)

1. การส่งเสริมทักษะชีวิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย

1.1 โรงเรียนจัดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระ และการปฏิบัติ กิจกรรมให้เกิดผลด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียนทั้งด้านการปฏิบัติตนของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของครู

1.2 โรงเรียนดำเนินการตามแนวทางการเพิ่มหน่วยกิตการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

2. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติ

2.1 โรงเรียนสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่มี Best Practices ในกิจกรรม/งาน ที่ประสบผลสำเร็จด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียน

2.2 โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต

2.3 โรงเรียนมีระบบ และกลไกในการยกย่อง เชิดชูเกียรติให้แก่ครูที่จัดกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตดีเด่น

ด้านที่ 4 การควบคุม (Controlling: C)

1. มอบหมาย คณะกรรมการฯ นิเทศ กำกับ ตรวจสอบ ติดตาม เทียบประเมิน

1.1 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน เป็น ผู้นิเทศ กำกับ ติดตามช่วยเหลือการดำเนินงานการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ตามเป้าหมายในแผนปฏิบัติงาน ของโรงเรียน

1.2 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนำผลการตรวจสอบติดตามมาเทียบประเมินตามเกณฑ์

1.3 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนำผลการเทียบประเมินไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนา

2. กำหนดให้มีการทำวิจัย แก้ปัญหา จัดควบคุมด้วยระบบคะแนน และจัดทำแฟ้มสะสมงานด้านการประเมินผล

2.1 โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ปัญหาด้านทักษะชีวิต โดยส่งเสริมให้ครูได้ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยประเภทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข พัฒนา และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลการพัฒนาต่อไป

2.2 โรงเรียนจัดการควบคุมด้วยระบบคะแนน และการทำ Portfolio เพื่อการศึกษาต่อ รวมทั้งเสริมแรงด้วยระบบรางวัล

3. การประเมินผล (Evaluation: E)

3.1 ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิต ประเมินผลโครงการ/กิจกรรม และสรุปรายงานผลต่อคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน

3.2 คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียนนำผลสรุปมาประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด เพื่อนำไปวางแผนแก้ไข พัฒนาต่อไป

3.3 โรงเรียนมีการเผยแพร่การดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนต่อ คณะครู และ บุคลากรผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อโรงเรียนทุกคน

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล

1.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

1.1.1 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัดของตนเองได้

1.1.2 นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และการกระทำของตนเองได้

1.1.3 นักเรียนมุ่งมั่นหาความรู้ และพัฒนาตนเองได้

1.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.1.5 นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

1.1.6 นักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น

1.1.7 นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้

1.1.8 นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจน

1.1.9 นักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกันในสังคม

1.2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา

1.2.1 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสารโดยตระหนักถึงความจริง ของข่าวสารนั้น

1.2.2 นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น

1.2.3 นักเรียนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลและรอบคอบ

1.2.4 นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้

1.2.5 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้

1.2.6 นักเรียนสามารถสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจากการกระทำ และใช้เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้

1.2.7 นักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้อง

1.2.8 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ

1.3 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต

1.3.1 นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้

1.3.2 นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

1.3.3 นักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง

1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต

1.3.5 นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้

1.3.6 นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเองได้

2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล

2.1 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

2.1.1 นักเรียนและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จึงสามารถควบคุมตนเองได้

2.1.2 นักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม

2.1.3 นักเรียนรับรู้ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์

2.1.4 นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้

2.2 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

2.2.1 นักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.2 นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อนตนเอง และผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ

2.2.3 นักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และ สร้างสรรค์

2.2.4 นักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการได้อย่าง เหมาะสม

2.2.5 นักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่าง เหมาะสม

2.2.6 นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อย่าง สร้างสรรค์

3. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม

3.1 ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้

3.1.3 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับ

เสียงข้างมาก

3.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ

3.1.5 นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ

3.1.6 นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้

ขั้นที่ 2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารเพื่อ ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง ซึ่งสามารถสรุปโดยภาพรวมดังต่อไปนี้ (รายละเอียดของผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาแสดงในภาคผนวก ค)

1. ข้อเสนอแนะในการพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 องค์ประกอบ ซึ่ง องค์ประกอบทั้ง 3 มีความเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกันเหมาะสม แต่ยังไม่ปรากฏหลักการ ของรูปแบบ ควรเพิ่มหลักการของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะให้องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรประกอบด้วย หลักการ 3 ส่วน คือ 1) ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) หลักการสร้างต้นทุนชีวิต 3) แนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการ และ IS เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

3. รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และ องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็น ดังนี้

4.1.1 ควรปรับชื่อองค์ประกอบย่อยที่ 1 องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต เป็นผู้เกี่ยวข้องในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อให้ได้ความหมายถูกต้อง ชัดเจน

4.1.2 ข้อเสนอผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ไม่ควรมี เพราะไม่ได้ทำงานร่วมกันกับโรงเรียนโดยตรง

4.1.3 ข้อเสนอครูงานกิจกรรมนักเรียน ควรเปลี่ยนชื่อเป็น ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เพื่อให้ครอบคลุมบทบาทหน้าที่ทุกส่วน เพราะครูที่จะส่งเสริมทักษะชีวิตแก่นักเรียนได้ มีทั้งครูสถานนักเรียน ครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูรายวิชาบูรณาการกลุ่มสาระ เป็นต้น

4.1.4 ข้อเสนอให้เพิ่ม หัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อจัดโครงสร้างองค์การให้มีความโดดเด่นชัดเจน สามารถบริหารงานส่งเสริมทักษะชีวิตให้บรรลุผลได้จริง

4.1.5 ควรปรับปรุงการกำหนดบทบาทหน้าที่ ของผู้เกี่ยวข้องในการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ให้ชัดเจน รวมทั้งเตรียมความพร้อม ของทุกฝ่ายให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องเดียวกัน

4.1.6 ควรปรับปรุงข้อย้อย ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ใหม่ให้เกี่ยวข้องกับการเป็นเครือข่ายความร่วมมือในภาพรวม

4.1.7 ควรเพิ่มข้อย้อยคณะกรรมการสถานักเรียน และข้อย้อยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อร่วมหารือการดำเนินงาน แก้ไขปัญหา และสร้างเครือข่ายความเข้มแข็ง

4.1.8 ข้อเสนอในการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบย้อย กิจกรรม และการจัดการ เรียนรู้ ให้นำออก ย้ายไปเป็นกิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ ของขั้นตอนการดำเนินการ ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

4.1.9 ข้อเสนอในการปรับปรุงข้อย้อย สภาพแวดล้อม ซึ่งปรากฏเฉพาะ สภาพแวดล้อมภายนอกทางกายภาพ ให้คำนึงถึงบรรยากาศภายใน เช่น สัมพันธภาพ คุณค่าการอยู่ ร่วมกัน สร้างสนามพลังบวก เสริมคุณค่าของกันและกัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้ปรับชื่อเป็น บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

4.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิต ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็น ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอให้ กระบวนการบริหาร ซึ่งมี 5 ด้าน ลำดับใหม่เป็นขั้นตอน โดย เปลี่ยนชื่อจาก ด้าน เป็น ขั้นตอน โดยเฉพาะ ด้านที่ 3 การปฏิบัติ เสนอแนะให้เปลี่ยนชื่อเป็น ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงาน

4.2.2 ข้อเสนอให้กำหนดการส่งเสริมทักษะชีวิตเป็นบทบาทด้านการปฏิบัติ โดย วิชาการ บูรณาการกลุ่มสาระ ร่วมกับการจัดกิจกรรม และให้เพิ่มความชัดเจนของการบูรณาการ การจัดการเรียนรู้

4.3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็น ดังนี้

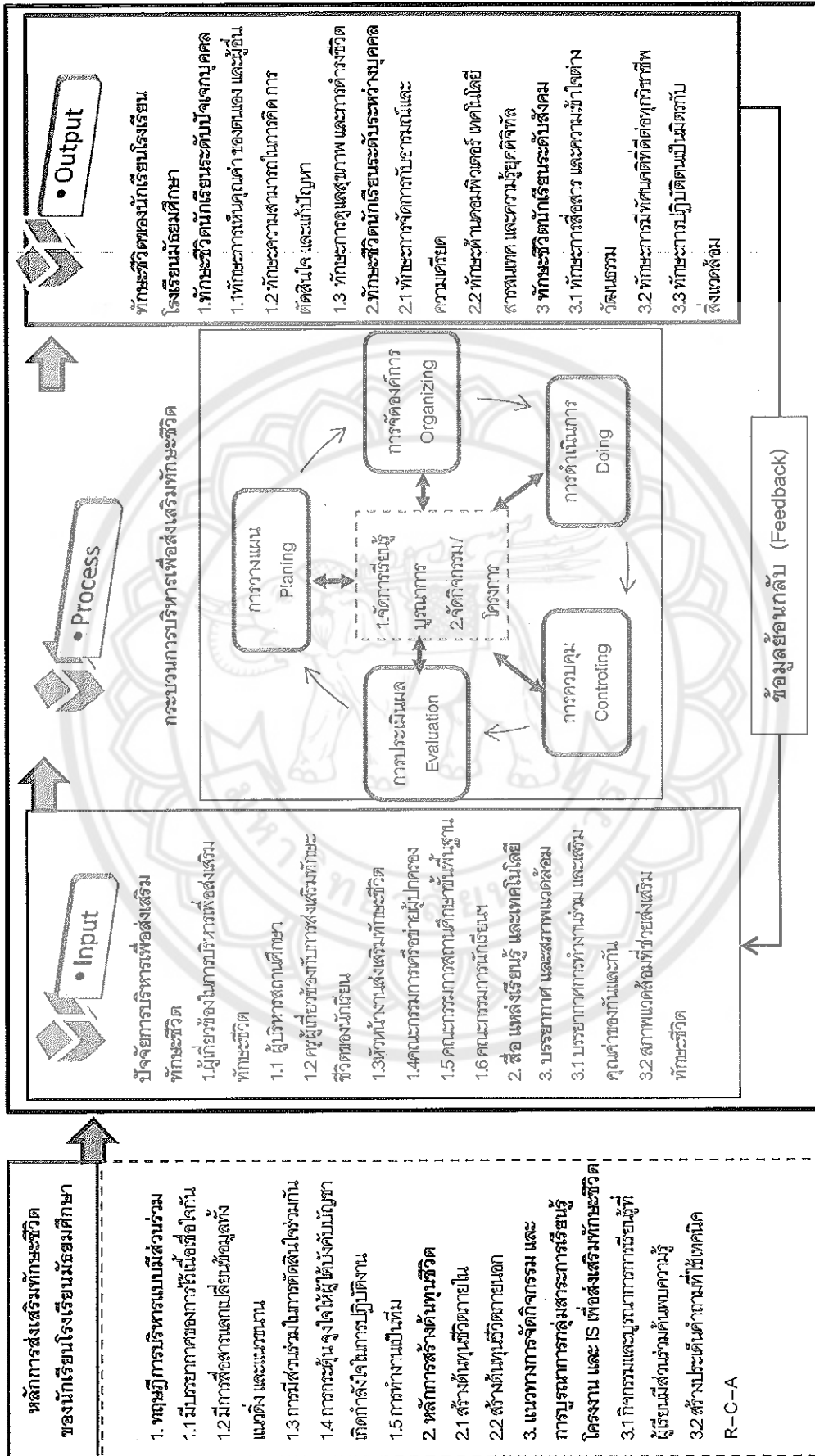
4.3.1 เมื่อกำหนดสาระสำคัญในองค์ประกอบที่ 1 หลักการของการส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียน ได้แล้ว ให้นำมาแสดง ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน ให้สัมพันธ์กัน

4.3.2 เสนอแนะว่าการค้นพบตนเองจะเชื่อมโยงไปสู่การมีงานทำได้

4.3.3 เสนอแนะให้เพิ่ม ทักษะการมีทัศนคติที่ดีต่อทุกอาชีพ โดยต้องมีมุมมองที่ดีต่อทุกอาชีพ นั่นคือเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญของแต่ละอาชีพข้อเสนอว่าควรเพิ่มทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างวิถีชีวิตเพื่อส่งผลความร่วมมือในสังคม เรื่องทักษะการดูแลสิ่งแวดล้อม และมีข้อเสนอว่าต้องเห็น หรือรับรู้ความสัมพันธ์ เชื่อมโยง ระหว่างเรากับสิ่งแวดล้อม จึงจะเห็นคุณค่า และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะข้างต้นมาหาข้อสรุปร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำเสนอรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

ภาพ 12 รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา

จากภาพ 12 รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต 2) ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต 3) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และ 4) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) คือการใช้หลักการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบของผู้บริหาร ไปยังผู้ได้บังคับบัญชา หรือกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน พร้อมทั้งร่วมดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ และเกิดความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง โดยมีหลักการ ดังนี้

- 1.1 มีบรรยากาศของการไว้วางใจกัน
- 1.2 มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งแนวดิ่ง และแนวขนาน
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน
- 1.4 การกระตุ้น จูงใจให้ผู้บังคับบัญชาเกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน
- 1.5 การทำงานเป็นทีม

2. หลักการสร้างต้นทุนชีวิต ต้นทุนชีวิต (Developmental Assets) คือ ปัจจัยส่งเสริมทักษะชีวิต และจิตสำนึกที่ดี เป็นเรื่องสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิต จากแนวคิดที่ว่าหากเปลี่ยนความคิดได้ชีวิตก็เปลี่ยนตามด้วยพลังบวก ซึ่งเมื่อเผชิญปัญหาอุปสรรคก็สามารถจัดการกับปัญหา และพัฒนาขึ้นเป็นศักยภาพอยู่บนพื้นฐานการมีทักษะชีวิตที่ดี โดยมีหลักการ ดังนี้

2.1 สร้างต้นทุนชีวิตภายใน (Internal Assets) การสร้างต้นทุนชีวิตภายใน กระทำได้โดยการรวมพลังบวกภายในตนเอง เห็นคุณค่า ศรัทธา และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการมีทักษะชีวิตที่ดี

2.2 สร้างต้นทุนชีวิตภายนอก (External Assets) การสร้างต้นทุนชีวิตภายนอก กระทำได้โดย สร้างพลัง 4 ด้าน ได้แก่ 1) พลังความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว 2) พลังปัญญา จากกระบวนการเรียนรู้ 3) พลังเพื่อน และกิจกรรมจากการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ 4) พลังชุมชน จากแบบอย่างความมีวินัย จิตอาสา วัฒนธรรม และภูมิปัญญา จากการอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชน

3. แนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการงาน และ IS เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต คือแนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียน มีส่วนร่วมค้นพบความรู้ หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสอดแทรกการส่งเสริมทักษะชีวิต โดยหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง จะตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนได้อภิปราย

แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยประเด็นคำถามที่ใช้เทคนิค R-C-A ดังนี้

- 3.1 การบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.2 กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้
- 3.3 สร้างประเด็นคำถามที่ใช้เทคนิค R-C-A ดังนี้

3.3.1 การสะท้อน (Reflect) คือการใช้คำถามหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง

3.3.2 เชื่อมโยง (Connect) คือการใช้คำถามกระตุ้นให้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน

3.3.3 การปรับใช้ (Apply) คือการใช้คำถามที่กระตุ้นให้นำความรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (INPUT)

1. ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

1.1.1 กำหนดเป็นนโยบาย/ พันธกิจ และกลยุทธ์ ที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.1.2 นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนของคณะครูอย่างใกล้ชิด

1.1.3 ร่วมกับคณะกรรมการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำผลการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนมาร่วมพิจารณาหากมีข้อที่ต้อง แก้ไขปรับปรุง ก็ดำเนินการให้เสร็จสิ้นเพื่อจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างแท้จริง

1.1.4 ส่งเสริมให้ครูมีการ ค้นคว้าหาความรู้ ในการดำเนินกิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1.1.5 ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.1.6 กำหนดหลักเกณฑ์ สร้างเครื่องมือกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลการส่งเสริมทักษะชีวิต ไว้อย่างชัดเจน

1.1.7 ให้จัดทำปฏิทินการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ

1.1.8 กำหนดให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการส่งเสริม ทักษะชีวิตนักเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขต่อไป

1.2 ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน หมายถึงครูผู้สอน หรือผู้จัดกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์ส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่ นักเรียน ได้แก่ ครูหัวหน้างานกิจการนักเรียน ครูงานกิจกรรมนักเรียน ครูที่ปรึกษาสถานนักเรียน ครูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาประจำห้องเรียน ครูประจำวิชาบูรณาการกลุ่มสาระวิชา โดยมีคุณสมบัติ และบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.2.1 มีความรู้ เข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์อื่นๆ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.2.2 มีคุณธรรม มีความสามารถวิเคราะห์ทัศนคตินักเรียน ช่วยแก้ไขความผิดๆ หรือไม่เหมาะสม จากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ให้ได้ความรู้ที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองได้

1.2.3 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

1.2.4 จัดทำโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน

1.2.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการส่งเสริมทักษะชีวิต

1.2.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.2.7 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น ใช้กิจกรรมคำถามเทคนิค R-C- A โดยการยกสถานการณ์ และครูตั้งคำถามเพื่อสะท้อนความรู้สึก (Reflect) คำถามเชื่อมโยง ความรู้เดิม (Connect) และคำถามเพื่อนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มาปรับใช้ในอนาคต (Apply) ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.2.8 มีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และนำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตได้

1.3 หัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง ครู ซึ่งเป็นผู้นำทีมงานส่งเสริมทักษะชีวิต ในฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน และเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ในคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ของโรงเรียน มีหน้าที่ดูแล แนะนำ มอบหมาย ติดตามงาน สร้างขวัญกำลังใจ ให้แก่สมาชิกของทีม เพื่อให้สมาชิกดำเนินงานไปอย่างราบรื่น และ ประสบผลสำเร็จ ให้เกิดประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ หัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.3.1 ประสานงานกับหัวหน้างานวิชาการ ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการ สอดแทรกการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.3.2 ประสานงาน หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้างานกิจกรรมแนะแนว หัวหน้างานสภานักเรียน หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์

1.3.3 จัดการประชุม ติดตามสรุปรายงานผลการดำเนินงานของงานส่งเสริมทักษะชีวิต เสนอคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.4 คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง หมายถึงตัวแทนผู้ปกครองแต่ละห้อง และแต่ละระดับชั้น ซึ่งได้มาจากการคัดเลือก ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความพร้อม และเข้มแข็งในการสนับสนุน การจัดการศึกษา มีบทบาทหน้าที่ประสาน และส่งเสริมแนวทางการพัฒนานักเรียนร่วมกับโรงเรียน ด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต ดังนี้

1.4.1 ร่วมสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา

1.4.2 ร่วมสร้างความตระหนัก และความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูและผู้ปกครอง ในการร่วมมือกันสร้างทักษะชีวิตแก่นักเรียน

1.4.3 ให้ข้อคิด เสนอแนะ หรือช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคล ที่แต่งตั้งขึ้นโดยกระบวนการสรรหา ประกาศ แต่งตั้ง อย่างเป็นทางการ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจตาม มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนครู และ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเลขานุการ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังนี้

- 1.5.1 สนับสนุน ส่งเสริมการทำงานร่วมกับองค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก
- 1.5.2 ร่วมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ด้านพัฒนาการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียน โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา
- 1.5.3 ร่วมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครู และผู้ปกครอง
- 1.5.4 เสนอข้อคิด ข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน และสถานศึกษา

1.5.5 ร่วมกับสถานศึกษา จัดให้มีการประชุม ระหว่างคณะกรรมการกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการร่วมมือส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิต เพื่อเสริมสร้างต้นทุนชีวิตต่อไป

1.6 คณะกรรมการนักเรียน/สภานักเรียน เป็นตัวแทนของนักเรียน ซึ่งได้รับเลือกมาจากนักเรียนในโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการเป็นผู้นำนักเรียน ให้ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภานักเรียนในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีดังนี้

1.6.1 จัดการประชุมสภานักเรียน เพื่อจัดตั้งโครงการ กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเสนอครูที่ปรึกษาพิจารณาเห็นชอบ

1.6.2 ส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มนักเรียนอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.6.3 แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2. สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี

โรงเรียนควรจัดเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ดังนี้

2.1 จัดป้ายนิเทศ การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2.2 จัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตที่เพียงพอ เช่น ห้องสมุด ห้องแนะแนว มุมการเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ สนามกีฬา ฯลฯ

2.3 จัดการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอก ที่ช่วยสร้างประสบการณ์ และส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2.4 มีการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2.5 ส่งเสริมให้มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่นการใช้ Smart card ในการลงชื่อเข้าเรียน หรือการซื้ออาหาร

3. บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

โรงเรียนควรจัดเตรียมบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน ดังนี้

3.1 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนดูแลรักษาสุขภาพ ร่างกาย หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.2 ส่งเสริมการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

3.3 ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมภายใน เช่น สัมพันธภาพระหว่างบุคคล/กลุ่ม สร้างคุณค่าการอยู่ร่วมกัน สร้างสนามพลังบวก เสริมคุณค่าของกันและกัน

3.4 จัดพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตของนักเรียน เช่นการผ่อนคลายอารมณ์ และความเครียด

3.5 จัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ให้นักเรียนมีวิธีสร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะชีวิตให้แก่ตนเอง ผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี อ่านหนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning: P)

1. แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และ/หรือ รองที่ได้รับมอบหมาย หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้แทน (ที่ไม่ใช่ผู้แทนครู) ประธานคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองหรือผู้แทน ประธานคณะกรรมการนักเรียน/สภานักเรียน หรือผู้แทน หัวหน้าระดับชั้น

2. สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน

3. วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และนำเสนอคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย การดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนให้ชัดเจนทั้งในแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี

4. วางแผน และกำหนดการส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัยของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organizing: O)

1. ปรับปรุงโครงสร้างองค์การ

1.1 กำหนดงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เพิ่มอยู่ในโครงสร้างฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน โดยอยู่ในความดูแลของรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน และประสานงานผู้เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดขอบเขต พรรณนางาน (Job description) ของงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1.3 กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามภาระงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ให้บูรณาการร่วมกับงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานกิจการนักเรียน ที่มีอยู่ในโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนอยู่แล้ว

2. การจัดโครงสร้างการบริหาร

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน และ/หรือ รองที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน 2) หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน 3) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้แทน (ที่ไม่ใช่ผู้แทนครู) 4) ประธานคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองหรือผู้แทน 5) ประธานคณะกรรมการนักเรียน/สภานักเรียน หรือผู้แทน และ 6) หัวหน้าระดับชั้น เป็นกรรมการ โดยมีรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน ทำหน้าที่ กรรมการและเลขานุการ โดยอาจมีหัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต เป็นผู้ช่วยเลขานุการแล้วแต่ความเหมาะสม

2.2 คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ทำหน้าที่ ดังนี้

2.2.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนให้กับบุคลากรของโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง

2.2.2 จัดการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยสร้างต้นทุนชีวิตภายใน และภายนอก

2.2.3 ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโดยครูผู้สอนบูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2.4 จัดการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยครูที่ปรึกษาของนักเรียน

2.2.5 จัดโครงการ / กิจกรรม ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยกำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยเน้นการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

ผ่านการจัดกิจกรรมคำถามสะท้อนความรู้สึก (Reflect) เชื่อมโยง (Connect) และปรับใช้ (Apply) เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative Learning)

2.2.6 จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ที่สอดคล้องเหมาะสม และส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคล และระดับสังคม

2.2.7 จัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดี สามารถเรียนรู้เท่าทันสื่อ การโฆษณา การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และสังคมด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

2.2.8 แต่งตั้งคณะกรรมการ ตามความเหมาะสม โดยมีผู้แทนคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตอย่างน้อย 1 คน เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ (Doing: D)

1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต และหรือคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น ร่วมกันดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะชีวิตให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

1.2 กำหนดยุทธศาสตร์ แผน โครงการ กิจกรรม เสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2. งานวิชาการ ร่วมกับงานส่งเสริมทักษะชีวิต ร่วมกันดำเนินการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอดแทรก บูรณาการ การส่งเสริมทักษะชีวิตลงในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 จัดหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติมที่นับหน่วยกิต มีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ครบองค์ประกอบ หรือมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมอย่างชัดเจน

3. งานส่งเสริมทักษะชีวิต งานวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานส่งเสริมคุณธรรม งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานหัวหน้าระดับ/ครูที่ปรึกษา ร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ดังนี้

3.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อ สร้างต้นทุนชีวิต (External Assets) คือ ต้นทุนชีวิตภายใน ที่เกี่ยวข้องกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน และต้นทุนชีวิตภายนอก ที่ครอบคลุมพลัง 4 ด้าน ได้แก่ พลังครอบครัว พลังปัญญา พลังเพื่อน/กิจกรรม และพลังชุมชน

3.2 จัดโครงการ / กิจกรรม ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยกำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยเน้นการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมคำถามสะท้อนความรู้สึก (Reflect) เชื่อมโยง (Connect) และปรับใช้ (Apply) เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative Learning)

3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ที่เหมาะสม สอดคล้อง และครอบคลุมการพัฒนาทักษะชีวิตระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา และ ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต ทักษะชีวิตระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะด้านการใช้ และการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี และทักษะชีวิตระดับสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ทักษะการทำงาน และประกอบอาชีพ ทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 4 การควบคุม (Controlling: C)

การควบคุมงาน เป็นการกำกับติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต และคณะกรรมการ ผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้รับผิดชอบงาน/โครงการกิจกรรม โดยทำการรายงานสภาพการดำเนินงานในทุกภาคเรียนตามโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน หรือผู้แทนได้รวบรวมข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการ

2. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต มอบหมายให้ประธานคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น รวบรวมข้อมูลสภาพการดำเนินงานรายงานต่อคณะกรรมการ

3. คณะอนุกรรมการที่รับผิดชอบทำการรวบรวมข้อมูลสภาพการดำเนินงาน เสนอต่อประธานคณะกรรมการ เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ต่อไป

4. รองผู้อำนวยการบริหารงานกิจการนักเรียน หรือผู้แทน มอบหมายให้หัวหน้างาน และผู้รับผิดชอบงาน โครงการ กิจกรรม และครูที่ปรึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน งานคุณธรรม งานสถานนักเรียน งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รายงานสภาพการดำเนินงาน เพื่อรวบรวมเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

5. รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารงานวิชาการ หรือผู้แทน มอบหมายให้หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายงานสภาพการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรม เพื่อรวบรวมเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation: E)

1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนประเมินผลจากการสรุปผลการดำเนินงานของอนุกรรมการ และผู้เกี่ยวข้อง และให้ข้อคิดเพื่อการปรับปรุงพัฒนา
2. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน นำผลสรุปมาประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด เพื่อวางแผน พัฒนา ส่งเสริม ต่อไป
3. ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน
4. โรงเรียนมีการเผยแพร่การดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนแก่คณะครู และบุคลากรผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อโรงเรียนทุกคน

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล ประกอบด้วยทักษะ ดังนี้
  - 1.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้
    - 1.1.1 นักเรียนวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัดของตนเองได้
    - 1.1.2 นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และการกระทำของตนเอง
    - 1.1.3 นักเรียนเข้าใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้
    - 1.1.4 นักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น
    - 1.1.5 นักเรียนเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองชอบและค้นพบตนเองจนนำไปสู่การมีงานทำได้
    - 1.1.6 นักเรียนกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจน
    - 1.1.7 นักเรียนมีความเข้าใจ และปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกันในสังคม
    - 1.1.8 นักเรียนมีบทบาทของการรับฟังผู้อื่น จนเกิดความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่นได้จริง
  - 1.2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้
    - 1.2.1 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกรับข่าวสารนั้น
    - 1.2.2 นักเรียนนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาใช้เป็นทางเลือกในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
    - 1.2.3 นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้
    - 1.2.4 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมินสภาพของสังคมในปัจจุบันได้

1.2.5 นักเรียนนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาใช้เป็นทางเลือกในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.2.6 นักเรียนสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจากการกระทำ และใช้เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้

1.2.7 นักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้องได้

1.2.8 นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจินตนาการที่ดี

1.3 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

1.3.1 นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้

1.3.2 นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

1.3.3 นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องเพศอย่างถูกต้อง

1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต

1.3.5 นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้

1.3.6 นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเองได้

2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล ประกอบด้วยทักษะ ดังนี้

2.1 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

2.1.1 นักเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและควบคุมตนเองได้

2.1.2 นักเรียนจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม

2.1.3 นักเรียนเข้าใจสาเหตุของปัญหาและแก้ไขปัญหา ผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์

2.1.4 นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้

2.2 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

2.2.1 นักเรียนใช้วิจารณญาณในการพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูลสารสนเทศ ก่อนการใช้หรือการเผยแพร่ต่อไปอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.2 นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อนตนเอง และผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ

2.2.3 นักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์

2.2.4 นักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการได้อย่าง เหมาะสม

2.2.5 นักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่าง เหมาะสม

3. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม ประกอบด้วยทักษะ ดังนี้

3.1 ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 นักเรียนมีทักษะในการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้

3.1.3 นักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ

3.2 ทักษะการทำงาน และการประกอบอาชีพ มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

3.2.1 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับ
เสียงข้างมาก

3.2.2 นักเรียนปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ

3.2.3 นักเรียนมีจิตอาสา ทำงานร่วมกันแบบร่วมรับผิดชอบได้

3.2.4 นักเรียนเข้าใจประโยชน์ และยอมรับความสำคัญของทุกอาชีพในสังคม

3.3 ทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้

3.3.1 นักเรียนเห็นผลกระทบของการทำลายสิ่งแวดล้อม

3.3.2 นักเรียนรับรู้ความสัมพันธ์เชื่อมโยง และการคงอยู่ของมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม

3.3.3 นักเรียนเข้าใจประโยชน์ และผลดีของการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.3.4 นักเรียนเต็มใจปฏิบัติตน เพื่อรักษา ดูแล สิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นการสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38-42 โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 160 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 480 คน โดยเก็บคืนได้ 460 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.83 รายละเอียด แสดงตามตาราง 21 ดังนี้

ตาราง 21 แสดงร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่ทำการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานภาพผู้ตอบแบบประเมิน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวนได้รับข้อมูลคืน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1.ผู้บริหารสถานศึกษา	160	155	32.29
2.หัวหน้างานกิจกรรม/ หัวหน้าระดับ	160	157	32.71
3. ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง	160	148	30.83
รวม	480	460	95.83

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้

องค์ประกอบของ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริม ทักษะชีวิต	4.27	0.40	มาก	4.46	0.36	มาก
องค์ประกอบที่ 2 บัญชีการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต	4.40	0.44	มาก	4.56	0.43	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต	4.40	0.46	มาก	4.56	0.42	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตที่ควรมี ของนักเรียน	4.29	0.55	มาก	4.55	0.43	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.34	0.64	มาก	4.55	0.38	มากที่สุด

จากตาราง 22 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.34 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.64)

เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.29 - 4.40 องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 อันดับ คือ บัญชีการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 4.40$)

จากตาราง ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.46 – 4.56 องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 อันดับ คือ บัณฑิตการศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 4.56$)

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ การนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ ในองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต

องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management)	4.13	.67	มาก	4.40	.58	มาก
1.1 บรรยากาศของการไว้เนื้อเชื่อใจกัน						
1.2 การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งแนวตั้ง และ แนวขนาน	4.07	.56	มาก	4.33	.56	มาก
1.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน	4.26	.68	มาก	4.43	.56	มาก
1.4 การกระตุ้น ใจให้เกิดกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน	4.34	.60	มาก	4.47	.57	มาก
1.5 การทำงานเป็นทีม	4.48	.66	มาก	4.6	.58	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. หลักการสร้างต้นทุนชีวิต (Developmental Assets)						
2.1 สร้างต้นทุนชีวิตภายใน (Internal Assets) โดยการรวมพลังบวกภายในตนเอง เห็นคุณค่า ศรัทธา และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อ เป็นการมีทักษะชีวิตที่ดี	4.31	.51	มาก	4.48	.50	มาก
2.2 สร้างต้นทุนชีวิตภายนอก (External Assets) การสร้างต้นทุนชีวิตภายนอก กระทำได้โดยสร้างพลัง 4 ด้าน ได้แก่ 1) พลังความรัก ความอบอุ่นจาก ครอบครัว 2) พลังปัญญาจากกระบวนการเรียนรู้ 3) พลังเพื่อน และกิจกรรมจากการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ 4) พลังชุมชนจากแบบอย่างความมีวินัย จิตอาสา วัฒนธรรม และภูมิปัญญา จากการอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชน	4.16	.56	มาก	4.40	.63	มาก
3 แนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการกลุ่ม สาระการเรียนรู้ โครงการ และ IS เพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิต						
3.1 การสะท้อน (Reflect) คือการใช้คำถาม หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหา สาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง	4.26	.63	มาก	4.40	.52	มาก
3.2 การเชื่อมโยง (Connect) คือการใช้คำถาม กระตุ้นให้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์ เดิมของนักเรียน	4.30	.64	มาก	4.50	.55	มากที่สุด
3.3 การปรับใช้ (Apply) คือการใช้คำถามที่กระตุ้น ให้นำความรู้ใหม่ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของ นักเรียน	4.36	.70	มาก	4.56	.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.27	0.40	มาก	4.46	0.36	มาก

จากตาราง 23 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต มีความเป็นไปได้ในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.27 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 ($\bar{X}=4.27$ S.D.=0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งแนวตั้ง และแนวนาน ($\bar{X}=4.07$)

จากตาราง ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต ไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต มีความเป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 ($\bar{X}=4.46$ S.D.=0.36.) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.61$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งแนวตั้ง และแนวนาน. ($\bar{X}=4.33$)

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่ายผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของ การนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ ใน องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT)

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต						
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ/ครูผู้รักษาการ)						
1.1.1 กำหนดเป็นนโยบาย/ พันธกิจ และ กลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.48	.60	มาก	4.48	.56	มาก
1.1.2 นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนของคณะครูอย่างใกล้ชิด	4.44	.60	มาก	4.52	.64	มากที่สุด
1.1.3 ร่วมกับคณะกรรมการ และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง นำผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียน การสอน และการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนมาร่วมพิจารณาหากมีข้อที่ต้อง แก้ไข ปรับปรุง ก็ดำเนินการให้เสร็จสิ้นเพื่อจะได้นำไปใช้ให้ เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน อย่างแท้จริง	4.34	.64	มาก	4.54	.60	มากที่สุด
1.1.4 ส่งเสริมให้ครูมีการ ค้นคว้าหาความรู้ ใน การดำเนินกิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน	4.47	.66	มาก	4.61	.57	มากที่สุด
1.1.5 ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	4.41	.67	มาก	4.56	.60	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิตวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.1.6 กำหนดหลักเกณฑ์ สร้างเครื่องมือ กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ให้อย่างชัดเจน	4.38	.76	มาก	4.50	.64	มากที่สุด
1.1.7 ให้จัดทำปฏิทินการประเมินทักษะชีวิต นักเรียนให้อย่างเป็นระบบ	4.41	.69	มาก	4.54	.56	มากที่สุด
1.1.8 กำหนดให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำ รายงานผลการส่งเสริม ทักษะชีวิตนักเรียน ให้ คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขต่อไป	4.31	.63	มาก	4.47	.56	มาก
1.2 ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน (ครูผู้สอน /ครูกิจกรรม/ครูที่ปรึกษา สภานักเรียน /ครูงานระบบดูแลฯ/ครูที่ปรึกษา / ครูประจำวิชา)						
1.2.1 มีความรู้ เข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ และการจัดประสบการณ์อื่นๆ เพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียน	4.46	.56	มาก	4.57	.52	มากที่สุด
1.2.2 มีคุณธรรม มีความสามารถวิเคราะห์ทัศนคติ นักเรียน ช่วยแก้ไขความผิดๆ หรือไม่เหมาะสม จากการ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ให้ได้ความรู้ที่เหมาะสมในการ ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองได้รู้เท่า ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน	4.46	.62	มาก	4.50	.58	มากที่สุด
1.2.3 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถ นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมทักษะ ชีวิตโดยรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน	4.42	.64	มาก	4.48	.58	มาก
1.2.4จัดทำโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตนักเรียน	4.33	.75	มาก	4.54	.60	มากที่สุด

1.2.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ที่เน้นการส่งเสริมทักษะชีวิต	4.46	.60	มาก	4.60	.49	มากที่สุด
1.2.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.36	.59	มาก	4.53	.52	มากที่สุด
1.2.7 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ วิธีการที่หลากหลาย เช่น ใช้กิจกรรมคำถามเทคนิค R-C- A โดยการยกสถานการณ์ และครูตั้งคำถามเพื่อ สะท้อนความรู้สึก (Reflect) คำถามเชื่อมโยง ความรู้ เดิม (Connect) และคำถามเพื่อนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มาปรับใช้ในอนาคต (Apply) ในการส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียน	4.50	.59	มากที่สุด	4.58	.51	มากที่สุด
1.2.8 มีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะ การเรียนรู้ (Learning Coaching) และนำนักเรียน ท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้มาใช้ ให้เกิดประโยชน์ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตได้	4.46	.56	มาก	4.52	.54	มากที่สุด
1.3 หัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต มีบทบาท หน้าที่ ดังนี้						
1.3.1 ประสานงานกับหัวหน้างานวิชาการ ใน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการ สอดแทรกการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.39	.67	มาก	4.54	.58	มากที่สุด
1.3.2 ประสานงาน หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้างานกิจกรรมแนะแนว หัวหน้างานสภ นักเรียน หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต ให้เป็นไปด้วย ความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์	4.40	.65	มาก	4.51	.56	มากที่สุด
1.3.3 จัดการประชุม ติดตามสรุปรายงานผลการ ดำเนินงานของงานส่งเสริมทักษะชีวิต เสนอ คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.44	.60	มาก	4.58	.51	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.4 คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้	4.29	.80	มาก	4.50	.60	มากที่สุด
1.4.1 ร่วมสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา						
1.4.2 ร่วมสร้างความตระหนัก และความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูและผู้ปกครอง ในการร่วมมือกันสร้างทักษะชีวิตแก่นักเรียน	4.23	.72	มาก	4.51	.56	มากที่สุด
1.4.3 ให้ข้อคิด เสนอแนะ หรือช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.22	.65	มาก	4.49	.58	มาก
15 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					D	
1.5.1 สนับสนุน ส่งเสริมการทำงานร่วมกับองค์กรพี่ที่ภักซ์สิทธิเด็ก	4.27	.75	มาก	4.52	.58	มากที่สุด
1.5.2 ร่วมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ด้านพัฒนาการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียน โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา	4.36	.77	มาก	4.59	.59	มากที่สุด
1.5.3 ร่วมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูและผู้ปกครอง	4.42	.65	มาก	4.64	.50	มากที่สุด
1.5.4 เสนอข้อคิด ข้อเสนอนำมาใช้ในการพัฒนาที่จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน และสถานศึกษา	4.32	.62	มาก	4.58	.54	มากที่สุด
1.5.5 ร่วมกับสถานศึกษา จัดให้มีการประชุมระหว่างคณะกรรมการกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการร่วมมือส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิต เพื่อเสริมสร้างต้นทุนชีวิตต่อไป	4.39	.68	มาก	4.63	.55	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.6 คณะกรรมการนักเรียน/สภานักเรียน						
1.6.1 จัดการประชุมสภานักเรียน เพื่อจัดตั้ง โครงการ กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเสนอ ครูที่ปรึกษาพิจารณาเห็นชอบ	4.50	.59	มากที่สุด	4.64	.50	มากที่สุด
1.6.2 ส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตาม ในกลุ่มนักเรียนอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียน	4.49	.59	มาก	4.63	.50	มากที่สุด
1.6.3 แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการ ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.41	.58	มาก	4.56	.56	มากที่สุด
2. สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี						
2.1 จัดป้ายนิเทศ การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ ต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญ ของการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.38	.70	มาก	4.53	.58	มากที่สุด
2.2 จัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต ที่เพียงพอ เช่นห้องสมุด ห้องแนะแนว มุมการเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ สนามกีฬา	4.33	.76	มาก	4.59	.63	มากที่สุด
2.3 จัดการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอก ที่ช่วยสร้าง ประสบการณ์ และส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.37	.69	มาก	4.59	.53	มากที่สุด
2.4 มีการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.31	.65	มาก	4.49	.56	มาก
2.5 ส่งเสริมให้มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การใช้ Smart card ในการลงชื่อเข้าเรียน หรือการซื้อ อาหาร	4.39	.68	มาก	4.51	.58	มากที่สุด
3. บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม						
3.1 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนดูแลรักษา สุขภาพ ร่างกาย หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	.43	.69	มาก	4.56	.60	มากที่สุด
3.2 ส่งเสริมการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อ ต่อ การพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียน	4.56	.54	มากที่สุด	4.66	.50	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.3 ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมภายใน เช่น สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล กลุ่ม สร้างคุณค่าการอยู่ ร่วมกัน สร้างสนามพลังบวก เสริมคุณค่าของกันและกัน	4.51	.57	มากที่สุด	4.60	.51	มากที่สุด
3.4 มีพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการใช้ ชีวิตของนักเรียน เช่น การผ่อนคลายอารมณ์ และ ความเครียด	4.39	.61	มากที่สุด	4.61	.55	มากที่สุด
3.5 จัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนมีวิธี สร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะ ชีวิตให้แก่ตนเอง ผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่น ดนตรี อ่านหนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น	4.62	.49	มากที่สุด	4.71	.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.40	0.44	มากที่สุด	4.56	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 24 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) ไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) มีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 ($\bar{X}=4.40$ S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนมีวิธีสร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะชีวิตให้แก่ตนเอง ผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี อ่านหนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.62$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ข้อคิด เสนอแนะ หรือช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน. ($\bar{X}=4.22$)

จากตาราง ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) ไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน

มัธยมศึกษาในองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) มีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.56 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 ($\bar{X}=4.56$ S.D.=0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนมีวิธีสร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะชีวิตให้แก่ตนเอง ผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี อ่านหนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.71$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการส่งเสริม ทักษะชีวิตนักเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษา รับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไขต่อไป ($\bar{X}=4.47$)

ตาราง 25 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่าย ผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้ ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning: P)						
1. แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และ/หรือ รองที่ได้รับ มอบหมาย หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้แทน ประธานคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองหรือผู้แทน ประธานคณะกรรมการนักเรียน / สภานักเรียน หรือ ผู้แทน หัวหน้าระดับชั้น	4.49	.52	มาก	4.59	.49	มากที่สุด
2. สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัจจุบัน ปัญหา เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน	4.52	.56		4.66	.52	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และนำเสนอคณะกรรมการ บริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นนโยบายการดำเนินงาน ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนให้ชัดเจนทั้งในแผนกล ยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี	4.39	.64	มาก	4.53	.64	มากที่สุด
4. วางแผน และกำหนดการส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัย ของนักเรียน	4.49	.58	มาก	4.58	.58	มากที่สุด
ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organizing: O)						
1. ปรับปรุงโครงสร้างองค์การ						
1.1 กำหนดงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เพิ่มอยู่ ในโครงสร้างฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน โดยอยู่ในความดูแลของรองผู้อำนวยการฝ่าย บริหารงานกิจการนักเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและ เลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนและประสานงานผู้เกี่ยวข้อง	4.38	.59	มาก	4.50	.58	มากที่สุด
1.2 กำหนดขอบเขต พรรณนางาน (Job description) ของงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.29	.69	มาก	4.47	.65	มาก
1.3 กำหนดแนวทางปฏิบัติตามภาระงานส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียน ให้นุรณการร่วมกับงานส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม งานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และงานกิจกรรมนักเรียน ที่มีอยู่ในโครงสร้าง การบริหารงานของโรงเรียนอยู่แล้ว	4.28	.65	มาก	4.44	.63	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. การจัดโครงสร้างการบริหาร						
2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการ และ คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานกรรมการ หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน กรรมการ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาฯ กรรมการ ประธานคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง กรรมการ ประธานคณะกรรมการนักเรียน ฯ กรรมการ หัวหน้าระดับชั้น กรรมการ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการ นักเรียน กรรมการและเลขาหัวหน้างานส่งเสริมทักษะ ชีวิต ผู้ช่วยเลขานุการ	4.52	.58	มากที่สุด	4.58	.51	มากที่สุด
2.2 คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต มีหน้าที่						
2.2.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักใน ความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ให้กับบุคลากรของโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง	4.42	.58	มาก	4.59	.51	มากที่สุด
2.2.2 จัดการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยสร้าง ต้นทุนชีวิตภายใน และภายนอก	4.41	.49	มาก	4.61	.49	มากที่สุด
2.2.3 บูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้	4.32	.57	มาก	4.53	.52	มากที่สุด
2.2.4 จัดการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยครูที่ปรึกษาของ นักเรียน	4.37	.67	มาก	4.63	.57	มากที่สุด
2.2.5 การจัดการ / กิจกรรม ส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียน โดยกำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติ การประจำปี โดยเน้นการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมคำถามสะท้อน ความรู้สึกรู้จัก (Reflect) เชื่อมโยง (Connect) และปรับใช้ (Apply) เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative Learning)	4.41	.66	มาก	4.63	.58	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.2.6 จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนที่สอดคล้องเหมาะสม และส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคลและระดับสังคม	4.43	.60	มาก	4.62	.51	มากที่สุด
2.2.7 จัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีสามารถเรียนรู้เท่าทันสื่อการโฆษณา การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และสังคมด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	4.41	.61	มาก	4.61	.51	มากที่สุด
2.2.8 แต่งตั้งคณะกรรมการ ตามความเหมาะสม โดยมีผู้แทนคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตอย่างน้อย 1 คน เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการ	4.40	.65	มาก	4.62	.51	มากที่สุด
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ (Doing: D)						
1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต	4.38	.59	มาก	4.54	.52	มากที่สุด
1.1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะชีวิตให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)						
1.2 กำหนดยุทธศาสตร์ แผน โครงการ กิจกรรม เสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน	4.43	.60	มาก	4.59	.51	มากที่สุด
2. งานวิชาการ ร่วมกับงานส่งเสริมทักษะชีวิต	4.44	.62	มาก	4.64	.50	มากที่สุด
2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสอดแทรก บูรณาการ การส่งเสริมทักษะชีวิตลงในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้						
2.2 จัดหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติม ที่นับหน่วยกิต มีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ครบองค์ประกอบ หรือมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมอย่างชัดเจน	4.44	.65	มาก	4.62	.55	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. งานส่งเสริมทักษะชีวิต						
3.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อสร้างต้นทุนชีวิต (External Assets) คือ ต้นทุนชีวิตภายในที่เกี่ยวข้องกับ ความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน และ ต้นทุนชีวิตภายนอก ที่ครอบคลุมพลัง 4 ด้าน ได้แก่พลัง ครอบครัว พลังปัญญา พลังเพื่อน /กิจกรรม และพลัง ชุมชน	4.48	.60	มาก	4.63	.50	มากที่สุด
3.2 จัดโครงการ / กิจกรรม ส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียน โดยกำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ประจำปี โดยเน้นการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียนผ่านการจัดกิจกรรมคำถามสะท้อน ความรู้สึกรู้สึก (Reflect) เชื่อมโยง	4.44	.58	มาก	4.54	.52	มากที่สุด
3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ที่ เหมาะสม สอดคล้อง และครอบคลุมการพัฒนาทักษะ ชีวิตระดับทั้ง 3 ระดับ ได้แก่	4.39	.74	มาก	4.48	.67	มาก
<u>3.3.1 ระดับปัจเจกบุคคล</u> ได้แก่ ทักษะการเห็นคุณค่า ของตนเองและผู้อื่น ทักษะความสามารถในการคิด การ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา และ ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต						
<u>3.3.2 ทักษะชีวิตระดับระหว่างบุคคล</u> ได้แก่ ทักษะการ จัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะด้านการใช้ และการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี						
<u>3.3.3 ทักษะชีวิตระดับสังคม</u> ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ทักษะการทำงาน และ ประกอบอาชีพ ทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม						

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ขั้นตอนที่ 4 การควบคุม (Controlling: C)						
1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต มอบหมาย ให้ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน หรือ ผู้แทนได้รวบรวมข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานต่อ คณะกรรมการ	4.40	.61	มาก	4.57	.56	มากที่สุด
2. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต มอบหมาย ให้ประธานคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น รวบรวมข้อมูล สภาพการดำเนินงานรายงานต่อคณะกรรมการ	4.40	.57	มาก	4.53	.52	มากที่สุด
3. คณะอนุกรรมการที่รับผิดชอบทำการรวบรวมข้อมูล สภาพการดำเนินงาน เสนอต่อประธาน คณะอนุกรรมการ เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริม ทักษะชีวิต ต่อไป	4.44	.58	มาก	4.59	.51	มากที่สุด
4. รองผู้อำนวยการบริหารงานกิจการนักเรียน หรือ ผู้แทน มอบหมายให้หัวหน้างาน และผู้รับผิดชอบงาน โครงการ กิจกรรม และครูที่ปรึกษา ที่เกี่ยวข้องกับ ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน งานคุณธรรม งาน นักเรียน งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รายงาน สภาพการดำเนินงาน เพื่อรวบรวมเสนอต่อ คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.42	.54	มาก	4.57	.49	มากที่สุด
5. รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารงานวิชาการ หรือ ผู้แทน มอบหมายให้หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายงานสภาพการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรม เพื่อรวบรวมเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน	4.41	.61	มาก	4.48	.58	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation: E)						
1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ประเมินผลจากการสรุปผลการดำเนินงานของ อนุกรรมการ/ผู้เกี่ยวข้อง และให้ข้อคิดเพื่อการปรับปรุง พัฒนา	4.38	.66	มาก	4.57	.60	มากที่สุด
2. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน นำ ผลสรุปมาประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด เพื่อ วางแผน พัฒนา ส่งเสริม ต่อไป	4.30	.74	มาก	4.44	.58	มาก
3. ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการ ดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	4.26	.62	มาก	4.43	.63	มาก
4. โรงเรียนมีการเผยแพร่การดำเนินงานส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนแก่คณะครู และ บุคลากรผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อโรงเรียนทุกคน	4.40	.62	มาก	4.44	.60	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.40	0.46	มาก	4.56	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 25 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS) ไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS) มีความเป็นไปได้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 ($\bar{X}=4.40$ S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สํารวจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.52$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ($\bar{X}=4.26$.)

จากตาราง ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS) ไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (PROCESS) มีความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ($\bar{X}=4.56$ S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ($\bar{X}=4.43$)

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้แทนเครือข่าย ผู้ปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา (OUTPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล						
1.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.34	.60	มาก	4.47	.54	มาก
1.1.1 นักเรียนวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัดของตนเองได้						
1.1.2 นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่และการ กระทำของตนเอง						
1.1.3 นักเรียนเข้าใจ ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้						
1.1.4 นักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น						
1.1.5 นักเรียนเลือกทำกิจกรรมที่ตนชอบและ ค้นพบตนเองจนนำไปสู่การมีงานทำได้						
1.1.6 นักเรียนกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่าง ชัดเจน						
1.1.7 นักเรียนมีความเข้าใจ และปรับตัวกับ ความเชื่อที่ต่างกันในสังคม						
1.1.8 นักเรียนมีบทบาทของการรับฟังผู้อื่น จน เกิดความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของผู้อื่นได้จริง						

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา (OUTPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.2 ทักษะในการคิด การตัดสินใจ และการ แก้ปัญหา มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.30	.64	มาก	4.50	.54	มากที่สุด
1.2.1 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล โดยใช้ พิจารณาณในการเลือกรับข่าวสารนั้น						
1.2.2 นักเรียนนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาใช้เป็น ทางเลือกในการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม						
1.2.3 นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ ยากลำบาก โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้						
1.2.4 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมินสภาพ ของสังคมในปัจจุบันได้						
1.2.5 นักเรียนนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาใช้เป็น ทางเลือกในการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม						
1.2.6 นักเรียนสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจาก การกระทำ และใช้เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้						
1.2.7 นักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถ ตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้องได้						
1.2.8 นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ ที่ดี						

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา (OUTPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.3 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.27	.70	มาก	4.53	.56	มากที่สุด
1.3.1 นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์ได้						
1.3.2 นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และ มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา						
1.3.3 นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องเพศอย่างถูกต้อง						
1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต						
1.3.5 นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้						
1.3.6 นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และ วางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของ ตนเองได้						
2. ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับระหว่างบุคคล						
2.1 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และ ความเครียด มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.29	.69	มาก	4.59	.49	มากที่สุด
2.1.1 นักเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและ ควบคุมตนเองได้						
2.1.2 นักเรียนจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่ เหมาะสม						
2.1.3 นักเรียนเข้าใจสาเหตุของปัญหา และแก้ไข ปัญหา ผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์						
2.1.4 นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้						

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา (OUTPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.2 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.37	.60	มาก	4.57	.49	มากที่สุด
2.2.1 นักเรียนใช้วิจารณญาณในการพิจารณา ความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไปอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม						
2.2.2 นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวัง ผลกระทบต่อตนเอง และ ผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ						
2.2.3 นักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์						
2.2.4 นักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนด ขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม						
2.2.5 นักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และ เลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม						
3. ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับสังคม						
3.1 ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.23	.63	มาก	4.56	.52	มากที่สุด
3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ						
3.1.2 นักเรียนมีทักษะในการปฏิเสธเพื่อ หลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้						
3.1.3 นักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ						

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา (OUTPUT)	n = 460					
	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.2 ทักษะการทำงาน และการประกอบอาชีพ มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้	4.32	.65	มาก	4.59	.51	มากที่สุด
3.2.1 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความ คิดเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก						
3.2.2 นักเรียนปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ						
3.2.3 นักเรียนมีจิตอาสา ทำงานร่วมกันแบบร่วม รับผิดชอบได้						
3.2.4 นักเรียนเข้าใจประโยชน์ และยอมรับ ความสำคัญของทุกอาชีพในสังคม						
3.3 ทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัด พฤติกรรม ดังนี้	4.21	.69	มาก	4.57	.52	มากที่สุด
3.3.1 นักเรียนเห็นผลกระทบของการทำลาย สิ่งแวดล้อม						
3.3.2 นักเรียนรับรู้ความสัมพันธ์เชื่อมโยง และ การคงอยู่ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม						
3.3.3 นักเรียนเข้าใจประโยชน์ และผลดีของการ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม						
3.3.4 นักเรียนเต็มใจปฏิบัติตน เพื่อรักษา ดูแล สิ่งแวดล้อม						
ค่าเฉลี่ยรวม	4.29	0.55	มาก	4.55	0.43	มากที่สุด

จากตาราง 26 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษามีความเป็นไปได้ในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.29 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.55 ($\bar{X}=4.29$ S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีทักษะด้านการใช้ และการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.37$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. ($\bar{X}=4.21$)

จากตาราง ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในองค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์ ในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 ($\bar{X}=4.55$ S.D.=0.43.) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า 1 นักเรียนมีทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด และนักเรียนมีทักษะมีทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น ($\bar{X}=4.47$)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสาระสำคัญ

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 526 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 226 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การยกกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการใช้ภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็นร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group discussions: FGD) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยครูหรือผู้มีหน้าที่สอนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยการพัฒนาศึกษา ผู้บริหาร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต จำนวน 8 คน เพื่อหาความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประชากร ที่ใช้ในการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 263 โรงเรียน รวม 789 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 160 โรงเรียน จำนวน 480 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ในเรื่องทักษะชีวิต และแนวทางการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าองค์ประกอบของการบริหาร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงระบบ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (INPUT) 2) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (PROCESS) 3) ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (OUTPUT)

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่อยู่ในลำดับ 1 คือทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา รองลงมาตามลำดับ คือ ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และ ความรู้ยุคดิจิทัล และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คนได้เสนอแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย 1) องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต 2) กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี 4) สภาพแวดล้อม

1.3.2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การปฏิบัติ 4) การควบคุม 5) การประเมินผล

1.3.3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยทักษะชีวิต 6 ด้าน โดยจัดกลุ่ม เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล

1.1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

1.2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา

1.3) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต

2) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล

2.1) ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด

2.2) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

3) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม

3.1) ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และ องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) 2) หลักการสร้างต้นทุนชีวิต และ 3) แนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย 1) ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต 2) สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี 3) บรรยากาศและสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดโครงสร้างการบริหาร 3) การดำเนินการ 4) การควบคุม 5) การประเมินผล

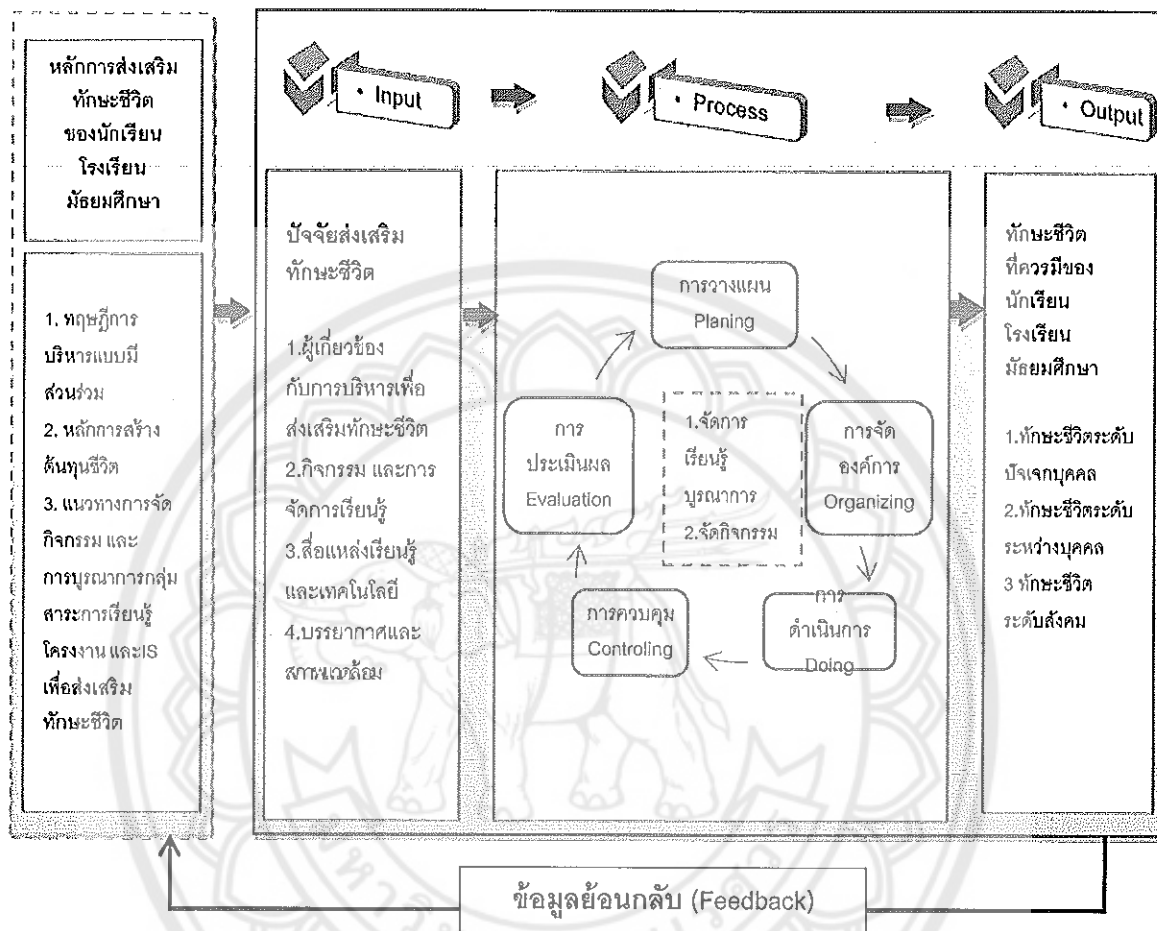
องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียน ประกอบด้วยทักษะชีวิต 6 ด้าน โดยจัดกลุ่ม เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ 1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา 3) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต

2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ 1) ทักษะการจัดการอารมณ์ และความเครียด 2) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

3. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม 1) ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม 2) ทักษะการทำงาน และการประกอบอาชีพ 3) ทักษะการปฏิบัติตนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ดังภาพ 13

ภาพ 13 รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร และ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาไปใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหาร และ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ข้อค้นพบมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จากผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียน ให้ความคิดเห็นตรงกันว่า มีคาดหวังให้นักเรียนมีทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Need) โดยใช้สูตร Priority Needs Index แบบปรับปรุง เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, น.148) ของทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็น (Need) สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา 2) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น และ 3) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

จากลำดับดังกล่าว ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา มีความสำคัญ และความต้องการจำเป็น เป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสังคมโลกปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งโลกอนาคต นักเรียนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยช่องทางที่สะดวก สบาย ทั้งข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ยังมีปริมาณมากมาย หลากหลาย ทั้งทางบวก และทางลบ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง นักเรียนจึงต้องมีทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีเหตุผล ความรอบคอบ รู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้องได้ ซึ่งสอดคล้องกับกัสต้า ซิลเดอร์ และบรู๊ค (Gazda, Childers, & Brooks, 1987, p.212) ที่ว่าหนึ่งในทักษะชีวิตที่สำคัญคือ ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา การแก้ปัญหานั้นจะต้องมีการประเมินปัญหา การระบุปัญหา การแก้ปัญหา การคาดการณ์ การวางแผนแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ และการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งได้ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของภุวิวรรษา คำอ้ายกาจ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม พบว่าทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ควรได้รับการพัฒนาในจำนวน 8 ทักษะ หนึ่งในนั้นคือ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการตัดสินใจ เช่นเดียวกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997) ก็ได้กำหนดทักษะชีวิตในเรื่องของทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเช่นเดียวกันกับยูเนสโก (2002) ได้จัดทักษะชีวิตในด้านความสามารถทางความคิดไว้ 2 ทักษะคือ ทักษะการแก้ปัญหากับทักษะการตัดสินใจ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะชีวิตด้านความสามารถสำหรับการเรียน

ความต้องการจำเป็น อันดับที่ 2 คือ ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงดังกล่าว นักเรียนจึงต้องมุ่งมั่นหาความรู้ และพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกัน และอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งกำหนดเป้าหมายชีวิตของตนเองได้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดจุดเน้นทักษะชีวิตตามรายชั้นปีไว้ โดยในระดับชั้นมัธยมศึกษาเน้นให้นักเรียนรู้จักความถนัด ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนเอง มีทักษะการแสวงหา และใช้ข้อมูล กำหนดเป้าหมาย และทิศทางการดำเนินชีวิตสู่ความสำเร็จได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, น.2) และยังสอดคล้องกับสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2554, น.6) ที่จัดองค์ประกอบทักษะชีวิตระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ด้านทักษะการตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น อันดับที่ 3 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โลกในยุคข้อมูลข่าวสาร และการค้นคว้าที่ไร้ขีดจำกัด จำเป็นต้องมีทักษะด้านนี้อย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากช่องทางนั้นๆ ได้จริง ทั้งยังสามารถใช้เป็นช่องทางก้าวสู่งานอาชีพได้ ในทำนองเดียวกัน นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูลต่างๆ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบในผลกระทบต่อตนเอง สังคม และผู้อื่น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ในหนังสือเรื่อง วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 (2555, น.18-19) กล่าวถึงทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information, Media, Technology Skill) ว่ามีความสำคัญมาก ในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีทักษะที่ต้องการ ได้แก่ ทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือ ทักษะการใช้อย่างสร้างสรรค์

การเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินสารสนเทศอย่างลึกซึ้งครบถ้วนรอบด้าน และ
 อย่างรู้เท่าทัน เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ภาควิชาเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของ
 อเมริกา (Partnership for 21st Century Skills, 2011) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง "ทักษะแห่ง
 ศตวรรษที่ 21" และมีความกังวลรวมทั้งเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับ
 การออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 จึงได้พัฒนา
 วิสัยทัศน์ และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะ 3 กลุ่ม และ
 1 ใน 3 นั้นคือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology
 Skills)

จากข้อค้นพบความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าทักษะ
 ทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน อาจเป็นเพราะทักษะทั้ง 3 ด้าน ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน พบว่า
 ในการพัฒนานักเรียน ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว รุนแรง ใน
 ท่ามกลางกระแส ข้อมูลข่าวสาร สิ่งแวดล้อม ดังกล่าวแล้ว สิ่งที่เป็นตัวหลักเพื่อการรู้เท่าทัน และ
 ทานกระแส คือทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น ที่นักเรียนจะต้องมีความเข้าใจ และ
 สามารถปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกันในสังคม ต้องมุ่งมั่นหาความรู้ รวมทั้งต้องกำหนด
 เป้าหมายของตนได้ชัดเจน ซึ่งการสร้างให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว ต้องอาศัยหลักการสร้างต้นทุน
 ชีวิต (Developmental Assets) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิต ประเด็น
 สำคัญคือการสร้างต้นทุนชีวิตภายใน (Internal Assets) โดยการรวมพลังบวกภายในตนเอง เห็น
 คุณค่า ศรัทธา และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เสริมด้วย การสร้างต้นทุนชีวิตภายนอก (External
 Assets) จาก พลังความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว พลังจากเพื่อน พลังจากแบบอย่าง และ
 การอยู่ร่วมกันในชุมชน รวมทั้งพลังปัญญาจากกระบวนการเรียนรู้ เมื่อทุกพลังหล่อหลอม
 สร้างหลักแก่ตนเองแล้ว ย่อมเกิดความเข้มแข็ง และมีทักษะความสามารถในการคิด
 การตัดสินใจ และแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้ นักเรียนวิเคราะห์ประเมินสังคมปัจจุบันได้ ประกอบกับ
 การที่นักเรียนมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล
 ก็จะสามารถรับมือกับสิ่งเร้า นั่นคือ ข้อมูลที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ได้

ผลการวิจัย ยังก่อให้เกิดข้อค้นพบ ในส่วนของการส่งเสริมทักษะชีวิตที่เป็น
 เป้าหมายสำคัญ 3 ด้าน ภายในโรงเรียน นั่นคือ ผู้บริหาร ต้องวางแผน กำหนดนโยบาย ครูต้อง
 ออกแบบกิจกรรม และการบูรณาการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุนตามบทบาทหน้าที่แก่นักเรียน
 ให้สอดคล้อง กับทักษะที่เป็นข้อค้นพบตามงานวิจัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิตที่มีความสำคัญ
 มีความต้องการจำเป็นแก่นักเรียน ในสภาพสังคม ปัจจุบัน

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนได้แนวทางในการส่งเสริมทักษะนักเรียน 3 แนวทางคือ

1.2.1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ซึ่งปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมคือ 1) องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน (ผอ./รองผอ./ครูรักษาการ) ครูงานกิจกรรมนักเรียน และผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา จะเห็นว่าในระบบการศึกษา นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตจากการส่งเสริมของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ คำรงค์ หล่อเรือง (2554, น.71-72) ที่พบว่า การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและกรรมการที่ปรึกษาเข้ามามีส่วนร่วมศึกษาค้นคว้า หาข้อมูลหาประเด็นปัญหาและร่วมกันวางแผนพัฒนาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน ทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้ และสอดคล้องกับ กฤษณะ คำสุวรรณ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนบูรณะศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2.2 กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตมักเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมที่บูรณาการทั้งในห้องเรียนและห้องอื่น กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554, น.5-8) กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้คือกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่นักเรียนได้ทำร่วมกัน ที่ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตในการสื่อสารกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็น การสร้างสัมพันธภาพ 3) สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนย่อมทำให้นักเรียนรับรู้ถึงข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเสมอ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ ธนัตถ์กานต์ ศรีเจสสิยว (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ารูปแบบการการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้เรียน 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริม

การผ่อนคลายอารมณ์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และกระตือรือร้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะต่างๆ ที่สำคัญต่อชีวิต 2) กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การปฏิบัติ 4) การควบคุม 5) การประเมินผล ในกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการบริหารไว้ 5 ขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับที่ร้อยตรีธีระชัย ชวงบุญศรี (2558, น.33-36) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค พบว่ากระบวนการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การลงมือปฏิบัติ 4) การประเมินผล 5) การปรับปรุง 6) การรายงานและ 7) การประสานงาน

1.2.3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยทักษะชีวิต 6 ด้าน โดยจัดกลุ่ม เป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต 2) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด ได้แก่ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล 3) ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม สอดคล้องกับ พัชรินทร์ รุจิชีพ (2559, น.131-132) ได้ทำการวิจัย เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 และ 2 พบว่า มีทักษะชีวิตของนักเรียน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบของ การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงระบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมทักษะชีวิต จากผลการวิจัยพบว่า การวิจัยครั้งนี้ควรมีหลักการ 3 หลักการ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) หลักการสร้างต้นทุนชีวิต และ 3) แนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการ และ IS ซึ่งเป็นผลจากข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีข้อค้นพบว่าหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญมาก สำหรับกลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เนื่องด้วยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเป็นการสร้างลักษณะนิสัย คุณสมบัติ ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อน ต้องทำซ้ำๆ และต้องร่วมมือ

ร่วมใจกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกันของบุคคลต่างบทบาทที่แวดล้อมนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ครู เพื่อน สิ่งแวดล้อม หรือชุมชน หากมีความเข้าใจ และเป้าหมายเดียวกัน จึงจะสำเร็จได้จริง คือการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ซึ่งพบว่า ครอบครัว ในรูปแบบของการเลี้ยงดู ให้คำแนะนำ โดยให้ฝึกทำเรื่องยากที่เหมาะสมกับความสามารถ ไม่ดูแล หรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป ครู คือรูปแบบของการให้คำปรึกษาผู้ปกครอง การออกแบบกิจกรรม หรือการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะชีวิต โรงเรียนในรูปแบบของการจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างโอกาสการผ่อนคลาย และฝึกทักษะชีวิต ชุมชน ร่วมวางแผน ช่วยติดตามพฤติกรรมนักเรียน และในแง่ของการบริหารจัดการ คือการที่ทุกคนเสมือนเป็นส่วนส่วนกัน ร่วมวางแผน ปฏิบัติ ติดตาม และรับผลสำเร็จร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การบริหารงานไปสู่เป้าหมายความสำเร็จได้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พรพรรณราย ธนสัตย์สถิต (2553, น. 42) ซึ่งพบว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน สามารถลดปัญหาพฤติกรรม และส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน แบบ PDCA 2 วงจรคือ 1.การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครู และ 2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครู กับผู้ปกครอง และชุมชนโดยแต่ละฝ่ายแสดงบทบาทของผู้เกี่ยวข้องได้แก่บทบาทให้กำลังใจ บทบาทผู้ใส่ใจกำกับ และบทบาทผู้สนับสนุนส่งเสริม ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของทีมงาน ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของ ประสาร พรหมณา (2553, น.1) เสนอว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิด ความรู้ สึกผูกพัน ผูกมัด และตกลงใจร่วมกันในการบริหาร สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

หลักการสร้างต้นทุนชีวิต จากข้อค้นพบในงานวิจัย พบว่าต้นทุนชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นพื้นฐานในการมีทักษะชีวิตที่เพียงพอสำหรับรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล อาจกล่าวได้ว่าหากนักเรียนมีต้นทุนชีวิตสูง ก็จะส่งผลให้มีทักษะชีวิตสูงไปด้วย เพราะต้นทุนชีวิต คือการรวบรวมพลังบวก ภายในตัวของนักเรียน และเป็นพื้นฐานในการคิด เลือกร และทำ อย่างพอเหมาะกับการดำรงชีวิตปกติในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี(2556, น.26) ที่กล่าวว่า ต้นทุนชีวิตมาจากคำว่า Development Assets หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาให้คนคนหนึ่งสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ต้นทุนชีวิตเป็นปัจจัยสร้างหรือเป็นปัจจัยเชิงบวกทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ที่จะหล่อหลอมให้เด็กคนหนึ่งเจริญเติบโตและดำรงชีพอยู่ในสังคมได้

แนวทางการจัดกิจกรรม และการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการ และ IS จากข้อค้นพบในงานวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตในโรงเรียนอาจกระทำโดยการผ่านการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมใหม่ โดยทั้ง 2 ส่วนควรคำนึงถึงการออกแบบ และเลือกใช้ ให้ตรง และส่งผลต่อทักษะชีวิตที่มีความต้องการจำเป็น เฉพาะด้าน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะชีวิตได้จริง โดยข้อบ่งชี้ของหลักสูตรที่ต้องสอนวิชาการให้ครบ ทำให้ครูสามารถกระทำเพียงการใช้กระบวนการสอนในการเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการเข้ากับทักษะเฉพาะด้านต่างๆ ที่สำคัญ โดยการ ใช้ประเด็นคำถาม เทคนิค R-C-A อีกด้านหนึ่งพบว่าครูอาจออกแบบการเล่น หรือการกีฬาที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้มากมาย ทั้งจากเพื่อน จากกฎ กติกา แกล้งๆ ซึ่งเป็นการสร้างทักษะชีวิตได้อีกทาง การใช้เทคนิคการส่งผ่านทักษะชีวิตนี้ พบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของเพชรรัตน์ จงนิมิตสถาพร (2556, น.1-2) ที่ศึกษาเรื่องเทคนิคคำถาม R-C-A ในกิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกลึกซึ้ง และการประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง หรือประเด็นคำถามสะท้อนเชื่อมโยงปรับใช้ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตได้จริง

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน หัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการนักเรียน/สภานักเรียน 2) สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี 3) บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของธนาตม์กานต์ ศรีเจลีชว (2560, น.1-2) พบว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีนั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning: P) ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organizing: O) ได้แก่ 1. ปรับปรุงโครงสร้างองค์การ 2. การจัดโครงสร้างการบริหาร ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ (Doing: D) ได้แก่ 1. คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต 2. งานวิชาการ ร่วมกับงานส่งเสริมทักษะชีวิต 3. งานส่งเสริมทักษะชีวิต ขั้นตอนที่ 4 การควบคุม (Controlling: C) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation: E) สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติคม กาวีรัตน์ (2553) พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ (KEACPAR Model) มีขั้นตอนอยู่ 5 ขั้นตอน คือ 1) การให้

ความรู้และการสร้างความตระหนัก 2) การสร้างเสริมความรู้ 3) การสร้างผลงาน 4) การนำเสนอผลงาน และ5) การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ ซึ่งในแต่ละขั้นมีการดำเนินการย่อยคือขั้นเตรียมการ (Preparing: P) ขั้นปฏิบัติ (Doing: D) และขั้นสรุป (Summarizing: S) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคม กาวิรัตน์ (2553, น. 3) พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ (KEACPAR Model) มีขั้นตอนอยู่ 5 ขั้น คือ 1) การให้ความรู้และการสร้างความตระหนัก 2) การสร้างเสริมความรู้ 3) การสร้างผลงาน 4) การนำเสนอผลงาน และ5) การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ ซึ่งในแต่ละขั้นมีการดำเนินการย่อยคือขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติ และขั้นสรุป

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ทักษะชีวิตระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต
- 2) ทักษะชีวิตระดับระหว่างบุคคล ได้แก่ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล 3) ทักษะชีวิตระดับสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ทักษะการทำงาน และการประกอบอาชีพทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกิจ โพรศิริกุล (2555, น.41-42) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบทักษะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และการสื่อสาร องค์ประกอบทักษะด้านการตัดสินใจ และองค์ประกอบทักษะด้านการเลือกดำเนินชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ รุจิชีพ (2558) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์กับความเครียด 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับปิยวัชร สุทธิวิช (2559, น.197-198) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหาร

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าผล การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคม และ สาธารณประโยชน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับอำเภอ หนองบัว (2560) ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานกำหนดนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรกำหนดแนวทาง หรือนโยบาย ดังนี้

1) กำหนดนโยบายส่งเสริมทักษะชีวิต 2) กำหนดนโยบาย หรือกลยุทธ์ให้สถานศึกษาบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต 3) กำหนดนโยบายพัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง ให้เข้าใจ และมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาที่สนใจนำรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้

2.1 เนื่องจากทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้จากงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นภาพรวม ดังนั้นการนำรูปแบบไปใช้ให้ได้ตรงประเด็น สถานศึกษาควรสำรวจ ประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะชีวิตนักเรียน ในแต่ละสถานศึกษาก่อนเป็นลำดับแรก และ ทำการประยุกต์ใช้ปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการ (Process) ของรูปแบบที่สอดคล้องกับ ทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็น

2.2 ควรตรวจสอบทบทวนความพร้อมของผู้อำนวยการ ครู สภาพแวดล้อม กิจกรรม และสื่อ เทคโนโลยี โดยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ในการทำงานร่วมกัน

2.3 ควรจัดตั้งโครงสร้างงานทักษะชีวิตทำงานบูรณาการร่วมกับงานคุณธรรม และ งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 ควรจัดตั้งกรรมการ หรืออนุกรรมการ เพื่อขับเคลื่อนงานทักษะชีวิต

2.5 ผู้บริหารควรแสดงภาวะผู้นำ ขับเคลื่อนงานทักษะชีวิตโดยอาจกำหนด นโยบาย ทิศทาง พร้อมทั้งสนับสนุน ส่งเสริม กำกับติดตามอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
ศึกษาแนวทางการบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิผล

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. ใน *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*.
กรุงเทพฯ. ยูเร็นส์อิมเมจกรุ๊ป.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก*.
สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.dmh.go.th/test/wh>
- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการความเครียดสำหรับวัยทำงาน*. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.hed.go.th/linkhed/file/261>
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2539). *คู่มือการเสริมสร้างสุขภาพของนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ดวงกลมโปรดักชั่น.
- กิตติคม คาวีรัตน์. (2553). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 2(2), 3.
- เขตสงวน กิตติพันธ์. (22538). *ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา ชัยประโคน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยสารคาม.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงาน. (2549). *คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. นนทบุรี. โรงพิมพ์สมมิตรพรินติ้ง.
- จ๊อบดีบี. (2560). *แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์: คุณก็ฝึกได้*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2559, จาก <https://th.jobsdb.com/th-th/articles>

- ชนินทร์ แสงแก้ว. (2546). การบริหารงานตามมาตรฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2541 ด้วยวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่งในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชะรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่
โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,
15(ฉบับพิเศษ), 126-132.
- ดวงละพา กุดนอก. (2551). ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการค้าขายเยาวชนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต
ของนักเรียน ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2552). "ทฤษฎีระบบ" ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติ
ในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทพสงวน กิตติพันธ์. (2545). ทักษะชีวิต (life skill). กรุงเทพฯ: บรรณกิจการพิมพ์.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน
จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. กาฬสินธุ์: ม.ป.พ.
- ธเนศกานต์ ศรีเฉลียว. (2560). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์, 11(2), 1-2.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ธีระชัย ชวงบุญศรี. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของ
โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, 27(1), 33-36.
- นิธิตา หงส์คำ. (2549). การพัฒนาแบบประเมินทักษะชีวิตระดับประถมศึกษาปีที่ 6
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญแก้ว คอรวาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: SR Printing.
- ประเสริฐ ดันสกุล. (2537). กิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรของนักเรียน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- ประโยชน์ คล้ายลักษณะ. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(ฉบับพิเศษ), 136-145.
- ปิยวัชร สุทธิวิษ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านสังคมและสาธารณประโยชน์ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 4(2), 197-198.
- พนม เกตุมาน. (2551). *การสื่อสารทางบวกกับวัยรุ่น*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.cf.mahidol.ac.th/autopage/file/MonAugust2008-13-41-36Copy%20of%208.pdf>
- พัชรินทร์ รุจิชีพ. (2559). *กลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พัชรินทร์ หยาดไธสง. (2547). *การพัฒนานุเคราะห์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแนะแนว โรงเรียนม่วงลาดวิทยาคาร จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพชรรัตน์ จงนิมิตสถาพร. (2556). เทคนิคคำถาม R-C-A กับการพัฒนาทักษะชีวิต. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 36(2), 1-2.
- ภูริวรรษ คำอ้ายกาจวิน. (2557). *กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็ก ด้อยโอกาส (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2553). *การเรียนรู้ทักษะชีวิต*. สืบค้นวันที่ 18 ตุลาคม 2560, จาก https://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Life_Skill.htm
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ. (2545). *คู่มือการเสริมสร้างสุขภาพจิตในวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ, และสุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์. (2552). *ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ. ศ. 2561-2580. (13ตุลาคม2561). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา*, 135(82ก), หน้า 1.
- ระพีพรรณ พัฒนาเวช. (2556). *เด็กกับการพัฒนาทักษะชีวิต*. สืบค้นวันที่ 16 มีนาคม 2560, จาก <http://www.taiwisdom.org/artInchdev/chddvpartcl04>

- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 9(1), 299-312.
- วันชัย โกลละสุต. (2549). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: กรมโยธาธิการ และผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *เอกสารหลักการสอนและการพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. (2546). *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการแนะแนว*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กรมวิชาการ. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนคติต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วัชร พลชัย. (14 ธันวาคม 2558). *ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2560, จาก <http://psychologyearlychild.blogspot.com/2015/12/bandura.html>
- ศักดิ์นคร สีหอแก้ว. (2558). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศิริพรรณ สายหงส์. (2549). *แนวคิดเรื่องทักษะชีวิตและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน.
- สกล วรเจริญศรี. (2550). *การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์. (2547). *การวางแผนพัฒนาโรงเรียน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2556). *การเรียนรู้และการประเมินตามสภาพจริง*. ใน *การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)"*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย. (2553). *คู่มือการฝึกอบรมการจัดกิจกรรมลูกเสือที่เน้นทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย.
- สังคม ลากเจริญ. (2546). *การจัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แนวทางการจัดค่ายเสริมสร้างทักษะชีวิต: ปัญหาหยุดยั้งด้วยพลังเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เฉพาะกิจส่งเสริมทักษะชีวิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *ผลการสังเคราะห์นวัตกรรมจัดการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *ทักษะชีวิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://ichaweewong.multiply.com/journal/item/59>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ. ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2560-2579 (ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *การเสริมสร้าง"ทักษะชีวิต"ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). *เทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สิทธิชัย ชมพูพาทย์. (2554). การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกัญญา ไขวิไลกุล (2547). การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกิจ โพธิ์ศิริกุล. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2555). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2554). ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ. ศ. 2560 -2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต นวัตกรรมการเรียน การสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). การเสริมสร้าง"ทักษะชีวิต"ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). เทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อน จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อมรวิทย์ นาครทรรพ. (2555). ตะลึงใจไทย 1 ใน 4 รู้เพื่อนทำแค้น. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.khaosod.co.th>

- เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (ม.ป.ป.). *ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2560, จาก <https://www.novabizz.com/NovaAce/Relationship/Skill.htm>
- อัมพล ฐอำพัน. (2553). *ทักษะชีวิต วัคซีนป้องกันชีวิตลูก*. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2560, จาก <http://www.108kids.com/ทักษะชีวิต>
- องค์การอนามัยโลก. (2553). *วัคซีนป้องกันชีวิตลูก*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อนุสิทธิ์ นามโยธา. (2555). *การพัฒนาารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อมรพรรณ ประจันตวนิชย์. (2550). *ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฮนรี ฟาโยล. (2555). *แนวคิดและทฤษฎี Henri Fayol*. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://colacooper.blogspot.com/2012/10/henri-fayol.html>
- Albert. (1997). *Engle woods Cliffs Social Learning Theory Bandura*, NJ: Prentice-Hall.
- American Association of School Administrators, (1955). *Staff Relations in School Administration* (3rd ed.). Arlington, Va: The Association.
- Andrew, J. DuBrin. (2010). *Principal of leadership* (6th ed.). South-Western Cengage Learning.
- Arsad, N. M., Osman, K., & Soh, T. M. T. (2011). Instrument development for 21st century skills in Biology. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 1470-1474.
- Battellefor Kids. (2011). *Partnership for 21st Century Skills*. Retrieved September 15, 2017, from <http://www.p21.org/>
- Bellanca, J. A. (Ed.). (2010). *21st century skills: Rethinking how students learn*. Solution Tree Press.
- Bovee. (1993). *Management*. New York: Mc Graw-Hill.
- Brooks, R. B. (1992). Self-esteem during the school years. Its normal development and hazardous decline. *Pediatric Clinics of North America*, 39(3), 537-550..
- Bruno, F. J. (1983). *Adjustment and personal growth: Seven Pathways*. New York: Wiley.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. USA.: Palo Alto.

- Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1985). If it changes it must be a process: study of emotion and coping during three stages of a college examination. *Journal of personality and social psychology*, 48(1), 150.
- Girdano, D., & G. Every. (1979). *Controlling Stress & Tension: A Holistic*. New Jersey: Prentice Hall.
- Good C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York Mc Graw-Hill Book.
- Gurney, P. W. (1988). *Self-Esteem in Children with Special Educational Needs*. USA.: Great Britain : Billing & Son ,
- Mohamad Arsad, N., Osman, K., Soh, T., & Sukor, N. (2012). Cultivation the Digital Age Literacy Skills in the Process of Teaching and Learning Biology among Science Students. *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 3(11), 35-42.
- Keeves, J. B. (1988). Models and model building. In J. P. Keeves, (Ed.), *Educational Research. Methodology, Approach*. New York: McGraw-Hill. Kilulis, L. M.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliff, N. J. : Pretice -Hall.
- Koontz, H. and O'Donnell. (2001). *Essentials of management*. (3rd e.d.). New Delhi: TATA.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Luther, Gulick., & Lyndall Urwick. (1936). *Papers on the Science of administration*. New York : Institute of Public Administration Columbia University.
- Maslow, Abraham M. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.) New York: Harcourt, Brace& World.
- Maxwell, Maltz. (2013). *Psycho-Cybernetics, A New Way to Get More Living Out of Life*. Retrieved February 22, 2018, from <http://www.thaihealth.or.th/data/ecatalog/202/pdf/202.pdf>
- Nelson-Jones, R. (1997). *Practical Counselling and Helping Skills: How to Use the Life Skills Counselling Model* (4th ed.). London: Cassell.
- Palladino, Connie. (1994). *Developing Self-esteem*. California: Crisp.
- Sasse, C. R. (1978). *Person to Person*. Peoria, Illinois: Benefit.

- Peltzer, K., & Promtussananon, S. (2003). Evaluation of Soul City school and mass media life skills education among junior secondary school learners in South Africa. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 31(8), 825-834.
- Polya, G. (1957). *How to solve it: A new aspects of mathematical methods*. Prentice University Press.
- Sasse, C. R. (1978). *Person to Person*. Peoria, Illinois: Benefit.
- Wilson, B. (1993). *Systems: Concepts, Methodologies The North Central Regional Education Laboratory & Metiry Group*. New York: John Wiley& Sons.
- World Health Organization. (1994). *Life skills education for children and adolescences in school*. London: Education Department of Health.
- World Health Organization. (1997). *Life skills education in schools (revised edition)*. Geneva: World Health Organization - Programme on Mental Health.
- Zamboni, B. D., Crawford, I., & Williams, P. G. (2000). Examining communication and assertiveness as predictors of condom use: Implications for HIV prevention. *AIDS education and prevention*, 12(6), 492.

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น
ของทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลักจิต ตีร์ธมโอภาส	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม
3. ดร.ผกาภรณ์ พลอยสังข์	รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3
4. ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์	ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี
5. นายเจริญฤทธิ์ จันทร์เจริญ	ข้าราชการบำนาญ อดีตศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขต 1

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม
เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. พระครูสังฆปริณายกวิธานวิธาน วิธานโก พระครูฐานานุกรม เลขานุการ วัดราชบูรณะ
จังหวัดพิษณุโลก
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
จังหวัดพิษณุโลก
3. ผู้อำนวยการสุชน วิเชียรสรรค์ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39
(พิษณุโลก – อุดรดิตถ์)
4. ดร.เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ
ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
พิษณุโลก
5. ผู้อำนวยการธีรพัฒน์ ดีเทอดเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระกำวิทยศึกษาศาสตร์ จังหวัด
พิษณุโลก
6. ดร.จิตราภรณ์ ไยศิลป์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียน
เฉลิมขวัญสตรี ปัจจุบันเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. นางภาวณี เสนีวงษ์ ณ อยุธยา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ อันดับ คศ.4
โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จังหวัดพิษณุโลก
8. ดร.สำเนา แก้วดา ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
อันดับ คศ. 3 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความต้องการจำเป็น ในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายเปิด
3. แบบสอบถามแต่ละตอน มีคำชี้แจง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้กรอกแบบสอบถาม กรุณากรอกข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานในโรงเรียนของท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีในการตอบแบบสอบถามขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวกนกดาว เดชก้อง

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อที่ตรงตามความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

- ผู้บริหารสถานศึกษา
 ครูงานกิจกรรมนักเรียน

2. ประสบการณ์การทำงาน

- ต่ำกว่า 10 ปี
 10 - 20 ปี
 21 - 30 ปี
 มากกว่า 30 ปี

3. วุฒิทางการศึกษา

- ปริญญาตรี
 ปริญญาโท
 ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของท่าน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็นดังนี้

- 5 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก
 3 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อย
 1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังในเรื่องทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
21.	นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้										
22.	ทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ										
23.	นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้										
24.	นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก										
25.	นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ										
26.	นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ										
27.	นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้										
28.	ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้										
29.	นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา										
30.	นักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง										
31.	นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพและความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

สรุปการตรวจสอบความสอดคล้องเพื่อการวิจัย
เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในเรื่อง
ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

เกณฑ์ในการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และความสอดคล้องกับนิยาม ดังนี้

- + 1 เมื่อเห็นด้วยว่าข้อความคำถามสอดคล้องกับนิยาม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความคำถามสอดคล้องกับนิยาม
- 1 เมื่อไม่เห็นด้วยว่าข้อความคำถามสอดคล้องกับนิยาม

ข้อ	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	สรุป
		1	2	3	4	5		
1	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัดของ ตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และ การกระทำของตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	นักเรียนมุ่งมั่นหาความรู้ และพัฒนา ตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	นักเรียนมีความเข้าใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	นักเรียนยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	นักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และ ผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ คนที่					IOC	สรุป
		1	2	3	4	5		
7	นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	นักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างกันในสังคม	+1	0	+1	+1	0	0.6	ใช้ได้
10.	นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสารโดยตระหนักถึงความจริง ของข่าวสารนั้น	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11.	นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12.	นักเรียนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และรอบคอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13.	นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14.	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมินสังคมปัจจุบันได้	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
15.	นักเรียนสามารถสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจากการกระทำ และใช้เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16.	นักเรียนผู้ทำทัณฑ์สังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกในแนวทางที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุป
		คนที่						
		1	2	3	4	5		
17.	38)นักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18.	นักเรียนและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จึงความสามารถควบคุมตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
19.	นักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20.	นักเรียนรับรู้ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลายความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
21.	นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
22.	นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
23.	นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24.	นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25.	นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของปะเทศอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
26.	นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
27.	นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุป
		คนที่						
		1	2	3	4	5		
28.	นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
29.	นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
30.	นักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
31.	นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
32.	นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
33.	นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
34.	นักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม	+1	+1	0	+1	0	0.6	ใช้ได้
35.	นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อนตนเอง และ ผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้างข้อมูล สารสนเทศ	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้

ข้อ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุป
		คนที่						
		1	2	3	4	5		
36.	นักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
37.	นักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
39.	นักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
39.	นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

**แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
เกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา**

มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นในการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์จากการทำงานของท่าน และแนวโน้มในการพัฒนางานวิจัยได้อย่างอิสระ ตามนิยามศัพท์ ดังนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ด้านปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ หรือวัสดุอุปกรณ์จำเป็น ที่ต้องนำเข้าสู่ระบบเพื่อก่อให้เกิดการทำงาน ทั้งนี้ทรัพยากรของแต่ละระบบจะมีรูปแบบหรือลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของระบบ ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดปัจจัยนำเข้าไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) กิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ 4) แหล่งเรียนรู้ และสื่อ 5) สภาพแวดล้อม

1.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในสถานศึกษา เป็นผู้นำ หรือผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้ทำ

หน้าที่บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงาน การกำกับดูแล กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิต ของผู้บริหารใน 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ 2) การนิเทศและติดตาม 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การประเมินและรายงาน

1.2 ครู หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการสอน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อถ่ายทอดความรู้ และทักษะแก่นักเรียน ครูจะต้องมีบทบาทในการใช้สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อม และจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แก่นักเรียน เป็นผู้นำการอภิปราย กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และช่วยแก้ไขปัญหแก่นักเรียน รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับครูคนอื่น ๆ เพื่อวางแผน และปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ หมายถึง โครงสร้างของเนื้อหา และประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.4 สื่อ และแหล่งเรียนรู้ คือ สิ่งที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ เจตคติและทักษะไปยังผู้เรียน สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือทำให้บทเรียนง่ายขึ้น และในการจัดทำสื่อขึ้นใช้ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อที่ดี คือ น่าสนใจ ประหยัดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและถูกต้อง

1.4.1 สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการ ซึ่งอาจจำแนกเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม หรือกระบวนการ

1.4.2 แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม หอพิพิธภัณฑน์ ที่มีในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ที่ใช้เป็นปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.5 สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรง และ ทางอ้อมทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่ตาม

ธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ของผู้ปฏิบัติ และนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นต้น

2. ด้านกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง วิธีดำเนินงานของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน ด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดองค์การ (Organizing :O) 3) การปฏิบัติ (Do: D) 4) การควบคุม (Controlling: C) 5) การประเมินผล (Evaluation: E)

2.1 การวางแผน หมายถึง กระบวนการกำหนดเป้าหมายขององค์การ และวางแผนงานดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์การ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การกำหนดนโยบายมาตรการ และกลยุทธ์การดำเนินงาน

2.2 การจัดองค์การ หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากร และการจัดระบบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ประกอบด้วย การจัดทำแผนภูมิปฏิบัติงาน การจัดบุคลากรรับผิดชอบงานต่างๆ การจัดทำมาตรฐานและรายละเอียดการปฏิบัติงาน การจัดระบบการบังคับบัญชา และการประสานงาน การกำหนดภารกิจขององค์การ การจัดระบบทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในองค์การ

2.3 การปฏิบัติ หมายถึง การลงมือปฏิบัติจริง โดยนำการตั้งใจ การบำรุงขวัญ การนำ การประสานงาน มาประยุกต์ใช้ในการลงมือปฏิบัติ มีการหาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้น และเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ของการปฏิบัติ

2.4 การควบคุม หมายถึง การกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและแผนขององค์การ ประกอบด้วย การตรวจสอบ ติดตาม การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

2.5 การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลงานหรือผลการปฏิบัติงานที่สามารถนำสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้นๆ และนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการอื่นๆ ต่อไป

3. ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ผลจากการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน มี 6 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา 3) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม 5) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

3.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด ความสามารถ และข้อจำกัด รวมทั้งรับผิดชอบพฤติกรรม และหน้าที่ของตนเอง มีความมุ่งมั่น ขวนขวายเรียนรู้ และพึ่งตนเอง. เข้าใจ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เชื่อมมั่น ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า และเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งกำหนดเป้าหมายชีวิตชัดเจน สามารถ ยืดหยุ่น ปรับตัวกับความเชื่อที่แตกต่างเพื่อให้งานสำเร็จได้

3.2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสาร ตระหนักในความจริง และรู้เท่าทันสังคม มีความคิดลึกซึ้ง สร้างทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ตัดสินใจในต่าง สถานการณ์อย่างมีระบบ มีเหตุผล และรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่าง เป็นระบบ โดยสันติวิธี วิเคราะห์ประเมิน สร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตตนเองและชี้นำตนเองได้ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3.3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด หมายถึง ความสามารถในการประเมิน ควบคุม และรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการความขัดแย้งได้ด้วยวิธี ที่เหมาะสม รับรู้สาเหตุ และผ่อนคลายความเครียดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสร้างความสุขให้แก่ตนเอง และผู้อื่น

3.4 ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถ ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร และรู้จักปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง ทำงานเป็นทีมร่วมกับ ผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย เห็นคุณค่าความแตกต่างของประเพณี ค่านิยม และมีความเข้าใจ วัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ มีจิตอาสา และรับผิดชอบ จดบันทึกสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และ การทำงาน

3.5 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต หมายถึง ความสามารถ ในการเปลี่ยนวิถีชีวิต เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และรักษาสิ่งแวดล้อม เข้าใจมุมมอง เรื่องเพศ เลือกกิจกรรมในเวลาว่าง และดำรงชีวิตเพื่อสุขภาพจิต และสุขภาพกาย รู้จักป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ สามารถจัดอันดับ และวางแผนการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเอง

3.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล หมายถึง การบริโภค และผลิตสารสนเทศอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ในการใช้ เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงและกำหนดขอบเขต ของข้อมูลที่ต้องการ สังเคราะห์ และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม ประเมินข้อมูลจาก สื่อต่างๆ ได้ สามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง/สถานภาพ.....
3. สถานที่ทำงาน.....
4. หมายเลขโทรศัพท์.....
5. วันที่ให้สัมภาษณ์.....
6. สถานที่สัมภาษณ์.....
7. เริ่มสัมภาษณ์เวลา..... สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนา ต่อไป

ประเด็นที่ 1 ด้านปัจจัยนำเข้า

1. ท่านคิดว่าปัจจัยนำเข้าที่ผู้วิจัยกำหนด ไว้ 5 ประเด็น มีความเหมาะสมหรือไม่ และควรมีลักษณะอย่างไร

1) ผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

2) ครู

.....

.....

.....

.....

3) กิจกรรมและการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

4) แหล่งเรียนรู้ และสื่อ

.....

.....

.....

.....

5) สภาพแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าควรมีปัจจัยนำเข้าประการอื่นอีกหรือไม่ ที่จะช่วยส่งเสริม และสนับสนุนให้
การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรูปแบบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 ด้านกระบวนการ

1. ท่านคิดว่ากระบวนการของการบริหารแต่ละขั้นตอนควรมีวิธีการอย่างไร เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

1) การวางแผน (Planning: P)

.....

.....

.....

.....

2) การจัดองค์การ (Organizing :O)

.....

.....

.....

.....

3) การปฏิบัติ (Do: D)

.....

.....

.....

.....

4) การควบคุม (Controlling :C)

.....

.....

.....

5) การประเมินผล (Evaluation: E)

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าควรมีกระบวนการ ของการบริหารอื่นอีกหรือไม่ ที่จะช่วยส่งเสริม และสนับสนุนให้การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรูปแบบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 ด้านผลผลิต

1. ท่านคิดว่าทักษะชีวิตที่กำหนดไว้มีความจำเป็น เหมาะสมหรือไม่ และควรมีตัวชี้วัดพฤติกรรมอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับการใช้ชีวิตในโลกปัจจุบันของนักเรียน

1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

.....

.....

.....

.....

2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

3) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

.....

.....

.....

.....

4) ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

5) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต

.....

.....

.....

6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า ควรมีทักษะชีวิตอื่นอีกหรือไม่ ที่จะช่วยส่งเสริม การใช้ชีวิตในโลกปัจจุบัน
ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จอย่างมีความสุข

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

นางสาวกนกดาว เดชก้อน

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

**ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา**

จากผลการสังเคราะห์เอกสาร/งานวิจัย และผลสัมฤทธิ์ ปรากฏผล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความเหมาะสมของปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมฤทธิ์ (**)	สรุป
<p>1. ในการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดปัจจัยนำเข้าไว้ 5 ประการ ได้แก่</p> <p>1) ผู้บริหาร</p> <p>2) ครู</p> <p>3) กิจกรรมและการจัดการเรียนรู้</p> <p>4) แหล่งเรียนรู้ และสื่อ</p> <p>5) สภาพแวดล้อม</p>	<p>1. ผู้บริหาร ครู กิจกรรม และ การจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อ</p> <p>สภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยนำเข้าที่มีความเหมาะสม</p> <p>2. ควรเพิ่มเครือข่าย</p> <p>ผู้ปกครอง และบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายผู้ปกครอง</p> <p>3. ควรเพิ่มหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>4. ควรกำหนดผู้เกี่ยวข้องในปัจจัยนำเข้าเป็นองค์คณะบุคคล</p>	<p>1. องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต**</p> <p>1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา **</p> <p>1.2 ผู้บริหารโรงเรียน (ผอ./รองฯ/ครูรักษาการในตำแหน่ง) */**</p> <p>1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน */**</p> <p>1.4 ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา **</p> <p>2. กิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ */**</p> <p>3. แหล่งเรียนรู้ และสื่อ*/**</p> <p>4. สภาพแวดล้อม */**</p>

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

1. องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
	<p>1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา</p> <p>1.1.1 มีวิสัยทัศน์ เข้าใจ ความสำคัญในการพัฒนา ทักษะชีวิตให้เด็กนักเรียน และบุคคลทั่วไป</p> <p>1.1.2 กำหนดนโยบาย แนวทางกิจกรรมมอบให้ โรงเรียนเพื่อ ให้นักเรียนได้ เรียนรู้ทักษะชีวิตผ่านกิจกรรม เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้</p> <p>1.1.3 วางมาตรการเฝ้า ระวัง ป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้า ไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด อบายมุข และมีพฤติกรรมไม่ พึงประสงค์</p>	<p>1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา **</p> <p>1.1.1 มีวิสัยทัศน์ เข้าใจ ความสำคัญในการพัฒนาทักษะ ชีวิตให้เด็กนักเรียน และบุคคล ทั่วไป **</p> <p>1.1.2 กำหนดนโยบาย แนวทาง กิจกรรมมอบให้โรงเรียนเพื่อ ให้ นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตผ่าน กิจกรรม เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ **</p> <p>1.1.3 วางมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่ง เกี่ยวกับสารเสพติด อบายมุข และมี พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ **</p>

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1.2 ผู้บริหารโรงเรียน (ผอ./รองฯ/ครูรักษาการ) ผู้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนในระดับ มัธยมศึกษา มีบทบาทหน้าที่ใน การบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมการ ปฏิบัติงาน การกำกับดูแล กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับ การส่งเสริมทักษะชีวิต ของ ผู้บริหารใน 4 ด้าน คือ 1) การ กำหนดนโยบาย และแนวทาง ปฏิบัติ 2) การนิเทศ และติดตาม 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การ ประเมินและรายงาน</p>	<p>1.2 ผู้บริหารโรงเรียน (ผอ./รองฯ/ครูรักษาการ) 1.2.1 เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มี ภาวะผู้นำสามารถประสาน ความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ทำงานเป็นทีมได้ดี 1.2.2 มีความมุ่งมั่น เป็น ผู้นำให้เกิดการส่งเสริมทักษะ ชีวิตให้กับนักเรียนได้จริง 1.2.3 ต้องวิเคราะห์สภาพ เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย นำสู่ กระบวนการดำเนินการ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงาน 1.2.4 ผู้บริหารต้องมีความ ทันสมัยรู้เท่าทันยุคสมัยที่ เปลี่ยนแปลง และธรรมชาติ ของคนต่างวัย ต่าง Generation</p>	<p>1.2 ผู้บริหารโรงเรียน (ผอ./รองฯ/ครูรักษาการ) 1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนด เป็นนโยบาย/ พันธกิจ ที่สำคัญใน การส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียน*/** 1.2.2 ผู้บริหารสังเกต ติดตามการ จัดการเรียนการสอน และการ ดำเนินกิจกรรมของคณะครูอย่าง ใกล้ชิด */** 1.2.3 ผู้บริหารร่วมกับกรรมการที่ เกี่ยวข้อง นำผลการสังเกต ติดตาม มาร่วมพิจารณา แก้ไขปรับปรุง เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่อง*/** 1.2.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมี การ ค้นคว้าหาความรู้ ในการดำเนิน กิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน* 1.2.5 ผู้บริหารให้การสนับสนุน กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน* 1.2.6 ผู้บริหารกำหนด หลักเกณฑ์ และสร้างเครื่องมือ ตัวชี้วัดในการประเมินผลการจัดการ เรียนการสอน และการดำเนิน กิจกรรมที่ส่งผลต่อการส่งเสริม ทักษะชีวิต ไว้อย่างชัดเจน*/**</p>

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
		<p>1.2.7 ผู้บริหาร ให้จัดทำปฏิทิน การประเมินทักษะชีวิตนักเรียนไว้ อย่างเป็นระบบ*/**</p> <p>1.2.8 ผู้บริหาร กำหนดให้ครู และ ผู้เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการ ส่งเสริม พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษา รับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไข ต่อไป*/**</p>
<p>1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน ผู้ทำหน้าที่ในการสอน หรือการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการที่ หลากหลายเช่นเทคนิค R-C-A เพื่อถ่ายทอดความรู้ และทักษะแก่นักเรียน ครูจะต้องมีบทบาทใน การใช้สื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ จัด สภาพแวดล้อม และ จัดประสบการณ์ การเรียนรู้แก่นักเรียน เป็นผู้นำการอภิปราย กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และช่วยแก้ไขปัญหแก่นักเรียน รวมทั้งมีความสัมพันธ์ กับครูคนอื่นๆ เพื่อวางแผน และ ปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน</p>	<p>1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน</p> <p>1.3.1 ครูกิจกรรม และครู แนะแนว จะมีบทบาทสำคัญ</p> <p>1.3.2 ครูเข้าใจ และรู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลง ของโลก ปัจจุบัน</p> <p>1.3.3 ครูมีวิธีจัดการกับ ความเปลี่ยนแปลง</p> <p>1.3.4 ครูสามารถถ่ายทอด วิธีรับมือ และปรับตัวกับความ เปลี่ยนแปลง แก่นักเรียน</p> <p>1.3.5 ครูมีความรับผิดชอบสูง</p> <p>1.3.6 ครูมีความเมตตาสูง</p> <p>1.3.7 ครูจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ</p> <p>1.3.8 ครูตระหนักเห็น ความสำคัญของการส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียน</p>	<p>1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน</p> <p>1.3.1 ครูมีความตระหนัก มีความรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์ที่ นักเรียนจะได้รับจากการส่งเสริม ทักษะชีวิตของโรงเรียนทั้งในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัด ประสบการณ์อื่นๆ/**</p> <p>1.3.2 ครูมีแผนการสอน หรือ แผนการจัดการกิจกรรม ที่มีการ บูรณาการเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต ของนักเรียน*</p> <p>1.3.3 ครูมีความสามารถในการ ดำเนินโครงการพิเศษต่างๆ เพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน*/**</p> <p>1.3.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ ทำกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ */**</p> <p>1.3.5 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเช่น ใช้กิจกรรมคำถามเทคนิค RCAโดย การยกสถานการณ์ และครูตั้ง คำถามเพื่อสะท้อนความรู้สึก</p>

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
		<p>(Reflect) คำถามเชื่อมโยง ความรู้เดิม (Connect) และคำถามเพื่อนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มาปรับใช้ในอนาคต (Apply) *</p> <p>1.3.6 ครูมีความทันสมัย ทันยุคตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน **</p> <p>1.3.7 ครู มีคุณธรรม และสามารถวิเคราะห์ทัศนคตินักเรียน ช่วยแก้ไขความรู้ผิดๆ หรือไม่เหมาะสม จากการเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว**</p> <p>1.3.8 ครูมีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และนำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้***</p>
1.4 ผู้ปกครองเครือข่าย	<p>1.4 ผู้ปกครองเครือข่าย</p> <p>1.4.1 ผู้ปกครอง ไม่กดดันนักเรียน จากการคาดหวังเรื่องการเรียนต่อ</p> <p>1.4.2 ผู้ปกครองเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ความยุติธรรม</p> <p>1.4.3 ผู้ปกครองไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป</p> <p>1.4.4 ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นของนักเรียน</p>	<p>1.4 ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา</p> <p>1.4.1 ผู้ปกครอง ไม่กดดันนักเรียนจากการคาดหวังเรื่องการเรียนต่อ **</p> <p>1.4.2 ผู้ปกครองเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ความยุติธรรม **</p> <p>1.4.3 ผู้ปกครองไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป **</p> <p>1.4.4 ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน**</p>

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
	<p>1.4.5 ให้มีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง</p> <p>1.4.6 จัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย</p> <p>1.4.7 สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกันภายในครอบครัว</p>	<p>1.4.5 ให้มีอิสระในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง**</p> <p>1.4.6 จัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย**</p> <p>1.4.7 สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกันภายในครอบครัว**</p>

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (ต่อ)

2. กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>2.1 แนวทางการจัดกิจกรรมจัดโครงสร้างของเนื้อหา และประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา</p>	<p>2.1 แนวทางการจัดกิจกรรม</p> <p>2.1.1. ควรเป็นกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และบริบทของท้องถิ่น</p> <p>2.1.2 พัฒนาทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งจะได้พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อสังคม สาธารณประโยชน์</p> <p>2.1.3 เป็นกิจกรรมที่เน้นทักษะทางคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี</p>	<p>2.1 แนวทางการจัดกิจกรรม</p> <p>2.1.1 พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บูรณาการกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน**</p> <p>2.1.2 จัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้**</p> <p>2.1.3 จัดโครงการต่างๆ เช่น โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตผ่านโครงการดังกล่าว**</p> <p>2.1.4 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นหลัก โดยปรับให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่น สถานการณ์ของนักเรียน สถานการณ์ของโรงเรียน**</p>

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
	2.1.4 บุรณาการกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม	2.1.5 จัดกิจกรรม ที่สอดคล้อง และส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิต ระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคล และระดับสังคม** 2.1.6 จัดกิจกรรม สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เท่าทันสื่อ โฆษณา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และสังคม ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี**
2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระ 2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญที่จะนำนโยบาย ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของโครงการ กิจกรรม 2.2.2 โรงเรียนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บูรณาการกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน 2.2.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ 2.2.4 โรงเรียนจัดโครงการต่างๆ เช่น โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตผ่านโครงการดังกล่าว	2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระ 2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญที่จะนำนโยบาย ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนไปสู่อการปฏิบัติโดยการบูรณาการ 2.2.2 โรงเรียนจัดทำหลักสูตรหรือแนวทางการพัฒนา กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน่วยกิต มีการสอบ มีประเมินผล 2.2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องประเพณี ค่านิยม มารยาทไทย และความเป็นไทย ซึ่งเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิตได้	2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระ 2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญที่จะนำนโยบาย ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนไปสู่อการปฏิบัติโดยการบูรณาการ/** 2.2.2 โรงเรียนจัดทำหลักสูตรหรือแนวทางการพัฒนา กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน่วยกิต มีการสอบ มีประเมินผล/** 2.2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องประเพณี ค่านิยม มารยาทไทย และความเป็นไทย ซึ่งเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิตได้**

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (ต่อ)

3. สื่อ และแหล่งเรียนรู้

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. โรงเรียนจัดป้ายนิเทศ หรือ ข้อความภาพ เพื่อ สร้าง ความรู้ ความเข้าใจ และ ความสำคัญของทักษะชีวิต</p> <p>2. โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะ ชีวิตที่เพียงพอ เช่นห้องสมุด ห้องแนะแนว มุมการเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ สนาม กีฬา</p> <p>3. โรงเรียนมีการสร้าง เครือข่ายกับผู้ปกครองและ ชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน</p>	<p>1. สื่อมีความทันสมัย หรือใช้ เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบัน</p> <p>2. แบบอย่างการปฏิบัติดี คือ แหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ</p> <p>3. แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านการ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการมีทักษะ ชีวิตในโลกปัจจุบัน</p>	<p>1. โรงเรียนจัดป้ายนิเทศ หรือ ข้อความภาพเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของ ทักษะชีวิต*</p> <p>2. โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาทักษะชีวิตที่เพียงพอ เช่นห้องสมุด ห้องแนะแนว มุมการ เรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ สนาม กีฬา**</p> <p>3. โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายกับ ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิตของนักเรียน*</p> <p>4. โรงเรียนส่งเสริมให้มีสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย**</p>

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (ต่อ)

4. สภาพแวดล้อม

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p> <p>2. โรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิต แก่นักเรียน</p> <p>3. โรงเรียนมีพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตของนักเรียน เช่นการผ่อนคลายอารมณ์ และความเครียด</p> <p>4. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนมีวิธีสร้างความสุขแก่ตนเองผ่านการเล่นต่างๆ</p>	<p>1. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>2. สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการผ่อนคลายอารมณ์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p>	<p>1. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์*/**</p> <p>2. โรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิต แก่นักเรียน*/**</p> <p>3. โรงเรียนมีพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตของนักเรียน เช่นการผ่อนคลายอารมณ์ และความเครียด*/**</p> <p>4. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนมีวิธีสร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะชีวิตให้แก่ตนเองผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี อ่านหนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น*/**</p>

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Process)

ขั้นตอนที่ 1: ด้านการวางแผน (Planning: P)

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา</p> <p>2. โรงเรียนกำหนดยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ / เป้าประสงค์ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน</p> <p>3. โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน</p>	<p>1. หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>2. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน</p> <p>3. วางแผนส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัยของนักเรียนหรือตามตัวชี้วัดพฤติกรรมทักษะชีวิต</p>	<p>1. การวิเคราะห์สภาพ กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ในการส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>1.1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา*</p> <p>1.2 โรงเรียนกำหนดยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ / เป้าประสงค์ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน*</p> <p>2. การกำหนดแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ</p> <p>2.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน**</p> <p>2.2 โรงเรียนวางแผนส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัยของนักเรียน**</p>

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Process) (ต่อ)

ขั้นตอนที่ 2: ด้านการจัดองค์การ (Organizing :O)

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะทำงานทั้งระบบ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ให้บรรลุ ตามเป้าหมาย</p> <p>2. โรงเรียนดำเนินการจัดทำแผนภูมิการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน</p> <p>3. โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานตามแผนภูมิการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน</p> <p>4. โรงเรียน นิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตามระบบการบังคับบัญชาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้บรรลุเป้าหมาย</p> <p>5. มีการจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมทักษะชีวิต ที่คาดว่าจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนา</p> <p>6. โรงเรียนกำหนดแนวทาง และมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน</p> <p>7. โรงเรียนมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความเข้าใจแนวทาง มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งเห็นความสำคัญในนโยบายการส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน</p>	<p>1.จัดทำโครงสร้างการปฏิบัติงานกิจกรรมต่างๆ</p> <p>2. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนขึ้นโดยเฉพาะ</p> <p>3. ระบุบทบาทหน้าที่และขอบเขตงานให้ชัดเจน</p>	<p>1. กระบวนการจัดทรัพยากร</p> <p>1.1 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะทำงานทั้งระบบ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ให้บรรลุตามเป้าหมาย**</p> <p>1.2 มีการจัดหาสื่อ อุปกรณ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต*</p> <p>1.3 มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการดำเนินงาน*</p> <p>2. การจัดระบบการดำเนินงาน</p> <p>2.1 โรงเรียนดำเนินการจัดทำแผนภูมิการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน**</p> <p>2.2 โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานตามแผนภูมิการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน**</p>

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Process) (ต่อ)

ขั้นตอนที่ 3: ด้านการปฏิบัติ (Do: D)

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. โรงเรียนมีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระและการปฏิบัติกิจกรรมให้เกิดผลด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียนทั้งด้านการปฏิบัติตนของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครู</p> <p>2. โรงเรียนสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่มี Best Practices ในกิจกรรม/งาน ที่ประสบผล สำเร็จด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียน</p> <p>3. โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต</p> <p>4. โรงเรียนมีระบบ และกลไกในการยกย่อง เชิดชูเกียรติให้แก่ครูที่จัดกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตดีเด่น</p>	<p>1. ดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตตามแผนปฏิบัติการ</p> <p>2. ดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักเรียน บูรณาการการจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>3. จัดบูรณาการ กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์</p> <p>4. กำหนดให้มีหน่วยกิจ มีการประเมินผล</p>	<p>1. การส่งเสริมทักษะชีวิตให้ เป็นไปตามเป้าหมาย</p> <p>1.1 โรงเรียนจัดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระและการปฏิบัติกิจกรรมให้เกิดผลด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียนทั้งด้านการปฏิบัติตนของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของครู*</p> <p>1.2 โรงเรียนดำเนินการตามแนวทางการเพิ่มหน่วยกิตการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต**</p> <p>2. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติ</p> <p>2.1 โรงเรียนสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่มี Best Practices ในกิจกรรม/งาน ที่ประสบผล สำเร็จด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียน *</p> <p>2.2 โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต*</p> <p>2.3 โรงเรียนมีระบบ และกลไกในการยกย่อง เชิดชูเกียรติให้แก่ครูที่จัดกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตดีเด่น*</p>

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Process) (ต่อ)

ขั้นตอนที่ 4: ด้านการควบคุม (Controlling :C)

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นผู้initiate กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือการดำเนินงาน การส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ตามเป้าหมายในแผนปฏิบัติงาน ของโรงเรียน</p> <p>2. คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนำผลการตรวจสอบติดตามมาเทียบประเมินตามเกณฑ์</p> <p>3. คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนำผลการเทียบประเมิน ไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนา</p> <p>4. โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ปัญหาด้านทักษะชีวิต โดยส่งเสริมให้ครูได้ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยประเภทอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข พัฒนา และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลการพัฒนาต่อไป</p>	<p>1. ควบคุมโดย คณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตที่ตั้งขึ้นตามโครงสร้างองค์กร</p> <p>2. จัดทำ Portfolio เสนอเพื่อการศึกษาต่อ</p> <p>3. ควบคุมโดยการกำหนดหน่วยกิต และใช้ระบบคะแนน</p>	<p>1. มอบหมาย คณะกรรมการฯ นิเทศ กำกับ ตรวจสอบ ติดตาม เทียบประเมิน</p> <p>1.1 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นผู้initiate กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือการดำเนินงานการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ตามเป้าหมายในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน */**</p> <p>1.2 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนำผลการตรวจสอบติดตามมาเทียบประเมินตามเกณฑ์ */**</p> <p>1.3 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนำผลการเทียบประเมิน ไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนา*</p> <p>2. กำหนดให้มีการทำวิจัย แก้ปัญหา จัดควบคุมด้วยระบบคะแนน และจัดทำแฟ้มสะสมงานด้านการประเมินผล</p> <p>2.1 โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ปัญหาด้านทักษะชีวิต โดยส่งเสริมให้ครูได้ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยประเภทอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข พัฒนา และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลการพัฒนาต่อไป*</p> <p>2.2 โรงเรียนจัดการควบคุมด้วยระบบคะแนน และการทำ Portfolio เพื่อการศึกษาต่อ รวมทั้งเสริมแรงด้วยระบบรางวัล**</p>

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต (Process) (ต่อ)

ขั้นตอนที่ 5: ด้านการประเมินผล (Evaluation:E)

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
<p>1. ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิต ประเมินผลโครงการ/ กิจกรรม และสรุปรายงานผลต่อ คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน</p> <p>2. คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียนนำผลสรุปมา ประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด เพื่อนำไปวางแผนแก้ไขพัฒนาต่อไป</p> <p>3. โรงเรียนมีการเผยแพร่การดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนต่อ คณะครู และบุคลากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโรงเรียนทุกคน</p>	<p>1. ผู้รับผิดชอบการส่งเสริมทักษะชีวิตประเมินโครงการ/ กิจกรรมเพื่อสรุปผลเสนอ คณะกรรมการ</p> <p>2. คณะกรรมการนำเสนอ ผลสรุปการส่งเสริมทักษะชีวิต ประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด</p> <p>3. สรุป ประเมิน และเผยแพร่ผลการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิต</p>	<p>1. ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิต ประเมินผลโครงการ/ กิจกรรม และสรุปรายงานผลต่อ คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน*/**</p> <p>2. คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียนนำผลสรุปมา ประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด เพื่อนำไปวางแผนแก้ไขพัฒนาต่อไป*/**</p> <p>3. โรงเรียนมีการเผยแพร่การดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนต่อ คณะครู และบุคลากรผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อโรงเรียนทุกคน*</p>

องค์ประกอบที่ 3 ความเหมาะสมของทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
(Output)

ผลการสังเคราะห์เอกสาร/ งานวิจัย (*)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป
1. ทักษะการเห็นคุณค่าของ ตนเองและผู้อื่น 2. ทักษะความสามารถในการ คิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา 3. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด 4. ทักษะการสื่อสารความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม 5. ทักษะการดูแลสุขภาพ และ การดำรงชีวิต 6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และ ความรู้ยุคดิจิทัล	ทักษะชีวิตทั้ง 6 ทักษะ มีความเหมาะสม - ควรจัดทักษะชีวิตเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ระดับปัจเจกบุคคล 2) ระดับระหว่างบุคคล 3) ระดับสังคม - การจัดกลุ่ม ทำให้สามารถ ออกแบบจัดกิจกรรมส่งเสริม ได้ตรงประเด็นมากขึ้น	1. ทักษะชีวิตระดับปัจเจก บุคคล** 1.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของ ตนเองและผู้อื่น ** 1.2 ทักษะความสามารถในการ คิด การตัดสินใจ และ แก้ปัญหา/** 1.3 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต** 2. ทักษะชีวิตระดับระหว่าง บุคคล** 2.1 ทักษะการจัดการกับ อารมณ์และความเครียด** 2.2 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และ ความรู้ยุคดิจิทัล ** 3. ทักษะชีวิตระดับสังคม** 3.1 ทักษะการสื่อสารความ เข้าใจต่างวัฒนธรรม**

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (Output)

1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
1.1 ทักษะการเห็น คุณค่าของตนเองและ ผู้อื่น	1.1 ทักษะการเห็น คุณค่าของตนเองและ ผู้อื่น	1.1 ทักษะการเห็น คุณค่าของตนเองและ ผู้อื่น	1.1 ทักษะการเห็น คุณค่าของตนเองและ ผู้อื่น
1.1.1 นักเรียนสามารถ วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และ ข้อจำกัดของตนเองได้	1.1.1 นักเรียน สามารถวิเคราะห์ความ ถนัด ความสามารถ และ ข้อจำกัดของตนเองได้	1.1.1 นักเรียน สามารถวิเคราะห์ความ ถนัด ความสามารถ และข้อจำกัดของตนเอง ได้	1.1.1 นักเรียนสามารถ วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และ ข้อจำกัดของตนเองได้
1.1.2 นักเรียนมีความ รับผิดชอบหน้าที่ และการ กระทำของตนเองได้	1.1.2 นักเรียนมีความ รับผิดชอบหน้าที่ และ การกระทำของตนเองได้	1.1.2 นักเรียนมีความ รับผิดชอบหน้าที่ และ การกระทำของตนเองได้	1.1.2 นักเรียนมีความ รับผิดชอบหน้าที่ และการ กระทำของตนเองได้
1.1.3 นักเรียนมุ่งค้นหา ความรู้ และพัฒนาตนเอง ได้	1.1.3 นักเรียนมุ่งค้น หาความรู้ และพัฒนา ตนเองได้	1.1.3 นักเรียนมุ่งค้น หาความรู้ และพัฒนา ตนเองได้	1.1.3 นักเรียนมุ่งค้นหา ความรู้ และพัฒนาตนเอง ได้
1.1.4 นักเรียนเข้าใจและ ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้	1.1.4 นักเรียนเข้าใจ และยอมรับความ แตกต่างระหว่างบุคคล ได้	1.1.4 นักเรียนเข้าใจ และยอมรับความ แตกต่างระหว่างบุคคล ได้	1.1.4 นักเรียนเข้าใจ และยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้
1.1.5 นักเรียนเคารพ สิทธิของตนเอง และผู้อื่น	1.1.5 นักเรียนเคารพ สิทธิของตนเอง และ ผู้อื่น	1.1.5 นักเรียนเคารพ สิทธิของตนเอง และผู้อื่น	1.1.5 นักเรียนเคารพ สิทธิของตนเอง และผู้อื่น
1.1.6 นักเรียนสามารถ กำหนดเป้าหมายของชีวิต ได้ได้อย่างชัดเจน	1.1.6 นักเรียนกำหนด เป้าหมายของชีวิตได้ อย่างชัดเจน	1.1.6 นักเรียนสามารถ กำหนดเป้าหมายของ ชีวิตได้อย่างชัดเจน	1.1.6 นักเรียนสามารถ กำหนดเป้าหมายของชีวิต ได้ได้อย่างชัดเจน
1.1.7 นักเรียนมีความ เข้าใจสามารถปรับตัวกับ ความเชื่อที่ต่างกันใน สังคม	1.1.7 นักเรียนมีความ เข้าใจปรับตัวกับความ เชื่อที่ต่างกันใน สังคม	1.1.7 นักเรียนมีความ เข้าใจปรับตัวกับความ เชื่อที่ต่างกันใน สังคม	1.1.7 นักเรียนมีความ เข้าใจปรับตัวกับความ เชื่อที่ต่างกันในสังคม

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
<p>1.2 ทักษะ ความสามารถในการ คิด การตัดสินใจ และ แก้ปัญหา</p> <p>1.2.1 นักเรียนสืบค้น ข้อมูล ตระหนักถึงความ จริง และเลือกรับข่าวสาร ได้</p> <p>1.2.2 นักเรียนนำ ข้อมูลที่ได้มาสร้าง ทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะ เกิดขึ้น</p> <p>1.2.3 นักเรียน ตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ ต่างๆ ได้ อย่างมีเหตุผล และ รอบคอบ</p> <p>1.2.4 นักเรียน แก้ปัญหาในสถานการณ์ ที่ยากลำบากได้โดยไม่ใช่ ความรุนแรงได้</p> <p>1.2.5 นักเรียน วิเคราะห์ประเมิน สังคม ปัจจุบันได้</p> <p>1.2.6 นักเรียนสรุป ข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิด จากการกระทำ และใช้ เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้</p>	<p>1.2 ทักษะ ความสามารถ ในการคิด การ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหา</p> <p>1.2.1 นักเรียน สืบค้นข้อมูล ตระหนัก ถึงความจริง และเลือก รับข่าวสารได้</p> <p>1.2.2 นักเรียนนำ ข้อมูลที่ได้มาสร้าง ทางเลือกที่ หลากหลาย และ คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น</p> <p>1.2.3 นักเรียน ตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และ รอบคอบ</p> <p>1.2.4 นักเรียน แก้ปัญหาใน สถานการณ์ที่ ยากลำบากได้โดยไม่ใช่ ความรุนแรงได้</p> <p>1.2.5 นักเรียน วิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้</p> <p>1.2.6 นักเรียนสรุป ข้อดี ข้อเสียของผลที่ เกิดจากการกระทำ และ</p>	<p>1.2 ทักษะ ความสามารถในการ คิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา</p> <p>1.2.1 นักเรียน สืบค้นข้อมูล ตระหนัก ถึงความจริง และเลือก รับข่าวสารได้</p> <p>1.2.2 นักเรียนนำ ข้อมูลที่ได้มาสร้าง ทางเลือกที่ หลากหลาย และ คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น</p> <p>1.2.3 นักเรียน ตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และ รอบคอบ</p> <p>1.2.4 นักเรียน แก้ปัญหาใน สถานการณ์ที่ ยากลำบากได้โดยไม่ใช่ ความรุนแรงได้</p> <p>1.2.5 นักเรียน วิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้</p> <p>1.2.6 นักเรียนสรุป ข้อดี ข้อเสียของผลที่ เกิดจากการกระทำ และ</p>	<p>1.2 ทักษะความสามารถ ในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา</p> <p>1.2.1 นักเรียนสืบค้น ข้อมูล ตระหนักถึง ความจริง และเลือกรับ ข่าวสารได้</p> <p>1.2.2 นักเรียนนำ ข้อมูลที่ได้มาสร้าง ทางเลือกที่หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะ เกิดขึ้น</p> <p>1.2.3 นักเรียน ตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ ต่างๆ ได้ อย่างมีเหตุผล และ รอบคอบ</p> <p>1.2.4 นักเรียน แก้ปัญหาใน สถานการณ์ที่ ยากลำบากได้โดยไม่ใช่ ความรุนแรงได้</p> <p>1.2.5 นักเรียน วิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้</p> <p>1.2.6 นักเรียนสรุป ข้อดี ข้อเสียของผลที่ เกิดจากการกระทำ และ ใช้เป็นเครื่องเตือนใจ ตนเองได้</p>

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
<p>1.2.7 นักเรียนรู้เท่า ทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือก ในแนวทางที่ถูกต้อง</p> <p>1.2.8 นักเรียนปฏิบัติ ได้อย่างสร้างสรรค์ และ มีจินตนาการ</p>	<p>ใช้เป็นเครื่องเตือนใจ ตนเองได้</p> <p>1.2.7 นักเรียนรู้เท่า ทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือก ในแนวทางที่ถูกต้อง</p> <p>1.2.8 นักเรียน ปฏิบัติได้อย่าง สร้างสรรค์ และมี จินตนาการ</p>	<p>ใช้เป็นเครื่องเตือนใจ ตนเองได้</p> <p>1.2.7 นักเรียนรู้เท่า ทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือก ในแนวทางที่ถูกต้อง</p> <p>1.2.8 นักเรียนปฏิบัติ ได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ</p>	<p>1.2.7 นักเรียนรู้เท่า ทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือก ในแนวทางที่ถูกต้อง</p> <p>1.2.8 นักเรียนปฏิบัติได้ อย่างสร้างสรรค์ และมี จินตนาการ</p>
<p>1.3 ทักษะการดูแล สุขภาพ และการ ดำรงชีวิต</p> <p>1.3.1 นักเรียนรู้จัก เลือกรับประทานอาหารที่ มีประโยชน์ได้</p> <p>1.3.2 นักเรียนช่วย ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม</p> <p>1.3.3 นักเรียนปฏิบัติ ตนเรื่องเพศอย่าง ถูกต้องอย่างถูกต้อง</p> <p>1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้ เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ และส่งผลดี ต่อสุขภาพกาย และ สุขภาพจิต</p> <p>1.3.5 นักเรียน สามารถดูแลสุขภาพ ตนเองให้ปลอดภัยจาก โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้</p>	<p>1.3 ทักษะการดูแล สุขภาพ และการ ดำรงชีวิต</p> <p>1.3.1 นักเรียนรู้จัก เลือกรับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ได้</p> <p>1.3.2 นักเรียนเห็น คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษา</p> <p>1.3.3 นักเรียนมี ความเข้าใจมุมมอง เรื่องเพศอย่างถูกต้อง</p> <p>1.3.4 นักเรียนรู้จัก ใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ และส่งผลดี ต่อสุขภาพกาย และ สุขภาพจิต</p> <p>1.3.5 นักเรียน สามารถดูแลสุขภาพ</p>	<p>1.3 ทักษะการดูแล สุขภาพ และการ ดำรงชีวิต</p> <p>1.3.1 นักเรียนรู้จัก เลือกรับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ได้</p> <p>1.3.2 นักเรียนเห็น คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษา</p> <p>1.3.3 นักเรียนมี ความเข้าใจมุมมอง เรื่องเพศอย่างถูกต้อง</p> <p>1.3.4 นักเรียนรู้จัก ใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ และส่งผลดี ต่อสุขภาพกาย และ สุขภาพจิต</p> <p>1.3.5 นักเรียน สามารถดูแลสุขภาพ</p>	<p>1.3 ทักษะการดูแล สุขภาพ และการ ดำรงชีวิต</p> <p>1.3.1 นักเรียนรู้จัก เลือกรับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์ได้</p> <p>1.3.2 นักเรียนเห็น คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษา</p> <p>1.3.3 นักเรียนมี ความเข้าใจมุมมอง เรื่องเพศอย่างถูกต้อง</p> <p>1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้ เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ และส่งผลดี ต่อสุขภาพกาย และ สุขภาพจิต</p> <p>1.3.5 นักเรียน สามารถดูแลสุขภาพ</p>

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
1.3.6 นักเรียน วางแผน การใช้ ทรัพยากรด้านการเงิน ของตนเองได้	<p>กายตนเองให้ ปลอดภัยจากโรคภัย ไข้เจ็บต่างๆ ได้</p> <p>1.3.6 นักเรียน สามารถจัด ความสำคัญ และ วางแผนการใช้ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของ ตนเองได้</p>	<p>กายตนเองให้ ปลอดภัยจากโรคภัย ไข้เจ็บต่างๆ ได้</p> <p>1.3.6 นักเรียน สามารถจัด ความสำคัญ และ วางแผนการใช้ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของ ตนเองได้</p>	<p>กายตนเองให้ปลอดภัย จากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้</p> <p>1.3.6 นักเรียน สามารถจัด ความสำคัญ และ วางแผนการใช้ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของ ตนเองได้</p>

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (Output) (ต่อ)

2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์(**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
<p>2.1 ทักษะการจัดการ อารมณ์และ ความเครียด</p> <p>2.1.1 นักเรียนรู้เท่าทัน อารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุม ตนเองได้</p> <p>2.1.2 นักเรียน สามารถจัดการกับความ ขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่ เหมาะสม</p> <p>2.1.3 นักเรียนรับรู้ ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลาย ความเครียดได้อย่าง สร้างสรรค์</p> <p>2.1.4 นักเรียน สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมี ความสุข และส่งเสริมให้ ผู้อื่นมีความสุขได้</p>	<p>2.1.ทักษะการจัดการ อารมณ์และ ความเครียด</p> <p>2.1.1 นักเรียนรู้เท่า ทันอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง ได้</p> <p>2.1.2 นักเรียน สามารถจัดการกับ ความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม</p> <p>2.1.3 นักเรียนรับรู้ ปัญหาโดยเข้าใจ สาเหตุ และสามารถ ผ่อนคลายความเครียด ได้อย่างสร้างสรรค์</p> <p>2.1.4 นักเรียน สามารถใช้ชีวิตได้ อย่างมีความสุข และ ส่งเสริมให้ผู้อื่นมี ความสุขได้</p>	<p>2.1 ทักษะการ จัดการอารมณ์และ ความเครียด</p> <p>2.1.1 ความสามารถในการ ประเมิน ควบคุม และรู้ เท่าทันสภาวะอารมณ์ ของตนเอง</p> <p>2.1.2 สามารถ จัดการความขัดแย้งได้ ด้วยวิธีที่เหมาะสม</p> <p>2.1.3 รับรู้สาเหตุ และผ่อนคลาย ความเครียดอย่าง สร้างสรรค์</p> <p>2.1.4 รู้จักสร้าง ความสุขให้แก่ตนเอง และผู้อื่น</p>	<p>2.1 ทักษะการ จัดการอารมณ์และ ความเครียด</p> <p>2.1.1 นักเรียนรู้เท่า ทันอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมตนเอง ได้</p> <p>2.1.2 นักเรียน สามารถจัดการกับ ความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่เหมาะสม</p> <p>2.1.3 นักเรียนรับรู้ ปัญหาโดยเข้าใจ สาเหตุ และสามารถ ผ่อนคลายความเครียด ได้อย่างสร้างสรรค์</p> <p>2.1.4 นักเรียน สามารถใช้ชีวิตได้ อย่างมีความสุข และ ส่งเสริมให้ผู้อื่นมี ความสุขได้</p>

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์(**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
<p>2.2 ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล</p> <p>2.2.1 นักเรียน พิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม</p> <p>2.2.2 นักเรียนแสดง ความรับผิดชอบต่อ สังคม โดยพิจารณา ความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวัง ผลกระทบต่อตนเอง และ ผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ</p> <p>2.2.3 นักเรียนมี ความรู้ในการใช้ เทคโนโลยี สามารถสร้าง สื่อให้เกิดประโยชน์ และ สร้างสรรค์</p> <p>2.2.4 นักเรียน สามารถเข้าถึง และ กำหนดขอบเขตของ ข้อมูลที่ต้องการได้อย่าง เหมาะสม</p>	<p>2.2 ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และ ความรู้ยุคดิจิทัล</p> <p>2.2.1 นักเรียน พิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป</p> <p>2.2.2 นักเรียนแสดง ความรับผิดชอบต่อ สังคม โดยพิจารณา ความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวัง ผลกระทบต่อตนเอง และ ผู้อื่น</p> <p>2.2.3 นักเรียนมี ความรู้ในการใช้ เทคโนโลยี สามารถ สร้างสื่อให้เกิด ประโยชน์ และ สร้างสรรค์</p> <p>2.2.4 นักเรียน สามารถเข้าถึง และ กำหนดขอบเขตของ ข้อมูลที่ต้องการได้ อย่างเหมาะสม</p>	<p>2.2 ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี</p> <p>สารสนเทศ และ ความรู้ยุคดิจิทัล</p> <p>2.2.1 การบริโภค และผลิตสารสนเทศ อย่างมีความ รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>2.2.2 มีความรู้ใน การใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อให้ เกิดประโยชน์ และ สร้างสรรค์</p> <p>2.2.3 สามารถ เข้าถึงและกำหนด ขอบเขตของข้อมูลที่ ต้องการ</p> <p>2.2.4 สามารถ สังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่าง เหมาะสม</p> <p>2.2.5 สามารถใช้ เครื่องมือสร้างสื่อ ให้ เกิดประโยชน์ต่อการ เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์</p>	<p>2.2 ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี</p> <p>สารสนเทศ และ ความรู้ยุคดิจิทัล</p> <p>2.2.1 นักเรียน พิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม</p> <p>2.2.2 นักเรียนแสดง ความรับผิดชอบต่อ สังคม โดยพิจารณา ความถูกต้อง เป็นจริง และ ระมัดระวังผลกระทบ ต่อตนเอง และ ผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ</p> <p>2.2.3 นักเรียนมี ความรู้ในการใช้ เทคโนโลยี สามารถ สร้างสื่อให้เกิด ประโยชน์ และ สร้างสรรค์</p> <p>2.2.4 นักเรียน สามารถเข้าถึง และ</p>

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์(**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
<p>2.2.5 นักเรียน สามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้ อย่างเหมาะสม</p> <p>2.2.6 นักเรียน สามารถใช้เครื่องมือ สร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ ต่อการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์</p>	<p>2.2.5 นักเรียน สามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้ สื่อ สารสนเทศได้อย่าง เหมาะสม</p> <p>2.2.6 นักเรียน สามารถใช้เครื่องมือ สร้างสื่อ ให้เกิด ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์</p>		<p>กำหนดขอบเขตของ ข้อมูลที่ต้องการได้ อย่างเหมาะสม</p> <p>2.2.5 นักเรียน สามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้ สื่อ สารสนเทศได้อย่าง เหมาะสม</p> <p>2.2.6 นักเรียน สามารถใช้เครื่องมือ สร้างสื่อ ให้เกิด ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์</p>

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (Output) (ต่อ)

3. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม

ผลการสังเคราะห์ เอกสาร/งานวิจัย (*)	สภาพที่ต้องการ/ คาดหวัง (***)	ผลการสัมภาษณ์ (**)	สรุป ทุกข้อได้ผลรวม */**/**
<p>3.1 ทักษะการสื่อสาร</p> <p>ความเข้าใจต่าง</p> <p>วัฒนธรรม</p> <p>3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>3.1.2 นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้</p> <p>3.1.3 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก</p> <p>3.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ</p> <p>3.1.5 นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ</p> <p>3.1.6 นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้</p>	<p>3.1 ทักษะการสื่อสาร</p> <p>ความเข้าใจต่าง</p> <p>วัฒนธรรม</p> <p>3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>3.1.2 นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้</p> <p>3.1.3 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก</p> <p>3.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ</p> <p>3.1.5 นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ</p> <p>3.1.6 นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้</p>	<p>3.1 ทักษะการสื่อสาร</p> <p>ความเข้าใจต่าง</p> <p>วัฒนธรรม</p> <p>3.1.1 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร</p> <p>3.1.2 รู้จักปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง</p> <p>3.1.3 ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย</p> <p>3.1.4 เห็นคุณค่าความแตกต่างของประเพณี ค่านิยม และมีความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ</p> <p>3.1.6 มีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้</p>	<p>3.1 ทักษะการสื่อสาร</p> <p>ความเข้าใจต่าง</p> <p>วัฒนธรรม</p> <p>3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>3.1.2 นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้</p> <p>3.1.3 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก</p> <p>3.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ</p> <p>3.1.5 นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ</p> <p>3.1.6 นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้</p>

ภาคผนวก ค ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของ
ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา

ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสม
ของร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

การสนทนากลุ่มในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณา วิพากษ์ วิจัย และให้ข้อเสนอแนะ
เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม (Propriety) ของ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา: MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE LIFE SKILLS OF
STUDENT IN SECONDARY SCHOOLS ใน 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตประกอบด้วย
องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบมีความเหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมควร
มีการปรับปรุง หรือเพิ่มเติมประเด็นใดบ้าง

ประเด็นที่ 2 ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะ
ชีวิต

1. องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต
  - 1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา
  - 1.2 ผู้บริหารโรงเรียน (ผอ./รองผอ./ครูรักษาการ)
  - 1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน
  - 1.4 ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา

2. กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้
3. สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี
4. สภาพแวดล้อม

ประเด็นที่ 3 ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

ด้านที่ 1 การวางแผน

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิต การกำหนดยุทธศาสตร์ และ
เป้าประสงค์ในการส่งเสริมทักษะชีวิต

2. การกำหนดแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ

ด้านที่ 2 การจัดองค์การ

1. กระบวนการจัดทรัพยากร

2. การจัดระบบการดำเนินงาน

ด้านที่ 3 การปฏิบัติ

1. การส่งเสริมทักษะชีวิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย

2. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติ

ด้านที่ 4 การควบคุม

1. การมอบหมาย คณะกรรมการ นิเทศ กำกับ ตรวจสอบ ติดตาม เทียบประเมิน

2. การกำหนดให้มีการวิจัย การแก้ปัญหา การจัดควบคุมด้วยระบบคะแนน และ

จัดทำแฟ้มสะสมงานการประเมินผล

ด้านที่ 5 การประเมินผล

คณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบ ประเมินผล สรุปรายงาน และเผยแพร่การ

ดำเนินการ

**ประเด็นที่ 4 ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา**

1. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล

1) ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น

2) ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา

3) ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต

2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล

- 1) ทักษะการจัดการอารมณ์ และความเครียด
- 2) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล

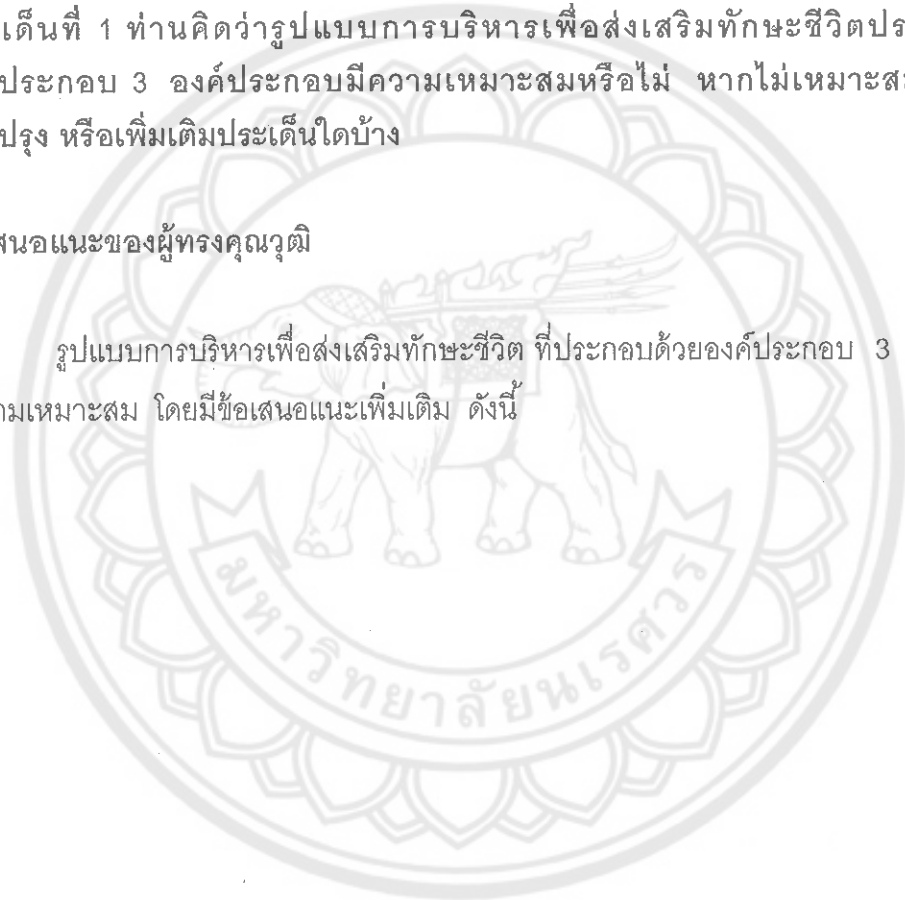
3. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม

- 1) ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

ประเด็นที่ 1 ท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบมีความเหมาะสมหรือไม่ หากไม่เหมาะสมควรมีการปรับปรุง หรือเพิ่มเติมประเด็นใดบ้าง

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบมีความเหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ประเด็นที่ 2 ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
<p>องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารทักษะชีวิต</p> <p>1. องค์คณะผู้มีบทบาทส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>1.1 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา</p> <p>1.1.1 มีวิสัยทัศน์ เข้าใจความสำคัญในการพัฒนาทักษะ ชีวิตให้เกิดแก่นักเรียน และบุคคลทั่วไป</p> <p>1.1.2 กำหนดนโยบาย แนวทางกิจกรรมมอบให้โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตผ่านกิจกรรม เพิ่ม ศักยภาพในการเรียนรู้</p> <p>1.1.3 วางมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าไป ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด อบายมุข และมีพฤติกรรมไม่พึง ประสงค์</p>	✓	<p>-ควรเพิ่มการสร้างต้นทุนชีวิต ซึ่งเป็นพลังภายในของบุคคล ผู้สร้างได้ 4 ลำดับ คือ 1) ครอบครัว 2) เพื่อน 3) โรงเรียน 4) สังคมและชุมชน</p> <p>- มีกระบวนการสร้าง สัมพันธภาพของคณะทำงาน</p> <p>-กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์ คณะให้ชัดเจน</p> <p>-เตรียมความพร้อมขององค์ คณะโดยให้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องเดียวกัน</p> <p>-ผอ.กลุ่มนิเทศไม่ควรเป็นองค์ คณะ เพราะไม่ได้ทำงานร่วมกัน</p>
<p>1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา(ผอ./รองผอ./ครูรักษาการ)</p> <p>1.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนดเป็นนโยบาย/พันธกิจ ที่ สำคัญในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน</p> <p>1.2.2 ผู้บริหารสังเกต ติดตามการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมของคณะครูอย่างใกล้ชิด</p> <p>1.2.3 ผู้บริหารร่วมกับกรรมการที่เกี่ยวข้อง นำผลการ สังเกต ติดตาม มาร่วมพิจารณา แก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ กิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.2.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการ ค้นคว้าหาความรู้ ใน การดำเนินกิจกรรม หรือจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตนักเรียน</p> <p>1.2.5 ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน</p>	✓	

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
1.2.6 ผู้บริหารกำหนดหลักเกณฑ์ และสร้างเครื่องมือ ตัวชี้วัดในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และ การดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต ไว้ อย่างชัดเจน		
1.2.7 ผู้บริหาร ให้จัดทำปฏิทินการประเมินทักษะชีวิต นักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ		
1.2.8 ผู้บริหาร กำหนดให้ครู และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำ รายงานผลการส่งเสริม พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ให้ คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ เพื่อปรับปรุง แก้ไข ต่อไป		
1.3 ครูงานกิจกรรมนักเรียน 1.3.1 ครูมีความตระหนัก มีความรู้ เข้าใจ เห็นประโยชน์ที่ นักเรียนจะได้รับจากการส่งเสริมทักษะชีวิตของโรงเรียนทั้ง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์อื่นๆ	✓	-เปลี่ยนครูงานกิจกรรมเป็นครู ผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียน เพราะครูที่ ส่งเสริมทักษะชีวิต มีทั้งครูสภ า นักเรียน ครูระบบดูแลฯ ครูที่ ปรึกษา ครูรายวิชานุกรณาการ กลุ่มสาระ เป็นต้น
1.3.2 ครูมีแผนการสอน หรือแผนการจัดกิจกรรม ที่มี การบูรณาการเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน		-กำหนดบทบาทหน้าที่ครูให้ชัด
1.3.3 ครูมีความสามารถในการดำเนินโครงการพิเศษ ต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน		
1.3.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม สม่ำเสมอ		
1.3.5 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่ หลากหลายเช่น ใช้กิจกรรมคำถามเทคนิค RCAโดยการ ยกสถานการณ์ และครูตั้งคำถามเพื่อสะท้อนความรู้สึก (Reflect) คำถามเชื่อมโยง ความรู้เดิม (Connect) และ คำถามเพื่อนำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ มาปรับใช้ในอนาคต (Apply)		
1.3.6 ครูมีความทันสมัย ทันยุค ตระหนักในกา รเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และมีความรู้ด้านเทคโนโลยี ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน		

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
1.3.7 ครู มีคุณธรรม และสามารถวิเคราะห์ทัศนคติ นักเรียน ช่วยแก้ไขความรู้อันผิดๆ หรือไม่เหมาะสม จากการ เรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว		
1.3.8 ครูมีบทบาทในการเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และนำนักเรียนท่องเทียวไปสู่โลก แห่งการเรียนรู้ได้		
1.4 ผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครอง 1.4.1 ผู้ปกครอง ไม่กดดัน นักเรียนจากการคาดหวังเรื่อง การเรียนรู้ต่อ 1.4.2 ผู้ปกครองเอาใจใส่ ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ ความยุติธรรม 1.4.3 ผู้ปกครองไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป 1.4.4 ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน 1.4.5 ให้มีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง 1.4.6 จัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย 1.4.7 สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ระหว่างกันและกันภายใน ครอบครัว	✓	-ปรับบทบาทหน้าที่ของ ผู้ปกครองเครือข่ายสถานศึกษา ให้อยู่ในแนวทางการบริหารของ คณะกรรมการเครือข่าย ผู้ปกครอง -เพิ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอก เช่นชุมชน -เพิ่มนักเรียนแกนนำ-สภานักเรียน -เพิ่มคณะกรรมการ สถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน เพื่อ ร่วมหารือการดำเนินงาน แก้ไข ปัญหา และสร้างเครือข่าย ความเข้มแข็ง
2 กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ 2.1 แนวทางการจัดกิจกรรม -โครงการที่หลากหลาย ตามนโยบายเพื่อส่งเสริมสนับสนุน 2.1.1 โรงเรียนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บูรณา การกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน 2.1.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การ ทำงานร่วมกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ 2.1.3 โรงเรียนจัดโครงการต่างๆ เช่นโครงการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้และพัฒนา ทักษะชีวิตผ่านโครงการดังกล่าว	✓	-ความชัดเจนของแนวปฏิบัติ หรือลักษณะกิจกรรม

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
2.1.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นหลัก โดยปรับให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่น สถานการณ์ของนักเรียน สถานการณ์ของโรงเรียน		
2.1.5 โรงเรียนจัดกิจกรรม ที่สอดคล้อง และส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคล และระดับสังคม	✓	
2.1.6 โรงเรียนจัดกิจกรรม สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เท่าทันสื่อ โฆษณา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และสังคมด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี		
2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระ 2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญที่จะนำนโยบายส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนไปสู่การปฏิบัติโดยการบูรณาการ		- เพิ่มหลักสำคัญการจัดการบูรณาการในกลุ่มสาระ - ควรกำหนดสาระการเรียนรู้รายวิชาที่จะบูรณาการทักษะชีวิตหรือกำหนดสาระเพิ่มเติมที่ชัดเจน
2.2.2 โรงเรียนจัดทำหลักสูตร หรือแนวทางการพัฒนา กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยบรรจุในรายวิชาเพิ่มเติม กำหนดให้มีหน่วยกิต มีการสอบ มีประเมินผล		
2.2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องประเพณี ค่านิยม มารยาทไทย และความเป็นไทย ซึ่งเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิตได้		
3. สื่อ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี 3.1 โรงเรียนจัดป้ายนิเทศ หรือข้อความภาพ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของทักษะชีวิต	✓	- ควรเพิ่ม การสนับสนุนการทำฐานข้อมูล สืบค้นได้ - ควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่ช่วยพัฒนาทักษะชีวิต
3.2 โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตที่เพียงพอ เช่นห้องสมุด ห้องแนะแนว มุมการเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ สนามกีฬา		-3.2กำหนดตัวชี้วัดให้ให้ชัดเจน
3.3 โรงเรียนมีการสร้างความร่วมมือกับตัวแทนผู้ปกครอง เครือข่ายชั้นเรียน และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน		ว่าผู้ปกครองเป็นใคร อย่างไร 3.3 ส่งเสริมสื่อเทคโนโลยีเป็น คำไม่ชัดเจน ให้ระบุเช่นมีการใช้
3.4 โรงเรียนส่งเสริมให้มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย		Smart gard

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
4.สภาพแวดล้อม 4.1 โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนดูแลรักษา สุขภาพ ร่างกาย หรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	✓	-ปรากฏเฉพาะสภาพแวดล้อม ภายนอก ทางกายภาพ -ควรคำนึงถึงบรรยากาศภายใน เช่น สัมพันธภาพ คุณค่าการอยู่ ร่วมกัน สร้างสนามพลังบวก เสริมคุณค่าของกันและกัน
4.2 โรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่เอื้อ ต่อ การพัฒนาทักษะชีวิต แก่นักเรียน		
4.3 โรงเรียนมีพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการใช้ ชีวิตของนักเรียน เช่นการผ่อนคลายอารมณ์ และ ความเครียด		
4.4 โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ให้นักเรียนมีวิธี สร้างความสุขเพื่อส่งเสริมให้หาคำตอบด้านทักษะชีวิต ให้แก่ตนเองผ่านการเล่น เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี อ่าน หนังสือ เล่นการ์ด เป็นต้น		

ประเด็นที่ 3 ความเหมาะสมขององค์ประกอบ 2 กระบวนการบริหาร
เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
<p>องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารทักษะชีวิต ด้านการวางแผน (Planning: P)</p> <p>1. การวิเคราะห์สภาพ กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ในการส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>1.1 โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับ การใช้ชีวิตของนักเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา</p> <p>1.2 โรงเรียนกำหนดยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ / เป้าประสงค์ ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน</p>	✓	<p>- ขาดความโดดเด่น ควรเพิ่ม ความชัดเจนด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล</p> <p>- กระบวนการ ควรลำดับเป็น ขั้นตอนมากกว่าเป็นด้าน เพราะ มีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ขั้นตอน</p> <p>-ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และ กำหนดพันธกิจให้ชัดเจน</p> <p>-กำหนดการส่งเสริมทักษะชีวิต เป็นบทบาทด้านวิชาการ โดยบูรณาการกลุ่มสาระ</p>
<p>2.การกำหนดแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ประจำปี</p> <p>2.1 โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และแผนปฏิบัติ การประจำปีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน</p> <p>2.2 โรงเรียนวางแผนส่งเสริมทักษะชีวิตตามวัยของนักเรียน</p>	✓	<p>-มีความเหมาะสม แต่ไม่โดดเด่น ต้องกำหนดแผนในข้อ 2. ให้สะท้อนการมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหา</p>
<p>ด้านการจัดองค์การ (Organizing :O)</p> <p>1.กระบวนการจัดทรัพยากร</p> <p>1.1 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะทำงานทั้งระบบ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียน ให้บรรลุตามเป้าหมาย</p> <p>1.2 มีกาจัดหาสื่อ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต</p> <p>1.3 มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการดำเนินงาน</p>	✓	

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
<p>2.การจัดระบบการดำเนินงาน</p> <p>2.1 โรงเรียนดำเนินการจัดทำแผนภูมิการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน</p> <p>2.2 โรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบงานตามแผนภูมิการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน</p>		
<p>ด้านการปฏิบัติ (Doing: D)</p> <p>1. การส่งเสริมทักษะชีวิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย</p> <p>1.1 โรงเรียนจัดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระและการปฏิบัติกิจกรรมให้เกิดผลด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียนทั้งด้านการปฏิบัติตนของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของครู</p> <p>1.2 โรงเรียนดำเนินการตามแนวทางการเพิ่มหน่วยกิตการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต</p>	✓	<p>-เพิ่มการส่งเสริมว่าทำอะไรให้เกิดทั้ง IQ EQ MQ</p> <p>-เพิ่มความชัดเจนของการบูรณาการการจัดการเรียนรู้</p> <p>-ควรแสดงจุดเน้นของการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมว่าจะพัฒนาทักษะชีวิตอย่างไร</p> <p>-ชี้ประเด็นว่าจะนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างไร</p> <p>-ควรมีประเด็นการแก้ปัญหาทักษะชีวิตอยู่ในด้านการปฏิบัตินี้ด้วย</p>
<p>2. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจผู้ปฏิบัติ</p> <p>2.1 โรงเรียนสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่มี Best Practices ในกิจกรรม/งาน ที่ประสบผล สำเร็จด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตผู้เรียน</p> <p>2.2 โรงเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต</p> <p>2.3 โรงเรียนมีระบบ และกลไกในการยกย่อง เชิดชูเกียรติให้แก่ครูที่จัดกิจกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตดีเด่น</p>	✓	

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
<p>ด้าน การควบคุม (Controlling: C)</p> <p>1.มอบหมาย คณะกรรมการฯ นิเทศ กำกับ ตรวจสอบ ติดตาม เทียบประเมิน</p> <p>1.1 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน เป็น ผู้นิเทศ กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนตามเป้าหมายนโยบายปฏิบัติงาน ของโรงเรียน</p> <p>1.2 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนนำผลการตรวจสอบติดตามมาเทียบประเมินตาม เกณฑ์</p> <p>1.3 คณะกรรมการฝ่ายบริหารงานพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนนำผลการเทียบประเมิน ไปใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา</p>	✓	
<p>2. กำหนดให้มีการทำวิจัย แก้ปัญหา จัดควบคุมด้วย ระบบคะแนน และจัดทำเพิ่มสะสมงานด้านการ ประเมินผล</p> <p>2.1 โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ปัญหาด้านทักษะชีวิต โดย ส่งเสริมให้ครูได้ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียน และการ วิจัยประเภทอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข พัฒนา และ การส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยนำผลการวิจัยมา เป็นข้อมูลการพัฒนาต่อไป</p> <p>2.2 โรงเรียนจัดการควบคุมด้วยระบบคะแนน และการทำ Portfolio เพื่อการศึกษาต่อ รวมทั้งเสริมแรงด้วยระบบ รางวัล</p>	✓	
<p>6. การประเมินผล (Evaluation: E)</p> <p>6.1 ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิต ประเมินผลโครงการ/กิจกรรม และสรุปรายงานผลต่อ คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน</p>		

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
6.2 คณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียนนำผลสรุป มาประเมินเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนด เพื่อนำไป วางแผนแก้ไข พัฒนาต่อไป		
6.3 โรงเรียนมีการเผยแพร่การดำเนินงานส่งเสริมพัฒนา ทักษะชีวิตของนักเรียนต่อ คณะครู และ บุคลากรผู้มีส่วน ได้ ส่วนเสียต่อโรงเรียนทุกคน		

ประเด็นที่ 4 ความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ 3 ทักษะชีวิตที่ควรมีของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษา

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
1.ทักษะชีวิตนักเรียนระดับปัจเจกบุคคล 1.1 ทักษะการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 1.1.1 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ และ ข้อจำกัดของตนเองได้		-เมื่อกำหนดสาระสำคัญใน องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ของการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน ได้แล้ว ให้ นำมาแสดง ใน องค์ประกอบที่ 4 ทักษะ ชีวิตของนักเรียน ให้ สัมพันธ์กัน
1.1.2 นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่ และการกระทำของ ตนเองได้		
1.1.3 นักเรียนมุ่งมั่นหาความรู้ และพัฒนาตนเองได้		
1.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล		
1.1..5 นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้		
1.1.6 นักเรียนเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น		
1.1.7 นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้		-เมื่อกำหนดสาระสำคัญใน องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ของการส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน ได้แล้ว ให้ นำมาแสดง ใน องค์ประกอบที่ 4 ทักษะ
1.1.8 นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่าง ชัดเจน		
1.1.9 นักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถปรับตัวกับความ เชื่อที่แตกต่างกันในสังคม		

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
		<p>ชีวิตของนักเรียน ให้สัมพันธ์กัน</p> <ul style="list-style-type: none"> -การค้นพบตนเองจะเชื่อมโยงไปสู่การมีงานทำได้ -เพิ่ม ความพอเพียงเพื่อทวนกระแสวัตถุนิยม -เปลี่ยนคำ "สามารถ" เป็นคำกริยาที่เป็นรูปธรรม หรือตัดคำ "สามารถ" ออก -ให้เห็น "การรับฟัง" ซึ่งจะเข้าใจ และเห็นคุณค่าได้จริง -เพิ่ม ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 - เพิ่มการสร้างวิถีชีวิตเพื่อส่งผลความร่วมมือด้านสังคม เรื่องทักษะการดูแลสิ่งแวดล้อม -เชื่อมโยงเหตุการณ์ปัจจุบัน ที่ส่งเสริมทักษะด้าน IQ EQ MQ -1.1.7/1.1.8 รวมเป็นข้อเดียวกัน
<p>1.2 ทักษะความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา</p> <p>1.2.1. นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล และเลือกรับข่าวสารโดยตระหนักถึงความจริง ของข่าวสารนั้น</p>	✓	<ul style="list-style-type: none"> -เปลี่ยนคำ "สามารถ" เป็นคำกริยาที่เป็นรูปธรรม -ตัดความสามารถออก

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
1.2.2. นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสร้างทางเลือกที่ หลากหลาย และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น		- คำสำคัญในทักษะการ แก้ปัญหา คือ การมีสติ - ดึงความสามารถของ ตนเองมาใช้แก้ปัญหา
1.2.3 นักเรียนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และรอบคอบ		
1.2.4 นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ ยากลำบากได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงได้		
1.2.5 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ประเมิน สังคมปัจจุบันได้		
1.2.6 นักเรียนสามารถสรุปข้อดี ข้อเสียของผลที่เกิดจากการ กระทำ และใช้เป็นเครื่องเตือนใจตนเองได้		
1.2.7 นักเรียนรู้เท่าทันสังคมปัจจุบัน สามารถตัดสินใจเลือกใน แนวทางที่ถูกต้อง		
1.2.8 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ		
1.3 ทักษะการดูแลสุขภาพ และการดำรงชีวิต		- เปลี่ยนคำ "สามารถ" เป็น คำกริยาที่เป็นรูปธรรม - เพิ่มทักษะการเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม - การจัดสมดุลของชีวิต 3 ส่วน คือการทำงาน การ ออกกำลังกายและการ พักผ่อน
1.3.1 นักเรียนรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้	✓	
1.3.2 นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา		
1.3.3 นักเรียนมีความเข้าใจมุมมองเรื่องเพศอย่างถูกต้อง		
1.3.4 นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และส่งผลดี ต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต		
1.3.5 นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพกายตนเองให้ปลอดภัย จากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้		
1.3.6 นักเรียนสามารถจัดความสำคัญ และวางแผนการใช้ ทรัพยากรด้านการเงิน และทรัพย์สินของตนเองได้		
2. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับระหว่างบุคคล		- เปลี่ยนคำ "สามารถ" เป็น คำกริยาที่เป็นรูปธรรม - การใช้คำ "จัดการกับ ความขัดแย้ง" ไม่ชัดเจน
2.1 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	✓	
2.1.1 นักเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง และควบคุมตนเอง ได้		

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
2.1.2 นักเรียนสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ด้วย วิธีที่ เหมาะสม		-การใช้คำ "เข้าใจสาเหตุ ....." ไม่ชัดเจน
2.1.3 นักเรียนรับรู้ปัญหาโดยเข้าใจสาเหตุ และสามารถผ่อนคลาย ความเครียดได้อย่างสร้างสรรค์		- หากรู้สึกลัวว่าจะเกิด ความเครียด ต้องหยุดยั้ง อารมณ์ตนเอง
2.1.4 นักเรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และ ส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขได้		-หากเกิดความเครียดแล้ว ต้องควบคุมอารมณ์ตนเอง
2.2 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และความรู้ยุคดิจิทัล	✓	-เสนอให้ใช้คำว่า ทักษะ การรู้เท่าทันสื่อ และICT
2.2.1 นักเรียนพิจารณาความถูกต้อง เป็นจริงของข้อมูล สารสนเทศ ก่อนการใช้ หรือการเผยแพร่ต่อไป อย่างมีความ รับผิดชอบต่อสังคม		-ข้อ2.2.1 และ 2.2.2 คล้ายกัน
2.2.2 นักเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณา ความถูกต้อง เป็นจริง และระมัดระวังผลกระทบต่อตนเอง และ ผู้อื่น ก่อนจัดทำ จัดสร้าง ข้อมูล สารสนเทศ		-ถ้าเน้นด้านเทคโนโลยี ต้อง เชื่อมโยงให้ได้ว่า เน้น อย่างไร เพื่อให้เกิดอะไร
2.2.3 นักเรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี สามารถสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ และสร้างสรรค์		
2.2.4 นักเรียนสามารถเข้าถึง และกำหนดขอบเขตของข้อมูล ที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม		
2.2.5 นักเรียนสามารถสังเคราะห์ ประเมิน และเลือกใช้สื่อ สารสนเทศได้อย่างเหมาะสม		
2.2.6 นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ ให้เกิดประโยชน์ ต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์		
3. ทักษะชีวิตนักเรียนระดับสังคม		
3.1 ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจต่างวัฒนธรรม	✓	-ขาดทักษะการมีงานทำ และการประกอบอาชีพ โดยต้องมีมุมมองที่ดีต่อทุก อาชีพ นั่นคือเล็งเห็น
3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมี ประสิทธิภาพ		
3.1.2 นักเรียนรู้จักที่จะปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่ มีความเสี่ยงได้		

ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุง
3.1.3 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความเห็นของ ผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก		ประโยชน์และความสำคัญ ของแต่ละอาชีพ
3.1.4 นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของประเทศอื่นๆ		-เพิ่มทักษะการทำงาน ร่วมกับแบบร่วมรับผิดชอบ
3.1.5 นักเรียนสามารถปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ		-เพิ่มทักษะจิตอาสาให้ เด่นชัด
3.1.6 นักเรียนมีจิตอาสา และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้		-ควรเพิ่มทักษะการเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม และนำไป เพิ่มเติมด้านการวางแผน ด้วย -ต้องเห็น หรือรับรู้ ความสัมพันธ์ เชื่อมโยง ระหว่างเรากับสิ่งแวดล้อม จึงจะเห็นคุณค่า และเป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อมได้

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูง

นางสาวกนกดาว เดชก้อง

ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมิน
ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน

มัธยมศึกษา

3. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ โปรดพิจารณารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยอ่านข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่
ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งแบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมี
เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง องค์ประกอบ/รายการของรูปแบบการบริหารฯ มีความเป็นไปได้ และ
เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบ/รายการของรูปแบบการบริหารฯ มีความเป็นไปได้ และ
เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบ/รายการของรูปแบบการบริหารฯ มีความเป็นไปได้ และเป็น
ประโยชน์ ในการนำไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง

- 2 หมายถึง องค์ประกอบ/รายการของรูปแบบการบริหารฯ มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง องค์ประกอบ/รายการของรูปแบบการบริหารฯ มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด
4. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากแบบสอบถาม ประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา มาวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอผลการประเมินในภาพรวม

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ ตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้

นางสาวกนกดาว เดชก้อง

นิติระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

รายการ	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็น ประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การ (Organizing :O)										
1. ปรับปรุงโครงสร้างองค์การ ดังนี้										
1.1 กำหนดงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เพิ่มอยู่ในโครงสร้างฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน โดยอยู่ในความดูแลของรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน และประสานงานผู้เกี่ยวข้อง										
1.2 กำหนดขอบเขต พรรณนางาน (Job description) ของงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน										
1.3 กำหนดแนวทางปฏิบัติตามภาระงานส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ให้บูรณาการร่วมกับงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานกิจกรรมนักเรียน ที่มีอยู่ในโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนอยู่แล้ว										
2. การจัดโครงสร้างการบริหาร										
2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการส่งเสริมทักษะชีวิต ประกอบด้วย										
1) ผู้อำนวยการโรงเรียน และ/หรือ รองที่ได้รับมอบหมาย						ประธานกรรมการ				
2) หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน						กรรมการ				
3) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน /ผู้แทน (ที่ไม่ใช่ผู้แทนครู)						กรรมการ				
4) ประธานคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง /ผู้แทน						กรรมการ				
5) ประธานคณะกรรมการนักเรียน / สภานักเรียน หรือผู้แทน						กรรมการ				
6) หัวหน้าระดับชั้น						กรรมการ				
7) รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน						กรรมการและเลขานุการ				
8) หัวหน้างานส่งเสริมทักษะชีวิต (อาจมี /ไม่มี ตามความเหมาะสม)						ผู้ช่วยเลขานุการ				

รายการ	ระดับ ความเป็นไปได้					ระดับ ความเป็น ประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3. ทักษะชีวิตระดับสังคม ประกอบด้วยทักษะ ดังนี้										
3.1 นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้										
3.1.1 นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.1.2 นักเรียนมีทักษะในการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงได้ 3.1.3 นักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ										
รายการ	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.2 นักเรียนมีทักษะการทำงาน และการประกอบ อาชีพ มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้										
3.2.1 นักเรียนทำงานเป็นทีมได้ โดยยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น หรือยอมรับเสียงข้างมาก 3.2.2 นักเรียนปฏิบัติงานของตนเองได้สำเร็จ 3.2.3 นักเรียนมีจิตอาสา ทำงานร่วมกันแบบร่วมรับผิดชอบได้ 3.2.4 นักเรียนเข้าใจประโยชน์ และยอมรับความสำคัญของทุกอาชีพในสังคม										
รายการ	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.3 นักเรียนมีทักษะการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีตัวชี้วัดพฤติกรรม ดังนี้										
3.3.1 นักเรียนเห็นผลกระทบของการทำลายสิ่งแวดล้อม 3.3.2 นักเรียนรับรู้ความสัมพันธ์เชื่อมโยง และการคงอยู่ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 3.3.3 นักเรียนเข้าใจประโยชน์ และผลดีของการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3.3.4 นักเรียนเต็มใจปฏิบัติตน เพื่อรักษา ดูแล สิ่งแวดล้อม										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความกรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่องานวิจัยในครั้งนี้

กนกดาว เดชก้อง

